

๑๙๔.๕๖๑๖
ก.๕๖๑๖
๕.๖

บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ระหว่าง พ.ศ. 2512-2535

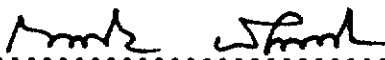
21 ก.พ. 2538

ปริญญานิพนธ์
ของ
สมทรง นุ่มนวล

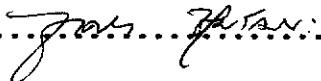
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์
กันยายน 2537
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

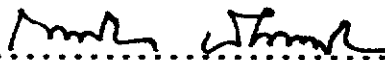
..... ประธาน

(รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ)

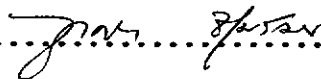
..... กรรมการ

(ผศ.ดร.ชาคริต ชุ่มวัลณะ)

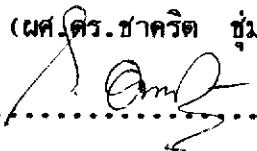
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ)

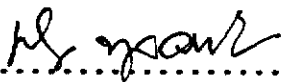
..... กรรมการ

(ผศ.ดร.ชาคริต ชุ่มวัลณะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.ณอม อานามวัลณ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยา นุลสุวรรณ)

วันที่ ..6.. เดือน ..กันยายน.. พ.ศ. 2537

กิติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้เขียนขอกราบ
ขอบพระคุณ รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และ ผศ.ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ ผู้ควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ที่ได้
กรุณาช่วยเหลือ แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณ
รศ.ถนอม อานามวัฒน์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม และกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน
ที่ได้ประสาทวิชาให้กับผู้เขียน

ขอกราบขอบพระคุณ นายสมพันธ์ ทองสมัคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นาย
ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์
ผศ.ตรีพล เจาะจิตต์ พล.ต.ต.ขุนพันธ์รักษาเดช คุณณรงค์ นุ่นทอง คุณธงชาติ รัตนวิชา คุณมานิชญ์
วิชัยกุล คุณชินวรณ์ บุญเกียรติ และคุณสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีตสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช และประชาชนที่สละเวลาอันมีค่าให้สัมภาษณ์ ขอขอบคุณศึกษา
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราชที่มีส่วนช่วยในการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์จันทร์หาทองสมัคร อาจารย์อุดม นิปรียาย ผศ.สาคร นิปรียาย
อาจารย์อาภา ศิริวงศ์ ณ ออยุธยา อาจารย์วรวิทย์ จินดาพล อาจารย์ละออทอง อัมรินทร์รัตน์
อาจารย์นิตยา วงศ์วิวัฒน์ อาจารย์รัมย์ ณ นคร อาจารย์รัมภา รัตนาคิน ผศ.วิรัตน์ ธีรกุล ที่กรุณา
ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือในการเขียนปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สนธยา พรพัฒน์ชัย อาจารย์สมพร หาญเอก อาจารย์สุริย์ สุทธิพันธ์
อาจารย์สมพร น้อยแสง อาจารย์วิโรจน์ ติใจ อาจารย์สิริชัย มากมูลผล อาจารย์ประภา สิทธิธนา
อาจารย์จิระพันธ์ ชาดิชนิเชาว์ อาจารย์เพียงใจ เจริญโสพล อาจารย์จงกล เก็ดมะยูร อาจารย์
วิไลวรรณ เงินวิสัย และพี่ ๆ เพื่อน ๆ ที่มีได้เอื้อนนามอันมีส่วนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ

ขอขอบคุณกองจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
หอสมุดกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์
ศูนย์ข้อมูลภาคใต้วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และแหล่งที่มีได้กล่าวนามอันเป็นที่มาของข้อมูลตลอดจน
เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่สนับสนุนทุนในการวิจัย ขอขอบคุณสุชสันต์ สารี
นเรศ เศรษฐา และหลานสุรัสสา พลิศาน์ นิตาภาญจน์ ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้ความรักและห่วงใยผู้เขียนตลอดมา

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	ก
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	ง
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	จ
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	จ
วิธีการศึกษาค้นคว้า	จ
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	จ
 1 พรรคประชาธิปัตย์กับการเมืองไทย	 1
ความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์	1
อุดมการณ์ของพรรคประชาธิปัตย์	11
ความสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในการเมืองไทย	12
 2 นครศรีธรรมราชในประวัติศาสตร์การเมืองไทย	 30
สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์	30
ความสำคัญของนครศรีธรรมราชในประวัติศาสตร์การเมือง	36
 3 บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด	
นครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2535	47
อำนาจหน้าที่และบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	47
บทบาททางการเมืองในสภา	48
1. การตั้งกระทู้ถาม	48
2. การเสนอญัตติ	65
3. การเสนอร่างพระราชบัญญัติ	68
4. การอภิปราย	77
5. งานกรรมาธิการ	89

บทบาททางการเมืองนอกสภา	93
1. การเยี่ยมประชาชน	94
2. การช่วยเหลือประชาชน	97
3. การช่วยเหลือตามโครงการพัฒนาชนบทและชุมชน	103
4. คุณลักษณะของผู้ได้รับเลือกตั้งและปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	109
1. คุณลักษณะของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรค ประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	109
1.1 คุณลักษณะด้านการศึกษา	109
1.2 คุณลักษณะด้านอาชีพ	111
1.3 แนวความคิดในการเป็นตัวแทนประชาชน	114
2. ปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้ง	125
2.1 พรรคการเมืองที่สังกัด	125
2.2 สภาพการณ์ทางการเมือง	141
2.3 ผู้นำทางการเมืองที่เป็นชาวภาคใต้	160
5. สรุป	172
บรรณานุกรม	175
ภาคผนวก	193
ประวัติย่อของผู้วิจัย	245

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์แรกก่อตั้งพรรค	9
2	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ที่แยกตัวไปตั้งพรรคการเมืองใหม่	28
3	จำนวนประชากรในภาคใต้ พ.ศ.2532 เรียงตามลำดับ	32
4	กระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2535	50
5	ตัวอย่างกระทู้ถามด่วนที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช	52
6	กระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2531 (จำแนกตามกระทรวงที่เกี่ยวข้อง)	56
7	กระทู้ถามที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรี ธรรมราช หลัง พ.ศ.2523	60
8	ญัตติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2517-2535	65
9	จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2517-2535	70
10	ร่างพระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายซึ่งเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2517-2534	72
11	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นกรรมา ธิการสามัญ หลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2512,2518,2519,2522	90
12	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นกรรมา ธิการสามัญ หลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2526,2529,2531,2535	91
13	โครงการพัฒนาชนบทและชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2527-2530 เขตเลือกตั้งที่ 1.....	105
14	โครงการพัฒนาชนบทและชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2527-2530 เขตเลือกตั้งที่ 2.....	106

15	โครงการพัฒนาชนบทและชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2527-2530 เขตเลือกตั้งที่ 3.....	107
16	ระดับการศึกษาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	110
17	คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประชาชนพิจารณา	111
18	พื้นฐานด้านอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	112
19	คะแนนของผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเลือกตั้ง ระหว่าง พ.ศ.2512-2535	120
20	จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคการเมืองอื่นในภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ.2522-2535	126
21	ประเด็นที่ประชาชนพิจารณาในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	134
22	คะแนนนิยมของพรรคการเมืองสำคัญๆ ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2518-2535 (13 กันยายน)	136
23	ความต่างระหว่างคะแนนนิยมของพรรคการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2518-2535	139
24	คะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2518-2535	140
25	จำนวนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2526-2535	146
26	เปรียบเทียบคะแนนเสียงของผู้สอบดกสังกัดพรรคประชาธิปัตย์กับคะแนนเสียงของผู้ได้รับเลือกตั้งสังกัดพรรคพลังธรรม ในการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม 2535 กับการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535	147
27	การแข่งขันทางการเมืองของพรรคการเมืองสำคัญในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเลือกตั้ง ระหว่าง พ.ศ.2512-2535	156
28	เปรียบเทียบคะแนนเสียงของผู้ได้รับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน 2526 กับการเลือกตั้ง วันที่ 27 กรกฎาคม 2529	159

29	จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์แยกตามภาคต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ.2512-2535	165
30	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2535	166

บทนำ

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 อันนำมาซึ่งการปกครองภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญนั้น การก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์ขึ้นใน พ.ศ. 2489¹ โดยมีนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรค นับได้ว่าเป็นความสำคัญต่อการเมืองไทยเพราะพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีอุดมการณ์เพื่อประชาธิปไตยเป็นพรรคเดียวที่ดำรงความเป็นพรรคการเมืองไว้ได้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน²

นครศรีธรรมราชมีความสำคัญทางการเมืองมาตั้งแต่อดีต เคยเป็นเมืองหลักที่มีอำนาจควบคุมหัวเมืองปักษ์ใต้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นศูนย์กลางของมณฑลนครศรีธรรมราชในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 นครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นจังหวัดในภาคใต้³ ที่ยังคงมีความสำคัญต่อการเมืองไทย กล่าวคือการเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดในภาคนี้ จึงมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ทำให้การแข่งขันทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชดำเนินไปอย่างเข้มข้น

นับตั้งแต่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใน พ.ศ. 2476 จนถึง พ.ศ. 2494 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชไม่สังกัดพรรคการเมือง⁴ จนกระทั่งมีการประกาศ

¹พรรคประชาธิปัตย์ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่รับรองสิทธิในการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมืองในมาตรา 14 ว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งคณะพรรคการเมือง การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย."

²พรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นพร้อมกับพรรคประชาธิปัตย์ เช่น พรรคก้าวหน้า พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ ได้สลายตัวไปในเวลาต่อมา.

³ภาคใต้ประกอบด้วย 14 จังหวัด คือ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี นังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล สุราษฎร์ธานี.

⁴สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2494 มีดังนี้ รองอำมาตย์โทมงคล รัตนวิจิตร (2476) นายฉ่ำ จำรัสเนตร ชุนบุรพาท (2480) นายฉ่ำ จำรัสเนตร นายเปี่ยม บุณยะโชติ (2481) ร.ต.มงคล รัตนวิจิตร นายคล่อง ไตรสุวรรณ (มกราคม 2489) นายไสว สุทธิพิทักษ์ ชุนประสงค์ สุขการี นายนิรุ พฤษศรี (สิงหาคม 2489) นายภักดี พัฒนภักดี นายฉ่ำ จำรัสเนตร (2491) นายเปี่ยม บุณยะโชติ (2492) นายน้อม อุปรมัย พ.ท.ทอง ศิริเวชพันธ์ นายปลื้ม กุมภะกุล (2494). ที่มา : ฝ่ายงานทะเบียนประวัติและสถิติ, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา.

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2498 และมีการเลือกตั้งในพ.ศ. 2500 จึงมีผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมือง แต่ก็ยังคงมีผู้สมัครรับเลือกตั้งอิสระอยู่ การเลือกตั้งในครั้งนั้นนครศรีธรรมราชมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 ที่นั่ง ผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือก 1 ที่นั่ง¹

ภายหลังการทำรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ในพ.ศ. 2501 ได้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 และยกเลิกพรรคการเมือง ทำให้ไม่มีการเลือกตั้งมาโดยตลอด จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช 2511 โดยรัฐบาลกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 พรรคประชาธิปัตย์จึงเริ่มมีบทบาทอย่างเด่นชัดในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยสมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้ง 5 ใน 6 ที่นั่ง ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช และนับจากการเลือกตั้ง พ.ศ. 2512 เป็นต้นมาโดยอัตราเฉลี่ยแล้วที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นของพรรคประชาธิปัตย์เกินร้อยละ 50² โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2519 พ.ศ. 2528 และพ.ศ. 2529 ปรากฏว่าที่นั่งทั้งหมดเป็นของผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ด้วย

¹ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้รับเลือกตั้ง คือ นายไสว สวัสดิสาร.

² ร้อยละของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างพ.ศ. 2512-2535 ดังนี้

ปีเลือกตั้ง	จำนวนที่นั่ง	ส.ส. ทั้งหมด	ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์	ร้อยละ
2512	6		5	83
2518	6		3	50
2519	8		8	100
2522	8		3	37.5
2528	9		9	100
2529	9		9	100
2531	9		4	44
2535 (มีนาคม)	9		7	77
2536 (กันยายน)	9		6	66.66

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า นับแต่การเลือกตั้งใน พ.ศ.2512 เป็นต้นมา ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มักจะได้รับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช มาโดยตลอดจนเป็นที่ยอมรับกันว่านครศรีธรรมราชเป็นเขตของพรรคประชาธิปัตย์ การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชได้แสดงบทบาททางการเมืองทั้งในสภาและนอกสภามาอย่างต่อเนื่อง เช่น การตั้งกระทู้ถาม¹ การเสนอญัตติ² การเสนอร่างพระราชบัญญัติ³ การอภิปราย⁴ การเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เป็นต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิเคราะห์บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงเวลาดังกล่าวว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างไรต่อการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจากการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่พบว่า มีผู้ใดทำการศึกษาเรื่องนี้โดยตรง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มูธาอีร์ รักชาติเจริญ "การก่อตัวของพรรคประชาธิปัตย์ในกระบวนการทางการเมืองไทย" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2526 เป็นการศึกษาถึงสาเหตุการก่อตัวของพรรคประชาธิปัตย์ ใน พ.ศ.2489 ว่ามาจากความจำเป็นต้องรวมตัวกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านกลุ่มหนึ่งในสภา เพื่อร่วมกันคัดค้านรัฐบาลอย่างเป็นกลุ่มก้อนในลักษณะของพรรคการเมือง โดยมีเจตจำนงที่จะให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 13 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2517. หน้า 1.

²สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมรัฐสภา. สำนัญ ครั้งที่ 6 วันที่ 12 กันยายน 2518. หน้า 267.

³สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. สำนัญ ครั้งที่ 10 วันที่ 25 กรกฎาคม 2518. หน้า 169.

⁴สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. สำนัญ ครั้งที่ 8 วันที่ 21 มิถุนายน 2527. หน้า 50.

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม "ความแตกแยกภายในพรรคการเมืองไทย : ศึกษากรณีเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคชาติไทย" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2531 เป็นการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้พรรคการเมืองเกิดความแตกแยกภายในว่า มาจากความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกเป็นสำคัญ

สุจิต บุญบงการ "พรรคการเมืองกับการรักษาเสถียรภาพทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะความเป็นสถาบันของระบบพรรคการเมืองในช่วง พ.ศ.2517-2519" งานวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2528 เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นสถาบันของระบบพรรคการเมืองไทยกับเสถียรภาพทางการเมืองในช่วง พ.ศ.2517-2519 พบว่า ระบบพรรคการเมืองของไทยไม่มีลักษณะความเป็นสถาบัน มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ พรรคขาดการจัดองค์กรที่ซับซ้อนที่จะเผชิญกับความรับผิดชอบในภาระที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พรรคไม่มีองค์กรส่วนภูมิภาคหรือสาขาพรรค และพรรคยังไม่สามารถสร้างความผูกพันกับกลุ่มทางสังคมอื่นๆ ให้เห็นว่าพรรคมีคุณค่า ระบบพรรคจึงอ่อนแอและนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคใหญ่ที่สุดและเก่าแก่ที่สุดได้พยายามปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับบรรยากาศทางการเมือง แต่ยังไม่สามารถทำให้เกิดความเชื่อถือจากกลุ่มการเมืองอื่นได้ และเป็นพรรคที่มีความแตกแยกภายในสูง

วรนิติ เศรษฐบุตร "พรรคประชาธิปัตย์ : ความสำเร็จหรือความล้มเหลว" มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2530 เป็นการศึกษาถึงภาพรวมของพรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมไทย มีบทบาทในวงการเมืองไทยค่อนข้างสูงกว่าพรรคการเมืองอื่น แต่การพัฒนองค์กรภายในยังไม่ดีพอ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2535
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้ผู้สมัครพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2535
3. เพื่อศึกษาผลงานที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2535

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงบทบาททางการเมืองและผลงานที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ มีโอกาสได้รับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. สามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองไทย

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

มุ่งศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ระหว่าง พ.ศ.2512-วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2535 ทั้งในและนอกรัฐสภา รวมทั้งช่วงเวลาที่ยุบสภาโดยจะศึกษาย้อนหลังก่อน พ.ศ.2512 พอเป็นสังเขป

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยอาศัยข้อมูลจากหลักฐานชั้นต้น (Primary Source) หลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล (Interview) แบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลประเภทบุคคลและข้อมูลประเภทเอกสาร
ข้อมูลประเภทบุคคล ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลร่วมสมัย

1. กลุ่มตัวแทนประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช จากเขตเลือกตั้งทั้ง 3 เขต
2. อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช อาทิ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายสุรินทร์ นิสิตสุวรรณ คุณหญิงสุนัตรา มาศดิตถ์ นายมานิชญ์ วิชัยกุล นายณรงค์ นุ่นทอง นายธงชาติ รัตนวิชา เป็นต้น

ข้อมูลประเภทเอกสาร

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เช่น รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ รายงานการประชุมพรรค แดงการณ้ พระราชบัญญัติ เป็นต้น
2. ข้อมูลทุติยภูมิ เช่น หนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ งานวิจัย หนังสือทั่วไป บทความในวารสารต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ
2. หอสมุดแห่งชาติ
3. ห้องสมุดสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
4. ห้องสมุดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
5. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. หอสมุดแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
7. ศูนย์ข้อมูลภาคใต้วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช
8. หอสมุดวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช
9. หอจดหมายเหตุนายถวัลย์มนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พรรคประชาธิปัตย์กับการเมืองไทย

ความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ก่อตั้งสมาคมคณะราษฎรขึ้น¹ สมาคมดังกล่าวมีลักษณะการรวมตัวเป็นพรรคการเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง จึงกล่าวได้ว่าสมาคมคณะราษฎรเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกของประเทศไทย² และเป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวที่มีอยู่ในขณะนั้น ถึงแม้ว่าได้มีความพยายามตั้งพรรคการเมืองทำนองเดียวกับสมาคมคณะราษฎร คือ คณะชาติ³ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย⁴ แต่เมื่อเสนอขอจดทะเบียนไปยังคณะรัฐมนตรีปรากฏว่าพระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีไม่อนุมัติ โดยอ้างเหตุผลว่าสภาพการณ์ทางการเมืองอยู่ในสภาพไม่เรียบร้อย เรื่องพรรคการเมืองเป็นวิธีใหม่ คนไทยส่วนมากยังไม่เข้าใจถึงวิธีการเล่นการเมืองระบบพรรค ถ้ายอมให้ตั้งพรรคการเมืองขึ้นเกรงว่าสมาชิกของแต่ละพรรคจะเห็นแก่ประโยชน์ของพรรคตนเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของราษฎรส่วนรวม นอกจากนั้นจะเป็นช่องทางให้ราษฎรเกิดแตกแยกกระส่ำระสายออกไปเป็นก๊กเป็นเหล่า⁵ ด้วยเหตุนี้คณะชาติจึงไม่สามารถจัดตั้งขึ้นได้และอำนาจทางการเมืองการปกครองประเทศหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงตกอยู่กับสมาคมคณะราษฎรเพียงกลุ่มเดียว นักการเมืองในสมัยนั้นถ้าไม่สังกัดสมาคมคณะราษฎรก็จะเป็นนักการเมืองอิสระ จนกระทั่งสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งประเทศไทยได้ประกาศสันติภาพ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2488 ในสมัยนายควง อภัยวงศ์

¹ เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายรับรองการเป็นพรรคการเมือง จึงต้องจดทะเบียนในรูปของสมาคม.

² ชจิตภัย บุรุษพัฒน์. การเมืองและพรรคการเมืองของไทย. 2511. หน้า 156.

³ ผู้ริเริ่มจัดตั้งคณะชาติคือหลวงวิจิตรวาทการ.

⁴ ร.อ. ไพบูลย์ คงดี. กำเนิดการปกครองระบอบรัฐสภาในประเทศไทย. 2508. หน้า 136.

⁵ ชจิตภัย บุรุษพัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 168. (อ้างอิงมาจาก จำลอง อิศรางค์. ละครการเมือง. เล่ม 1. 2492. หน้า 157.)

เป็นนายกรัฐมนตรี¹ หลังการประกาศสันติภาพได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น² ทำให้พรรคการเมืองมีกฎหมายรับรอง

อันที่จริงความเคลื่อนไหวในการจัดตั้งพรรคการเมืองเริ่มมีขึ้นหลังการประกาศสันติภาพ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 แล้ว เช่น พรรคก้าวหน้า³ พรรคสหชีพ⁴ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ⁵ แต่ยังไม่มีการรับรอง เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 นายควง อภัยวงศ์ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีนายทวี บุญเกิด เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อมา⁶ หลังจากนั้นหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันและหัวหน้าเสรีไทยในสหรัฐอเมริกาได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี⁷ ต่อมานายกรัฐมนตรีได้ประกาศยุบสภา และให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 หลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายควง อภัยวงศ์ได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง รัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์ยังมีได้เป็นรัฐบาลระบบพรรคการเมือง นายควง อภัยวงศ์ ยังไม่มีพรรคการเมืองสนับสนุน แต่นายควง อภัยวงศ์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนิยมในความสามารถของนายควง อภัยวงศ์⁸ ความ

¹ ธีระวุฒิ สุทธิสงคราม. กำเนิดพรรคประชาธิปัตย์. 2519. หน้า 1.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 มาตรา 14 บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง การอาชีพ ทั้งนี้ภายในบังคับแห่งกฎหมาย".

³ ผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคก้าวหน้าได้แก่ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายสุวิชัย นันท์เศรษฐ นายสอ เศรษฐบุตร พระยาสุรพันธ์เสนี ดอกเตอร์โชติ คัมพันธ์ และหม่อมราชวงศ์นิมิตรมงคล นวรัตน์.; ดูรายละเอียดใน สละ ลิขิตกุล. คึกฤทธิ์กับการเมือง. 2517.

⁴ ผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคสหชีพได้แก่ นายสงวน ตุลารักษ์ นายจำลอง ดาวเรือง นายถวิล อุดล ดอกเตอร์ทองเปลว ชลภูมิ นายเตียง ศิริขันธ์ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์.

⁵ ผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคแนวรัฐธรรมนูญได้แก่ หลวงธำรงค์นาวาสวัสดิ์ โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ให้การสนับสนุน.

⁶ นายทวี บุญเกิด เป็นนายกรัฐมนตรี ระหว่าง 31 พฤษภาคม - 17 กันยายน พ.ศ. 2488.

⁷ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีระหว่าง 17 กันยายน พ.ศ. 2488 - 31 มกราคม พ.ศ. 2489.

⁸ สละ ลิขิตกุล. คึกฤทธิ์กับการเมือง. 2517. หน้า 20.

เคลื่อนไหวทางการเมืองเริ่มคึกคักขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่มีกฎหมายพรรคการเมืองเป็นการเฉพาะ แต่ก็ไม่มีกฎหมายใดห้ามมิให้ตั้งพรรคการเมือง การตั้งพรรคการเมืองจึงเริ่มขึ้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ภายหลังจากที่นายควง อภัยวงศ์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ไม่นานก็เกิดวิกฤตการณ์การเมืองที่ทำให้นายกรัฐมนตรีต้องลาออก เมื่อรัฐบาลแน้มติสภากรณิร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขันซึ่งนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานีกับพวกซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลเป็นผู้เสนอ¹ ที่ประชุมลงมติเมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2489 รับหลักการด้วยคะแนน 85 ต่อ 63 นับว่ารัฐบาลแน้มติของสภานายควง อภัยวงศ์ จึงได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนายปรีดี พนมยงค์ ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นคนต่อมา²

จากกรณีที่รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ แน้มติสภาเรื่องร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขัน³ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ให้การสนับสนุนนายควง อภัยวงศ์ เริ่มเห็นความสำคัญของการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น ทั้งนี้เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สนับสนุนนายควง เห็นว่าการที่รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ แพ้คะแนนเสียงในสภานั้น เนื่องจากกลุ่มที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ดำเนินงานต่าง ๆ อย่างมีระเบียบตามแบบฉบับของพรรคการเมือง⁴ ด้วยเหตุนี้บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายตรงกันข้ามกับนายปรีดี พนมยงค์ จึงเห็นพ้องกันว่าควรร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรต่อไปอย่างจริงจัง เช่นเดียวกับระบบพรรคการเมืองในต่างประเทศ จึงได้มีการนัดพบกันที่ร้านอาหารแถวถนนราชดำเนิน ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ นายเลียง ไชยกาล นายฟอง สิทธิธรรม (อุบลราชธานี) นายลูวิชัย พันธุ์เศรษฐ (เชียงใหม่) หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช (พระนคร) หลวงอังคณา นุรักษ์ (อ่างทอง) นายใหญ่ ศวิตชาติ (นครสวรรค์) ขุนคงฤทธิศึกษากร (นครราชสีมา) ขุนขจิต สารกรรม (สิงห์บุรี) นายบุญช่วย อัดถากร (มหาสารคาม) นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ (ลำปาง) นายบรรจบ วรณสิทธิ์ (เชียงราย) ฯลฯ รวมทั้งหมดประมาณ 20 คน⁵

¹ ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์. รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี. 2517 หน้า 503.

² นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2489

³ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้รู้จักกันในนาม "กฎหมายปิดป้ายข้าวเหนียว" สำคัญสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้คือให้ร้านค้าปิดป้ายบอกราคาสินค้าทุกชนิด.

⁴ ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. การเมืองและพรรคการเมืองของไทย. 2511. หน้า 182.

⁵ ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. การเมืองและพรรคการเมืองของไทย. 2511. หน้า 182 - 183 (อ้างอิงมาจาก บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ พันตรีควง อภัยวงศ์ อดีตนายกรัฐมนตรี 4 สมัย. มปป. หน้า 145 - 146)

สมาชิกในที่ประชุมได้ปรึกษากันถึงอนาคตของรัฐสภาเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แล้วว่า การเมืองจะต้องดำเนินไปในรูปของพรรคการเมือง ที่ประชุมจึงได้ตกลงตั้งพรรคการเมือง ขึ้นและได้ได้ประชุมกันอีกวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2489 ที่บริษัทโกวิท ทำนําราชวงศ์ ผลของการประชุมได้จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาใช้ชื่อว่า "พรรคประชาธิปไตย" โดยนำพรรคก้าวหน้าของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช และพรรคประชาธิปไตยของ ดอกเตอร์โชติ คัมพันธ์ มา รวมด้วย² สมาชิกประชาธิปไตยแต่งตั้งให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรค หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช เป็นรองหัวหน้าพรรค หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเลขาธิการพรรค พรรคประชาธิปไตยมีสมาชิกในขณะนั้นประมาณ 50 คน³

เกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ประชาธิปไตย" นั้น หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้ บัญญัติขึ้นตามเจตนารมณ์ของนายควง อภัยวงศ์ ที่กล่าวถึงพรรคเดโมแครต และรีพับลิกันของสหรัฐอเมริกา ซึ่งโดยนัยในขณะนั้นพรรครีพับลิกันเป็นพรรคการเมืองที่เน้นไปทางด้านนายทุนส่วนพรรค เดโมแครตเน้นมาทางคนยากจน คำว่า "ประชาธิปไตย" จึงมีที่มาจากคำว่า "เดโมแครต" นายควง อภัยวงศ์ ประทับใจในคำว่า "เดโมแครต" หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชจึงบัญญัตินาม เป็นไทยว่า "ประชาธิปไตย" อันมีความหมายถึง "ประชาชนผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย" และ "ประชาชน" ในที่นี้คือประชาชนคนยากจนอันเป็นส่วนมากของสังคม⁴

นอกจากความเข้าใจถึงที่มาของความหมาย "ประชาธิปไตย" แล้ว ในส่วนของความเป็นมา ของพรรคประชาธิปัตย์นั้น คำกล่าวของ นายควง อภัยวงศ์ จะทำให้มีความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

"...เมื่อคุณเสนีย์ ปราโมช ได้หันตำแหน่งเอกอัครราชทูตกรุงวอชิงตัน หลังสงคราม โลกครั้งที่ 2 ก็ได้มาเป็นนายกรัฐมนตรีต่อจากนายทวี บุญเกิด และเมื่อได้จัดการทำ สัญญาสมบูรณแบบกับฝ่ายอังกฤษ อเมริกา เรียบร้อยแล้ว ก็ได้ยุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในขณะนั้นหลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) กับพวกมีความปรารถนาจะให้ นายดิเรก ชัยนาม ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อถึงคราวเลือกนายก ในสภาฯ เข้า คะแนนเสียงของสมาชิกทั้งประเภท 1 และประเภท 2 ส่วนใหญ่มาเลือก

¹ 40 ปี พรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้ง พรรค 6 เมษายน 2529. หน้า 3.

² ขจิตถัย บุรุษพัฒน์. การเมืองและพรรคการเมืองของไทย. 2511. หน้า 184.

³ 40 ปีพรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้งพรรค 6 เมษายน 2529. หน้า 6.

ข้าพเจ้าเป็นนายก ซึ่งยังความไม่พอใจแก่นายปรีดี และพวกเป็นอย่างมาก แต่นายปรีดี ก็มิได้แสดงออกมานอกหน้าในสภาเวลานั้นก็มีการเสนอกฎหมายอย่างมากมาย ในจำนวน กฎหมายทั้งหมดที่เสนอนั้น มีกฎหมายปิดป่ายั้งราคาสิ่งของ เสนอโดย นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ซึ่งต่อมาถูกขนานนามว่า "กฎหมายปิดป่ายั้งข้าวเหนียว" กฎหมายฉบับนี้ของ นายทองอินทร์ฯ ได้ร่างมาเมื่อสมัยได้เป็นรัฐมนตรีร่วมกับข้าพเจ้าในระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2 แต่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาตอบแล้วเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่ประชา ราชกร์อย่างใดแต่กลับจะทำความยุ่งยากให้มากกว่าโดยเฉพาะทางด้านหัวเมือง และนาย ทองอินทร์ ก็ได้ยอมจำนนต่อเหตุผลในครั้งนั้น เมื่อมาถึงครั้งที่กล่าวนี้ นายทองอินทร์ ในนาม ของพรรคสหชีพกลับเสนอมารัฐบาลข้าพเจ้าได้แน่วแน่แนในชั้นรับหลักการของกฎหมาย ฉบับนั้น 2 คະแน ข้าพเจ้าและคณะก็กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง ขณะนั้นมีสมาชิก สภาฯ หลายนายได้ประชุมปรึกษากันจัดตั้งพรรคขึ้น มี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายเลียง ไชยกาล นายปรีญา จุฑาภาต นายสุวิธ พันธุเศรษฐ นายโชติ คัมพันธ์ นายชวลิต อภัยวงศ์ นายอินทร วรกุล นายบุญแท้ง ทองสวัสดิ์ นายฟอง สิทธิธรรม เป็นผู้ริเริ่ม ก่อตั้งพรรค โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายเลียง ไชยกาล นายปรีญา จุฑาภาต นายสุวิธ พันธุเศรษฐ นายโชติ คัมพันธ์ นายชวลิต อภัยวงศ์ นายอินทร วรกุล นายบุญแท้ง ทองสวัสดิ์ นายฟอง สิทธิธรรม เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรค โดย หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช เอาพรรคก้าวหน้ามารวมกับพรรคประชาธิปไตยของดอกเตอร์โชติ คัมพันธ์ แล้วให้ชื่อว่า "พรรคประชาธิปไตย"¹

นอกจากนี้ นายควง อภัยวงศ์ ยังได้ชี้แจงถึงการเข้ารับตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ว่า

...เมื่อได้ร่างข้อบังคับกันขึ้นเรียบร้อยแล้ว จึงพากันมาหาข้าพเจ้าที่บ้านหน้าสนามกีฬา แห่งชาติชี้แจงเหตุผลและขอร้องให้ข้าพเจ้ารับตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ข้าพเจ้า เองในครั้งกระนั้นยังไม่เลื่อมใสในระบบพรรคการเมืองนัก เพราะเห็นว่าสมาชิกสภาที่ดี ประชาชนก็ดี ยังไม่รู้แจ้งเห็นจริงในระบบนี้ เกรงว่ามีระบบพรรคกันไปแล้วยังความ ไม่ราบรื่นในสภา แต่เมื่อได้มีการตั้งพรรคกันไปบ้างแล้ว เช่น พรรคสหชีพและพรรคแนว รัฐธรรมนูญ เป็นต้น กับทั้งกลุ่มนี้มีเจตจำนงอันแน่วแน่จะตั้งพรรคกันจริง ๆ และผู้ที่อยู่ ในกลุ่มนี้ก็เป็นผู้มีความรู้และคงแก่เรียนกันดี ข้าพเจ้าจึงตกลงใจรับตำแหน่งเป็นหัวหน้า

¹หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรีควง อภัยวงศ์. 2511. หน้า 81-82.

พรรคประชาธิปัตย์ ... นี่คือนิวัติโดยย่อ ๆ ของการตั้งพรรคประชาธิปัตย์และชาวประชาธิปัตย์ได้ยึดถือเอาวันที่ 5 เมษายน เป็นวันกำเนิดพรรค...¹

คำกล่าวของนายควง อภัยวงศ์ เรื่องความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์สอดคล้องกับงานวิจัยของมูรธาธีร์ รักชาติเจริญ ซึ่งพบว่าสาเหตุการก่อตั้งของพรรคประชาธิปัตย์นั้น เนื่องจากความจำเป็น 3 ประการ²

1. ความจำเป็นต้องรวมตัวกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นฝ่ายค้านในสภา เพื่อร่วมกันคัดค้านรัฐบาลอย่างเป็นกลุ่มก้อน
2. เป็นความต้องการที่จะมีพรรคการเมืองของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น
3. เป็นความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นที่ต้องการสร้างบรรยากาศประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์แรกก่อตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดดังตารางต่อไปนี้

¹หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรีควง อภัยวงศ์. 2511. หน้า 83.

²มูรธาธีร์ รักชาติเจริญ. การก่อตัวของพรรคประชาธิปัตย์ในกระบวนการทางการเมืองไทย. 2525. หน้า 266, 284 -286.

ตาราง 1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์แรกก่อตั้งพรรค

ที่	นามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	จังหวัด	หมายเหตุ
1	นายควง อภัยวงศ์	พระนคร	เขต 2
2	ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	พระนคร	เขต 3
3	ดร.โชติ คุ่มพันธ์	พระนคร	เขต 1
4	นายปรีญา จุฑามาศ	กระบี่	
5	นายจำลอง ณะโสภณ	กาญจนบุรี	
6	นายประสิทธิ์ ชูนิจ	กำแพงเพชร	
7	นายประยูร ปานะดิษฐ์	ชัยนาท	
8	นายกิจจา วัฒนสินธุ์	ฉะเชิงเทรา	
9	นายอินทร สิงหนต	เชียงใหม่	เขต 2
10	นายสุวิชัย พันธุ์เศรษฐ	เชียงใหม่	เขต 3
11	นายเทียม ไชยนันท์	ตาก	
12	นายสอ เศรษฐบุตร	ธนบุรี	เขต 1
13	นายเลื้อน พงศ์โสภณ	นครราชสีมา	เขต 1
14	นายเกษม บุญศรี	นครสวรรค์	เขต 1
15	นายใหญ่ ศวิตชาติ	นครสวรรค์	เขต 2
16	นายสมบูรณ์ บัณฑิต	น่าน	
17	นายชวลิต อภัยวงศ์	พระตะบอง*	
18	นายสมบุญ ศิริธร	พัทลุง	
19	นายเพิ่ม วงศ์ทองเหลือง	พิจิตร	
20	นายประยูร อภัยวงศ์	พิจิตรสงคราม*	
21	นายเชื้อ สันเมือง	เพชรบูรณ์	
22	หลวงอังกณานุรักษ์	มหาสารคาม	
23	นายบุญช่วย อัดถาการ	มหาสารคาม	
24	นายเอื้อม ทองสวัสดิ์	แม่ฮ่องสอน	
25	นายประสาท ไชยะโท	ยะลา	
26	นายอินทูล วรกุล	ลำปาง	เขต 1

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	นามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	จังหวัด	หมายเหตุ
27	นายบุญแท้ง ทองสวัสดิ์	ลำปาง	เขต 2
28	นายบุญมี ตุงคนาคร	ลำพูน	
29	ร.ต.ท. สงกรานต์ อุดมสิทธิ์	เลย	
30	นายคล้าย ละอองมณี	สงขลา	เขต 2
31	นายขาว ธรรมสุชาติ	สุรินทร์	เขต 1
32	นายยืน สืบบุญการณ	สุรินทร์	เขต 1
33	นายวิรัตน์ สุขะพันธ์	อ่างทอง	
34	นายเลียง ไชยกาล	อุบลราชธานี	เขต 1
35	นายฟอง สิทธิธรรม	อุบลราชธานี	เขต 2

* สมัยยังเป็นของไทย

ที่มา : 40 ปีพรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้งพรรค.
2529. หน้า 4. (จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์แรกก่อตั้งกระจายอยู่เพียงไม่กี่จังหวัด และในภาคใต้ก็มีเฉพาะจังหวัดกระบี่ จังหวัดพัทลุง จังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลา ส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่กลุ่มประชาธิปัตย์

กล่าวโดยสรุปพรรคประชาธิปัตย์ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2489¹ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายตรงข้ามกับนายปรีดี พนมยงค์ รวมตัวกัน แล้วจึงเชิญนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรค นับจากนั้นเป็นต้นมาพรรคประชาธิปัตย์ก็มีบทบาทและมีความสำคัญ ต่อการเมืองไทย ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

อุดมการณ์ของพรรคประชาธิปัตย์

นับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2489 สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กันมากับการก่อตั้งพรรค คือ อุดมการณ์ของพรรค ในหนังสือที่ระลึกเนื่องในโอกาสครบรอบ 28 ปี และ 40 ปีของพรรคประชาธิปัตย์ได้กล่าวถึงอุดมการณ์ของพรรคประชาธิปัตย์เมื่อแรกตั้งพรรคเอาไว้ดังนี้ คือ

1. พรรคจะดำเนินการเมืองโดยวิถีทางอันบริสุทธิ์
2. พรรคจะดำเนินการเมืองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อประชาชน
3. พรรคจะดำเนินการเมืองโดยอาศัยหลักกฎหมายและเหตุผล เพื่อความศักดิ์สิทธิ์แห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่อนุชนรุ่นหลังให้มีความนับถือและนิยมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. พรรคจะไม่สนับสนุนระบบและวิธีแห่งเผด็จการ ไม่ว่าจะเป็นระบบและวิธีการของรัฐบาลใด ๆ
5. พรรคจะกระจายอำนาจการดำเนินการในท้องถิ่นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากความใกล้ชิดขององค์กรในท้องถิ่นมีมากกว่าส่วนกลาง
6. พรรคมีจุดประสงค์ที่จะให้คนไทยทุกคนมีที่ทำกิน ที่อยู่และอาชีพ และจะเคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล แต่มิได้ละเลยที่จะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
7. พรรคเชื่อว่าการแทรกแซงของรัฐเป็นสิ่งจำเป็นในกิจการที่เห็นว่าการแทรกแซงจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เช่น กิจการสาธารณูปโภค
8. พรรคจะส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการศาสนา สาธารณสุขและสาธารณูปการ ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมอันดีของชาติ และความปลอดภัยของประชาชน
9. พรรคเชื่อว่าการป้องกันประเทศนั้นต้องอาศัยการก่อให้เกิดความร่วมมือพร้อมเพรียงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ และจะต้องให้มีการบำรุงกำลังหลัก คือ กองทัพให้ทันสมัยทั้งคุณภาพและปริมาณเท่าที่จะเหมาะสมแก่แผนการทางยุทธศาสตร์ และนโยบาย ทางการเมือง
10. พรรคจะส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างประเทศ²

¹ กำเนิดพรรคประชาธิปัตย์ตรงกับวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2489 แต่ตรงกับวันจักรี จึงได้ถือเอาวันที่ 5 เมษายน เป็นวันระลึกพรรคประชาธิปัตย์.

² 38 ปีพรรคประชาธิปัตย์. 2527. หน้า 31.; ตูรายละเอียดใน 40 ปีพรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์. 2529. หน้า 5-6.

จากประกาศอุดมการณ์ของพรรคประชาธิปัตย์ สิ่งที่น่าไปสู่การปฏิบัติและเห็นได้อย่าง
ค่อนข้างชัดเจน คือ การต่อต้านเผด็จการซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ทำมาโดยตลอด

ความสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในการเมืองไทย

ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์กับการเมืองไทย การที่จะศึกษาถึงความสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ใน
การเมืองไทย มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงบทบาทของผู้นำพรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลระดับ
ผู้นำพรรคในระยะเริ่มแรกของการจัดตั้งพรรค ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากต่อการกำหนดบทบาท
และทิศทางของพรรค

นายควง อภัยวงศ์ เป็นหนึ่งในฐานะผู้ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง วันที่ 24
มิถุนายน พ.ศ.2475 นายควงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ตัดสายโทรเลข โทรศัพท์¹ ซึ่งตรงกับ
สายงานที่นายควงทำอยู่ในขณะนั้น คือกรมไปรษณีย์โทรเลข หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
นายควงได้เป็นสมาชิกรัฐสภาชุดแรกที่มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด 70 คน ต่อมานายควงได้เป็น
รัฐมนตรีช่วยว่าการ รัฐมนตรีว่าการ และขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีต่อจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม
เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2487² นายควง อภัยวงศ์เป็นผู้บริหารประเทศท่ามกลางภาวะ
สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่จะต้องดำเนินกลยุทธ์ภายใต้ญี่ปุ่นยึดครองประเทศไทย³ ลักษณะการเป็น
ผู้นำของนายควง อภัยวงศ์ ส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์มีความมั่นคงเข้มแข็ง และสร้างฐานให้
พรรคประชาธิปัตย์ดำรงความเป็นพรรคการเมือง ได้นานกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ ในยุคเดียวกัน

สำหรับหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ มีส่วนสำคัญ
ในการสร้างชื่อเสียงให้กับพรรคเช่นเดียวกัน หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชเป็นหัวหน้าเสรีไทย
ในต่างประเทศ ซึ่งนำกลุ่มคนไทยต่อต้านญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ในเวลานั้นกลุ่มผู้นำ
ทางการเมืองของไทยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย⁴ โดยที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งได้รับการสนับสนุน
จากฝ่ายทหารได้ยินยอมตามข้อเสนอของญี่ปุ่นที่ขอยกทัพผ่านดินแดนประเทศไทยไปยังพม่าและสุดท้าย

¹หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรีควง อภัยวงศ์. 2511. หน้า 117-118.

²เล่มเดิม. หน้า 14-15.

³แกมสุข นุ่มนนท์. เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง. 2521. หน้า 100.

⁴นิโรธ ขอดคงประเสริฐ. ฝึกฝ่ายทางการเมือง : ศึกษากรณีการแบ่งแยกฝักฝ่ายภายในพรรคประชาธิปัตย์. 2533. หน้า 32.

รัฐบาลไทยซึ่งนำโดยจอมพล ป. พิบูลสงครามก็เข้าร่วมสงครามกับฝ่ายประกาศสงครามกับอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาในต้นปี พ.ศ.2485 หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วยกับนโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงร่วมมือกับนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำฝ่ายพลเรือนต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยได้ออก ประกาศเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2484 ไม่ยอมรับการยอมแพ้ของรัฐบาลไทยต่อญี่ปุ่นและจะ ดำเนินการต่อต้านญี่ปุ่น¹ ผลจากการดำเนินงานของขบวนการเสรีไทยในต่างประเทศภายใต้การนำ ของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ทำให้หม่อมราชวงศ์เสนีย์ เป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังสงคราม เพื่อทำการเจรจากับพันธมิตรเกี่ยวกับปัญหาสงคราม หม่อม ราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชจึงเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2488² และได้ทำการเจรจาปัญหาสงครามจนเป็นผลสำเร็จ ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นประเทศแพ้ สงคราม

จะเห็นได้ว่าทั้งนายควง อภัยวงศ์ และหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นบุคคลที่มี บทบาทและมีความสำคัญต่อประเทศชาติในขณะนั้นเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น เมื่ออยู่ในฐานะของผู้นำพรรค ประชาธิปัตย์ก็ได้ทำให้พรรคประชาธิปัตย์มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการเมืองไทยในขณะนั้นเป็น อย่างมาก

ความสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์

หลังการก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์³ พรรคได้แสดงบทบาททางการเมืองจนเป็นที่รู้จักของ ประชาชน

ในสมัยรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์ (พ.ศ.2489) ประชาธิปัตย์ในฐานะพรรคการเมืองได้รับ ความนิยมและเห็นใจจากประชาชนค่อนข้างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่ถูกกฎหมาย

¹ดูรายละเอียดใน "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอเมริกากระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ 2" ใน ชุมนุมวรรณคดีทางการเมือง หนังสืออนุสรณ์ในงานฌาปนกิจคุณแม่วอน ศีตะจิตต์. 2512. หน้า 191 - 212.

²ชัยอนันต์ สมุทวณิช และพีรศักดิ์กรย จันทรวินทร์. ข้อมูลพื้นฐานเชิงศตวรรษแห่งการ เปลี่ยนแปลงการปกครองไทย. 2525. หน้า 18.

³ก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์ 5 เมษายน พ.ศ.2489 ได้มีการตั้งพรรคการเมืองอื่น ๆ อยู่ ก่อนแล้ว เช่น พรรคก้าวหน้า พรรคประชาธิปัตย์ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคสหชีพ เป็นต้น.

ความสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์

คุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขันเป็นต้นนั้นทราบดีว่ารัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ถูกพรรคสหชีพเล่นเกมจนแพ้ตีสมา และการนำกฎหมายดังกล่าวออกมาใช้ก็ไม่ค่อยได้ผลมากนัก นอกจากนี้ประชาชนยังศรัทธานายควง อภัยวงศ์ ที่มีบทบาทระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 พรรคประชาธิปัตย์ได้แสดงบทบาทในการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลเป็นครั้งแรก โดยเสนอญัตติเรื่องให้มีการสละงานทรัพย์สินของขบวนการเสรีไทยที่ใช้ไปในระหว่างสงคราม¹ กล่าวกันว่าการเสนอญัตตินี้เป็นการทำลายชื่อเสียงของรัฐบาลและพรรคสหชีพ เพื่อการทำงานของเสรีไทยซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้า² ต่อมาได้เกิดการนิสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 นายปรีดี พนมยงค์นายกรัฐมนตรีได้ลาออก แต่รัฐสภามีมติให้นายปรีดีดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อ ในสมัยรัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2489 โดยมีการเลือกตั้ง 47 จังหวัด นับเป็นครั้งแรกที่พรรคประชาธิปัตย์ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งนั้นพรรคได้กำหนดวิธีการหาเสียง³ ซึ่งได้กลายเป็นแบบอย่างของวิธีการหาเสียงของบรรดาพรรคการเมืองต่าง ๆ ในระยะหลังต่อมา

พรรคประชาธิปัตย์ในฐานะพรรคฝ่ายค้านและเป็นพรรคคู่แข่งที่สำคัญของรัฐบาลถูกบีบคั้นมาก⁴ เมื่อถึงวันเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 15 คน⁵ จากการเลือกตั้ง

¹ 40 ปีพรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้งพรรค 6 เมษายน 2529. หน้า 6.

² มุรธาธิ์ รักชาติเจริญ. การก่อตัวของพรรคประชาธิปัตย์ในกระบวนการทางการเมืองไทย. 2525. หน้า 137.

³ วิธีการหาเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ 1 กำหนดให้สมาชิกพรรคทั้งกรรมการและหัวหน้าพรรคออกมาปรากฏตัว ปราศรัยต่อประชาชนในที่ชุมนุมชนถึงนโยบายของพรรค และวิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาล 2 กำหนดให้สมาชิกชั้นนำของพรรคออกตระเวนเยี่ยมเยียนครอบครัวของประชาชนทุก ๆ แห่ง เท่าที่จะสามารถเยี่ยมได้โดยทำตารางเวลา กำหนดพื้นที่.

⁴ การปราศรัยหาเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ทั่วเวียนเล็กก่อนการเลือกตั้ง 1 วันได้มีการปาระเบิดเข้าใส่เวทีหาเสียง ทำให้นายไฉ สุวรรณทัต ผู้สมัครรับเลือกตั้งเขตธนบุรีได้รับบาดเจ็บและสูญเสียขาข้างหนึ่ง.

⁵ 40 ปีพรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบ 40 ปี แห่งการก่อตั้งพรรค 6 เมษายน 2529. หน้า 8.

47 จังหวัด หลังการเลือกตั้งในวันที่ 21 สิงหาคม นายปรีดี พนมยงค์ ได้ลาออก พรรคร่วมรัฐบาลเดิม คือพรรคสหชีพ และพรรคแนวรัฐธรรมนูญได้เลือกพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีที่รัฐมนตรีจากคณะรัฐบาลชุดของนายปรีดีเข้าร่วมด้วย พรรคประชาธิปไตยก็ยังคงเป็นพรรคฝ่ายค้านในสภา พรรคได้แสดงบทบาทในการท้วงติงและซักถามการดำเนินงานของรัฐบาลหลายประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสำคัญที่กระทบกระเทือนต่อฐานะของรัฐบาล คือ การเสนอให้รัฐบาลทำความกระจ่างกรณีสวรรคต กับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่เอาเงินงบประมาณมาตั้งองค์การสรรพากรซึ่งสื่อเค้าว่าจะมีการทุจริต นอกจากนี้ยังโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรงในกรณีที่พักผ่อนให้มีการกักตุนข้าวสารและลักลอบนำข้าวออกนอกประเทศ ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนข้าวสารภายในประเทศ ทั้งยังแก้ปัญหาผิดพลาดโดยออกกฎหมายให้มีการกักกันข้าวสารภายในประเทศ อีกกรณีหนึ่งที่พรรคประชาธิปัตย์โจมตีรัฐบาล คือ การกินจอบกินเสียมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเกิดจากการที่รัฐบาลไม่จ่ายผ่านองค์กรของกระทรวงมหาดไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนกลับนำของเหล่านั้นไปขาย เป็นที่อื้อฉาวในเรื่อง "ผู้แทนกินจอบกินเสียม"

พรรคประชาธิปัตย์ได้คอยตรวจสอบท้วงติงรัฐบาลอยู่ตลอดเวลา แต่การแก้ปัญหาของรัฐบาลไม่ประสบผลสำเร็จ และไม่เป็นที่พอใจของประชาชน พรรคประชาธิปัตย์จึงได้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลทั้งคณะ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2490 โดยมีเรื่องที่ต้องขออภิปราย 8 หัวข้อ¹

1. ไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยภายในตามนโยบายที่แถลงไว้
2. ไม่สามารถรักษานโยบายการเงินของชาติไว้ในทางที่มั่นคง ทำให้ฐานะการคลังล้มเหลวทุกทาง
3. ในทางเศรษฐกิจ ได้ดำเนินการทางเศรษฐกิจผิดพลาดไม่เหมาะสมแก่ภาวะการณ์ในปัจจุบันเป็นเหตุให้ประชาชนเดือดร้อนในการครองชีพ
4. การต่างประเทศไม่อาจสร้างความเชื่อถือกับนานาประเทศตามนโยบายที่แถลงไว้
5. ใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซงข้าราชการประจำ ทำให้เกิดการเสียหายแก่ราชการแผ่นดิน
6. ไม่สามารถรักษากฎาของข้าราชการให้อยู่ในระดับที่สมควร ทำให้ข้าราชการขาดกำลังใจที่จะปฏิบัติราชการ
7. ในทางการศึกษาของชาติ รัฐบาลไม่ได้ปรับปรุงและดำเนินการตามนโยบายที่แถลงไว้
8. ไม่สามารถค้นหาข้อเท็จจริงแถลงต่อประชาชนให้ทราบว่าเป็นหลวงรัชกาลที่ 8 สวรรคต

¹ ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์. รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี. 2517. หน้า 569.

เพราะเหตุใด

การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นับเป็นครั้งแรกของพรรคประชาธิปัตย์และของพรรคอื่น ๆ กับพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้าน การอภิปรายเป็นไปอย่างดุเดือดถึง 7 วัน 7 คืน รัฐบาลได้อนุมัติให้มีการถ่ายทอดเสียงการประชุมทางวิทยุกระจายเสียง พรรคประชาธิปัตย์จัดทีมอภิปรายเป็น 4 ทีม คือ ทีมนำ ทีมสนับสนุน ทีมแก้ (ข้ออภิปรายของรัฐบาล) และทีมสรุป¹ ภายหลังการอภิปรายแล้วจึงได้มีการลงมติ เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2490 ผลปรากฏว่า รัฐบาลได้รับความไว้วางใจ 80 ต่อ 55 เสียง งตออกเสียง 16 คน ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้รับความไว้วางใจ แต่การอภิปรายในครั้งนั้นก็ส่งผลให้หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีลาออกในวันต่อมา แต่ก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีก

ขณะเดียวกันในพรรคประชาธิปัตย์ก็เกิดปัญหาเพราะนายเลียง ไชยกาล สมาชิกพรรคได้แยกตัวออกไปตั้งพรรคใหม่ ชื่อพรรคประชาชน² มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ลาออกตามนายเลียง 14-15 คน ในช่วงนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ในสภาเหลือเพียง 27 เสียง การดำเนินงานในสภาจึงไม่ค่อยได้ผลนัก

ต่อมาเมื่อเกิดรัฐประหารโดยคณะทหารซึ่งพลโทผิน ชุณหะวัณ เป็นผู้นำ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2489 และใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวแทน คณะบุคคลที่ทำการรัฐประหารได้เชิญนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 การเชิญนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีในครั้งนั้น นายควงก็ทราบดีว่าเป็นเพียงความพยายามที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองของคณะรัฐประหารเท่านั้น ดังนั้นนายควงได้กล่าวไว้ในเรื่อง "ชีวิตของข้าพเจ้า" ว่า

...เมื่อตอนเกิดรัฐประหารรัฐบาลหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์นั้น ผมก็ไม่ได้เกี่ยวข้อง ครั้นเขามาเชิญให้ผมเป็นนายกก็ใช้ว่าผมจะไม่ว่าเขาจะเอาผมไปเป็นนั่งร้านให้เขา แต่ผมก็จำเป็นต้องรับ...ถ้าเราไม่รับก็จะเกิดเรื่องใหญ่³ เพราะฝ่ายหลวงประดิษฐ์ฯ และ

¹ 40 ปีแห่งพรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้งพรรค 6 เมษายน 2529. หน้า 11.

² การแยกตัวของนายเลียง ไชยกาล เกิดขึ้นเพราะขัดแย้งกรณีเลือกตั้งซ่อมแทนนายดิเรก ชัยนาม ซึ่งลาออกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำกรุงลอนดอน ที่ประชุมพรรคประชาธิปัตย์เสนอให้ส่งนายอรุณ นันท์นิวก แต่นายเลียงไม่เห็นด้วย เพราะนายอรุณเคยแพ้เลือกตั้งมาแล้ว จึงเสนอ พ.ต.ท. เผื่อน ทองทิว.

³ ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายหลวงประดิษฐ์ มนูญธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) กับฝ่ายหลวงพิบูลสงคราม (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) อาจทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นภายในประเทศ.

ฝ่ายหลวงพิบูลย์ต่างก็มีลูกศิษย์ลูกหาท่านอยู่มาก... เมื่อเกิดเรื่องราวเราจะพลอยลำบาก
ไปด้วย ... เพราะฉะนั้นจึงว่าผมรับเป็นนายกครั้งนั้น ไม่ใช่รับโดยไม่รู้ว่าเขาจะข่มมือ
เราเป็นการชั่วคราว ...¹

รัฐบาลโดยพรรคประชาธิปัตย์พยายามดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย
และได้จัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง
43 คน จึงได้รับมอบหมายจากสภาให้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลโดยนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี
อีกครั้ง ในสมัยนี้รัฐบาลพยายามลดอำนาจทหารลง² ทำให้คณะรัฐประหารไม่พอใจและได้ส่งพลโท
หลวงกาจสงครามและนายทหารอีก 4 คนมาพบนายควงเพื่อให้รัฐบาลลาออก เหตุการณ์นี้เรียกกันว่า
"รัฐประหารเงียบ" นายควง อภัยวงศ์จึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากนั้น
จอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2491³

ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้มีนโยบายขึ้นเงินเดือนให้แก่สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ที่คัดค้านนโยบายนี้อย่างรุนแรงคือ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช
จนกระทั่งลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ในระยะนั้นบทบาท
ของพรรคประชาธิปัตย์ในฐานะฝ่ายค้านในสภามีน้อย เพราะเหตุว่ารัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามได้
บริหารประเทศตามนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณเดิม
ประกอบกับจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้แต่งตั้งให้นายควง อภัยวงศ์เป็นประธานคณะกรรมการ
วิสามัญพิจารณางบประมาณแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ดังนั้นถ้าสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์จะ
คัดค้านการบริหารงานของรัฐบาลก็เท่ากับเป็นการคัดค้านนโยบายของตนเอง

บทบาทของพรรคประชาธิปัตย์ในช่วงนี้ จึงเป็นเรื่องการผลักดันรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย
ซึ่งต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2492 และพลเอกผิน ชุณหะวัณได้ทำ
รัฐประหารเงียบ ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 และนำรัฐธรรมนูญ

¹ หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรีควง อภัยวงศ์. 2511. หน้า 135.

² มุรธาธีร์ รักชาติเจริญ. การก่อตัวของพรรคประชาธิปัตย์ในกระบวนการทางการเมือง
ไทย. 2525. หน้า 160.

³ คณะของพลโทหลวงกาจสงครามเข้าพบนายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีในวันที่ 6
เมษายน พ.ศ. 2491.

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 มาใช้¹ และให้มีการเลือกตั้ง วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2495 ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้คณะรัฐมนตรีจะมีอำนาจควบคุมสภาโดยเด็ดขาด ทั้งนี้ด้วยการแต่งตั้งวุฒิสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จึงตกลงกัน ไม่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในสภาวการณ์ที่ไม่เป็นประชาธิปไตยพรรคประชาธิปัตย์จึงไม่มีบทบาททางการเมืองไปจนถึง พ.ศ.2498 จึงได้กลับมามีบทบาทอีกครั้งหนึ่ง

หลังการเลือกตั้ง จอมพล ป.พิบูลสงครามได้เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลทำงานโดยไม่มีฝ่ายค้าน ตั้งแต่วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2495 จนกระทั่งถึง พ.ศ.2498 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองวันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2498² ความเคลื่อนไหวทางการเมืองจึงเริ่มคึกคักขึ้นอีกครั้ง จอมพล ป.พิบูลสงครามรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจดทะเบียนตั้งพรรคเสรีนิยมคึกคัก เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2498 โดยมีพลเอกเผ่า ศรียานนท์เป็นเลขาธิการพรรค ต่อมาในวันที่ 30 กันยายนพรรคประชาธิปัตย์จึงจดทะเบียนตั้งพรรค นับเป็นครั้งแรกของพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายพรรคได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลางของพรรคชุดแรก ดังนี้

1. นายควง อภัยวงศ์	หัวหน้าพรรค
2. ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช	รองหัวหน้าพรรค
3. นายใหญ่ ศวิตชาติ	เหรัญญิก
4. น.อ.บุง ศุภชลาศัย ร.น.	เหรัญญิก
5. น.อ.พระยาศรวิชัยพัฒน์ ร.น.	โฆษก
6. พ.ต.หลวงสรสิทธิ์ยานการ	นายทะเบียน
7. นายถัด พรหมมานน	ผู้ควบคุมเสียง
8. นายสมบุญ ศิริธร	ปฏิคม
9. นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม	บรรณารักษ์
10. นายบุญแท้ง ทองสวัสดิ์	กรรมการ
11. นายไถง สุวรรณทัต	กรรมการ
12. นายคล้าย ละอองมณี	กรรมการ
13. นายเทียม ไชยนนท์	กรรมการ
14. หลวงอังคณาวัณรักษ์	กรรมการ

¹ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 72 ตอนที่ 77. หน้า 3422.

²กรมพล ท่องธรรมชาติ. วิวัฒนาการของระบอบรัฐธรรมนูญไทย. 2524. หน้า 31.

15. พ.ต.ต.หลวงเจริญดำรงการ กรรมการ¹

พรรคประชาธิปัตย์ได้เปิดแถลงข่าวและดำเนินการหาเสียงทั่วประเทศ นอกจากนั้นยังได้ออกหนังสือพิมพ์ของพรรคเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2499 เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการโฆษณาของพรรคแก่ประชาชน แต่ละพรรคการเมืองได้เตรียมตัวเพื่อการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ในขณะเดียวกันรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ประสบปัญหาซึ่งเกิดจากความขัดแย้งกันระหว่างจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ผู้นำบัญชาการทหารบกและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กับพลเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย² จนถึงขั้นจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เลิกให้การสนับสนุนพรรคเสรีมนังคศิลา ความแตกแยกในคณะรัฐบาลในขณะนั้นมีมากขึ้น ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ก็ดำเนินการหาเสียงอย่างหนัก พิมพ์โปสเตอร์ รวมทั้งกล้าประกาศนโยบายว่า "ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะเข้าไปล้มรัฐบาล"³

ผลจากการเลือกตั้ง ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ตกอยู่กับพรรคเสรีมนังคศิลา และมีการกล่าวหาว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มีการทุจริตกันมาก ประชาชนรวมตัวกันประท้วงรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ร่วมกับพรรคสหภูมิได้ยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป 9 ข้อ คือ

1. รัฐบาลนี้ไม่สามารถรักษากฎหมายของบ้านเมือง เป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย และได้มีการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพขึ้นในประเทศ
2. รัฐบาลบริหารการคลังของประเทศไปในทางที่ไม่ชอบ ทำให้ฐานะทางการคลังของประเทศเสื่อมโทรม
3. รัฐบาลนี้ไม่สามารถบริหารกิจการด้านต่างประเทศตามที่แถลงไว้ และไม่สามารถดำเนินการต่างประเทศโดยอิสระ ทั้งไม่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน
4. รัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาให้ได้ผลดีแก่ประชาชน
5. รัฐบาลนี้ไม่สามารถเพิ่มระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนตามที่แถลงไว้ ทั้งไม่มีนโยบายที่จะลดค่าครองชีพของประชาชน
6. รัฐบาลไม่สามารถดำเนินการในด้านเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและ

¹ 40 ปีพรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้งพรรค 6 เมษายน 2529. หน้า 29.

² ดูรายละเอียดใน ภิรมย์ แสณอิสระ. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กับการปกครองในระบบรัฐสภา พ.ศ. 2501 - 2506. 2523. หน้า 107 - 141.

³ ในที่นี้คือรัฐบาลซึ่งนำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดูรายละเอียดใน ภิรมย์ แสณอิสระ. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กับการปกครองในระบบรัฐสภา พ.ศ. 2501 - 2506. 2523. หน้า 26.

และประชาชน

7. รัฐบาลไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันแต่ทั้งยังส่งเสริมให้มีคอร์รัปชันมากขึ้น

8. รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดนี้ไม่รักษาสัจจะวาจาที่กล่าวไว้ จนเป็นเหตุให้เสื่อมความนิยมเชื่อถือจากประชาชน

9. ในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลนี้ได้สำแดงให้เห็นว่า ไม่รับผิดชอบต่อประชาชน และไม่คำนึงต่อเจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตย¹

สภาผู้แทนราษฎรได้เปิดอภิปรายเพื่อซักฟอกรัฐบาลในวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2500² การอภิปรายดำเนินไปอย่างดุเดือด นายควง อภัยวงศ์ ผู้เปิดอภิปรายเป็นคนแรกได้อภิปรายว่า

...ผมได้รับฉันทานุมัติจากฝ่ายค้านทั้งหมดให้เสนอเปิดอภิปรายนี้... เราเห็นว่ารัฐบาลนี้ได้ปกครองเรามาแล้ว เราไม่พอใจและประชาชนก็ไม่พอใจ ไม่พอใจด้วยเหตุใด ด้วยเหตุที่ว่าเรามาถึงความสงบ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในก็ตาม ทั้ง ๆ ที่คุณเผ่าซึ่งเป็นอธิบดีกรมตำรวจเก่าอยู่เดี๋ยวนี้มาเป็นรัฐมนตรีมหาดไทยบอกว่า ในโลกได้พระอาทิตย์ขึ้นไม่มีอะไรที่ตำรวจไทยจะทำได้แต่เมื่อวันอาทิตย์ที่ผ่านมานั้บ้านอธิบดีก็ถูกจี้ เพราะฉะนั้นการรักษาความปลอดภัยไม่มี เราไปในถนนเวลานั้นเราไม่ได้รับ... ทั้ง ๆ ที่เราเพิ่มกำลังตำรวจเราให้เงินเดือนเพิ่มไปแต่เราจะหันมาดูว่ารัฐบาลนี้ทำอะไรที่มันเรียบร้อยไหม... เหมือนอย่างมีปัญหาเรื่องมีหนังสือพิมพ์หมิ่นประมาทพระบรมเดชานุภาพเจียด ๆ ไปอย่างนั้นรัฐบาลก็ไม่จิบอะไรให้มันแข็งแรงลงไปเท่าที่เราเห็น... มาดูการเงิน การงานของรัฐบาลเองก็เป็นหนี้ทั้งตัวเงินคลัง ทั้งอะไรต่ออะไร... มาดูการต่างประเทศ รัฐบาลทำเหมือนกับทหารเรืออย่างนั้น จะใช้ธงเสียเรื่อย เขาจะยุ่งกันที่สุเอซเราก็ไปยุ่งกับเขา... แต่ทว่ารอบ ๆ บ้านเราไม่ได้ยุ่งกับมันเลย ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของไทยเรา... ที่ท่านนายกฯ จะเป็นประชาธิปไตยมันเป็นประชาธิปไตยได้อย่างไร เมื่อทำครั้ง ๆ กลาง ๆ อย่างนี้ ท่านรีบปากกับเขาไว้อย่างไร ท่านก็ไม่ทำ ท่านมาเปิดไฮด์ปาร์ก ท่านคิดว่าการเปิดไฮด์ปาร์กคือการเปิดพระเมรุปาร์กนั่นมันเป็นประชาธิปไตยหรือ มันเรื่องปวดหัว แล้วท่านไปเอา... ที่เราจะเป็นต้องเปิดอภิปรายทั่วไปนี้ก็เพราะเห็นการไม่พร้อมเพรียงในคณะรัฐมนตรีนี้เอง เพราะว่า

¹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญ) ชุดที่ 2 ครั้งที่ 10/2500. วันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2500. หน้า 989.

² ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์. รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี. 2517. หน้า 883.

เพราะว่าคณะรัฐมนตรีแต่ละท่านพ่ายเรือกันคนละที่ทั้งนั้น และใครเป็นคนเจ๊ง ก็คือประชาชน เจ๊ง... ที่ท่านจะทำท่านก็ไม่จริง คือท่านก็บอกว่าแบ่งเสียรัฐมนตรีไม่ต้องเกี่ยวกับการค้า จริงหรือเปล่าก็ไม่รู้ นี่ผมก็สงสัยว่าไม่จริง จนป่านนี้รัฐมนตรียังไม่ออกจากการค้า ออกกันหมดหรือยัง ...²

การอภิปรายครั้งนี้กินเวลาสองวัน แต่ก็ไม่มีการลงมติเพราะรัฐธรรมนูญมาตรา 75 ที่ใช้อยู่ในขณะนั้นระบุว่าสภาจะลงมติใด ๆ เกี่ยวกับปัญหาที่อภิปรายไม่ได้ แม้กระทั่งการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล³ ถึงแม้ว่าจะไม่มีการลงมติแต่การที่รัฐบาลถูกเปิดอภิปรายซักฟอกก็มีผลให้รัฐบาลได้รับความกระทบกระเทือนมากขึ้น การที่รัฐบาลไม่สามารถให้ความกระจ่างเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนไม่พอใจรัฐบาลมากขึ้น มีการเคลื่อนไหวของนักศึกษาและประชาชนนอกสภา จนในที่สุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศในวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2500 เพื่อโค่นอำนาจจอมพล ป.พิบูลสงคราม และพล ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ คณะรัฐประหารจัดให้มีการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2500 การทำรัฐประหารครั้งนี้มิได้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พรรคการเมืองต่าง ๆ จึงเตรียมการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการแข่งขันกันระหว่างพรรคสหภูมิกับพรรคประชาธิปัตย์ ผลการเลือกตั้งพรรคสหภูมิ ได้ 44 ที่นั่ง พรรคประชาธิปัตย์ได้ 39 ที่นั่ง

หลังการเลือกตั้งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้จัดตั้งพรรคชาติสังคมขึ้น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2500 โดยรวมเอาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคสหภูมิหรือที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองใดเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคชาติสังคม รวมทั้งสิ้นจำนวน 80 คน และสนับสนุนให้พลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2501 โดยข้อเท็จจริงนั้นจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังมีอำนาจควบคุมรัฐบาล⁴ จนกระทั่งจอมพลสฤษดิ์ไปรักษาตัวในต่างประเทศ รัฐบาลพลโทถนอม จึงเกิด

¹ ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์. รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี. 2517. หน้า 883.

² รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญ) ชุดที่ 2 ครั้งที่ 10/2500 วันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ.2500. หน้า 997 - 1012.

³ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญ) ชุดที่ 2 ครั้งที่ 10/2500 วันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ.2500. หน้า 997 - 1012.

⁴ ดูรายละเอียดใน ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ. แปลโดย พรณี จัตรพลรักษ์ และประกายทอง สิริสุข. 2526. หน้า 175 - 183.

ความวุ่นวาย และจอมพลสฤษดิ์ได้กลับมายึดอำนาจอีกครั้งในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501¹ การยึดอำนาจในครั้งนี้ส่งผลให้รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติพรรคการเมืองถูกยกเลิก ประเทศไทยจึงอยู่ภายใต้การปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการจนถึงปี พ.ศ.2511 ในช่วงนี้บทบาทของพรรคประชาธิปัตย์จึงยุติลง แต่อย่างไรก็ตามสมาชิกพรรคก็ยังนัดพบปะกันอยู่

ต่อมา มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 แต่ก่อนที่พรรคประชาธิปัตย์จะได้แสดงบทบาททางการเมืองอีกครั้งหนึ่งนั้น หัวหน้าพรรคนายควง อภัยวงศ์ ได้ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2511 ดังนั้น หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช จึงได้รับตำแหน่งผู้นำพรรคประชาธิปัตย์เป็นคนต่อมา พรรคประชาธิปัตย์ขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองอีกครั้งในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2511 ในยุคนั้นพรรคประชาธิปัตย์มีคู่ต่อสู้ใหม่คือพรรคสหประชาไทย ซึ่งเป็นพรรคการเมืองของรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร

ผลการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 57 คน พรรคสหประชาไทยได้รับเลือก 76 คน ซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหญ่ 2 พรรค ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าสภา มาก พรรคประชาธิปัตย์มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่หลายคน เช่นนายพิชัย รัตตกุล นายดำรง ลัทธินัดน์ นายชวน หลีกภัย นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เป็นต้น ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญทางการเมืองในเวลาต่อมา

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ที่ใช้อยู่ในขณะนั้นยังมีลักษณะเป็นเผด็จการอยู่มาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอย่างจำกัด ในขณะที่วุฒิสภามีอำนาจมาก เช่น มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติและมีสิทธิยับยั้ง อันผิดหลักการปกครองระบอบรัฐสภา หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชเรียกรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า "รัฐธรรมนูญฉบับพันปeloม" นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ในระยะนี้จึงมุ่งปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นบทบาททางการเมืองที่ทำได้สะดวกในขีดจำกัดก็คือการตั้งกระทู้ถาม ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ก็พยายามที่จะทำหน้าที่พรรคฝ่ายค้าน จนกระทั่งจอมพลถนอม กิตติขจร ทำการปฏิวัติตัวเองในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2514 การปฏิวัติครั้งนี้ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511² และปกครองประเทศตามคำประกาศ

¹ ทรายละเอียดยุทธินิ ภิมย์ แสนอิสระ. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กับการปกครองในระบบรัฐสภา พ.ศ.2501 - 2506. หน้า 203 - 205.; ทักษ์ เฉลิเมเตียรณ. การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ. แปลโดย พรณี จัตรพลรักษ์ และประกายทอง สิริสุข. 2526. หน้า 189 - 199.

² ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 88 ตอนที่ 124. หน้า 9.

ของคณะปฏิวัติ พรรคการเมืองก็ถูกยกเลิก¹ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์โดยนายอุทัย พิมพ์ใจชน นายบุญเกิด หิรัญคำ นายอนันต์ ภักดีประไพ ได้ร่วมกันยื่นฟ้องคณะปฏิวัติกับพวก 17 คน ในข้อหา เป็นกบฏล้มล้างรัฐธรรมนูญ รัฐบาลและรัฐสภา แต่ถูกจำคุกทั้ง 3 คน และได้รับการปล่อยตัวหลัง เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516

การปกครองแบบเผด็จการโดยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจรหลังการปฏิวัติตัวเองใน พ.ศ. 2514 นั้นทำให้ประชาชนไม่พอใจ เกิดการรวมกลุ่มกันเรียกร้องรัฐธรรมนูญและได้ขยายลุกลามเป็น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ทำให้จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจรต้องลี้ภัยการเมืองไปอยู่ต่างประเทศ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้รับ โปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมารัฐบาลได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในกระบวน รัฐธรรมนูญไทย² บรรยากาสแห่งประชาธิปไตยกลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นพรรคประชาธิปัตย์ได้จัดให้มีการประชุมพรรคขึ้นอีกครั้ง และได้ยื่นขอจดทะเบียนพรรค การเมือง วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2517 อันเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2517

เมื่อรัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 พรรคประชาธิปัตย์ก็ได้ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งด้วย ในการเลือกตั้งครั้งนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้อง ลังเกตุพรรคการเมืองจึงเกิดพรรคการเมืองใหม่ ขึ้นมากมาย ผลการเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ได้รับ เลือกตั้ง 72 คน หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช จัดตั้งรัฐบาลแต่ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาใน วันแถลงนโยบายด้วยคะแนน 152 ต่อ 111 เสียง หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช จากพรรค กิจสังคม จึงจัดตั้งรัฐบาลผสม 18 พรรคการเมืองเข้าบริหารประเทศวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2518 พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคฝ่ายค้าน ในระยะนี้พรรคประชาธิปัตย์ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติหลายฉบับ ร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญคือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่³ ซึ่งเสนอโดยนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ สมาชิกสภาผู้แทน

¹ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิกตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 3.

² เกรียงศักดิ์ พ่วงวิเศษ. การเมืองไทย : ความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน. 2530.

หน้า 363.

³ ดูรายละเอียดใน รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญ) 2 ครั้งที่ 10/2518. หน้า 145 - 151 ; รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญ) 2 ครั้งที่ 4/2518 ครั้งที่ 27/2518 ครั้งที่ 28/2518 ; รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (วิสามัญ) ครั้งที่ 6/2518.

ราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชกับคณะ ทั้งสองร่างพระราชบัญญัตินี้ถูกคัดค้านอย่างหนักจากผู้สูญเสียผลประโยชน์จนในที่สุดร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับตกไป

รัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช บริหารประเทศตั้งแต่วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2518 ถึงวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2519 จึงประกาศยุบสภา และให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 ในการเลือกตั้งครั้งนี้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 114 ที่นั่ง หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้จัดตั้งรัฐบาลประกอบด้วย 4 พรรคการเมือง คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคธรรมสังคม และพรรคสังคมนิยม ต่อมาเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองทำให้นายกรัฐมนตรีลาออกเมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2519¹ แต่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีก ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินนำโดย พลเรือเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำรัฐประหารวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2519 รัฐบาลโดยพรรคประชาธิปัตย์จึงได้บริหารประเทศในระยะเวลาอันสั้น

หลังการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในเดือนตุลาคมใน พ.ศ. 2519 สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์หลายคนถูกกล่าวหาเป็นคอมมิวนิสต์ต้องหลบซ่อนตัว รัฐบาลของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินโดยมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศมาได้ระยะหนึ่งก็เกิดรัฐประหารอีกวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2520 โดยมีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นผู้นำ รัฐบาลจัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคประชาธิปัตย์ได้ออกแถลงการณ์² ให้ไม่ให้รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพราะไม่เป็นประชาธิปไตย³

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะคัดค้านร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่ก็ไม่ได้มี การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2521 ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมิได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองแต่ประการใด เมื่อมีการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 การดำเนินงานทางการเมืองของนักการเมืองทั้งหลายอยู่ในฐานะกลุ่มการเมือง ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วก็คือพรรคการเมืองนั่นเอง ในการเลือกตั้งครั้งนี้กลุ่มประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 32 คน หลังการเลือกตั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ได้เป็นนายก

¹ณรงค์ พ่วงพิศ. การเมืองไทย : ความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน.

2530. หน้า 372 - 376.

²40 ปีพรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้ง

พรรค 8 เมษายน 2529. หน้า 75 - 76.

³ความไม่เป็นประชาธิปไตยของร่างรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2521 คือ อำนาจของวุฒิสภามีมากและจำนวนวุฒิสภามีถึง 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งหรือไม่ก็ได้.

รัฐมนตรี ในขณะที่เกี่ยวกับที่หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชได้ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในการประชุมพรรควันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 พ.อ. (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ ได้เป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ พรรคได้พยายามผลักดันให้มีการประชุมสมัยวิสามัญขึ้นเพื่ออภิปรายผลงานของรัฐบาล จนกระทั่งพลเอกเกรียงศักดิ์ นายกรัฐมนตรีประกาศลาออกวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523¹ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 3 มีนาคม พ.ศ. 2523 เป็นคนต่อมา²

ในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ประชาธิปัตย์ก็ได้เข้าร่วมรัฐบาลมาโดยตลอด และเมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 พรรคประชาธิปัตย์จึงได้รับการจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองตามกฎหมายในวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ต่อมาเมื่อพันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ ได้ลาออกจากหัวหน้าพรรค พรรคประชาธิปัตย์จึงได้มีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ในวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2525 นายพิชัย รัตตกุลได้เป็นหัวหน้าพรรค ขณะเดียวกันรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์รัฐธรรมนูญ พลเอกเปรมจึงประกาศยุบสภาในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526

ผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือก 66 คน และได้เข้าร่วมรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์อีก ในระยะนี้สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์พยายามสร้างเกียรติภูมิและแสดงบทบาทเพื่อกู้ชื่อเสียงของพรรคซึ่งตกต่ำมากใน พ.ศ. 2522 จนกระทั่งเป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่ที่สุดในสภาอีก หลังการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 100 คนแต่ก็ยังคงสนับสนุนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่³

การที่รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นรัฐบาลผสม ดังนั้นการผลักดันนโยบายของพรรคให้มີผลในทางปฏิบัติ จึงทำได้ยาก นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในพรรคประชาธิปัตย์อย่างรุนแรง อันเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มนายพิชัย รัตตกุลหัวหน้าพรรค กับกลุ่มนายเฉลิมพันธ์

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช และพีรศักดิ์ จันทวรินทร์. ข้อมูลพื้นฐานกึ่งศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย. 2525. หน้า 44.

² พรรคประชาธิปัตย์สนับสนุนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยเหตุผล 3 ประการ 1. พลเอกเปรมไม่มีชื่อเสียงในทางเสียหยา 2. พลเอกเปรมเลื่อมใสวิถีทางประชาธิปไตย 3. พลเอกเปรมเป็นผู้ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ; ตูรายละเอียดยใน นรนิติ เศรษฐบุตร. พรรคประชาธิปัตย์ : ความล้มเหลวหรือความล้มเหลว. 2530. หน้า 104 - 105.

³ เล่มเดิม. หน้า 115 - 116.

ศรีวิกรม์ อาทิ ความไม่พอใจในการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีของพรรคหลังการเลือกตั้งวันที่ 28 กรกฎาคม 2529 โดยนายนิสิต รัตตกุล บุตรนายพิชัย รัตตกุลได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีทั้ง ๆ ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่นในพรรคมีความอาวุโสกว่า และความขัดแย้งครั้งมีการเลือกกรรมการบริหารพรรคในวันที่ 10 มกราคม 2530 ซึ่งกลุ่มนายพิชัย รัตตกุลได้รับชัยชนะ ความขัดแย้งดังกล่าวนำไปสู่การไม่ปฏิบัติตามมติพรรคของกลุ่มนายเฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์หรือกลุ่ม "10 มกรา" ในกรณีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ จนเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ประกาศยุบสภาอีกและกำหนดให้การเลือกตั้งในวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 พรรคที่ได้รับเลือกเข้ามามากที่สุดคือ พรรคชาติไทย 87 คน รองลงมาเป็นพรรคกิจสังคม 54 คน และพรรคประชาธิปัตย์ 48 คน พรรคประชาธิปัตย์กลายเป็นพรรคการเมืองที่เล็กลงอีก พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในฐานะหัวหน้าพรรคที่มีเสียงข้างมากในสภาได้จัดตั้งรัฐบาล พรรคประชาธิปัตย์ได้เข้าร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชายต่อมารัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ถูกคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติยึดอำนาจ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534¹ หลังการยึดอำนาจนายอานันท์ ปันยารชุนได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ผลการเลือกตั้งพรรคสามัคคีธรรมได้รับเลือกมากที่สุด 79 คน ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 44 คน 5 พรรคการเมืองคือ พรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคราษฎรได้สนับสนุนพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้านร่วมกับพรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม และพรรคเอกภาพ พรรคฝ่ายค้านร่วมกันต่อต้านนายกรัฐมนตรีที่ได้มาจากการเลือกตั้งจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" เมื่อวันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งนำไปสู่การลาออกจากรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร ในช่วงนั้นนายอานันท์ ปันยารชุนได้รับโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองและเตรียมการเลือกตั้ง ซึ่งนายกรัฐมนตรีก็ได้ประกาศยุบสภาในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2535 เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ผลจากการเลือกตั้งในครั้งนั้น ปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 79 ที่นั่ง นับว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกมากที่สุด

จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการเมืองไทยตลอดมา นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าภายใต้การแสดงบทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์นั้นพรรคยังสามารถดำรงความเป็นพรรคการเมืองมาได้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเปลี่ยนผู้นำพรรค จนกระทั่งมาถึงหัวหน้าพรรคคนปัจจุบันคือนายชวน หลีกภัย²

¹ สยามจดหมายเหตุ. 6(8) : 199 ; 15 - 21 กุมภาพันธ์ 2534.

² นายชวน หลีกภัย เป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2534.

ซึ่งถ้าย้อนไปดูกำเนิดพรรคประชาธิปัตย์นั้น จะพบว่าพรรคประชาธิปัตย์เกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วจึงไปเชิญนายควง อภัยวงศ์มาเป็นหัวหน้าพรรค เพราะฉะนั้นการดำรงอยู่ของพรรคจึงมิได้ขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรคเพียงอย่างเดียวแต่ความสำคัญอยู่ที่สมาชิกพรรคด้วย นายควง อภัยวงศ์ได้กล่าวถึงการดำรงอยู่ของพรรคประชาธิปัตย์ไว้ว่า

...ท่านทั้งหลายจะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้ยืนยงคงกระพันมาจนทุกวันนี้ ทั้ง ๆ ที่เราได้ประสบมรสุมทางการเมืองมานับครั้งไม่ถ้วน แต่พรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงอยู่... บางท่านอาจจะตั้งคำถามว่าทำไมสมาชิกประชาธิปัตย์จึงจับกลุ่มกันเหนียวแน่น และช่วยกันรักษาอุดมคติและชื่อเสียงของพรรคเป็นอันตึงจนถึงปัจจุบันนี้ ข้าพเจ้าขอตอบว่าเพราะในชั้นแรกพรรคประชาธิปัตย์ได้รวบรวมตั้งเป็นพรรคแล้วจึงจัดหัวหน้าโดยเหตุนี้สมาชิกของพรรคทั้งหมดต้องรับผิดชอบในความเป็นอยู่ของพรรคที่ต้องรักษาเกียรติคุณของพรรคด้วย ส่วนหัวหน้าพรรคนั้นเป็นเพียงแต่ผู้ที่สมาชิกของพรรคอุปโลกขึ้น จะเปลี่ยนกันเมื่อไรก็ได้ ในเมื่อเห็นกันว่าควรเปลี่ยน...¹

พรรคประชาธิปัตย์จึงค่อนข้างแตกต่างจากพรรคการเมืองอื่น ๆ ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อสร้างความชอบธรรมในการที่จะใช้อำนาจทางการเมือง หัวหน้าพรรคจะเป็นผู้ก่อตั้งพรรคแล้วหาสมาชิกมาสนับสนุนภายหลัง ความต้องการแสดงบทบาททางการเมืองมิได้เกิดจากสมาชิกพรรคความผูกพันในพรรคการเมืองที่ตนสังกัดจึงไม่มี เมื่อสิ้นอำนาจของหัวหน้าพรรค พรรคการเมืองนั้นก็สลายตัวไปด้วย² ซึ่งนายควง อภัยวงศ์กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

...หัวหน้าพรรคเป็นเพียงแต่ผู้ที่สมาชิกพรรคอุปโลกขึ้น จะเปลี่ยนกันเมื่อไรก็ได้ ในเมื่อเห็นว่าควรเปลี่ยน ซึ่งตรงกันข้ามกับพรรคที่ตั้งกันมาโดยหัวหน้าพรรคแสวงหาลูกพรรคหรือสมาชิกของพรรคสนับสนุนตนเองเป็นเหตุให้สมาชิกของพรรคไม่มีความรับผิดชอบต่อความรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของพรรคเท่าใดนัก... เราจึงเห็นได้ว่าเมื่อหัวหน้าพรรคหมดวสาสนาลงครั้งใด ลูกพรรคก็แตกกระจายหมดประหนึ่งผึ้งที่ขาดตัวนางพญาฉะนั้น ...³

¹หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรีควง อภัยวงศ์. 2511. หน้า 82-83.

²พรรคการเมืองที่สลายตัวไปพร้อม ๆ กับการหมดอำนาจของหัวหน้าพรรค เช่น พรรคสหชีพ พรรคธรรมลังคม พรรคเสริมพลังคคิลลา พรรคสหประชาไทย เป็นต้น.

³หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรีควง อภัยวงศ์. 2511. หน้า 83.

อย่างไรก็ตาม การที่จะสรุปว่าสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์มีการจับกลุ่มกันเหนียวแน่นมาโดยตลอดก็ไม่เป็นการถูกต้องนัก เพราะนับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคประชาธิปัตย์เป็นต้นมา ความขัดแย้งภายในพรรคเกิดขึ้นอยู่เสมอ และถึงกับแยกตัวไปตั้งพรรคการเมืองใหม่หลายพรรค ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์อีกประการหนึ่งก็คือ เป็นพรรคการเมืองที่สร้างพรรคการเมืองใหม่¹ (party that creates parties) การแยกตัวของสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ไปตั้งพรรคการเมืองใหม่ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ที่แยกตัวไปตั้งพรรคการเมืองใหม่

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	พรรคที่ตั้ง	พ.ศ.	หมายเหตุ
นายเลียง ไชยกาล	ประชาชน	2490	
นายเทพ โชติณัฐ	เศรษฐกิจ	2496	
ดร.โชติ คัมพันธ์	สหพันธ์ประชาธิปไตย	2501	
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	กิจสังคม	2517	
นายไถง สุวรรณทัต	ราษฎร	2517	
นายสวัสดิ์ คำประกอบ	เกษตรสังคม	2517	
นายประชา บุรณนิต	อธิปัตย์	2517	
นายบุญย้ง นันทาภิวัฒน์	เสรีธรรม	2522	
นายสมิคร สุนทรเวช	ประชากรไทย	2522	
นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ปฏิวัติ	2523	*
ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง	มวลชน	2529	
นายเฉลิมพันธุ์ ศรีวิกรม์	ประชาชน	2531	

*เปลี่ยนเป็นพรรคก้าวหน้า พ.ศ.2526 เป็นพรรคเอกภาพ พ.ศ.2532

ที่มา : นิโรธ ขอดงประเสริฐ. ฝึกฉายทางการเมือง : ศึกษากรณีการแบ่งแยกฝึกฉายภายในพรรคประชาธิปัตย์. 2533. หน้า 181. (จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

¹นิโรธ ขอดงประเสริฐ. ฝึกฉายทางการเมือง : ศึกษากรณีการแบ่งแยกฝึกฉายภายในพรรคประชาธิปัตย์. 2533. หน้า 81.

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาความเป็นมาและบทบาทของพรรคประชาธิปัตย์ พบว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองเก่าแก่ที่จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2489 เป็นพรรคการเมืองที่มีความสำคัญยิ่งพรรคหนึ่งต่อวงการเมืองไทย กล่าวคือ เป็นพรรคที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ทางการเมืองคือ เพื่อดำเนินงานการเมืองในสภาพที่มีระบบและเพื่อจรรโลงประชาธิปไตย บทบาทของพรรคประชาธิปัตย์ในระยะแรก ๆ คือการต่อต้านเผด็จการ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีสำหรับประชาชนในฐานะพรรคฝ่ายค้าน และเมื่อมีโอกาสในการจัดตั้งรัฐบาลพรรคก็พยายามส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่บทบาทของพรรคประชาธิปัตย์เมื่อเป็นรัฐบาลนั้นไม่เด่นชัดเท่ากับการเป็นพรรคฝ่ายค้าน เพราะการจัดตั้งรัฐบาลอยู่ในลักษณะรัฐบาลผสม จะนำนโยบายของพรรคไปปฏิบัติเพียงพรรคเดียวทำได้ยากในความเป็นจริง อย่างไรก็ตาม พรรคประชาธิปัตย์ก็เป็นพรรคที่มีบทบาทและมีความสำคัญในการเมืองไทยค่อนข้างมากกว่าพรรคการเมืองอื่นมาโดยตลอด พรรคได้ผ่านประสบการณ์ทางการเมืองควบคู่กันมากับพัฒนาการทางการเมืองของไทย ถึงแม้จะมีอุปสรรคของการปฏิบัติ รัฐประหาร แต่เมื่อใดที่สภาพการณ์ทางการเมืองเอื้ออำนวย พรรคประชาธิปัตย์ก็กลับมามีบทบาททางการเมืองอีกเหมือนที่เคยเป็นมาในอดีต

บทที่ 2

นครศรีธรรมราชในประวัติศาสตร์การเมืองไทย

ในการที่จะศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนครศรีธรรมราชปราชญ์ปิตุย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาสภาพทั่ว ๆ ไปทางภูมิศาสตร์ รวมถึงความสำคัญของนครศรีธรรมราชในประวัติศาสตร์การเมืองไทยด้วย

สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์

1. ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ 10,211,492 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ตอนกลางชายฝั่งทะเลตะวันออกของดินแดนภาคใต้¹ มีพื้นที่รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี² แต่ถ้าเปรียบเทียบกันในด้านประชากรแล้วนครศรีธรรมราชมีประชากรเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้³ นครศรีธรรมราชจึงเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ของภาคใต้ในแง่ประชากรและเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในภูมิภาคนี้ อาณาเขตติดต่อของจังหวัดนครศรีธรรมราชคือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอำเภอขนอม อยู่เหนือสุดของจังหวัด
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรังมีอำเภอห้วยทิวไทร อำเภอชะอวด และ อำเภอทุ่งสง เป็นอาณาเขตด้านทิศใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกระบี่

¹ภาคใต้ มิใช่เป็นชื่อภาคทางการปกครอง แต่เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์สำหรับเรียกดินแดน 14 จังหวัดที่ตั้งอยู่บนคาบสมุทรที่มีลักษณะยาวยื่นล้าลงไปทางภาคใต้ของไทย ; ดูรายละเอียดใน สวาท เสนาณรงค์. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. หน้า 38, 342.

²สุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ 12,891,407 ตารางกิโลเมตร.

³ภาคใต้มี 14 จังหวัด คือ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต สงขลา สตูล สุราษฎร์ธานี ยะลา ระนอง.

2. ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของนครศรีธรรมราชแตกต่างกันไปตามลักษณะของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวของคาบสมุทรเป็นผลให้ลักษณะภูมิประเทศของนครศรีธรรมราชแบ่งออกได้เป็น 3 เขต¹

2.1 บริเวณเทือกเขาตอนกลาง ได้แก่บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของจังหวัดนครศรีธรรมราชลงไปถึงตอนใต้สุด มีอำเภอที่อยู่ในพื้นที่ ได้แก่ อำเภอสิงขล อำเภอขนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมือง อำเภอลานสกา อำเภอนครหลวง อำเภอรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี และอำเภอชะอวด

2.2 บริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ได้แก่บริเวณถัดจากเทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย อาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 ตอน ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชลงไปทางใต้ เป็นที่ราบที่มีความกว้างจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร มีแม่น้ำลำคลองที่มีต้นน้ำเกิดจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไหลลงสู่อ่าวไทยหลายสาย เป็นที่ราบซึ่งมีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัด อีกบริเวณหนึ่งคือตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางเหนือ เป็นบริเวณชายฝั่งแคบ ๆ

2.3 บริเวณที่ราบด้านตะวันตก ได้แก่บริเวณระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราชและเทือกเขาภูเก็ต มีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ

ความแตกต่างของลักษณะภูมิประเทศ มีผลต่อการประกอบอาชีพและลักษณะนิสัยใจคอของประชากรซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

3. โครงสร้างทางประชากรและการนับถือศาสนา

3.1 จำนวนประชากร นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดในภาคใต้เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ดังตารางต่อไปนี้

¹จังหวัดนครศรีธรรมราช. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดนครศรีธรรมราช.

ตาราง 3 จำนวนประชากรในภาคใต้ พ.ศ.2532 เรียงตามลำดับ

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนประชากร
1	นครศรีธรรมราช	1,411,966
2	สงขลา	1,073,586
3	สุราษฎร์ธานี	725,643
4	นราธิวาส	554,016
5	ปัตตานี	528,258
6	ตรัง	512,402
7	พัทลุง	455,273
8	ชุมพร	390,831
9	ยะลา	348,872
10	สตูล	217,932
11	พังงา	210,082
12	ภูเก็ต	162,694
13	กระบี่	148,442
14	ระนอง	114,395

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สมุดสถิติรายปีประเทศไทย. 2533. (จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 3 จะเห็นได้ว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดใหญ่ที่มีประชากรมากที่สุดใภาคใต้ โดยมีสุราษฎร์ธานีมีจำนวนประชากรมากรองลงมา และระนองเป็นจังหวัดที่มีประชากรน้อยที่สุด

3.2 การนับถือศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ของนครศรีธรรมราชนับถือศาสนาพุทธ¹ ร้อยละ 95 รองลงมาได้แก่ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4.74 ศาสนาพุทธนับถือกันแพร่หลาย มีโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพุทธศาสนามากมายที่แสดงให้เห็นว่าศาสนาพุทธมีความรุ่งเรืองในนครศรีธรรมราชมาช้านาน จนได้ชื่อว่า "ชาวนครฯ เมืองพระ" ส่วนศาสนาอิสลามนับถือในหมู่ชาวไทยมุสลิม ซึ่งมีเชื้อสายชาวมลายูอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอปากพนัง อำเภอลำปลายมาศ อำเภอหัวไทร นอกจากนี้ยังมีหลักฐานว่าศาสนาพราหมณ์เคยเจริญรุ่งเรืองในนครศรีธรรมราชเช่นเดียวกัน² แต่ในปัจจุบันการนับถือศาสนาพราหมณ์มีน้อย

4. ลักษณะนิสัยของประชากร ลักษณะนิสัยใจคอหรือค่านิยมของประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราช มีทั้งที่เหมือนกับคนในภูมิภาคอื่น ๆ และมีลักษณะที่เป็นเฉพาะของชาวนครศรีธรรมราชเอง ลักษณะนิสัยที่ปรากฏในการปฏิบัติตนของชาวนครศรีธรรมราชมีดังนี้³

4.1 รักอิสรภาพหรือความเป็นไท ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยดั้งเดิมของคนไทยที่ไม่ชอบการกดขี่บังคับ ไม่ชอบอยู่ใต้อาณัติของใคร ไม่ชอบระเบียบกฎเกณฑ์ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ความรู้สึกผูกพันต่อภาระหน้าที่ไม่ค่อยมีมากนัก ชาวนครศรีธรรมราชจะมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการใช้อำนาจบังคับ

4.2 ยึดความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของการไม่ชอบการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะ "จัดตั้ง" หรือกลุ่มที่เป็นทางการต่าง ๆ และเน้นเรื่องผลประโยชน์ของตนมากกว่าผลประโยชน์ของกลุ่ม ทำให้การจัดตั้งกลุ่มที่ทางราชการเป็นผู้ชี้แนะไม่ประสบผลสำเร็จ

4.3 รักพวกพ้อง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่เด่นชัดมากของชาวภาคใต้ เป็นความผูกพันในฐานะเป็นพวกพ้อง ทั้งในแง่ของวงศ์ญาติ ถิ่นกำเนิด ความคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัว หรือความผูกพันรักใคร่ในฐานะเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งจะปรากฏอยู่ทั้งในชีวิตประจำวันและในหน้าที่การงาน ความรักพวกพ้องอยู่นอกเหนือความผิดถูกในแง่ของกฎหมาย อยู่เหนือระเบียบกฎเกณฑ์ใด ๆ อยู่

¹ วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ. นครศรีธรรมราช. 2521. หน้า 30.

² ศรีศักร วัลลิโภดม. "ชุมชนโบราณในภาคใต้," ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. 2521. หน้า 35. ; ดูรายละเอียดใน สุวิทย์ ทองศรีเกตุ. อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช, " ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชครั้งที่ 2. 2525. หน้า 342 - 366.

³ จังหวัดนครศรีธรรมราช. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2527. หน้า 80 - 82.

นอกเหนือความ "เป็นธรรม" และอยู่นอกเหนือแนวความคิดทางการเมือง

4.4 นิยมความจริงใจและตรงไปตรงมา ซึ่งจะต้องเป็นทั้งในแง่ของการพูดและการกระทำ การพูดมีลักษณะตรงไปตรงมาแบบ "ขวานผ่าซาก" ซึ่งในบางครั้งแล้วฟังดูไม่ไพเราะ

4.5 ชอบความโอ้อ่า ประชาชนนครศรีธรรมราชชอบการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงความโอ้อ่าภูมิฐาน กลัวการถูกกล่าวหาว่าน้อยหน้าคนอื่น

4.6 รักศักดิ์ศรี มักจะหยิ่งในเกียรติและศักดิ์ศรี ไม่ชอบการดูถูกเหยียดหยามไม่ยอมใคร่ง่าย ๆ ความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ค่อยปรากฏ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ประชาชนนครศรีธรรมราชถูกมองว่าแข็งกระด้างและ "หัวทอม"

4.7 ค่านิยมการเป็นเจ้านาย ประชาชนนครศรีธรรมราชย้ำการเป็น "เจ้าคนนายคน" สูงมาก ซึ่งสังเกตจากลักษณะต่อไปนี้

4.7.1 นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระบบโรงเรียนด้วยความคาดหวังที่จะให้เข้ารับราชการ หรือทำงานระดับใช้สมอง งานนี้โต๊ะ หรืองานที่ไม่ต้องลำบากหรือใช้แรงงานมาก

4.7.2 คนในท้องถิ่นที่เริ่มเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคมจากชนชั้นเดิมเป็นชนชั้นที่สูงกว่า หรือ "เจ้านาย" ก็จะมีพฤติกรรมแบบ "เจ้านาย" อย่างเด่นชัด ทั้งวิถีชีวิตการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อประชาชน จิตสำนึกของการเป็น "เจ้าคนนายคน" มีมากกว่าจิตสำนึกของการให้บริการ ลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดความตึงเครียดและความไม่เข้าใจระหว่างประชาชนกับข้าราชการ ทำให้ประชาชนมองข้าราชการของรัฐในทางลบ ในกรณีนี้กลายเป็นความขัดแย้งที่สำคัญของภาคใต้ด้วย ในทางตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีชื่ออยู่ในระบบ "เจ้านาย" ก็จะมีความรู้สึกต่อต้านระบบเจ้าขุนมูลนาย

4.8 รักถิ่นกำเนิด ซึ่งจะมีลักษณะผูกพันกับบ้านเกิดเมืองนอน มีความภาคภูมิใจกับอดีตและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ถึงแม้ว่าจะไปประกอบอาชีพท้องถิ่นอื่นก็ตาม แต่นิยมกลับท้องถิ่นเดิมในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เทศกาลสารทเดือนสิบ นอกจากนี้ประชาชนนครศรีธรรมราชมีความภูมิใจที่จะพูดภาษาถิ่นในที่ต่าง ๆ

4.9 ย้ำระบบอาวุโส จะถือว่าผู้ที่มีอาวุโสจะมีประสบการณ์มากกว่า จะให้ความเคารพตามลำดับผู้อาวุโสทั้งในระบบความสัมพันธ์ส่วนตัวและในทางหน้าที่การงาน

4.10 มีความตื่นตัวทางการเมือง ประชาชนนครศรีธรรมราชมีความสำนึกทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยสูง ซึ่งสังเกตได้จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเลือกในระบบพรรคมากขึ้น

นอกจากภาพรวมของลักษณะนิสัยของประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชทั่ว ๆ ไปแล้วยังมี

ลักษณะนิสัยเฉพาะท้องถิ่นอีกด้วย กล่าวคือ¹

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอชนอม อำเภอสิชล และอำเภอท่าศาลา จะมีอาชีพส่วนใหญ่เป็นชาวประมง ทำสวนยาง สวนผลไม้ สวนกาแฟ ประชาชนกลุ่มนี้มีนิสัยรักสงบ ชอบความโอ้อ่า หัวอ่อน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองจะมีลักษณะอนุรักษ์นิยม ค่อนข้างเป็นระบบ เจ้าขุนมูลนาย (ศักดิ์นา) มีความหยิ่งในศักดิ์ศรีของความเป็นคนนครศรีธรรมราชมาก ซึ่งสืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ ในอดีตนครศรีธรรมราชเคยเป็นหัวเมืองพระยามหานครที่มีความเจริญมาช้านาน มีความสำคัญต่อทางราชธานีในฐานะเป็นผู้ดูแลหัวเมืองภาคใต้ ด้วยเกียรติยศแห่งการได้เป็นผู้นำความเป็นอิสระเหล่านี้ยังมีอยู่เป็นลักษณะนิสัยมาจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มที่ 3 ผู้ที่อยู่ในอำเภอปากพนัง อำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอชะอวด กลุ่มนี้จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา) ประชาชนมีลักษณะนิสัยรักการต่อสู้ บึกบึน ค่อนข้างไปทางนักเลง รักพวกพ้อง โดยเฉพาะพวกที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเลซึ่งเรียกว่าเป็น "ลูกน้ำเค็ม"

กลุ่มที่ 4 ผู้ที่อยู่ในบริเวณอำเภอฉวาง อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอพิปูน อำเภอนาบอน และอำเภอทุ่งสง ซึ่งประกอบอาชีพทำสวนยางพารา กาแฟ สวนผลไม้ กลุ่มนี้จะมีลักษณะนิสัยของคนรุ่มมาก หรือ "หัวหมอ" มีการศึกษาดี รักการอ่าน

จะเห็นได้ว่าการแบ่งกลุ่มคนนครศรีธรรมราชออกเป็น 4 กลุ่มนั้น ลักษณะนิสัยที่สะสมกันมาอันเป็นสัญลักษณ์นั้น พิจารณาโดยข้อเท็จจริงแล้วเป็นไปตามลักษณะภูมิประเทศและการประกอบอาชีพซึ่งแตกต่างกัน รวมทั้งประวัติความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

5. ลักษณะทางเศรษฐกิจ เนื่องจากนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างขวาง มีทรัพยากรและลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน การประกอบอาชีพจึงแตกต่างกันด้วย แต่การประกอบอาชีพที่ทำกันมากที่สุด คือการเกษตร โดยมีเนื้อที่ทำการเกษตร 3,286,136 ไร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเนื้อที่ในการปลูกข้าว 1,417,598 ไร่²

¹ กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ. รายงานการวิจัยอาชญากรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องหา. 2532. หน้า 19.

² สำนักงานสถิติแห่งชาติ. แผนที่แสดงเขตอำเภอ ตำบล เทศบาล และข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด พ.ศ. 2533. หน้า 140.

การปลูกข้าวอยู่ในบริเวณอำเภอเมือง และบริเวณลุ่มแม่น้ำปากพนัง¹

การทำสวนยางพารา มีเนื้อที่ประมาณ 833,872 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอฉวาง อำเภอทุ่งสง อำเภอท่าศาลา อำเภอขนอม และอำเภอนาบอน

การทำสวนมะพร้าว มีเนื้อที่ปลูกมะพร้าวประมาณ 238,272 ไร่ ส่วนใหญ่ทำกันในอำเภอที่อยู่แถบชายทะเล คืออำเภอท่าศาลา อำเภอลิขิต อำเภอขนอม และอำเภอปากพนัง

การทำสวนกาแฟ มีเนื้อที่ประมาณ 40,720 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอท่าศาลา อำเภอลิขิต อำเภอขนอม และอำเภอฉวาง

การทำสวนผลไม้ยืนต้น อยู่ในเขตอำเภอฉวาง อำเภอพรหมคีรี อำเภอลานสกา อำเภอรัษฎา อำเภอทุ่งสง และอำเภอลิขิต

การประมง ทำกันในบริเวณชายฝั่งทะเล ได้แก่ อำเภอปากพนัง อำเภอท่าศาลา อำเภอลิขิต อำเภอขนอม และอำเภอหัวไทร

ความสำคัญของนครศรีธรรมราชในประวัติศาสตร์การเมือง

1. นครศรีธรรมราชในประวัติศาสตร์ นครศรีธรรมราชเป็นชื่อเมืองหลวงและอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏอยู่ชัดเจน² นครศรีธรรมราชมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันหลายชื่อเช่น ตาม พลังคม (Tambalingam) ตามพรลิงค (Tamburlinga) มัทมาลิงคัม (Madamalingam) ตัน-มา-ลิง (Tan-ma-ling) ตม ลิงคาม (Tama lingama) โลเค็ก (Locac) ลigor (Ligor) สิริธรรมนคร และศรีธรรมราช³

"ศรีธรรมราช" เป็นชื่อที่ปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงเป็นครั้งแรก ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นอักษรวิชัยที่ถวายแด่กษัตริย์ผู้ครองนครศรีธรรมราช และถือเป็นประเพณีสืบต่อกันมาจนนาน

¹บริเวณลุ่มแม่น้ำปากพนังอยู่ในพื้นที่อำเภอปากพนัง อำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอชะอวด.

²ศรีศักร วัลลิโภดม. "นครศรีธรรมราชกับประวัติศาสตร์ไทย," ใน รายงานสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. 2525. หน้า 143 - 153.

³ดูรายละเอียดใน ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. "อาณาจักรนครศรีธรรมราช," โบราณคดี. 6(3) : 40 - 51; พฤษภาคม 2519; วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ. นครศรีธรรมราช. 2521. หน้า 69 - 72.

นามราชธานีว่า นครศรีธรรมราช¹ นครศรีธรรมราชเป็นเมืองและอาณาจักรที่รุ่งเรืองติดต่อกันมาหลายสมัย² เป็นอาณาจักรที่มีอิทธิพลครอบคลุมแหลมมลายู จากตำนานเมืองนครศรีธรรมราชมีเมืองบริวารหรือเมืองขึ้น 12 เมือง เรียกว่า "เมืองสิบสองนักษัตร" คือ

1. เมืองสาย
2. เมืองตานี
3. เมืองกลันตัน
4. เมืองปาหัง
5. เมืองไทร
6. เมืองพัทลุง
7. เมืองตรัง
8. เมืองชุมพร
9. เมืองบันไทสมอ
10. เมืองอุเลา
11. เมืองตะกั่วป่า
12. เมืองกระ³

หัวเมืองนครศรีธรรมราชมีความเจริญรุ่งเรือง เป็นแหล่งเผยแผ่พุทธศาสนาในสมัยสุโขทัย มีหลักฐานปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงว่า "...พ่อขุนรามคำแหงกระทำไอยทานแด่มหาเถรลิงขปราชญ์ เวียนจบปิฎกไตรหลวงกว่าปู่ครูในเมืองนี้ทุกคนลูกแต่เมืองศรีธรรมราชมา ..."⁴

¹ตรี อมาตยกุล. "นครศรีธรรมราช," ใน รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช. 2505. หน้า 11.

²ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. "อาณาจักรตามพรลิงค์?", ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. 2521. หน้า 116 - 117.

³นิจ ฑิณฐิระนันท์. "นครศรีธรรมราชในด้านของการตั้งถิ่นฐานมนุษย์," ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. 2522. หน้า 315 - 316 ; "ตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช," ใน รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช. 2505. หน้า 12.

⁴ตรี อมาตยกุล. "นครศรีธรรมราช," ใน รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช. 2505. หน้า 11. (อ้างอิงมาจากศิลาจารึกด้านที่ 2 บรรทัดที่ 28 - 31)

จากหลักฐานที่ปรากฏในศิลาจารึกแสดงให้เห็นว่า นครศรีธรรมราชมีความเจริญทางพุทธศาสนา พระสงฆ์ในนครศรีธรรมราชได้เข้ามาเผยแผ่พุทธศาสนาถึงสุโขทัย การเป็นอาณาจักรอิสระของนครศรีธรรมราชสิ้นสุดลงเมื่อเป็นเมืองขึ้นของสุโขทัย จากการขยายอำนาจของพ่อขุนรามคำแหง ในปี 1837¹ หัวเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองขึ้นของสุโขทัยประมาณ 56 ปี² กระทั่งกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นอาณาจักรอิสระอยู่ทางใต้ ตั้งขึ้นมา นครศรีธรรมราชจึงตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา

ในสมัยอยุธยา นครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นหัวเมืองพระยามหานคร และได้เปลี่ยนฐานะมาเป็นหัวเมืองเอกใน พ.ศ. 1998³ กรุงศรีอยุธยาได้ให้นครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางการขยายอำนาจลงไปควบคุมหัวเมืองเช่นเดียวกับกรุงสุโขทัย ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้แต่งตั้งคนไปปกครองหัวเมืองนครศรีธรรมราชโดยตรง ถึงกระนั้นก็ตามเมื่อใดที่กรุงศรีอยุธยาเกิดการแย่งชิงอำนาจ หัวเมืองนครศรีธรรมราชก็จะแข็งเมืองต่อราชธานีด้วย⁴ ความสัมพันธ์ของนครศรีธรรมราชกับกรุงศรีอยุธยาเป็นเพียงการส่งดอกไม้ทอง ดอกไม้เงิน เครื่องราชบรรณาการ เพื่อแสดงความสวามิภักดิ์มาจนถึงสมัยพระบรมไตรโลกนาถ จึงได้เปลี่ยนแปลงวิธีการปกครองหัวเมือง จากเมืองพระยามหานคร มาเป็นหัวเมืองชั้นเอก หัวเมืองชั้นโท หัวเมืองชั้นตรี และหัวเมืองชั้นจัตวา⁵ นครศรีธรรมราชจึงเปลี่ยนฐานะจากหัวเมืองพระยามหานครเป็นหัวเมืองชั้นเอกขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยา เจ้าเมืองได้รับแต่งตั้งจากราชธานีโดยตรง หัวเมืองนครศรีธรรมราชจึงเป็นส่วนหนึ่งของกรุงศรีอยุธยาแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

นครศรีธรรมราชในฐานะหัวเมืองเอกมีความสำคัญต่อกรุงศรีอยุธยาหลายประการ เช่น เป็นที่ประชุมทัพเพื่อยกไปตีเมืองมะละกา ใน พ.ศ. 2020 เจ้าพระยานครศรีธรรมราชเป็นผู้ควบคุมกองทัพนกไปทางเมืองปาหัง นอกจากนั้นนครศรีธรรมราชได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ควบคุมหัวเมืองประเทศราชมลายู และควบคุมหัวเมืองภาคใต้อื่น ๆ⁶

¹G. Coedes. The Idianized State of Southeast Asia. p.205.

²นครศรีธรรมราชเป็นเมืองขึ้นของสุโขทัยระหว่าง พ.ศ. 1837 - 1893.

³พระยาปริยัติธรรมธาดา. ตำนานพระพุทธรูป. 2475. หน้า 22.

⁴สงบบ ส่องเมือง. ความสัมพันธ์ระหว่างราชธานีกับหัวเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. 2518. หน้า 20 - 26.

⁵เล่มเดิม. หน้า 17.

⁶ดูรายละเอียดใน เล่มเดิม. หน้า 18 - 19.

จะเห็นว่าหัวเมืองนครศรีธรรมราชมีความสำคัญต่อสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยาโดยราชธานีทั้งสองใช้นครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางเพื่อขยายอำนาจลงไปควบคุมหัวเมืองในแหลมมลายู ในขณะที่เดียวกันการแข็งเมืองต่อราชธานีก็แสดงให้เห็นว่าหัวเมืองนครศรีธรรมราชมีกำลังเข้มแข็งพอที่จะขัดขึ้นเมื่อทางราชธานีอ่อนกำลัง

2. นครศรีธรรมราชในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าใน พ.ศ. 2310 ได้เกิดชุมนุมอริสระชั้น รวมทั้งชุมนุมเจ้านครศรีธรรมราชซึ่งมีเจ้านครศรีธรรมราช (หนู) เป็นผู้นำ ต่อเมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกอบกู้เอกราชและตั้งตนขึ้นเป็นกษัตริย์ สมเด็จพระเจ้าตากสินได้ยกกองทัพไปปราบชุมนุมนครศรีธรรมราชได้สำเร็จใน พ.ศ. 2313¹ และได้ให้เจ้าราชสุริยวงศ์ไปเป็นเจ้าเมือง² โดยที่เจ้านครศรีธรรมราชถูกนำตัวเข้ามายังกรุงธนบุรีและให้มียศเพียงพระยานนครศรีธรรมราช ต่อมาเมื่อเจ้าราชสุริยวงศ์ถึงแก่พิราลัย ในปี 2319 จึงโปรดให้พระยานนครศรีธรรมราช (หนู) เป็นพระเจ้านครศรีธรรมราชอีกครั้ง และทรงตั้งให้เป็นพระเจ้านครศรีธรรมราช³ ให้มีเกียรติเสมอเจ้าประเทศราช สำหรับเหตุผลที่โปรดตั้งให้พระยานนครศรีธรรมราช (หนู) เป็นพระเจ้านครศรีธรรมราชนั้นเป็นเพราะว่าพระยานนครศรีธรรมราช (หนู) ทำความดีความชอบมามาก รักษาเอกราชอาณาเขตทางภาคใต้ไม่ให้ตกเป็นของพวคมลายู ประกอบกับธิดาของพระยานนครศรีธรรมราช (หนู) ที่ถวายให้รับราชการฝ่ายในได้ให้กำเนิดพระราชโอรส⁴

¹พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) นิพนธ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางสงวน นพวงศ์ ณ อยุธยา. 2503. หน้า 29 - 31 ; ตูรายละเอียดใน สงบ ส่องเมือง. ความสัมพันธ์ระหว่างราชธานีกับหัวเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. 2518. หน้า 33 - 42.

²แหล่งเดิม. หน้า 32.

³ประชุมพงศาวดารภาคที่ 2. เรื่องตั้งพระเจ้านครศรีธรรมราชกรุงธนบุรี. 2506. หน้า 453 - 768.

⁴พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) นิพนธ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางสงวน นพวงศ์ ณ อยุธยา. 2503. หน้า 29 - 31 ; ตูรายละเอียดใน สงบ ส่องเมือง. ความสัมพันธ์ระหว่างราชธานีกับหัวเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. 2518. หน้า 52.

ความสำคัญของนครศรีธรรมราชในสมัยกรุงธนบุรี คือหน้าที่ป้องกันและรักษาอาณาเขตหัวเมืองภาคใต้ รักษาความสงบให้เกิดขึ้นในหัวเมืองนครศรีธรรมราช จัดรวบรวมและส่งภาษีอากรในหัวเมืองนครศรีธรรมราชเข้าทูลพระคลังหลวงในกรุงธนบุรี และรับผิดชอบเมื่อมีราชการพิเศษเกี่ยวกับหัวเมืองปัตตานีและหัวเมืองไทรบุรี

3. **นครศรีธรรมราชในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น** เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 2535 นครศรีธรรมราชถูกลดความสำคัญลงไป โปรดให้ลดยศพระเจ้านครศรีธรรมราช(หนู)ลงเป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ลดตำแหน่งเสนาบดีเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเพียงกรมการเมือง และให้ยกเมืองสงขลาซึ่งเคยอยู่ภายใต้การดูแลของนครศรีธรรมราชไปขึ้นกับกรุงเทพฯ การลดอำนาจของนครศรีธรรมราชครั้งนี้ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู) ชัดขึ้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้ปลดเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู) ออกจากตำแหน่งเจ้าเมืองใน พ.ศ. 2327 และโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพัฒน์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช¹ และให้ยกเมืองสงขลาไปขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราชอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาจึงโปรดให้แยกเมืองสงขลาเป็นเมืองโทขึ้นต่อกรุงเทพฯ อีกใน พ.ศ. 2334 พร้อมทั้งให้สงขลาทำกับดูแลหัวเมืองปัตตานี กลันตัน ตรังกานู นครศรีธรรมราช ดูแลเมืองไทรบุรีเพียงเมืองเดียว จะเห็นได้ว่าในระยะนี้ราชธานีมีนโยบายการปกครองแบบถ่วงดุลย์ โดยลดความสำคัญและอำนาจของนครศรีธรรมราชลงไป โดยยกเมืองสงขลาขึ้นมาแทนจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2354 เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) ลาออกจากตำแหน่งเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบริรักษ์ภูเบศร์ (น้อย) ผู้ช่วยราชการเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชสืบต่อมา² เนื่องจากเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) เป็นผู้มีความสามารถในการปกครองจึงให้เมืองนครศรีธรรมราชควบคุมดูแลเมืองตรังตามเดิม หลังจากที่ได้ให้เมืองตรังไปขึ้นกับสงขลาในสมัยเจ้าพระยานครศรีธรรมราช(พัฒน์) นครศรีธรรมราชได้รับการยกย่องมากที่สุด ในสมัยเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) โดยได้รับมอบหมายให้ดูแลหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันตก³ การรักษาราชอาณาจักเขตภาคใต้ให้ปลอดภัย

¹ ประชุมพงศาวดารภาคที่ 2. เรื่อง ตราตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์). หน้า 469 - 474.

² ประชุมพงศาวดารภาคที่ 2. เรื่อง ตราตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์เป็นพระยานครศรีธรรมราช. 2506. หน้า 483 - 488.

³ สมเด็จพระยาตำราญราชานุภาพ. ไทยรบพม่า. 2505. หน้า 659 - 660.

จากพม่า¹ และการควบคุมดูแลหัวเมืองประเทศราชมลายู²

นับตั้งแต่อังกฤษได้เข้าเกาะปีนังจากสุลต่านไทรบุรี พ.ศ. 2329³ และต่อมาใน พ.ศ. 2343 อังกฤษก็เข้าดินแดนที่อยู่ตรงข้ามเกาะปีนังอีก⁴ โดยที่อังกฤษถือว่าการเจรจาเข้าดินแดนจากสุลต่านไทรบุรีกระทำในฐานะที่ไทรบุรีเป็นรัฐอิสระ⁵ ทั้ง ๆ ที่ไทรบุรีเป็นรัฐที่อยู่ใต้อาณัติของไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2329 ไทยตระหนักดีถึงการคุกคามของอังกฤษต่อหัวเมืองมลายูของไทย ต่อมาเมื่อสุลต่านไทรบุรีเอาใจฝักใฝ่พม่า นครศรีธรรมราชในฐานะผู้ควบคุมดูแลหัวเมืองมลายู โดยเจ้าพระยาานครศรีธรรมราช (น้อย) ได้ยกทัพไปตีไทรบุรีได้ใน พ.ศ. 2364⁶ สุลต่านไทรบุรีหนีไปอยู่เกาะปีนังซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของอังกฤษ ทำให้อังกฤษเข้ามาเกี่ยวข้องกับไทยโดยตรง นำไปสู่การเจรจาระหว่างไทยกับอังกฤษ โดยอังกฤษส่งจอห์น ครอเฟอร์ต (John Crawford) เข้ามาเจรจากับไทย แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ

ต่อมา พ.ศ. 2369 อังกฤษส่งเฮนรี เบอร์นีเป็นทูตเข้ามาเจรจากับไทย โดยอังกฤษเสนอให้ไทยเลิกยุ่งเกี่ยวกับรัฐเประและสลังงอ และให้ไทยอนุญาตให้สุลต่านไทรบุรีกลับมามีอำนาจตามเดิม นอกจากนั้นอังกฤษเสนอไม่ให้ไทยบุกรุกดินแดนรัฐกลันตันและตรังกานูแล้วอังกฤษก็จะไม่เข้าครอบครองรัฐทั้งสอง และจะให้รัฐทั้งสองส่งดอกไม้เงินให้ไทยตามธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติ⁷ จากข้อเสนอของ

¹ สงบ ส่องเมือง. ความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรกับหัวเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. 2528. หน้า 15.

² หัวเมืองประเทศราชมลายูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีอยู่ 4 เมือง คือ ปัตตานี กลันตัน ตรังกานู และไทรบุรี ซึ่งตกมาเป็นหัวเมืองประเทศราชของไทยในปี พ.ศ. 2328 ; สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 2. เล่ม 2. 2506. หน้า 147 - 150 ; ตราয়ລະເອີຍດໃນ ສຸກາກຸນ ດັ່ງເສລາຣິກຸ. ບູທາກຂອງເຈົ້າພະຍານາຄະສິຣິຣາຣາຊ (ນ້ອຍ) ທີ່ມີຕໍ່ຣັຖບາລກລາງແລະຫົວເມືອງກາດໄດ້ໃນຣັຊສົມຍພະບາດສົມເດັດພຣະພຸດເລີດສຸລາພາລີຍແລະພະບາດສົມເດັດພຣະນັ່ງເຄື່ອນເຈົ້າອຸຍຸຫົວ. 2520. หน้า 123 - 200.

³ ทวีศักดิ์ ล้อมลัม. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายูสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. 2516. หน้า 115.

⁴ เล่มเดิม. หน้า 121.

⁵ L. A. Mills, *British Malaya 1824 - 1867*. 1966. P.40.

⁶ กรมศิลปากร. เอกสารของเฮนรี เบอร์นี. เล่ม 1 แปลโดยสาวิตรี สุวรรณสถิตย์ 2514. หน้า 210 - 211.

อังกฤษแสดงให้เห็นว่า อังกฤษมีเจตนาที่จะเข้ามาทำวาทกรรมทั่วเมืองประเทศราชของไทย ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเมืองนครศรีธรรมราช พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงตกลงตามข้อเสนอของเบอร์นี แต่อนุโลมให้อังกฤษเข้าไปค้าขายในกลันตัน ตรัง กานู ได้โดยสะดวกโดยที่ไทยไม่ขัดขวาง¹ จากเหตุการณ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเห็นได้ว่าอังกฤษพยายามที่จะขัดขวางมิให้ไทยขยายอาณาเขตลง ไปทางหัวเมืองมลายู²

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หัวเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังคงมีความสำคัญต่อราชธานีเช่นเดียวกับในสมัยอยุธยาและสมัยกรุงธนบุรี กล่าวคือเป็นหัวเมืองเอกเมืองเดียวทางภาคใต้ที่เป็นตัวแทนของราชธานีในการรักษาอาณาเขตทางภาคใต้ คือการควบคุมดูแลหัวเมืองประเทศราชมลายู และการปฏิบัติตามคำสั่งของราชธานีในเรื่องต่าง ๆ ถึงแม้ว่าในบางโอกาสนครศรีธรรมราชจะถูกลดอำนาจลงก็ตาม แต่นครศรีธรรมราชก็ยังคงมีบทบาทและมีความสำคัญต่อราชธานีมากกว่าเมืองอื่น ๆ ในภาคใต้

4. นครศรีธรรมราชสมัยการปกครองแบบเทศาภิบาล ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่านครศรีธรรมราชได้รับมอบหมายให้ควบคุมดูแลหัวเมืองมลายูซึ่งเป็นหัวเมืองที่มีความสำคัญมากที่สุด ในภาคใต้เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทำการปฏิรูปการปกครองใน พ.ศ. 2435³ การปกครองหัวเมืองในราชอาณาจักรจึงสังกัดกระทรวงมหาดไทยเพียงกระทรวงเดียว และระบบเทศาภิบาลถูกนำมาใช้ในการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นความพยายามของรัฐบาลที่จะขยายอำนาจการควบคุมบรรดาหัวเมืองต่าง ๆ ให้ทั่วถึง โดยแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑลอันเปรียบเหมือนหน่วยงานของรัฐบาลในส่วนภูมิภาค รัฐบาลกลางส่งตัวแทนไปควบคุมดูแลมณฑลต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และแต่ละมณฑลมีที่ทำการซึ่งเป็นตัวแทนของส่วนกลาง

สำหรับหัวเมืองปักษ์ใต้ นั้น ได้จัดตั้งมณฑลภูเก็ตขึ้นใน พ.ศ. 2438 ต่อมา ใน พ.ศ. 2439 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมณฑลนครศรีธรรมราชขึ้น โดยให้รวมหัวเมืองนครศรีธรรมราชกับสงขลาไว้ด้วยกัน นครศรีธรรมราชในฐานะหัวเมืองอิสระจึงถูกควบคุมจากรัฐบาลกลางอย่างเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งก่อนการปฏิรูปการปกครองนครศรีธรรมราชเป็นหัวเมืองอิสระขนาดใหญ่ที่ปกครอง

¹ L. A. Mills, British Malaya 1824 - 1867. 1966. P.40.

² เตช บุนนาค. การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศไทย พ.ศ. 2435 - 2458. 2532. หน้า 67.

³ เตช บุนนาค. การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศไทย พ.ศ. 2435-2458. 2532. หน้า 67.

ดูแลยาก อยู่ห่างไกลราชธานี การเดินทางไปมาลำบาก¹ ภายหลังการตั้งมณฑลนครศรีธรรมราชมี พระยาสุหมณัณยวินิตดำรงตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาล² โดยมีที่ทำการมณฑลอยู่ที่จังหวัดสงขลา³ ต่อมา ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวม 7 หัวเมืองมลายูเข้ามาอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราชด้วย

หลังจากสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพลาออกจากเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย⁴ พระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้รวมมณฑล 2 มณฑลขึ้นไปเป็นมณฑลภาคมีตำแหน่งอุปราชหัวหน้า มณฑลภาคอีกชั้นหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ควบคุมสมุทรเทศาภิบาลขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์ โดยใน พ.ศ.2549 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมณฑลภาคอยุธยา และมณฑลภาคปักษ์ใต้ขึ้น⁵ สำหรับมณฑลภาคปักษ์ใต้ประกอบด้วย มณฑลสุราษฎร์ธานี มณฑลนครศรีธรรมราช และมณฑลปัตตานี⁶ โดยมีพระเจ้านองยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุน ลพบุรีราเมศวร์สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราชเป็นอุปราช⁷ ต่อมาในปี พ.ศ.2468 ให้โอนการ ปกครองจังหวัดในมณฑลสุราษฎร์ธานีมารวมอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราชด้วย⁸ รวมจังหวัดในมณฑลนคร ธรรมราช 9 จังหวัด⁹

¹ กรมศิลปากร. เอกสารรัชกาลที่ 5. ม. 47/19 หนังสือกราบบังคมทูลของกรมหมื่นดำรง ราชานุภาพ รายงานราชการมณฑลนครศรีธรรมราช. 11 พฤศจิกายน ร.ศ.117.

² เกร็ด นุ่นทอง. การปฏิรูปมณฑลนครศรีธรรมราชในสมัยพระยาสุหมณัณยวินิตเป็นข้าหลวง เทศาภิบาล (พ.ศ.2439-2453). 2520. หน้า 121.

³ การตั้งที่ทำการมณฑลที่สงขลา เป็นเพราะสงขลาอยู่กึ่งกลางของหัวเมืองชายฝั่งทะเล ตะวันออก และเป็นหัวเมืองที่อยู่ใกล้หัวเมืองมลายูมากกว่าเมืองนครศรีธรรมราช : ดูรายละเอียด ใน ชาลี ศิลปรีศรี. การปกครองมณฑลนครศรีธรรมราชภายใต้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้า ยุคลทิฆัมพร กรมขุนลพบุรีราเมศวร์ (พ.ศ.2453-2468). 2529. หน้า 37.

⁴ กรมศิลปากร. เอกสารรัชกาลที่ 5. ม. 3/56 ดำรงราชานุภาพกราบบังคมทูลลาออกจากราชการ วันที่ 6 สิงหาคม 2458.

⁵ มณฑลภาคที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นมีทั้งหมด 5 มณฑล.

⁶ ต่อมาในปี พ.ศ.2460 โปรดฯ ให้รวมมณฑลภูเก็ตเข้าอยู่ในมณฑลภาคปักษ์ใต้ด้วย.

⁷ ชาลี ศิลปรีศรี. การปกครองมณฑลนครศรีธรรมราชภายใต้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมขุนลพบุรีราเมศวร์ (พ.ศ.2453 - 2468). 2529. หน้า 33.

⁸ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 48. หน้า 576 - 578. 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2474.

⁹ จังหวัดทั้ง 9 จังหวัดได้แก่ นครศรีธรรมราช สงขลา สุราษฎร์ธานี นัทลุง ชุมพร ปัตตานี นราธิวาส ยะลา สตูล.

การตั้งมณฑลภาคของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทำให้อำนาจของสมุหเทศาภิบาลลดลง สมุหเทศาภิบาลเปลี่ยนสังกัดจากกระทรวงมหาดไทยขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์¹ และการว่าราชการแต่ละมณฑลต้องผ่านอุปราชประจำมณฑลภาค การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ² จนรัฐบาลต้องทบทวนนโยบายและปรับปรุงระบบเทศาภิบาลอีกครั้งโดยยกเลิกตำแหน่งอุปราช และยกเลิกมณฑลภาค พร้อมทั้งให้เทศาภิบาลไปขึ้นกับกระทรวงมหาดไทยตามเดิม การนำระบบเทศาภิบาลมาใช้โดยให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่ราชการ และให้เงินเดือนเป็นค่าตอบแทนผลประโยชน์แทนการปกครองระบบกินเมืองในสมัยก่อนนั้น ทำให้นครศรีธรรมราชถูกจัดเข้าสู่ระบบการปกครองแบบใหม่ อำนาจของเจ้าเมืองถูกควบคุมอีกชั้นหนึ่งโดยข้าหลวงเทศาภิบาล

นครศรีธรรมราชภายใต้การปกครองแบบเทศาภิบาลโดยมีข้าหลวงเทศาภิบาลปกครองมาโดยลำดับนั้น³ นครศรีธรรมราชก็ยังคงมีความสำคัญมาโดยตลอด จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการอาณาจักร พ.ศ. 2476⁴ ซึ่งทำให้ระบบเทศาภิบาลถูกยกเลิกเหลือเพียงการปกครองเป็นจังหวัดซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทย

¹ กรมศิลปากร. เอกสารรัชกาลที่ 6 - 7 สบ. 2. 47/12 ประกาศเปลี่ยนสังกัดสมุหเทศาภิบาลขึ้นกระทรวงมหาดไทย เมษายน 2469.

² ตูรายละเอียดยใน สมโชติ อ๋องสกุล. การปฏิรูปการปกครองมณฑลปัตตานี (พ.ศ. 2449 - 2474). 2521. หน้า 252 - 263.

³ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช คือพระยาสุทนต์วินิจิต (2439 - 2449) พระยาชลบุรานุรักษ์ (2450 - 2453) เจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์ (2453 - 2468) พระยาสุรินทราชา (2468) พระยาศรีธรรมราช (2469) ; ตูรายละเอียดยใน ไข้วุฒิ สุทธิสงคราม. "สมัยเป็นมณฑลนครศรีธรรมราชในปักษ์ใต้," ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. 2526. หน้า 387.

⁴ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 50. หน้า 751 - 762. 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476.

5. นครศรีธรรมราชหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เมื่อกลุ่มผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือ "คณะราษฎร"¹ ได้ทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 เพื่อล้มระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และสร้างการปกครองแบบระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตยจากพระมหากษัตริย์มาสู่ประชาชน² โดยมีองค์กรทางการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาเป็นกลไกในการบริหารประเทศโดยผ่านสถาบันรัฐสภา³ (Parliament) นั้น การปกครองแบบมหลเทศาภิบาลถูกยกเลิก จัดการปกครองส่วนภูมิภาคเป็นจังหวัดสังกัดกระทรวงมหาดไทย⁴ นครศรีธรรมราชจึงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ที่ยังคงมีความสำคัญกล่าวคือเป็นสถานที่ตั้งของกองทัพนาคที่ 4 อันเป็นหน่วยคุมกำลังทางทหารที่สำคัญในภาคใต้ นอกจากนั้นการเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากยังส่งผลให้นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีจำนวนสมาชิกสภา

¹คณะราษฎร ประกอบด้วยบุคคล 4 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มพลเรือน มีหลวงประดิษฐ์มนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) เป็นหัวหน้า 2. กลุ่มทหารเรือ มี น.ต.หลวงสินธุ์สงครามชัย เป็นหัวหน้า 3. กลุ่มทหารบกหนุ่ม มี พ.ต.หลวงวิบูลสงคราม เป็นหัวหน้า 4. กลุ่มทหารบกอาวุโส มี พ.อ.พระยาพลเทพเสนา เป็นหัวหน้า ร่วมกับ พ.อ.พระยาทรงสุรเดช พ.อ.พระยาฤทธิอัคเนย์ และ พ.ท.พระประศาสน์พิทยายุทธ.

²โกสินทร์ วงศ์สวัสดิ์. เรื่องของรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง. 2517. หน้า 3 ; ตูรายละเอียดยของมาตรา 10 ใน "พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 49. หน้า 168. วันที่ 27 มิถุนายน 2475.

³ระบอบการปกครองที่ใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศนั้น บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะคล้ายคลึงกันแทบทุกฉบับ คือ กำหนดให้มีการใช้อำนาจทางการเมืองผ่านสถาบันรัฐสภา (parliament) ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนที่สมาชิกได้มาจากการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่ทางการเมืองการปกครองแทนประชาชน กับวุฒิสภาซึ่งสมาชิกได้มาจากการแต่งตั้ง ในส่วนของสภาผู้แทนราษฎรนั้น ถือว่าการได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนโดยการออกเสียงเลือกตั้งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย ตูรายละเอียดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เช่น ฉบับ พ.ศ.2475 มาตรา 16-มาตรา 17 ฉบับ พ.ศ.2489 มาตรา 17-มาตรา 79 ฉบับ พ.ศ.2511 มาตรา 71-มาตรา 1546 ฉบับ พ.ศ.2521 มาตรา 74-มาตรา 145.; กนก วงศ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. 2530. หน้า 27.; กระทบทองธรรมชาติ. รัฐสภาในระบอบการปกครองของไทย. 2514. หน้า 70.

⁴พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476.

ผู้แทนราษฎรมากที่สุดใภาคใต้¹ นับตั้งแต่มีการเลือกตั้ง พ.ศ.2476 เป็นต้นมา นครศรีธรรมราช มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 16 ครั้ง (ถึงวันที่ 13 กันยายน 2535)² ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีการขับเคี่ยวระหว่างพรรคการเมืองค่อนข้างเข้มข้น³ ซึ่งแต่ละพรรคการเมืองต่างก็ต้องการให้ได้รับเลือกตั้งในสนามเลือกตั้งนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นฐานคะแนนเสียงขยายไปยังจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้⁴ นครศรีธรรมราชจึงเป็นสนามเลือกตั้งในภูมิภาคที่มีความสำคัญในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง

กล่าวได้ว่า หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ได้มีการนำรัฐธรรมนูญมาใช้ในการปกครองประเทศภายใต้ระบบรัฐสภา ซึ่งก่อให้เกิดองค์กรขึ้นใหม่คือสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกได้มาจากการเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนประชาชนในการบริหารประเทศ นครศรีธรรมราชในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของรัฐ ก็ยังเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญมากที่สุดใภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด มีผลใ้นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดใภาคใต้ และกลายเป็นจังหวัดที่พรรคการเมืองต่างต้องการเข้าไปมีบทบาททางการเมือง นครศรีธรรมราชจึงเป็นสนามเลือกตั้งใภาคใต้ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละครั้ง

เนื้อหาในบทนี้ได้เสนอให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางการเมืองและความสำคัญของนครศรีธรรมราช จนกระทั่งถึงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ซึ่งระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นองค์กรที่สำคัญก็ได้ถือกำเนิดขึ้น สำหรับบทต่อไปจะนำเสนอถึงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชระหว่าง พ.ศ. 2512-2535

¹ ปัจจุบันนครศรีธรรมราชมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 9 คน.

² ดูรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ได้ใภาคผนวก ก.

³ ชาติชาย เย็นบำรุง และธำรงค์ดี เนชรเลิศอนันต์. (บรรณาธิการ) "นครศรีธรรมราชดินแดนแห่งนักการเมืองอาชีพ," ใน บันทึกการเมืองไทย. 2530. หน้า 905-925.

⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองสำคัญ ๆ ในสนามเลือกตั้งนครศรีธรรมราชได้ใบทที่ 4 หัวข้อ คะแนนนิยมพรรค.

บทที่ 3

บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2512-2535

อำนาจหน้าที่และบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรในฐานะที่เป็นองค์กรทางการเมืองที่มีความสำคัญมากองค์กรหนึ่งต่อการปกครองระบบรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งโดยตรง¹ เพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจปกครองประเทศ อำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญจึงมี 2 ประการ คือ การเสนอร่างพระราชบัญญัติและการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน² แต่ในฐานะที่สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทน ผู้ใช้อำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรในความเป็นจริงก็คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเข้าไปทำงานภายใต้กลไกของรัฐสภาในขณะเดียวกันการได้มาซึ่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชนก็มีเงื่อนไขทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ การต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกจากจะดำเนินไปตามกลไกของสภาแล้วยังอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมอีกด้วย³

อำนาจหน้าที่ทางการเมืองของสภาผู้แทนราษฎรจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ต้องดูการกระทำหรือบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติและการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำในสภา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ในสภาพความเป็นจริงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนของประชาชนนอกสภา ก็มีความสำคัญไม่น้อยกว่าบทบาททางการเมืองในสภา เพราะฉะนั้นในบทนี้จะศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิก

¹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 89.

²ชัยอนันต์ สมุทวณิช และเศรษฐพร คูศิริพิทักษ์. กลไกรัฐสภา. 2518. หน้า 48.

³กนก วงศ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. 2530 หน้า คำนำ.

สภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งในสภาและนอกสภา¹

บทบาททางการเมืองในสภา

รัฐธรรมนูญของไทยแทบทุกฉบับจะมีบทบัญญัติที่ไม่แตกต่างกันในเรื่องอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน² ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้ในสภาผู้แทน บทบาททางการเมืองในสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผู้เขียนศึกษา มีดังนี้

1. การตั้งกระทู้ถาม
2. การเสนอญัตติ
3. การเสนอร่างพระราชบัญญัติ
4. การอภิปราย
5. งานกรรมาธิการ

1. การตั้งกระทู้ถาม การตั้งกระทู้ถามเป็นวิธีการหนึ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน กระทู้ถามเป็นคำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถามเรื่องราวเกี่ยวกับนโยบายหรือข้อเท็จจริงต่อรัฐมนตรีในฐานะผู้รับผิดชอบด้านการบริหารประเทศ ซึ่งการถามนั้นนับว่าเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนของประชาชนได้แสดงบทบาทในการติดตามและควบคุมการบริหารงานของรัฐมนตรี และสมาชิกที่รับผิดชอบในเรื่องที่จะถาม

¹บทบาททางการเมืองในสภา หมายถึง บทบาททางการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เรียกว่าบทบาทที่เป็นทางการ ส่วนบทบาททางการเมืองนอกสภา เป็นบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนของประชาชน เรียกว่าบทบาทที่ไม่เป็นทางการ เช่น การทำหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างรัฐบาลกับประชาชน การช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เป็นต้น ; ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน กนก วงศ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. 2530. หน้า 130-144.

²รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 157 บัญญัติว่า "ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้".

จะต้องตอบหรือชี้แจงกระทู้ถาม การตั้งกระทู้ถาม¹ จะต้องดำเนินไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภา² กระทู้ถามมี 2 ลักษณะคือ กระทู้ถามธรรมดาและกระทู้ถามด่วน³

ในการตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิที่จะแสดงบทบาททางการเมืองโดยการตั้งกระทู้ถามได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะเร่งรัดติดตามตรวจสอบหรือกระตุ้น หรือกดดันการดำเนินการ หรือแก้ไขข้อขัดข้องในนโยบายต่าง ๆ การตั้งกระทู้ถามกระทำได้ง่าย เป็นวิธีการควบคุมรัฐบาลที่มีความคล่องตัวมากกว่าวิธีการอื่น ๆ เป็นสิทธิเฉพาะตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่น ๆ แต่ในขณะเดียวกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตั้งกระทู้ถามจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจในปัญหาที่ถาม มีความคิดเห็นและ

¹ กระทู้ถามต้องมีลักษณะต่อไปนี้

1. ข้อเท็จจริงใด ๆ ที่อ้างประกอบกระทู้ถามต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่าถูกต้อง
2. คำถามข้อเท็จจริงที่อ้างตลอดจนคำชี้แจงประกอบต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นทำนองอภิปราย
3. กระทู้ถามแต่ละกระทู้ขึ้นให้ตั้งคำถามและซักถามได้เฉพาะคนเดียว
4. กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้
 - 4.1 เป็นเชิงประชด เลียดสี หรือกลั่นแกล้ง ใส่ร้าย
 - 4.2 เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
 - 4.3 เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
 - 4.4 เป็นการให้ออกความเห็น
 - 4.5 เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
 - 4.6 เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
 - 4.7 เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ราชการ.

² ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2528 หมวด 6 การตั้งกระทู้ถาม ข้อ 112-125.

³ เกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นกระทู้ถามด่วน คือ 1. กรณีที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน 2. เหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความปลอดภัยสาธารณะหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ 3. กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี 4. กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐมนตรีต้องรีบชี้แจงหรือดำเนินการโดยทันที.

ข้อเสนอแนะในการที่จะแก้ปัญหา นั้น ๆ ได้พอสมควร มีข้อมูลในเรื่องนั้น ๆ อย่างเพียงพอ กล่าวได้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะตั้งกระทู้ถามได้ก็ต่อเมื่อรู้ข้อเท็จจริง ติดตามสถานการณ์บ้านเมืองอย่างใกล้ชิด มิใช่ว่าจะกระทู้ถามได้ง่าย ๆ ทุกคนเสมอไป

การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น¹ นอกจากนี้กระทู้ถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์เสนอเข้าสู่สภานั้นพบว่า กระทู้ถามได้รับการตอบจากผู้ที่เกี่ยวข้องน้อยเมื่อเทียบกับกระทู้ถามที่ค้างตอบ รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 กระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2512-2535

พ.ศ.	จำนวนกระทู้ถามทั้งหมด	ตอบแล้ว	ค้างตอบ	ระงับ	ขอถอน	หมายเหตุ
2512-2514	47	13	25	8	1	
2517	25	8	15	1	1	
2518	24	6	5	-	-	
2519	2	-	2	-	-	
2522-2526	9	6	3	-	-	
2526-2529	4	3	1	-	-	
2529-2531	3	1	1	-	-	
2531-2534	-	-	-	-	-	
รวม	111	34	51	15	2	

ที่มา : กองการประชุม, สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. งานกระทู้ถาม. (จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 4 จะพบว่า หลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2512 จนกระทั่งก่อนการยึดอำนาจตัวเองของ จอมพลถนอม กิตติขจรใน พ.ศ.2514 นั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ตั้งกระทู้ถามเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับในปีต่อ ๆ มา แต่กระทู้ถามที่ค้างตอบมีมากกว่ากระทู้ถามที่ได้รับการตอบแล้ว¹ จากการตั้งกระทู้ถามระหว่าง พ.ศ. 2512-2514 จำนวน 47 กระทู้ (ตาราง 4) แต่รัฐบาลได้ตอบเพียง 13 กระทู้ ที่เหลือ 34 กระทู้ มีทั้งที่ค้างตอบและถูกระงับ ใน พ.ศ.2517 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชเสนอกระทู้ถาม 25 กระทู้ ได้รับการตอบ 8 กระทู้ พ.ศ.2518 เสนอกระทู้ 24 กระทู้ ได้รับการตอบ 6 กระทู้ ระหว่าง พ.ศ.2512-2531 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ได้เสนอกระทู้ถาม 111 กระทู้ ถูกระงับ 15 กระทู้ ขอดอน 2 กระทู้ ตกไปเพราะยุบสภา 9 กระทู้ นอกจากนั้นขั้นตอนในการเสนอกระทู้ถามทำให้การตอบกระทู้ถามล่าช้า² ซึ่งกว่าจะได้ตอบก็ใช้เวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นกระทู้ถามด่วน ซึ่งต้องการการแก้ปัญหาให้ทันต่อเหตุการณ์แต่กว่าจะได้มีการตอบกระทู้ถามเหตุการณ์ผ่านไปหลายเดือน ดังตารางต่อไปนี้

¹ การบรรจุกระทู้ถามได้ 5 กระทู้ในการประชุมสภาแต่ละครั้งก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีกระทู้ถามค้างตอบเป็นจำนวนมาก.

² ขั้นตอนในการตั้งกระทู้ถามมีดังนี้ 1. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภารับเรื่องจากเจ้าของกระทู้ 2. ส่งให้ประธานสภาพิจารณาอนุญาต 3. ส่งให้รัฐมนตรีพิจารณา 4. บรรจุระเบียบวาระ.

ตาราง 5 ตัวอย่างกระทู้ถามด่วนที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัด นครศรีธรรมราชซึ่งได้รับการตอบล่าช้า

ผู้ตั้งกระทู้ถาม	เรื่อง	รับ		ตอนแล้วในการประชุม
		วัน	เดือน ปี	
นายมนัส สุวรรณรัตน์	1.การใช้ยาเบื่อปลาในอ่าวปากพนัง (เกษตรฯ)	25	กันยายน 2512	12 กุมภาพันธ์ 2513
นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	2.การประกาศใช้กฎอัยการศึก (กลาโหม)	8	ธันวาคม 2512	23 กรกฎาคม 2513
"	3.เรือประมงต่างประเทศเข้ามาจับปลาในทะเลไทย (เกษตรฯ)	18	กันยายน 2513	28 กรกฎาคม 2514
"	4.สวัสดิภาพของประชาชน (มหาดไทย)	4	มีนาคม 2514	1 กรกฎาคม 2514
"	5.การปราบปรามการทุจริต (สำนักนายกฯ)	18	กรกฎาคม 2517	3 ตุลาคม 2517
"	6.การปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย (มหาดไทย)	22	กรกฎาคม 2517	24 ตุลาคม 2517
"	7.การช่วยเหลือเกษตรกรในภาคใต้ (เกษตรฯ)	7	สิงหาคม 2517	22 พฤศจิกายน 2517
"	8.เหมืองแร่ปล่อยน้ำเข้านา (อุตสาหกรรม)	26	มิถุนายน 2518	21 สิงหาคม 2518

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. งานกระทู้ถาม. (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 5 จะเห็นได้ว่ากระทู้ถามด่วน เช่นกระทู้ถามของนายมนัส สุวรรณรัตน์ เรื่องการใช้ยาเบื่อปลาในอ่าวปากพนัง กว่าจะได้มีการตอบกระทู้ถามใช้เวลานานถึง 5 เดือนทั้ง ๆ ที่เป็นกระทู้ถามด่วน และรัฐบาลจะถูกผู้ตั้งกระทู้ถามต่อว่าเรื่องความล่าช้าอยู่เสมอ เช่น กรณีกระทู้ถามของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ซึ่งได้ตั้งกระทู้ถามด่วนเรื่องข้าวสารสำรอง และได้กล่าวถึงความล่าช้าของการตอบกระทู้ถามในที่ประชุมสภาว่า

...ท่านประธานที่เคารพ กระผมสุรินทร์ มาศดิตถ์จากนครศรีธรรมราชขอกราบเรียนท่านประธานว่า กระทั่งถามด่วนของกระผมนี้เป็นเหตุการณ์เมื่อหนึ่งเดือนเศษมาแล้ว...¹

หรือกระทั่งถามด่วนเรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้อภิปรายว่า

... ก่อนอื่นก่อนที่จะตั้งกระทั่งถามนี้อยากกราบเรียนท่านประธานว่ากระทั่งของกระผมมันตั้ง กระทั่งประมาณ 3 เดือนเศษแล้ว เหตุการณ์ต่างๆที่ปรากฏในกระทั่งอาจจะไม่ตรงนักก็ต้อง ขออภัย และที่กระผมไม่ถนัดกระทั่งนี้แม้ว่าจะช้านานมาถึง 3 เดือน เพราะเหตุการณ์ รอบนอกในชนบทนั้นโจรผู้ร้ายชุกชุมยิ่งขึ้นประชาชนเดือดร้อนยิ่งขึ้น ... กระผมจึงจำเป็นต้องยืนยันที่จะถามท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดังต่อไปนี้ ...²

และกระทั่งถามเรื่องการช่วยเหลือเกษตรกรในภาคใต้ ซึ่งนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้กล่าวถึงความ ล่าช้าในการตอบกระทั่งถามว่า

... ขณะนี้ซึ่งหมายถึงเมื่อกระผมยื่นกระทั่งถามนี้ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2517 ราคาข้าว กระสอบละ 150 บาท จนบัดนี้ปรากฏว่าขึ้นไปถึง 160 บาท แล้ว...³

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้จะเป็นกระทั่งถามด่วนแต่ก็มีความล่าช้าในการตอบนาน ถึง 3 เดือนก็มี อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีบทบาทในการตั้งกระทั่งถามมากที่สุดจนได้ ชื่อว่าเป็นดาวสภาคนหนึ่ง⁴ ในช่วงนั้นคือ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ซึ่งได้ตั้งกระทั่งถามเป็นจำนวน 37

¹ รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (ชุดที่ 2) ครั้งที่ 32/2517 วันที่ 16 พฤษภาคม 2517. หน้า 139.

² รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 4/2517 วันที่ 24 ตุลาคม 2517. หน้า 380-381.

³ รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 13/2517 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2517. หน้า 391-392.

⁴ ระหว่าง พ.ศ. 2512-2514 นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เป็นหนึ่งในสิบสี่คนที่ตั้งกระทั่งถาม มาก ตูรายละเอียดยเพิ่มเติมใน ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และ คณะทหาร. 2524. หน้า 244-247.

กระทู้ จากกระทู้ถามทั้งหมด 47 กระทู้ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์¹

ข้อสังเกต การแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2514 จะพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งกระทู้ถาม เป็นจำนวนมาก และจำนวนกระทู้ถามลดลงในระยะต่อ ๆ มา (ดังตาราง 4) อาจจะวิเคราะห์ได้ว่า สภาพการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นยังมีความเป็นเผด็จการอยู่มาก บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญไม่เปิด โอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่มากนัก และการขาดการรวมตัวของนักการเมือง ในรูปแบบของพรรคการเมืองทำให้ยากต่อการแสดงบทบาททางการเมืองโดยวิธีอื่น ๆ เช่น การเสนอ ร่างพระราชบัญญัติ เป็นต้น เพราะฉะนั้นสิ่งที่กระทู้ถามได้สะท้อนในสภาพการณ์ทางการเมืองช่วงนี้คือ การตั้งกระทู้ถาม ซึ่งกระทู้ถามได้โดยไม่ต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่นและไม่ต้อง อาศัยระเบียบกฎหมายที่อันยุ่งยากมากนัก การตั้งกระทู้ถามขึ้นอยู่กับผู้ถามและผู้ตอบเป็นสำคัญ

นอกจากสภาพการณ์ทางการเมืองอันเป็นเผด็จการและข้อจำกัดของกฎหมายอันมีผลต่อการ ทำงานทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ข้อสังเกตจากตาราง 4 ก็คือ การตั้งกระทู้ถาม ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชจะกระทำมากระหว่าง พ.ศ. 2512-2518 แต่หลังจาก พ.ศ.2522 จำนวนกระทู้ถามที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค ประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชจะลดน้อยลง และหลัง พ.ศ.2533 ไม่ได้มีการตั้งกระทู้ถามเลย สถานภาพทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์เป็นประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาก็คือ หลังการ เลือกตั้ง พ.ศ.2512 พรรคสหประชาไทยโดยจอมพลถนอม กิตติขจร ได้จัดตั้งรัฐบาล พรรคประชาธิ ปัตย์ในขณะนั้นเป็นพรรคฝ่ายค้านที่สำคัญ การทำงานการเมือง เช่น การเสนอร่างพระราชบัญญัติ หรือการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยวิธีการอื่น ๆ ไม่เอื้ออำนวย เหมือนกับการตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระหว่าง พ.ศ.2512-2514 จึงนิยมตั้งกระทู้ถาม เพื่อซักถามข้อเท็จจริง การแก้ไขปัญหา และแนวนโยบายของรัฐบาล เมื่อจอมพลถนอม กิตติขจร ทำรัฐประหารเงียบใน พ.ศ.2514 รัฐบาลก็ทำงานโดยปราศจากการควบคุมของรัฐสภาที่มาจากการ เลือกตั้งจนถึง พ.ศ.2517 จึงได้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น โดยนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ จากจังหวัด นครศรีธรรมราชได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วย หลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2518 พรรคประชาธิปัตย์ก็ยังเน้นบทบาทในฐานะพรรคฝ่ายค้านอยู่ แต่หลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2522 ซึ่ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นนายกรัฐมนตรีและลาออกใน พ.ศ.2523 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

¹ดูรายละเอียดกระทู้ถามที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช ได้ในภาคผนวก.

ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พรรคประชาธิปัตย์จึงเป็นพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลมาตั้งแต่บัดนั้น การเป็นพรรคร่วมรัฐบาลของพรรคประชาธิปัตย์หลัง พ.ศ.2523 เป็นต้นมา น่าจะมีผลให้การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์น้อยลงด้วย ทั้งนี้เพราะเป็นมารยาททางการเมืองของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลที่จะไม่ซักค้านนโยบายของตนเอง การตั้งกระทู้ถามเป็นหน้าที่ของพรรคการเมืองฝ่ายค้านอื่น ๆ ในขณะเดียวกันการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคร่วมรัฐบาลของพรรคประชาธิปัตย์ก็เป็นโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองด้านอื่น ๆ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่นการทำหน้าที่นิติบัญญัติหรือการออกกฎหมาย ซึ่งถ้าศึกษาต่อไปในเรื่องบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อการทำหน้าที่นิติบัญญัติจะพบว่า หลัง พ.ศ.2523 เป็นต้นมา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้พยายามเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภามากขึ้น ซึ่งจะเสนอรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

นอกจากนี้ กระทู้ถามที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์จะเป็นกระทู้ถามที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทยมากที่สุด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 กระบวนการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2512-2535 (จำแนกตามกระทรวงที่เกี่ยวข้อ)

กระทรวง													
พ.ศ.	สำนักงานก รัฐมนตรี	พัฒนาการ	ศึกษาธิการ	สาธารณสุข	การต่างประเทศ	กลาโหม	มหาดไทย	การคลัง	เกษตร	เศรษฐกิจ	คมนาคม	ยุติธรรม	อุตสาหกรรม
2512-2535	9	2	2	-	-	4	13	1	5	1	2	3	2
2517	3	-	-	1	1	1	6	3	4	2	2	-	2
2518	3	-	-	-	-	-	9	1	6	2	1	-	2
2519	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
2522-2529	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	3	-	-
2529-2531	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
รวม	16	2	2	1	1	5	33	6	18	6	8	3	6

ที่มา : กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. (จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 6 จะเห็นได้ว่ากระทรวงที่ถูกตั้งกระทู้ถามมากที่สุด คือ กระทรวงมหาดไทย รองลงมาคือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับกระทู้ถามของกระทรวงมหาดไทยนั้นส่วนใหญ่จะเป็นกระทู้ถามเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร ระหว่าง พ.ศ.2512-2518 ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวันเป็นปัญหาหลักที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้ การปล้นฆ่าและคดีอาชญากรรมต่าง ๆ มีมาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ จึงมีการตั้งกระทู้ถามมาก เช่น โจรผู้ร้ายและการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ (2512) การปราบปรามผู้ก่อการร้ายในภาคใต้ โจรผู้ร้ายในจังหวัดภาคใต้ การปล้นเรือหาปลา (2513) สวัสดิภาพของประชาชน (2514) การปราบปรามโจรผู้ร้าย (2517) การรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัดภาคใต้ (2518)¹ เป็นต้น

การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสะท้อนให้เห็นถึงปัญหา การชี้แจงข้อเท็จจริง รวมทั้งความต้องการทราบแนวทางในการปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังกระทู้ถามของ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เรื่องสวัสดิภาพของประชาชน ซึ่งถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดังนี้

...เนื่องจากปรากฏว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นในจังหวัดภาคใต้มาก แม้แต่คนข่าวของหนังสือพิมพ์ถูกยิงบาดเจ็บสาหัสกลางเมืองสุราษฎร์ธานี ...นักหนังสือพิมพ์ถูกแทงบาดเจ็บสาหัสในร้านกาแฟกลางตลาดอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชและต่อมาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2514 นักหนังสือพิมพ์ถูกยิงบาดเจ็บสาหัสหน้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงขอถามท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยว่า

1. ท่านทราบเรื่องนี้หรือไม่ ได้ดำเนินการแก้ไขป้องกันมิให้เรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นอีกต่อไปอย่างไร
2. เจ้าหน้าที่ของท่านได้สืบสวนสอบสวนคดีเกี่ยวกับการพยายามฆ่า การฆ่านักหนังสือพิมพ์ตายอย่างไร และได้ผลประการใด
3. ท่านจะนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้หรือไม่ หากมีเจ้าหน้าที่บางคนเกี่ยวข้องในกรณีนี้ด้วยท่านจะดำเนินการอย่างไร
4. การรายงานเหตุคดีต่าง ๆ จากจังหวัดเข้าสู่กรมและกระทรวงที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นรายงานที่ไม่ตรงต่อความจริงเพราะราษฎรไม่แจ้งความเป็นส่วนหนึ่งด้วย เนื่องจาก

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. สมุดเก็บกระทู้ถาม. พ.ศ.2512,2513,2514,2517, 2518.

ไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลว่าจะปฏิบัติงานด้วยความสุจริต ท่านทราบหรือไม่ จะแก้ไขอย่างไร

5. เพื่อประโยชน์ในทางประหยัดและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมจากสิ่งฟุ่มเฟือย ไม่เกิดประโยชน์ ท่านจะสั่งเลิกสถานอาบอบนวด สถานโบว์ลิ่ง สถานไนท์คลับ ทั่วประเทศจะได้หรือไม่

6. ทหารต่างชาติเข้ามาพักผ่อนในประเทศไทย ได้มีการประณตกับหญิงโสเภณี ทางผิดศีลธรรม ตามสถานที่สาธารณะบางแห่ง เช่น ตามโรงแรม โรงภาพยนตร์ เป็นแบบอย่างไม่ดีเป็นการบดดาบดาใจคนไทยทั้งหลาย ท่านทราบหรือไม่ว่าจะก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้ ท่านจะป้องกันโดยจัดสถานที่พักผ่อนหาความสำราญของทหารต่างชาติเหล่านั้นไว้เป็นสัดส่วนจะได้หรือไม่ ...¹

หรือกระตุ่มถามด่วน เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้อภิปรายว่า

... กระตุ่มของกระผมตั้งกระตุ่มไปประมาณ 3 เดือนเศษแล้ว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในกระตุ่มอาจจะไม่ตรงนักก็ต้องขออภัย และที่กระผมไม่ถอนกระตุ่มนี้แม้ว่าจะเข้ามาถึง 3 เดือน เพราะเหตุการณ์รอบนอกในชนบทนั้นโจรผู้ร้ายชุกชุมยิ่งขึ้นประชาชนเดือดร้อนยิ่งขึ้น และตำรวจออกปฏิบัติ 7 ประการแล้ว ปฏิบัติ 7 ประการก็ไม่สามารถปราบปรามตำรวจแล้ว ๆ ได้ กระผมจึงจำเป็นต้องยืนยันที่จะถามท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดังต่อไปนี้ ด้วยปรากฏว่าโจรผู้ร้ายในจังหวัดต่าง ๆ มีชุกชุมขึ้นมาก ประชาชนเดือดร้อนโดยเฉพาะ จังหวัดนครศรีธรรมราช ข้าพเจ้าได้รับคำร้องเรียนจากราษฎรเป็นประจำ ้วยควายที่ใช้แรงเพื่อไถนาและราษฎรเลี้ยงไว้ขายเพื่อช่วยเหลือจนเจือค่าครองชีพ ถูกโจรลักปล้นชิงเอาไปต่อหน้าต่อตาไม่วันแต่ละวัน ในบางท้องที่ เช่นท้องที่อำเภอลิขิต ท่าศาลา ปากพั่น ราษฎรร้องว่าถูกโจรลักวัว ควาย จนไม่มีวัว ควายจะไถนาแล้ว... เหตุการณ์อย่างนี้จนถึงบัดนี้ การปล้นฆ่าลูกหลานเข้ามาถึงในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช และในเขตกรุงเทพมหานครก็เกิดขึ้น เหตุร้ายจากนักเรียนบางกลุ่มบางพวกที่ประพฤติดีกกฎหมาย ขว้างระเบิดใช้อาวุธทำร้ายผู้อื่น ทำลายทรัพย์สินผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ตำรวจปล่อยปละละเลยให้มีการ

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญ) ครั้งที่ 2/2514 วันที่ 1 กรกฎาคม 2514. หน้า 312-327.

กระทำกันหลายครั้ง ไม่จัดการตามกฎหมาย ไม่เคร่งครัด...ในส่วนภูมิภาคนั้นสาเหตุใจผู้ร้ายชุกชุมเพราะการปฏิบัติงานโดยไม่สุจริตของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญา...¹

จากตัวอย่างกระทู้ถาม 2 กระทู้ของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ แสดงให้เห็นว่านายสุรินทร์พยายามให้รายละเอียดข้อเท็จจริงต่อรัฐบาล ซึ่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีข้อมูลและทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎรเป็นอย่างดี การตั้งกระทู้ถามนอกจากจะทำให้รัฐบาลรับทราบปัญหาแล้ว การซักถามถึงแนวทางการปฏิบัติ ก็ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้จัดการแก้ไขปัญหานั้นโดยเร็ว

นอกจากกระทู้ถามที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทยแล้ว ก็ยังมีกระทู้ถามซึ่งเกี่ยวข้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มากเป็นอันดับรองส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของราษฎร เช่น กระทู้ถามของนายชอบ ภารา เรื่องศัตรูพืชทำลายต้นข้าว² โรคระบาดสัตว์³ กระทู้ถามของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เรื่องการช่วยเหลือเกษตรกรในภาคใต้⁴ เป็นต้น

การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชเข้าสู่สภาเป็นจำนวนมาก ระหว่าง พ.ศ.2512-2518 เมื่อเปรียบเทียบกับปีต่อ ๆ มา ทั้งนี้เป็นเพราะในระยะนั้นพรรคประชาธิปัตย์มีบทบาทในฐานะพรรคฝ่ายค้าน การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำได้สะดวก คือการตั้งกระทู้ถาม ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และเมื่อพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคร่วมรัฐบาลหลัง พ.ศ.2523 สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นต้นมา การตั้งกระทู้ถามก็น้อยลง ซึ่งเป็นมารยาททางการเมืองของสมาชิกพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลที่จะไม่ตรวจสอบ ควบคุมการทำงานของรัฐบาลอย่างเคร่งครัดแต่เป็นโอกาสของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 4/2517 วันที่ 24 ตุลาคม 2517. หน้า 380-384.

²สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ). ครั้งที่ 8/2513 วันที่ 13 สิงหาคม 2513. หน้า 125-129.

³สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ). ครั้งที่ 11/2513 วันที่ 27 สิงหาคม 2513. หน้า 16-23.

⁴สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 13/2517 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2517. หน้า 391-401.

ในการที่จะแสดงบทบาททางการเมืองด้านอื่น ๆ เช่น การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การทำหน้าที่กรรมการ
ธิการ เป็นต้น การควบคุมการทำงานของรัฐบาลเป็นหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้าน แต่สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชก็ยังมีกระตุ้มถามอยู่ โดยกระตุ้มถามจะเกี่ยวกับการปรับปรุง
เส้นทางคมนาคม การพัฒนาที่ดินทำกินของประชาชน ซึ่งแตกต่างจากกระตุ้มถามระหว่าง พ.ศ. 2512-
2518 อันเป็นกระตุ้มถามเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 กระตุ้มถามที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช
หลัง พ.ศ. 2523

เรื่อง	ผู้ตั้งกระตุ้มถาม	ผลการพิจารณา
1. ปูนซีเมนต์ขาดตลาด (พาดิษฐ์ 2524)	นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	ตอบแล้ว
2. ปรับปรุงถนนเข้าอำเภอกุ่งใหญ่จังหวัด นครศรีธรรมราช (คมนาคม 2526)	นายถวิล ไพรสนั่น	"
3. การก่อสร้างสถานีรถไฟทามพอ อำเภอ ฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช (คมนาคม 2526)	"	"
4. การปรับปรุงแก้ไขกรณีรถไฟสายใต้ ตกราง (คมนาคม 2526)	"	"
5. การพัฒนาลุ่มแม่น้ำปากพนัง	นายธงชาติ รัตนวิชา	-
6. เทศบาลนครศรีธรรมราชบุกรุกที่ดิน ทำกินของราษฎร (มหาดไทย 2530)	นายสุรินทร์ นิสสุวรรณ์	"
7. ขอให้ราษฎรในหมู่บ้านป่าไม้ที่เคยได้รับ หนังสือรับรองสิทธิทำกินชั่วคราวอยู่ ทำกินในพื้นที่เดิมต่อไป (เกษตรฯ 2530)	นายบุญส่ง ชำนาญกิจ	ตกไปเพราะยุบสภา
8. การโยกย้ายข้าราชการตำรวจ (มหาดไทย 2530)	นายบุญส่ง ชำนาญกิจ	"

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. งานกระตุ้ม. สมุดเก็บกระตุ้มถาม พ.ศ. 2524, 2526, 2530.

จากตาราง 7 จะเห็นว่าหลังจากปี 2523 เป็นต้นมา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งกระทู้ถามเข้าสู่สภาทั้งหมด 8 กระทู้ ตอบแล้ว 5 กระทู้ ตกไปเพราะยุบสภา 2 กระทู้ และไม่ทราบผลการพิจารณา 1 กระทู้ กระทู้ถามเหล่านี้เป็นเรื่องของการเร่งรัดรัฐบาลในการสร้างสาธารณูปโภคในท้องถิ่น เช่น การ ปรับปรุงแก้ไขกรณีรถไฟสายใต้ ของนายถวิล ไพรสณฑ์ ซึ่งถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม สาระของกระทู้ถามเป็นการขอคำยืนยันจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่าจะดำเนินการเมื่อใด เมื่อใดจะเสร็จเรียบร้อย เป็นกระทู้ถามที่ระบุให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา¹

ข้อสังเกตสำหรับการตั้งกระทู้ถามในช่วงนี้ จะพบว่าเป็นกระทู้ถามที่ไม่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อรัฐบาล หรือรัฐบาลจะไม่รู้สึกเสียหน้าในฐานะที่สมาชิกพรรคร่วมรัฐบาลเป็นผู้ตั้งกระทู้ แต่มีกระทู้ถามของนายสุรินทร์ นิสสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ 1 เรื่องเทศบาลนครนครศรีธรรมราชบุกรุกที่ทำกินของราษฎร ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย² ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ส่งผลให้รัฐบาลเสียหน้า เพราะรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถชี้แจงประเด็นซักถามให้แจ่มแจ้งได้ ซึ่งนายสุรินทร์ นิสสุวรรณได้พยายามซักถามถึงเรื่องความถูกต้องในการใช้อำนาจของรัฐต่อประชาชนตามสิทธิของการถามในการตั้งกระทู้ถาม ดังนี้

...เนื่องจากเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชได้บุกรุกที่ทำกินของราษฎร หมู่ที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 และที่ 5 ตำบลนาเคียนและหมู่ที่ 5 ตำบลปากพนัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งแต่พุทธศักราช 2526 ซึ่งที่ดินดังกล่าวราษฎรที่ครอบครองอยู่มีสิทธิครอบครองตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์(นส.3) หนังสือสิทธิครอบครอง(สค.1) และใบสำคัญในการชำระภาษีบำรุงท้องที่(บ.ภ.ท.5 และ 6) เป็นหลักฐานกรรมสิทธิ์ เทศบาลนครศรีธรรมราชได้บุกรุกได้อ้างว่าจะนำที่ดินดังกล่าวไปสร้างเป็นสวนสาธารณะจังหวัด และต่อมาก็เปลี่ยนชื่อเป็นสวนสาธารณะศรีนครินทร์ 84 และครั้งหลังสุด คือ เมื่อเร็ว ๆ นี้อ้างว่าจะสร้างสวนสาธารณะเพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววโรกาสครบรอบ

¹ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 101 ตอนที่ 15 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2527 ; เล่ม 101 ตอนที่ 38 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2527 ; เล่ม 101 ตอนที่ 42 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2527.

²สำนักงานเลขาธิการรับสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัย 2) ครั้งที่ 17/2530 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2530. หน้า 49-56.

60 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2530 การบุกรุกที่ดินของราษฎรเทศบาลเมือง นครศรีธรรมราชครั้งนี้ ได้สร้างความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรที่ถูกบุกรุกที่ดินเป็นอย่างยิ่ง เพราะราษฎรที่ถูกบุกรุกที่ดินเป็นราษฎรที่ยากจนหาเช่ากินค่า ถ้าหากเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชมีความจำเป็นที่จะต้องใช้พื้นที่แห่งนั้นก็ควรจะเสนอเรื่องให้รัฐบาล เพื่อให้รัฐบาล ออกกฎหมายเวนคืนที่ดินในพื้นที่แห่งนั้น และราษฎรจะได้ค่าตอบแทนจากการถูกเวนคืนที่ดิน แต่เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชไม่สนใจ และไม่ต้องการที่จะปฏิบัติการให้ถูกต้องตามกฎหมาย แม้แต่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็พร้อมใจกันและเลยเถิด และ ไม่สนใจความเดือดร้อนของราษฎร กระผมจึงขอกราบเรียนถามดังต่อไปนี้ครับ ข้อ 1 ท่าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ท่านมีมาตรการควบคุมดูแลการทำงานของเทศบาลเมือง นครศรีธรรมราชให้อยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย โดยไม่รังแกประชาชน เช่น การบุกรุก ที่ดินของประชาชนดังที่เป็นข่าวอยู่ในขณะนี้จะได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้เพราะเหตุใด ข้อ 2 กระผม ขอเรียนถามว่าท่านจะจัดการเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร และจะลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ร่วมกันกระทำ ความผิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ประการใด หรือไม่ ขอทราบรายละเอียด ข้อ 3 กระผมขอกราบ เรียนถามว่า เพราะเหตุใดรัฐบาลจึงปล่อยให้เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชบุกรุกที่ทำกินของ ประชาชนดังกล่าว ...¹

ซึ่งนายสุขุม เลากัญญศิริ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ตอบกระทู้ถาม คำถามข้อที่ 1 ของ นายสุรินทร์ พิศสุวรรณว่า

...กรณีที่กำลังกล่าวหาเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชบุกรุกที่ดินทำกินของราษฎร แล้วนำที่ดิน ดังกล่าวไปสร้างสวนสาธารณะนั้น กระทรวงมหาดไทยได้รับแจ้งจากจังหวัดทราบข้อเท็จจริงแล้วว่า ที่ดินดังกล่าวเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประเภทที่รกร้างว่างเปล่า เนื้อที่ประมาณ 3,000 ไร่ อยู่นอกเขตเทศบาลและติดกับเทศบาลเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมขังเทศบาล เห็นว่าราษฎรจำนวนประมาณ 100 รายได้บุกรุกเข้าไปในที่ดินดังกล่าวจึงขออนุมัติกระทรวงมหาดไทยทำกิจการนอกเทศบาล เพื่อสร้างสวนสาธารณะเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ กระทรวงมหาดไทยอนุมัติและนายอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชได้อนุญาตให้เทศบาลปรับปรุง

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัย 2) ครั้งที่ 17/2530 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2530. หน้า 49-56.

ที่ดินดังกล่าวเป็นส่วนสาธารณะ...¹

นอกจากนี้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ชี้แจงอีกว่า กระทรวงมหาดไทยได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏว่าไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดกระทำความผิด และเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ไม่ได้บุกรุกที่ดินของราษฎร ซึ่งคำชี้แจงของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยยังเป็นที่ข้องใจของนายสุรินทร์ พิศสุวรรณซึ่งต้องการทราบข้อเท็จจริงว่า ถ้าเป็นที่ดินว่างเปล่าแล้วเหตุใดราษฎรจึงมีเอกสารสิทธิครอบครอง และปราชญ์ชนถูกบุกรุกที่ดินตั้งแต่ พ.ศ. 2526 แต่เทศบาลเพิ่งจ่ายเงิน พ.ศ. 2530 นอกจากนี้นายสุรินทร์ พิศสุวรรณมีหนังสือร้องเรียนจากประชาชนถึง 43 ราย ซึ่งไม่ตรงกับที่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเรื่องได้รับรายงานว่าที่เหลือ 40 รายไม่ไปขึ้นเขตจึงไม่ได้จ่ายค่าชดเชย คำชี้แจงของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยมิได้ตอบคำถามของผู้ตั้งกระทู้ให้แจ่มแจ้งนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ จึงซักถามเป็นครั้งที่ 2 ว่า

...กระผมเรียนถามว่า ทางเทศบาลเมืองขอนแก่นมีเมื่อไร ท่านรัฐมนตรียังไม่ตอบ กระผมมีหลักฐานชัดเจนว่าเขาบุกรุก เมื่อ 2526 แต่ว่าเพิ่งจ่ายเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2530 ข้อนี้สำคัญครับ 3 ปีที่ผ่านมาในกระทรวงมหาดไทยละเลยให้เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชกระทำการดังกล่าวไปโดยผลการหรืออย่างไร... กระผมขออย่าว่าทางเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชขอนแก่นเมื่อไร ที่จะใช้ที่ดินตรงนั้นจำนวนกี่ไร่ และ 3 ปีก่อนที่จะมาจ่ายนี้ราษฎรทำมาหากินไม่ได้ ราษฎรต้องได้รับความทุกข์ยาก ใครเป็นผู้รับผิดชอบและขออย่าว่า 43 รายที่เหลือนั้นเทศบาลจะจ่ายหรือไม่ และขออย่าอีกทีหนึ่งว่า ขอให้ใช้คำว่าบุกรุกนี้ขอให้อธิบายให้ชัดเจน ในเมื่อราษฎรมี น.ส.3 ส.ค.1 กับ บ.ภ.ท.5 กับ 6 นี้ ทางราชการกระทรวงมหาดไทยจะบอกราษฎรบุกรุกได้อย่างไร...²

ซึ่งนายสุหม เลาว์ศิริ ก็ได้ตอบการซักถามของนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ว่า จะจ่ายค่าชดเชยให้ถ้าราษฎรที่เหลือไปขึ้นแนวเขต แต่นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ก็ยังข้องใจและได้ซักถามรัฐมนตรีเป็นครั้งที่ 3 ว่า

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัย 2) ครั้งที่ 17/2530 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2530. หน้า 49-56.

²แหล่งเดิม.

...ทางรัฐมนตรีช่วยมหาดไทยยังไม่ตอบเลยครับว่าทางเทศบาลขอนแก่นเมื่อไรครับ
 กระผมมีหลักฐานชัดเจนว่าบุกรุกเมื่อ 2526 กระผมขอยืนยันว่าทางเทศบาลบุกรุกที่ราษฎร
 ในกรณีขอนแก่นเมื่อไรครับ ทำไมเพิ่งจ่ายวันที่ 1 เดือนเมษายน 2530 ถ้าหากว่าทำเช่นนั้น
 นี่แสดงว่าเทศบาลหรือหน่วยราชการสามารถที่จะทำได้โดยผลการทุกครั้งและจ่ายที่หลัง
 ราษฎรไม่มีอะไรจะมาใช้เป็นที่ทำมาหากิน และไม่มีอะไรที่จะต่อรองได้เลย เพราะถูกยึด
 ไปแล้ว จุดนี้สำคัญที่สุดครับ ทางกระทรวงมหาดไทยได้รับคำขออนุมัติจากเทศบาลเมื่อไร ถึง
 ได้อนุมัติไปให้จ่ายเมื่อวันที่ 1 เดือนเมษายนที่ผ่านมา ขอกราบขอความกรุณาให้ตอบให้
 ชัดเจนด้วย...¹

นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ได้ถามย้ำถึงวันเวลาการขออนุมัติของเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชต่อ
 กระทรวงมหาดไทย และนายสุภูมิ เลาว์ณศิริได้กล่าวว่า "ท่านประธานที่เคารพ ผมทราบแต่เพียง
 ว่าทางกระทรวงมหาดไทยได้อนุมัติไปเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2530 นี้"²

จากกระทู้ถามของนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ จะเห็นได้ว่านายสุภูมิ เลาว์ณศิริรัฐมนตรี
 ช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยไม่สามารถชี้แจงหรือให้คำตอบที่ชัดเจนได้ กระทู้ถามของนายสุรินทร์
 พิศสุวรรณ เป็นตัวอย่างหนึ่งในการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สนใจ
 ความเดือดร้อนของประชาชน พยายามทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนประชาชนซักถามการใช้อำนาจของ
 หน่วยราชการต่อราษฎรเพื่อให้เป็นไปในทางที่ชอบธรรม ซึ่งนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ มีหลักฐานว่า
 เทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชใช้อำนาจในที่ดินของประชาชนตั้งแต่ พ.ศ. 2526 แต่เพิ่งจะมีการ
 อนุมัติจ่ายเงินเมื่อ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2530 ซึ่งล่าช้าและการเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินของ
 ประชาชนก่อนการจ่ายเงินทดแทนนั้นถือว่ารัฐกระทำการไม่ถูกต้อง ข้อสังเกตจากการตั้งกระทู้ถามนี้
 คือ ถึงแม้ว่าจะโดยมรรยาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมรัฐบาลมีควรจะ
 แสดงบทบาทในการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสียเครดิตทางการเมือง
 แต่นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ก็แสดงบทบาททางการเมืองในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดย
 ยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนและความชอบธรรมเป็นหลัก (ดูรายละเอียดกระทู้ถามระหว่าง
 พ.ศ. 2512 - 2535 ได้ในภาคผนวก)

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญ 2) ครั้งที่
 17/2530 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2530. หน้า 49-56.

²แหล่งเดิม.

2. การเสนอญัตติ ญัตติ (Motion) คือเรื่องหรือปัญหาที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรีเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภา เพื่อให้สภาลงมติหรือวินิจฉัยชี้ขาดว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไร กล่าวโดยสรุป ญัตติคือ ข้อเสนอเพื่อลงมติ¹ ญัตติจึงมีความสำคัญมากต่อการดำเนินงานของรัฐสภา เป็นกลไกในการตรากฎหมาย กลไกในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน กลไกในการประชุมสภา² การเสนอญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่าญัตติที่เสนอก่อน พ.ศ.2522 ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกลไกการประชุมสภา เช่น ให้รวมวาระและเปลี่ยนวาระการประชุม แต่การเสนอญัตติหลัง พ.ศ.2522 จะเป็นเรื่องที่เสนอเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหา และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ เช่น เรื่องขอให้ทามาตรการแก้ไขปัญหายางพาราและกาแฟตกต่ำวนที่ลุด ขอให้สภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาปรับปรุงกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และญัตติอื่น ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 ญัตติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2517-2535

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
2517	1. ให้รวมระเบียบวาระและเปลี่ยนระเบียบวาระการประชุม	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	อนุมัติ
	2. เพื่อซักถามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ใช้อำนาจ มาตรา 17 แห่งรัฐธรรมนูญ การปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 ตามคำสั่งที่ สลร. 39/2517 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2517	"	ระงับ
	3. ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมเพื่อพิจารณาพร้อมกัน และขอเปลี่ยนวาระการประชุม	"	อนุมัติ

¹ คณิน บุญสุวรรณ. ภาษาการเมืองในระบบรัฐสภา. 2533. หน้า 108-114.;

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และเศรษฐพร คูศรีพิทักษ์ กลไกรัฐสภา. 2518. หน้า 83-90.

² สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. ระบบงานรัฐสภา. ม.ป.ท. หน้า 62.

ตาราง 8 (ต่อ)

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
	4. (ด่วน) ให้ขยายเวลาการประชุมสภา นิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาร่างรัฐ ธรรมนูญ	"	ตกไป
	5. ขอให้รวมประเด็นพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ	"	เห็นชอบ
	6. ให้มีการเปิดเผยรายงานการประชุมลับ	"	ระงับ
	7. ขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมเรื่อง ทำนองเดียวกันและเกี่ยวเนื่องกันเพื่อ พิจารณาพร้อมกัน	"	ไม่เห็นชอบ
2522	8. (ด่วน) น้ำมันขาดแคลน	นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ให้ตั้งเป็น กระทู้ถาม
2522	9. (ด่วน) ขอให้รัฐบาลดำเนินการ แก้ไขปัญหาการหยุดงานของพนักงาน การรถไฟแห่งประเทศไทย	น.ส. สุนัตรา มาศดิตถ์ กับคณะ	ไม่ถูกต้องผู้เสนอ ชอบที่จะเสนอมา ใหม่ให้ถูกต้อง
2528	10. ขอให้ช่วยเหลือชาวนาที่ทำนาไม่ได้ ผลเนื่องจากภาวะน้ำท่วมในจังหวัด นครศรีธรรมราช	นายธงชาติ รัตนวิชา กับคณะ	ส่งให้รัฐบาล ชี้แจงตามข้อ 21
	11. (ด่วน) ขอให้เปลี่ยนวาระการประชุม	นายธงชาติ รัตนวิชา	เสร็จไป ตั้งคณะ
2531	12. ขอให้สภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้ง คณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณา ปรับปรุงกฎหมายระเบียบบริหารราชการ ส่วนจังหวัด	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	กรรมาธิการ (ตกไปเพราะยุบ สภา)
	13. ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อ พิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ วิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 และ กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับ การพัฒนาประเทศ	นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ กับคณะ	ขอการพิจารณาใน วาระที่ 1 (ตกไปเพราะยุบ สภา)

ตาราง 8 (ต่อ)

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
2531	14. ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการการศึกษาวิสามัญพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524	นายถวิล ไพรสณฑ์	ส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรี
	15. ขอให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาปัญหาการทำนาถั่วของเกษตรกร	นายสุรินทร์ นิสสุวรรณ กับคณะ	ตั้งคณะกรรมการ
	16. ความไม่มั่นคงของจังหวัดภาคใต้	นายมานิตย์ วิชัยกุล กับคณะ	พิจารณากับยุติด่วน
	17. ขอให้หามาตรการแก้ไขปัญหายางพาราและกาแฟราคาตกต่ำด่วนที่สุด	นายสุรินทร์ นิสสุวรรณ	พิจารณาแล้ว

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. สมุดเก็บมติ พ.ศ.2517, 2522, 2528, 2531, 2532, 2533, 2535.

จากตาราง 8 จะเห็นได้ว่ามติดังกล่าวที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นในตอนต้น (พ.ศ.2517) มติส่วนใหญ่เป็นของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ซึ่งเป็นมติดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับกลไกการประชุมสภา จำนวน 3 เรื่อง จาก 7 เรื่องแต่การเสนอมติหลัง พ.ศ.2522 จะเป็นเรื่องที่เสนอเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาแก้ไขปัญหานี้ และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาปัญหาเป็นส่วนใหญ่

3. การเสนอร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติเป็นส่วนหนึ่งของญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ¹ เป็นการแสดงบทบาททางการเมืองอีกประการหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบการปกครองแบบรัฐสภา รัฐธรรมนูญกำหนดให้ทั้งฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) และฝ่ายนิติบัญญัติ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) เป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ² ส่วนขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มีขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยพรรคการเมืองที่สังกัดคณะนิติและมิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคที่สังกัดรับรองไม่น้อยกว่า 20 คน ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อสั่งบรรจุวาระการประชุม

2. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ แบ่งเป็น 3 วาระ

วาระที่ 1 สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและลงมติว่าสมควรจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งพระราชบัญญัตินั้น เพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยหลักการแห่งพระราชบัญญัติ สภาจะให้คณะกรรมการพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้ ในกรณีที่สภามีมติรับหลักการ สภาก็จะพิจารณาในวาระที่ 2 ต่อไป (ข้อ 95, 97) ส่วนกรณีที่สภาไม่รับหลักการถือว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นตกไป (ข้อ 108)

วาระที่ 2 เป็นการพิจารณาในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการสามัญประจำสภา หรือคณะกรรมการวิสามัญ หรือคณะกรรมการเต็มสภา เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับร่างพระราชบัญญัติ ผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติให้เสนอคำแปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายใน 7 วัน นับแต่วันที่สภารับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ ในการอภิปรายของสมาชิกให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อแปรญัตติเสร็จแล้วเสนอประธานสภาเพื่อบรรจุในวาระการประชุมภายใน 10 วัน

วาระที่ 3 เป็นการลงมติว่าที่ประชุมเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในขั้นนี้จะไม่มีการอภิปรายกรณีที่สภาไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่ 3 เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติ ประธานสภาจะดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อวุฒิสภา

¹ร่างพระราชบัญญัติหมายถึง ข้อความที่มีลักษณะเป็นข้อกฎหมายซึ่งเสนอต่อรัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอความเห็นประกาศใช้เป็นกฎหมาย ; คณิน บุญสุวรรณ. ภาษาการเมืองในระบบรัฐสภา. 2533. หน้า 243.

²รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 146.

จะเห็นได้ว่า การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองในสังกัดไม่น้อยกว่ายี่สิบคนรับรอง และถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี¹ จากข้อบังคับมาตรา 125 จะเห็นได้ว่าในการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีข้อจำกัด กล่าวคือ ต้องได้รับฉันทานุมัติจากพรรคการเมือง และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับรองอีกไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ซึ่งแตกต่างจากการตั้งกระทู้ถามที่กระทำได้เฉพาะบุคคล เพราะฉะนั้นบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเสนอร่างพระราชบัญญัติจึงถูกควบคุมโดยพรรคการเมือง และต้องอาศัยความร่วมมือจากเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติของฝ่ายบริหารยังมีความสำคัญกว่าร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร²

จากหลักเกณฑ์ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องประสบปัญหายุ่งยากในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ ที่มีกระบวนการและต้องอาศัยเวลา ความสำเร็วจนในการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นไปได้ยาก โอกาสที่จะถูกยับยั้งมีสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากมีคณะกรรมการวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติขึ้นใน พ.ศ. 2522 ซึ่งมีบทบาทในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติให้แก่ฝ่ายบริหารมากขึ้น พระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้ส่วนใหญ่จึงเป็นของคณะรัฐมนตรีเสนอ โดยมีข้าราชการประจำเป็นผู้ร่างหลักการ³ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งต้องได้คำรับรองจากนายกรัฐมนตรีด้วยแล้ว การอยู่ในฐานะพรรคฝ่ายค้านก็ยิ่งยากต่อการได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภา

ที่กล่าวมาข้างต้น ต้องการแสดงให้เห็นว่าการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเสนอร่างพระราชบัญญัติต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการอันเกิดจากกลไกของสภา และบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ต่อการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นพบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภามากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2531 ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนมากถึง 36 ร่างและ 35 ร่างตามลำดับ

¹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 125.

²สุจิต บุญบงการ. บทบาทของสภานิติบัญญัติ. 2526. หน้า 44.

³ดูรายละเอียดใน กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. 2530.

เมื่อเปรียบเทียบกับปีอื่น ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2517-2535

พ.ศ.	จำนวนร่างพระราชบัญญัติ (เรื่อง)
2517	5
2518	8
2519	4
2525	1
2527	1
2528	9
2529	36
2530	7
2531	35
2532	1
2534	7
รวม	114*

* ดูรายชื่อร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ในภาคผนวก.

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ. พ.ศ.2517, 2518, 2519, 2525, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2534. (เก็บรวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 9 จะเห็นได้ว่า ระหว่าง พ.ศ.2517-2534 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาทั้งหมด 114 ร่าง โดยใน พ.ศ.2529 และ พ.ศ.2531 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาเป็นจำนวนมากถึง 36 ร่าง และ 35 ร่าง ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบกับอื่น ๆ การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์เข้าสู่สภาเป็นจำนวนมากใน พ.ศ.2529 และ พ.ศ.2531 นั้น อาจจะวิเคราะห์ได้ว่า การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 9 คนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ของพรรคประชาธิปัตย์ครั้งการเลือกตั้ง พ.ศ.2526 นั้น ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีเวลาและมีโอกาสในการร่วมกันทำงานการเมืองได้มากขึ้น เพราะฉะนั้นหลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2526 จนกระทั่งถึงก่อนมีการยุบสภา พ.ศ.2529 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภามาก และในกรณีเดียวกับการเลือกตั้ง พ.ศ.2529 ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้รับเลือกตั้งยกทีมอีกครั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช โอกาสในการทำงานด้านการเมืองจึงมีอย่างต่อเนื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่สภาก่อนจะมีการยุบสภา พ.ศ.2531 จึงมีเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าร่างพระราชบัญญัติจะตกไปเมื่อยุบสภาแต่เมื่อมีโอกาสเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก ก็สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติที่เคยเสนอแล้วตกไปเพราะยุบสภาเข้าสู่สภาได้อีก ร่างพระราชบัญญัติที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาหรือการพิจารณายังไม่เสร็จสิ้นแต่ตกไปเพราะยุบสภาจึงมีการเสนอเข้าสู่สภาอีกหลังการเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาเป็นจำนวน 114 เรื่อง (ตาราง 9) แต่ความสำเร็จขึ้นมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายมีน้อยเพียง 13 ฉบับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 ร่างพระราชบัญญัติที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายซึ่งเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค
ประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2517-2534

พ.ศ.	ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ผู้เสนอ
2517	1. ร่างพระราชบัญญัติโอนทรัพย์สินซึ่งนายกรัฐมนตรี มีคำสั่งอายัดตามอำนาจธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พ.ศ.2515-2517	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ และนายใหญ่ ศรีตชาติ
	2. ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 19 ลงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2514	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์
	3. ร่างพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2517	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์
2518	4. ร่างพระราชบัญญัติปิยะเคมี พ.ศ.2518	นายจักรชัย จรรย์เวชวัฒน์ และนายสุรินทร์ มาศดิตถ์
	5. ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่...) พ.ศ....	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ กับคณะ
2527	6. ร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จ วิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ.2527	นายณรงค์ นันทอง กับคณะ
2528	7. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528	ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง และนายถวิล ไพรสณฑ์
	8. ร่างพระราชบัญญัติจัดทำงานและคุ้มครอง คนงาน พ.ศ.2528	นายณรงค์ นันทอง กับคณะ
2529	9. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ....	นางสุนัตรา มาศดิตถ์ กับคณะ
	10. ร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่...) พ.ศ....	นายสัมพันธ์ เป้นพัฒน์ และนางสุนัตรา มาศดิตถ์
	11. ร่างพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำ สวนยาง (ฉบับที่...)พ.ศ....	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ

ตาราง 10 (ต่อ)

พ.ศ.	ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ผู้เสนอ
2529	9. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ...	นางสุนัตรา มาศดิตถ์ กับคณะ
	10. ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่...) พ.ศ...	นายสัมพันธ์ แบนันธุ์ และนางสุนัตรา มาศดิตถ์
	11. ร่างพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำ สวนยาง(ฉบับที่...)พ.ศ...	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ
	12. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร	นายสุรินทร์ นิสัวรรณ กับคณะ
	13. ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 8)พ.ศ.2532	นายสุรินทร์ นิสัวรรณ กับคณะ

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ. (เก็บรวบรวมและจัดทำ
ตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 10 มีร่างพระราชบัญญัติเพียง 13 ฉบับเท่านั้นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วยังมีร่างพระราชบัญญัติที่ประกาศใช้เป็นกฎหมายโดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชมีส่วนร่วม นั่นก็คือ ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยฝ่ายบริหารคือคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง พ.ศ. 2526 จนถึงก่อนยุบสภา พ.ศ. 2531 นายสัมพันธ์ ทองสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ บทบาทของนายสัมพันธ์ ทองสมัครในระยะนี้จึงอยู่ในฐานะฝ่ายบริหาร และบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติก็กระทำในฐานะคณะรัฐมนตรี ในกรณีเดียวกับคุณหญิงสุนัตรา มาศดิตถ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชอีกผู้หนึ่ง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2531 ซึ่งในที่นี้จะไม่กล่าวถึงรายละเอียด

มีข้อสังเกตบางประการ เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช จะมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายน้อยมาก เมื่อเทียบกับร่างพระราชบัญญัติทั้งหมดที่เสนอเข้าสู่สภา ไม่ว่าจะเป็นด้วยสาเหตุซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมคือการทำปฏิวัติ-รัฐประหาร การยุบสภาหรือการไม่ผ่านในการพิจารณาของวาระต่าง ๆ ก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะหลัง ๆ การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์เข้าสู่สภามีมากขึ้น สิ่งหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามและความตั้งใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชในการเสนอร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้เกิดความยุติธรรมก็คือ การเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่สภาทุกครั้งเมื่อมีโอกาส อาทิ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์¹ กับคณะพยายามเสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาตั้งแต่ พ.ศ.2513 ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้มีนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ถือว่ามีความสำคัญต่อการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีสาระสำคัญคือต้องการแก้ไขการใช้อำนาจการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ ความพยายามของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ในการเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้บันทึกไว้พร้อมกับปัญหาและอุปสรรคมาโดยตลอด ร่างพระราชบัญญัตินี้ตกไปเมื่อจอมพลถนอม กิตติขจรยึดอำนาจตัวเอง เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ขณะที่ร่างพระราชบัญญัติรอปรำกฏติในวาระที่ 2 ต่อมาที่ประชุมสภาใน พ.ศ.2517 ไม่ผ่านร่างพระราชบัญญัตินี้ในวาระที่ 3² และในการประชุมสภา พ.ศ.2518 ร่างพระราชบัญญัตินี้ผ่านสภาในวาระที่ 1³ แต่ก่อนที่กรรมาธิการจะพิจารณาเสร็จก็เกิดการยุบสภาในวันที่ 12 มกราคม

¹นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เป็นผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีบทบาททางการเมืองระหว่าง พ.ศ.2512-2519 เคยเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งภาคใต้ใน พ.ศ.2519 เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีรัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นผู้สร้างฐานคะแนนเสียงที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช.

²สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. ครั้งที่ 32/2517 วันที่ 16 พฤษภาคม 2517. หน้า 224-238.

³สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ 2) ครั้งที่ 10/2518 วันที่ 25 กรกฎาคม 2518. หน้า 145-223.

พ.ศ.2519¹

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ กับคณะ ได้แสดงบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับสำคัญ เพื่อประโยชน์ของประชาชน แต่เสียประโยชน์ของผู้มีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญา หรือพนักงานสอบสวน ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประสบกับปัญหาและอุปสรรคจนกระทั่งมีปรากฏออกมาให้สัมผัสได้ในความเป็นจริง

นอกจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังมีร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญอีกฉบับคือ ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่โดยนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอเช่นเดียวกัน และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอเข้าสู่สภาในสมัยการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญ ครั้งที่ 1 พ.ศ.2518 ถึง 3 ร่าง เนื่องจากสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติทั้ง 3 ร่างมีลักษณะคล้ายคลึงกันจึงมีการพิจารณารวมกันทั้ง 3 ร่าง ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ที่มีสาระสำคัญคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานระดับตำบลและหมู่บ้านโดยให้มีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้อยู่ในตำแหน่งเป็นวาระ มีอายุในตำแหน่งจนอายุครบ 60 ปี เหมือนพระราชบัญญัติฉบับเก่าซึ่งใช้มาตั้งแต่ พ.ศ.2475 จุดประสงค์ของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ กับคณะ ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็คือ ต้องการให้มีการกระจายอำนาจการปกครองแบบประชาธิปไตยไปสู่เบื้องล่าง ซึ่งสภาลงมติรับหลักการด้วยคะแนน 164:3 ในการพิจารณาวาระที่ 1² การพิจารณาในวาระที่ 2 มีผู้อภิปรายและขอแปรญัตติถึง 69 คน³ และได้นำร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มาพิจารณาต่อในการประชุมสภาสมัยวิสามัญ วันที่ 16 ตุลาคม 2518 นายสัมพันธ์ ทองสมัคร หนึ่งในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นทั้งในเรื่องอายุ รวมทั้งความรู้ความสามารถของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน (ดูรายละเอียดของการอภิปรายได้ในหัวข้อ การอภิปราย)

ผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ผ่านวาระที่ 2 และวาระที่ 3

¹หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ประกาศยุบสภาก่อนที่จะมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 มกราคม 2519.

²สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ 2) ครั้งที่ 27/2518 วันที่ 18 กันยายน 2518. หน้า 8-10.

³ดูรายละเอียดการอภิปรายร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ได้ใน รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ 2) ครั้งที่ 27/2518 ครั้งที่ 28/2518. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 6/2518 วันที่ 16 ตุลาคม 2518.

ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาซึ่งวุฒิสภาขอให้ยับยั้งไว้ก่อน นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้เสนอญัตติขอให้สภาผู้แทนราษฎรยืนยันร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้¹ ซึ่งที่ประชุมสภามีมติยืนยันมติเดิมของสภาผู้แทนราษฎรที่จะให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้เป็นกฎหมาย แต่ร่างพระราชบัญญัติไม่ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย เพราะได้มีการยุบสภาวันที่ 12 มกราคม 2519

จะเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญต่อการบริหารประเทศที่นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ และคณะได้พยายามเสนอเข้าสู่สภาหลายครั้ง แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับจึงมิได้มีผลบังคับใช้

ที่กล่าวมาข้างต้นนอกจากจะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการเสนอร่างพระราชบัญญัติสำคัญ 2 ฉบับแล้ว ยังพบว่านายสุรินทร์ มาศดิตถ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมาพรรคประชาธิปัตย์ยังมีบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติสำคัญ ๆ อีกหลายฉบับ นอกจากนี้ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ก็ยังมีวิธีการเพื่อที่จะให้ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินเข้าสู่การพิจารณาของสภา นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ มีวิธีการแก้ปัญหาโดยยินยอมตามร่างพระราชบัญญัติของรัฐบาลซึ่งเสนอร่างพระราชบัญญัติด้วย แล้วจึงขอแปรญัตติในภายหลังดัง เช่นกรณีของร่างพระราชบัญญัติบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์นำโดยนายสุรินทร์ มาศดิตถ์เสนอเข้าสู่สภา พ.ศ.2513 และได้ถูกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอภิปรายเป็นเชิงต่อว่านายสุรินทร์ มาศดิตถ์ว่าในเมื่อเป็นผู้ร่างพระราชบัญญัติแล้วด้วยเหตุผลใดจึงมาขอแปรญัตติ ซึ่งนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้แสดงบทบาทโดยอภิปรายโต้ตอบว่า

...การเสนอกฎหมาย พรรคประชาธิปัตย์ได้เสนอเข้าไปเป็นเวลา 6 เดือนแล้ว แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญและข้อบังคับกำหนดตติสทธิสมาชิกสภาผู้แทนที่ไม่ได้เป็นรัฐบาล คือกำหนดให้รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรีรับรองกฎหมายที่เป็นกฎหมายการเงิน การที่จะให้รับรองนั้นก็ต้องทำตามใจรัฐบาลบ้าง เพราะรัฐบาลท่านก็ย่อมคุมนโยบายการเงินของท่าน ... ผู้เสนอจึงต้องไปคิดบัญชีให้เหมือนกับของข้าราชการพลเรือน ซึ่งเชื่อว่าท่านนายกรัฐมนตรีก็คงพอใจท่านคงรับรองให้ และปรากฏว่าท่านรับรองให้จริง ๆ ...²

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 2/2518 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2518.

²แหล่งเดิม.

เมื่อใช้วิธีการทำตามรัฐบาลจนกระทั่งร่างพระราชบัญญัติได้เข้าสู่สภาแล้ว นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ จึงขอแปรญัตติในส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับร่างของรัฐบาล ซึ่งนายสุรินทร์ได้ชี้แจงว่า

...ความไม่เห็นด้วยในบัญชี เพราะข้าราชการที่ออกไปแล้วได้เงินถึง 16,000 เศษ เราไม่เห็นด้วย ข้าราชการที่ทำราชการมา ภารโรงบางคนอาจจะมีประโยชน์ต่อบ้านเมือง มากกว่าข้าราชการผู้ใหญ่บางคนที่อยู่ด้วยความคดโกงด้วยซ้ำ แต่แกยังได้ 20 บาทอย่างนี้ เราจะเห็นด้วยอย่างไรท่านประธาน เราจึงถือโอกาสที่มีการแปรญัตตินี้ทำการแปรญัตติ เปลี่ยนแปลงตามสิทธิของเราแม้รับรองครั้งแรก รับรองเพื่อให้เป็นกฎหมายเพื่อให้พิจารณา เมื่อพิจารณากันต้องเอาเหตุผลมาว่ากันในสภา ...¹

จากคำกล่าวของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ แสดงให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองฝ่ายค้านและการที่จะให้ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินเข้าสู่การพิจารณาของสภาได้นั้นต้องมีวิธีวิธีการที่นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ใช้ในการแก้ปัญหา คือ การทำตามความพอใจของรัฐบาลก่อนแล้วจึงค่อยแปรญัตติกันในสภา

ที่กล่าวมาข้างต้นต้องการแสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัด นครศรีธรรมราช มีบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ สำหรับหัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการอภิปรายในสภา

4. การอภิปราย การแสดงบทบาททางการเมืองในสภานั้น ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ และการเสนอร่างพระราชบัญญัติ สิ่งสำคัญภายใต้กระบวนการเหล่านี้ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนต่อที่ประชุมสภา เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ การอภิปราย² และการอภิปรายยังเป็นการเสนอความคิดเห็น เหตุผล เป็นการแสดงแนวทางของ

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ 2) ครั้งที่ 25/2518 วันที่ 11 กันยายน 2518. หน้า 173-174.

²การอภิปราย คือการแสดงความคิดเห็นในเชิงสนับสนุน คัดค้าน หรือให้ข้อมูล หรือเหตุผล โดยทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ที่สภากำลังพิจารณาอยู่. โปรดดูรายละเอียดใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช และเศรษฐพร คูศรีพิทักษ์. กลไกรัฐสภา. 2518. หน้า 90-94. ; คณิน บุญสุวรรณ. ภาษาการเมืองในระบบรัฐสภา. 2533. หน้า 313-315.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ที่ประชุมสภาได้ฟังเหตุผลต่าง ๆ ในเรื่องที่ประชุมกำลังพิจารณาอยู่ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของสภาผู้แทน¹ การอภิปรายจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนในสภา บทบาทในการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นสิ่งสำคัญ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญ ๆ ในการอภิปรายไว้คล้ายคลึงกัน คือ

1. ผู้ประสงค์จะอภิปรายต้องยกมือขึ้น ขออนุญาตต่อประธานเมื่อประธานอนุญาตแล้วจึงลุกขึ้นยืนอภิปรายได้
2. ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อนคือ ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติ
3. การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็น หรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ ต้องไม่พุ่มเพื่อยวนเวียน ซ้ำซาก และห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่านให้ที่ประชุมฟังโดยไม่จำเป็น
4. มิให้ผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้ายป้ายสีบุคคล หรือออกชื่อบุคคลโดยไม่จำเป็น²

จากข้อบังคับการประชุมดังกล่าวพบว่า ผู้ที่จะอภิปรายได้นั้นต้องมีข้อมูล มีความรู้ในเรื่องที่จะอภิปราย มีความสามารถในการพูด เป็นผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยอมรับ เพราะฉะนั้นการอภิปรายจึงมิใช่ว่าใคร ๆ ก็ทำได้แต่เป็นความสามารถเฉพาะบุคคลในการพูดโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นชอบด้วย ในขณะที่เดียวกันพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดอยู่ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอภิปราย ในบางครั้งพรรคจะเป็นตัวกำหนดให้สมาชิกอภิปราย โดยพรรคจะคัดเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความสามารถมีคุณภาพในการพูดเป็นผู้อภิปรายในเรื่องสำคัญ ๆ เพื่อเป็นชื่อเสียงและผลประโยชน์ต่อพรรคการเมืองนั้น นอกจากผู้อภิปรายมีความสามารถในการพูดแล้ว ผู้อภิปรายต้องมีความกล้าที่จะพูด มีทักษะ มีลีลาและวิธีการพูดที่ดี สามารถสร้างความสนใจให้เกิดแก่ผู้ฟังโดยไม่น่าเบื่อหน่าย ผู้อภิปรายต้องมีความรู้และข้อมูลในเรื่องที่จะอภิปรายชัดเจน มีหลักการและเหตุผลสนับสนุนประเด็นที่กำลังอภิปรายเพื่อให้ผู้ฟังเห็นชอบ ทั้งนี้จะสนับสนุนประเด็นผู้อภิปรายในการลงมติ ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้มีได้มีในทุกคน จากเทคนิคการอภิปรายเหล่านี้ไปสู่การมีชื่อเสียงของผู้อภิปราย และการได้รับการยอมรับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชน

สำหรับบทบาททางการเมืองในการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีอยู่แทบทุกครั้งในการประชุมสภา³

¹ กนก วงศ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. 2530. หน้า 273.

² คณิน บุญสุวรรณ. ภาษาการเมืองในระบอบรัฐสภา. 2533. หน้า 313-314.

³ โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก.

บทบาททางการเมืองในการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระหว่าง พ.ศ.2512-2535 นั้น ในระยะแรก นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นผู้มีบทบาทมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ๆ โดยหลังจากการได้รับเลือกตั้งของ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ พ.ศ.2512 ภายใต้อาณัติทางการเมืองซึ่งเป็นที่มาของการนั้น นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เป็นผู้หนึ่งที่มีความกล้าอภิปราย กล้าแสดงความคิดเห็น (ดูรายละเอียดการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น ในการตั้งกระทู้ถาม และการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบ) ในสภาอยู่เสมอจนได้ชื่อว่าเป็น "ดาวสภา" คนหนึ่ง ระหว่าง พ.ศ.2512-2519 การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่างจังหวัด ทำให้ได้สัมผัสกับปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชน จึงมีข้อมูลมาอภิปรายในสภาอยู่เสมอ ขอยกตัวอย่างลีลาการอภิปรายของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2514 ในวาระที่ 2 ซึ่งที่ประชุมสภาตกลงแปรญัตติโดยรวม ปัญหาอยู่ที่กระทรวงกลาโหมและกรมตำรวจไม่ได้แยกเป็นหมวดเงินเดือน และค่าใช้จ่ายทำให้เกิดปัญหาในการแปรญัตติ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้อภิปรายว่า

...ผมสังเกตดูจากรายงานการพิจารณาของคณะกรรมการการันะครับ กระทรวงอื่น ๆ ทุกกระทรวงนี้ก็ต้องยอมรับกันว่า คณะกรรมการได้พยายามตรวจตัด ... ที่นี้ข้อเท็จจริงมันฟังมาตอนท้ายนี้ คณะกรรมการชวนไว้ คือกลาโหมราชการลับ งบกลาง ที่นี้ข้อสงสัยของสมาชิกและคณะกรรมการที่ส่งวนไว้ก็ส่วนมากตรงกัน คือกลาโหม ราชการลับ กับตำรวจ ผมคิดว่ากระทรวงอื่น คงไม่มีปัญหาอะไรมากนัก เราต้องประหยัดเวลา ต้องการให้งบประมาณออกเร็ว พวกพรรคประชาธิปัตย์ไม่อยากเหลือเกิน อยากให้ออกเร็ว ออกให้เสร็จวันเนี้ยก็ดี ไม่ใช่ว่าอยากจะได้การมกัน ... แต่ว่าที่ต้องพูด ต้องว่ากันนี้เพราะว่าเรื่องไม่มีมันมี เราต้องการแก้ไขมันดีขึ้น จึงพูดกันมา 5 วัน 5 คืน แล้วนี้...¹

เมื่อมีการแปรญัตติถึงเรื่องเงินเดือน นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เสนอตัดงบประมาณของกระทรวงเกษตร ตำรวจป่าไม้ ตำรวจ ทางหลวง รัฐวิสาหกิจ ตำรวจรถไฟ โดยนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้ให้เหตุผลขณะอภิปรายว่า

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 5/2514 วันที่ 12 มกราคม 2514. หน้า 3.

...เกี่ยวกับเงินเดือนนี้ผมก็ไม่ได้ตัดหัวไป ... ผมตัดมีมาตรา 9 กระทรวงเกษตร ดำรวจป่าไม้ ตัดหมด กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ดำรวจทางหลวงตัดหมด รัฐวิสาหกิจ ดำรวจรถไฟ ผมตัดหมด คำว่าตัดหมดนี้ก็หมายความว่า ผมตัดทั้งเงินเดือน ค่าใช้สอย ครุภัณฑ์ทุกอย่างดังนั้นขอเรียนให้ทราบว่า ผมมีสิทธิหลุดทุกครั้ง ... ผมจะหลุดเรื่องเงินเดือนดำรวจรถไฟ ดำรวจทางหลวงและดำรวจป่าไม้ ... ไม่ควรให้มีดำรวจแยกกันหลายดำรวจ ... เดียวนี้โจรชุกชุมผู้ก่อการร้ายมากขึ้น ... ทางดำรวจก็บอกว่ากำลังไม่พอนี้คือข้อแก้ตัวที่เป็นกำปั้นทุบดิน มาตลอดแล้วทุกสมัยทุกอธิบดี ในสมัยที่ท่านจอมพลในโกศเป็นอธิบดีเอง ท่านก็บอกว่ากำลัง ดำรวจพร้อมแล้ว ... เดียวนี้ก็เกิดไม่พอ ... ที่นี้ดำรวจมาแยกกันเป็นดำรวจทางหลวง ดำรวจรถไฟ ดำรวจป่าไม้ ผมมีความเห็นว่าเมื่อดำรวจภูธรสำหรับปราบปรามไม่พอนี้ ควรจะรวมดำรวจพวกนี้เข้าไปอยู่ในดำรวจภูธร มีหน้าที่จับกุม ปราบปราม ... เพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง เพราะความสงบสุขของบ้านเมืองเป็นจุดสำคัญ รัฐบาลจะตั้งงบประมาณสักกี่หมื่นกี่แสนล้านก็ตาม ถ้าบ้านเมืองไม่สงบสุขประชาชนไม่อยู่เย็นเป็นสุข สุจริตชนไม่สามารถประกอบอาชีพได้โดยปราศจากความระแวงภัยแล้ว...การพัฒนาต่าง ๆ ทุกโครงการของรัฐบาลก็ไม่ได้ผล ... เมื่อกรมดำรวจพอใจมากก็อ้างว่ากำลังไม่พอ ... เมื่อไม่พอลแล้วทำไมต้องแยกไปเป็นดำรวจทางหลวง ดำรวจป่าไม้ ดำรวจรถไฟ ...¹

จากคำอภิปรายจะเห็นได้ว่า นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนต้องการให้มีดำรวจภูธรเพียงพอต่อการคุ้มครองประชาชน เพราะสภาพบ้านเมืองในขณะนั้นมีปัญหาเรื่องโจรผู้ร้าย นอกจากนี้ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ยังได้อภิปรายถึงการโกงกินอันแสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวในการทำงานของดำรวจทางหลวงว่า

...มีดำรวจทางหลวงแล้วรถยังบรรทุกเกินอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นก็ยังทำให้เสียหายด้านเศรษฐกิจคือไปรื้อไถเงินเขา จากบัญชีได้จากจังหวัดนครศรีธรรมราชบ้านผมนี้ขับเข้ากรุงเทพฯเจ้าของรถต้องให้เงินมา 300 บาท สำหรับเสียตลอดทางมาเลย 5 บาทบ้าง 10 บาทบ้าง 20 บาทบ้าง ยิ่งเข้ากรุงเทพฯยิ่งมาก...อันนี้ผมต้องขอค้านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหน่อย...ที่ว่าราษฎรเป็นผู้ไปรื้อข้าวเปลือกให้ข้าราชการกินนะข้าราชการก็เป็นผู้เสนอสนองที่จะให้เขาไปรื้อข้าวเปลือก ยกตัวอย่างรถบรรทุกน้ำหนักเกินเข้ามานี้...

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 5/2514 วันที่ 12 มกราคม 2514. หน้า 13.

ความจริงเจ้าหน้าที่ไม่ให้ความสะดวก ตรวจสอบบรรทุกน้ำหนักหมูจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ลองไม่จ่ายเงินตามเบี้ยขายรายทางเอาไม่ต้องมากพอถึงสามแยกห้วยยอดจังหวัดตรังเท่านั้นชนหมูลงนับทุกตัวนี้ ท่านประธานคิดดูซิเสียหายเท่าไรไปแล้ว 20 บาท จ่ายดีกว่า ...เมื่อเป็นอย่างนั้นใครเป็นคนโปรยข้าวเปลือก ใครเป็นคนกิน ใครเป็นคนคอร์ปชั่น ... พลตำรวจทางหลวงแขวงสรว้อยเท่าก้อย (นิ้วก้อย) ตำรวจตระเวนชายแดนไปนอนกินปลา เน้าเหม็นบนภูเขา...ดังนั้นผมว่าตำรวจทางหลวงนี้...ผมว่าให้ยุบไป ...¹

ในส่วนของการติดตั้งตำรวจป่าไม้ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้ให้เหตุผลกรณีตำรวจป่าไม้ปฏิบัติงานไม่ได้ผลโดยอภิปรายว่า

...ตำรวจป่าไม้มีตำรวจเหมือนกับมีเจ้าหน้าที่ไว้คุ้มกันพวกโรงเลื่อยให้มันทำลายป่า ท่านประธานที่เคารพเอาที่บ้านผมกันเลย ...หนังสือพิมพ์ผมลงโจมตีป่าไม้จังหวัดแก้งมาเลย ไม่มีอย่างโน้น อย่างนี้ ผมถ่ายรูปไว้เยอะแยะ ตำรวจทางหลวงไปนะแต่พวกนั้นก็บรรทุกต่อหน้าตำรวจทางหลวง ถามได้ความว่าเมตรหนึ่ง 40 บาท ไม่ใช่โรงเลื่อยเสีย (เงิน) ชาวบ้านเสีย (เงิน) ด้วยซ้ำตัดไม้เถื่อนมาขายให้โรงเลื่อย โรงเลื่อยบอกว่าต้องเอาให้ตำรวจป่าไม้ ให้ท่านผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ผมก็กำลังสืบอยู่ ถามผู้ว่าราชการจังหวัดมีส่วนบ้างหรือเปล่า ท่านบอกเปล่า ถามผู้บังคับการตำรวจมีส่วนบ้างหรือเปล่า ท่านว่าเปล่า ทำไมไม่จับล่ะ เป็นหน้าที่ของป่าไม้เขต ตำรวจป่าไม้ ป่าไม้จังหวัด ป่าไม้อำเภอมีอยู่แล้ว แต่พวกนี้ไม่ทำงานนี้ไปนอนอยู่บนโรงแรมสั่งงานให้เจ้าของโรงเลื่อยเอาเงินมาสังเวทเป็นครั้งคราว ...ตำรวจป่าไม้ตั้งไว้เพื่อคุ้มครองพวกทำลายป่า ท่านประธานที่เคารพ ... ถ้าจะคุ้มครองป่ากันจริง ๆ เพิ่มนักวิชาการของป่าไม้ให้เข้าไปทำงานคุ้มครองรักษาป่าให้มันได้ผลจริง ๆ ไม่ใช่เอาตำรวจไปคอร์ปชั่นอยู่บนหัวของป่าไม้อีกทีหนึ่ง ...²

การอภิปรายของ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์เป็นการนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมมาบอกให้สมาชิกรับทราบถึงการทำงานอย่างทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์กล่าวที่จะพูดอย่างตรงไปตรงมาถึงความไม่ชอบธรรมอันเกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในส่วนของงบประมาณกระทรวงกลาโหม

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 5/2514 วันที่ 12 มกราคม 2514. หน้า 14-15.

²แหล่งเดิม.

นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้อภิปรายและคัดค้านอย่างหนักแน่น โดยไม่ได้เกรงกลัวอิทธิพลของสภาพการณ์ทางการเมืองอยู่อันระหว่างเผด็จการของทหารนายสุรินทร์ มาศดิตถ์กล้าอภิปรายตบประมาณของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2514 ในส่วนของการพัฒนากองทัพโดยให้เหตุผลในการอภิปรายตบงบประมาณว่า

...กระทรวงกลาโหมมันมีตบประมาณพัฒนากองทัพไม่มียอตให้เด่นชัดว่าเงินเดือนเท่าไร ค่าใช้สอยเท่าไร ค่าตอบแทนเท่าไร ค่าวัสดุเท่าไร ... ผมยอมมีสิทธิที่จะอภิปรายเหตุผล เพื่อที่จะชี้แจงให้สภาทราบว่ามันถึงต้องตบกระทรวงกลาโหมในงบพัฒนากองทัพถึง 250 ล้านบาท ... ท่านประธานที่เคารพผมเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากองทัพแต่เนื่องจากรัฐบาลไม่ยอมให้รายละเอียดใด ๆ ในการพิจารณางบประมาณในชั้นกรรมาธิการซึ่งกรรมาธิการได้รายงานแล้วว่ามีงบโต้ตอบกันจนถึง 3-4 ครั้งว่าขอรายละเอียดมาในการพิจารณางบประมาณกระทรวงกลาโหม ขอไปคณะรัฐมนตรีลงมติว่าลบล้างกันไปหมด ขอถึง 3-4 ครั้ง จนกรรมาธิการท่านหนึ่ง คือ คุณเสวต เปี่ยมพงศ์สานต์ ขอโทษที่ออกชื่อ มารายงานต่อสภาว่าขอหลายครั้งไม่ได้ จนถึงดำริจะเสนอกฎหมายว่าต่อไปเอาโทษกันเถอะ... แม้แต่กรรมาธิการยังไม่ทราบแล้วเราจะเหมาจ่าย 5,900 ล้านบาทเศษในงบกลาโหมโดยเจ้าของเงินไม่ทราบอะไรเลยอย่างนี้ ผมเห็นว่ายังไม่ถูกไม่ควร ถ้าเป็นการลบล้างจริง ๆ เพื่อความปลอดภัยของประเทศชาติ ผมว่าทุกคนเห็นด้วยและยอม แต่มีมันลบล้างไปหมด แม้แต่การซื้อข้าวตากผ้าก็ลบล้างกระนั้นหรือ... นอกจากนั้นข้อเท็จจริงยังปรากฏต่อไปอีกว่าในปี 2510-2511 หลักฐานอยู่ในมือเดี๋ยวนี้ว่าการซื้อของต่าง ๆ ของกองทัพ เช่น ซื้อรองเท้าเข้าป่าอย่างนี้คู่ละ 50 บาท ซื้อ 250,000 คู่ แต่ซื้อถึง 78 บาท นี่รวมแล้วซื้อเกินไปถึง 19 ล้านบาท... ผู้แทนปวงชนก็สามารถที่จะรู้เพราะในกองทัพนั้นมีผู้รักชาติไม่ต้องการให้บางคนที่มีอำนาจโกงกินเงินของชาติ... ทำให้เราสงสัยว่าทำไมรัฐบาลถึงลบล้างกันอีกประการหนึ่งจากการสอบสวนของคณะกรรมการยัตินัยท่านจอมพลในโกศ คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์มีปรากฏหลักฐานบางประการให้เห็นว่า มีการนำเงินส่วนตัวไปเข้าธนาคารไว้จากเงินกรมการเงินกลาโหม กรมการเงินทหารบกไปเข้าบัญชีใช้ซื้อแผ่นบ้าง ทุนมานบ้างมิสเตอร์โลอันบ้าง... ในธนาคารยังงถึง 400 ล้านบาท... เมื่อเป็นอย่างนี้แสดงว่าลบล้างของกระทรวงกลาโหม นี่มันเข้ากระเป๋าคอลบางบุคคล เราจึงจำเป็นต้องตัด... ปีนี้ผมเชื่อว่าตัดไม่ได้แน่แต่ปีต่อไปงบที่ไม่ลบล้างได้โปรดทำรายละเอียดมาให้หน่อย ค่าใช้สอยเท่าไร วัสดุเท่าไร ค่าครุภัณฑ์เท่าไร อย่าให้ลบล้างไปหมด ...¹

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 6/2514 วันที่ 13 มกราคม 2514. หน้า 314-317.

จะเห็นได้ว่านายสุรินทร์ มาศดิตถ์ มีลีลาการพูดที่ดูเด็ดตรงไปตรงมา กล่าวอภิปราย ดำเนินคดียื่น การทำงานประมาณของกระทรวงกลาโหม การทุจริต คอร์รัปชันในการใช้เงินงบประมาณของ กองทัพอากาศของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ท่ามกลางสภาพการณ์เมืองที่ทหารมีบทบาทมากจึงถือว่า นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ มีฝีปากกล้า

การอภิปรายคัดค้านวิธีการทำงานประมาณของกระทรวงกลาโหมประสบผลสำเร็จในการพิจารณางบประมาณ พ.ศ.2518 เมื่อกระทรวงกลาโหมจัดหมวดหมู่แยกประเภทการใช้เงินเป็นเงิน เดือน ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าครุภัณฑ์ งบอุดหนุน และรายการอื่น ๆ แต่กลับไม่มีการแจกแจงซึ่ง การแจกแจงการใช้งบประมาณทำให้สภาได้พิจารณามากกว่าเดิม ในการพิจารณาประมาณรายจ่าย พ.ศ.2518 นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้อภิปรายสนับสนุนให้ตัดงบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับรักษาความ มั่นคงลง 100 ล้านบาท ซึ่ง นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ให้เหตุผลว่า ยอดจ่ายที่ตั้งไว้นั้นเพื่อจะโอนไปเป็น เงินราชการลับในภายหลัง นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้อภิปรายว่า

...ในการโอนไปเงินราชการลับนี้เท่าที่ปฏิบัติมาแล้ว กระผมทราบว่างบประมาณผ่าน สภา คณะรัฐมนตรีก็ลงมติให้จ่ายเป็นงบราชการลับ อย่างนี้ 505 ล้านบาทเศษ นี้ให้จ่าย เป็นงบราชการลับ แล้วกระทรวงกลาโหมตัดยอดไปเลย เอาไปฝากไว้ธนาคารทหารไทย ซึ่งในธนาคารทหารไทยนั้นใครเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ใครเป็นผู้มีส่วนได้เสียในธนาคารนี้สภาน่า จะทราบ ...¹

การอภิปรายตัดงบประมาณ 100 ล้านบาท ของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ไม่ประสบผลสำเร็จ และจาก การอภิปรายจะเห็นได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพยายามเข้าควบคุมงบประมาณของทหารซึ่งถือเป็น ความลับนอกจากนี้นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ยังได้อภิปรายงบประมาณของสำนักนายกรัฐมนตรี ในรายการ ฝึกอบรมเยาวชนชนบท ซึ่งนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้ซักถามกรรมการในข้อสงสัย และนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้อภิปรายตอบกลับไปยังกรรมการอันแสดงให้เห็นลีลาการพูดว่า

...ท่านรัฐมนตรีเสริมตอบนี้ ตอบหาว่าสมาชิกสภานี้ไม่ได้ดูหนังสือ ไม่ได้อ่านหนังสือไม่ ดูรายการที่แจกมาแล้ว...คือจะตอบให้ท่านทราบว่าดู แต่ไม่เข้าใจ เหตุที่ไม่เข้าใจก็ต้อง ตอบให้ท่านประธานทราบ...เรื่องงบประมาณของสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรีในรายการ ฝึกอบรมเยาวชนชนบทผมข้องใจในนโยบาย คุณอาทิตย์ สุภาไชยกิจ ข้องใจในตัวเงินขอให้

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 8/2517 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2517 หน้า 405-408.

ท่านตอบรัฐมนตรีเสริม ซึ่งเป็นประธานกรรมการก็ขึ้นมาตอบว่า ท่านสมาชิกสองท่าน อภิปรายรุนแรงเหลือเกินเรื่องทั้งหมดนี้อยู่ในหนังสือที่แจกไปแล้ว ท่านไม่อ่านหรืออย่างไร ... ผมอยากทราบเรียนว่าอ่าน ท่านประธานที่เคารพ อ่านนะมันทำให้สงสัย ถ้าไม่อ่านแล้วไม่พูดเพราะไม่สงสัย...งานพัฒนาเยาวชนชนบทตัดไว้รวมทั้งหมด 1,020,000 บาท ที่มันเกิดปัญหาค้นว่าตัดแล้วมาใส่อีกผมก็ดูหน้าทีใส่...อ่านแล้วก็พบว่ามันใส่ลงไปตรงไหน... มันไม่มี ผมเกิดสงสัยแล้วก็มาชี้แจงให้ท่านประธาน คณะกรรมการและท่านผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ท่านได้ทราบว่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นไม่ได้โง่เสมอไป ถามต่าง ๆ นี้ถามด้วยความเอาใจใส่ ด้วยความรอบคอบเพื่อที่จะรักษาเงินของราษฎรจึงได้ถาม... เตียวผมกลัวท่านผู้อำนวยการสำนักงานประมาณจะหัวไววายเพราะแกล้งล่อใจบ่อย ๆ ชอบคุณครับ ...¹

นายชาญยุทธ ไชยคำมิ่ง กรรมการได้ชี้แจงตอบนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ว่า

... ขออนุญาตชี้แจงให้ท่านสมาชิกแห่งจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ทราบว่า เงินที่ตัดออกจากศูนย์เยาวชนที่จะตั้งขึ้นนั้นเอาไปไว้ที่ไหน ... ที่ได้เพิ่มนี้อยากจะบอกให้เหมาะสมที่สุดคือเพิ่มให้แก่จังหวัดนครศรีธรรมราช ทางสายปากหนัง-หัวไทร ระยะ 31 กิโลเมตร เป็นค่าคันดินเป็นเงิน 5 ล้านบาทครับ ...²

ซึ่งนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้อภิปรายตอบว่า

... ที่ท่านกรรมการชี้แจงนะมันผิดจุดครับ มันคนละเรื่องคือผมถามเรื่องงบประมาณเยาวชนชนบท แล้วท่านไปตอบเรื่องถนนอันนั้นผมเข้าใจแล้ว แต่นี่มันหมายความว่ามันมีในยอดว่าตัด 1,020,000 บาท ในงบซึ่งกำลังได้เถียงกันว่าตัดไปแล้วทำไมกรรมการให้ตั้งมาอีก ... แต่เมื่อเกิดสงสัยเรื่องนโยบาย ถาถามนโยบายว่าจะดำเนินการอย่างไร ท่านก็ตอบว่าอยู่ในหนังสือที่ผมมาซักอีกว่า เพราะอ่านหนังสือจึงสงสัย ... นี่ถามอย่างนี้ไม่ใช่มาแวงเอาว่าไป

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 8/2517 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2517 หน้า 405-408.

²แหล่งเดิม.

ให้สำเนาครุฑธรรมราช 5 ล้าน 2 แสนบาท ...¹

การอภิปรายนั้นนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงลีลาการใช้วาทะไหวพริบ การใช้ความรู้แล้ว จะทำให้ทราบถึงความคิดหรือจุดยืนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในที่นี้ขอยกตัวอย่างกรณีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเสนอโดยรัฐบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช นายสุรินทร์ มาศดิตถ์กับคณะ โดยนายสุรินทร์ต้องการให้มีการเพิ่มเงินให้แก่ข้าราชการชั้นผู้น้อยมากกว่าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เพราะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้รับเงินเดือนมากอยู่แล้วแต่ข้าราชการชั้นผู้น้อยเงินเดือนน้อยไม่พอกับค่าครองชีพ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้อภิปรายอันแสดงให้เห็นถึงจุดยืนว่า

...ที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้เป็นเงินของราษฎรผู้ไม่มีสิทธิได้รับบำนาญ เมื่อเป็นอย่างนี้เราจึงต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าเงินของราษฎรนั้น เราต้องพิจารณาจ่ายด้วยการประหยัดให้เกิดประโยชน์...บัญชีที่คุดทองเล็ง ภูวิชัยพรรคประชาธิปัตย์พิจารณาเห็นแล้วว่าที่ขอแปรญัตตินี้มันเข้าหลักนี้ประการหนึ่ง นอกจากนั้นเป็นการช่วยผู้น้อยที่ไม่พอกินเป็นข้าราชการบำนาญต้องรักษาเกียรติตัวเอง แต่ว่าได้ 120 บาท 500 บาท 400 บาท สมัยนี้ทำอะไรข้าราชการผู้ใหญ่บางคนมีกิจการเยอะแยะตอนรับราชการ ออกมาลูกหลานก็เรียนหนังสือจบไปหมดแล้ว...การะรับผิดชอบก็น้อยแต่ได้ตั้งหมื่นห้า หมื่นหก หมื่นสอง หมื่นสาม อย่างนี้เราไม่เห็นด้วยจงขอให้ลดผู้ใหญ่ลงมา เพิ่มให้เพียงสิบบาทยี่สิบบาท ไม่ใช่ไม่เพิ่มแต่ให้เพิ่มผู้น้อยขึ้น 500 บาท นี่คือเหตุผล...หมื่นห้าพันถึงหมื่นหกพันให้สิบบาทคือเพื่อความยุติธรรมให้สิบบาท เดี่ยวจะมาว่าท่านนายกฯ มาว่าท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอีก เพราะพวกนี้เป็นข้าราชการบำนาญชั้นผู้ใหญ่มีอิทธิพลมากทั้งนั้น ก็ให้สิบบาทก็ยุติธรรมแล้ว ...²

จากคำอภิปรายของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เรื่องการเพิ่มเงินเดือนของข้าราชการแสดงให้เห็นถึงความคิดหรือจุดยืนของนายสุรินทร์ ต้องการให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยมีความเป็นอยู่ที่ดีอันและแทบทุกครั้งของการอภิปรายก็จะมีจุดยืนในเรื่องความยุติธรรม การให้โอกาสแก่คนยากจน

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยวิสามัญ) ครั้งที่ 8/2517 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2517. หน้า 405-408.

²สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญสมัย 2) ครั้งที่ 25/2518 วันที่ 18 กันยายน 2518. หน้า 175.

จากคำอภิปรายของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เรื่องการเพิ่มเงินเดือนของข้าราชการแสดงให้เห็นถึงความคิดหรือจุดยืนของนายสุรินทร์ ต้องการให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและแทบทุกครั้งของการอภิปรายก็จะมีจุดยืนในเรื่องความยุติธรรม การให้โอกาสแก่คนยากจน

กล่าวโดยสรุปบทบาทการอภิปรายของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชในฐานะดาวสีกามีลีลาการพูดเร้าใจ ไม่อ้อมค้อมมีการเตรียมข้อมูล มีจุดยืนในการอภิปรายอย่างชัดเจน ได้หักท้วง ตีติง และให้ข้อเสนอแนะต่อสภา ต่อรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน และการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยไม่ถูกต้อง

นอกจากนี้ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์แล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชคนอื่น ๆ ก็มีบทบาทในการอภิปรายอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส¹ ในที่นี้ขอกล่าวถึงการอภิปรายของนายสัมพันธ์ ทองสมัครผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2522 ถึงปัจจุบัน² ต่อจากนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ซึ่งป่วยไม่สามารถลงรับเลือกตั้งได้ใน พ.ศ.2522 นายสัมพันธ์ ทองสมัคร มีลีลาวาทะในการพูดตรงไปตรงมา คารมคล้ายกับการพูดของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ขอยกตัวอย่างลีลาการอภิปราย กรณีการเสนอร่างพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ (ฉบับที่...) พ.ศ... นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ได้ขอแปรญัตติเรื่องอายุผู้เลือกตั้งว่าควรเป็นอายุ 18 ปี ซึ่งกรรมาธิการบางคนไม่เห็นด้วย และอภิปรายเพื่อให้สภาเห็นชอบต่อรัฐธรรมนูญ นายสัมพันธ์ ได้อภิปรายโต้ตอบว่า

...ท่านกรรมาธิการบางคนพยายามที่จะให้เหตุผลทำให้สภานี้หันเหไปว่าขัดรัฐธรรมนูญกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกรรมาธิการท่านแรกที่ชี้แจงว่าขัดรัฐธรรมนูญนั้น รู้สึกว่าเหตุผลไม่เพียงพอ ท่านเป็นถึงที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ท่านจะตีความหรือว่าเข้าใจว่าสมาชิกนี้มีไอคิวเท่ากับท่านนายกรัฐมนตรี ท่านจะปรึกษาอะไรอยู่ ๆ ไปนั้น สภาจะเห็นด้วยนั้นเป็นไปได้...³

นายสัมพันธ์ ทองสมัคร อภิปรายมาถึงตอนนั้น มีสมาชิกในที่ประชุมสภาแสดงการประท้วง และนายสัมพันธ์ ให้เหตุผลในกรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปี ว่าเป็นการให้โอกาสคนหนุ่มสาวซึ่งอาจจะ

¹โปรดดูรายชื่อเรื่องที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อภิปรายได้ในหน้า 53-59.

²นายสัมพันธ์ ทองสมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกใน พ.ศ.2518.

³สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญสมัย 2) ครั้งที่ 27/2518 วันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2518. หน้า 145-149.

ความรับผิดชอบ มีสติปัญญากว่าคนอายุมากบางคนโดยได้อภิปรายต่อไปว่า

...ไม่ต้องประท้วงครับ เตี่ยผมให้โอกาสครับ ท่านประธานที่เคารพ ถ้าจะขัดกับรัฐธรรมนูญว่า อายุ 18 เลือกตั้ง อันนี้เป็นกฎหมายลักษณะปกครองท้องถิ่น...ถ้าชัดเจนแล้วการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลครับ ไม่เป็นโมฆะทั้งหมดทั้งร้อยกว่าเทศบาลหรือคณะปัญหา คนละประเด็น อย่าทำให้สมาชิกไขว้เขว อีกอย่างหนึ่งท่านกรรมการอีกท่านหนึ่งขอภัยครับที่เอ่ยนามคือ ลุงแคล้ว นรปิตานบอกว่าถ้าผ่าน 18 ปีแล้ว ลองสมาคิดดูมันจะเกิดอะไรขึ้น อยู่ในเครื่องหมายคำถามด้วย ก็ได้กำหนดผู้ใหญ่บ้านที่ดีขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะว่าคนอายุ 18 ปีไม่เห็นแก่อำมิสสินจ้าง เลือกใครก็เลือกด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปัญหาสังคมที่วนเวียนอยู่ทุกวันนี้ แม้แต่สภาของเรานี้ครับ ลุงแคล้วครับ เห็นแก่อำมิสสินจ้างครับ ที่มันรุนแรง อยู่กันอยู่กันเป็นอย่างนั้นกระผมใครจะเรียนต่อสภาให้ทราบเราทดลองกันได้ไหม ในเมื่อเราได้ทดลองอันอื่น ๆ มาเยอะแยะแล้ว เอา 18 ปี เป็นพื้นฐานประชาชนในระดับหมู่บ้านได้ไหม ระดับตำบลได้ไหมดูซิว่า 18 ปี เลือกเข้าไปแล้ว(ผู้ใหญ่บ้าน)...กำหนดผู้ใหญ่บ้านที่มันจะดีหรือไม่ หรือว่าจะละละละ ละละเราก็กักได้ไหมในเมื่อเรามีสภาเรามีการเลือกตั้งเรามีสมาชิกที่มีสติปัญญา เห็นอะไรดี อะไรไม่ดีเราก็กักได้...อีกอย่างหนึ่งกลัววุฒิสภา...ผมไม่เข้าใจว่าเราอยู่ได้วุฒิสภาแล้วหรือ อะไร ๆ ก็วุฒิสภากี่ชั้น ซึ่งกลัวกันนักกลัวกันหนา...คนที่มียาพิษยาฆ่าจะเบียดบังไม่ให้คนที่อายุ 18 ปีนี้มีสิทธิมีเสียงปล่อยให้เขาดูซิครับว่าจะเป็นอย่างไร คนอายุ 18 ปีอาจจะมีความรับผิดชอบมากกว่าคนอายุ 60 ปี ...¹

นอกจากเรื่องอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ยังได้อภิปรายเรื่องอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภากำหนดอายุ 25 ปีบริบูรณ์ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ขอแปรญัตติเป็นอายุ 23 ปี และได้ให้เหตุผลประกอบการอภิปรายว่า

... การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนั้นถือเอาอายุ 23 ปี ความรับผิดชอบระหว่างกำหนดผู้ใหญ่บ้านกับสมาชิกสภาเทศบาลนั้น ผมเห็นว่าไม่ต่างกันเท่าไรนัก...เป็นเรื่องของประชาชนเขาจะตัดสินใจกันเองว่าเขาจะเลือกใครดี ...²

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สามัญสมัย 2) ครั้งที่ 27/2518 วันที่ 18 กันยายน 2518. หน้า 145-149.

²เล่มเดิม. หน้า 254-255.

ในส่วนของคุณสมบัติด้านความรู้ของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ได้อภิปรายว่า

...ผมเห็นว่าผู้ที่สมัครผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันนั้นไม่จำเป็นต้องไปจำกัดว่า จะต้องมีความรู้ชั้นไหน อันนี้จะเห็นได้ว่าในสังคมของเรานั้นดีค่าของคนผิดไปโดยถือว่าถ้ามีปริญญาหรือมีวุฒิปริญญาตรีหรือมีประกาศนียบัตรแล้วจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทุกคน... สมมุติว่า คนอ่านหนังสือไม่ออกสมัครเข้ามา ถ้าประชาชนเขายอมรับ เขาเลือกเราเข้ามาแสดงว่าเราก็เป็นยอดคนที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ ประชาชนยอมรับนับถือ...เขาจะต้องมีอะไรพิเศษ ...เพราะฉะนั้น เรื่องความรู้ไม่จำกัด ดอกเตอร์หลายคนหลายสมัยที่มานั่งในสภาของเราตามประวัติศาสตร์มาถึงไม่คิดไหน (ไม่เข้าท่า) ก็มีเยอะแยะครับ ข้อสำคัญที่สุดว่าเมื่อประชาชนเลือกเขาเข้ามาแล้วนี้ เขาซื่อสัตย์ต่อประชาชนไหม นี่คือประเด็นที่เราจะต้องศึกษากันสังคมของเรามันยอมรับแต่สิ่งบ้า ๆบอ ๆมานานแล้ว ก็ถ้าใครมีปริญญาแล้ว แหมเก่งเหลือเกิน อย่างโน้นอย่างนี้ ผมเองก็มีปริญญาไม่ใช่ไม่มีแต่ผมก็ยอมรับว่าความสามารถของผมในบางเรื่องไปสู้คน ป.4 ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเห็นว่าการที่เราจะกำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านนี้ต้องมีความรู้ชั้นนั้นชั้นนี้ไม่จำเป็น...ให้ประชาชนเขาพิจารณาตัวเอง ให้ประชาชนเขาเลือกตัวเองว่าเขาจะเอาใครเป็นผู้นำของเขาในหมู่บ้านในตำบล ...¹

จากตัวอย่างการอภิปรายของนายสัมพันธ์ ทองสมัคร นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงลีลาการอภิปรายโดยใช้ภาษาง่าย ๆ ไม่อ้อมค้อมแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของนายสัมพันธ์ ทองสมัคร ที่ต้องการเห็นคนหนุ่มสาวเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับต่าง ๆ และในส่วนของความรู้ที่นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก แต่ควรพิจารณากันที่ความสามารถ นอกจากนี้ นายสัมพันธ์ ทองสมัครยังเชื่อมั่นในวิจารณญาณของประชาชนในการตัดสินใจเลือกผู้แทนในระดับต่าง ๆ

ที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชในการอภิปราย ในส่วนของการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชคนอื่น ๆสนใจอ่านรายละเอียด

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ 2) ครั้งที่ 27/2518 วันที่ 18 กันยายน 2518. หน้า 361-366.

เพิ่มเติมได้ตามเรื่องที่ปรากฏในตารางหน้า 53-59 นอกจากบทบาทในการอภิปรายแล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลังกัตพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชก็ยังทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

5. งานกรรมการ การจัดการของสภาผู้แทนราษฎร เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญในการช่วยให้งานของสภาสำเร็จลุล่วง¹ โดยสภาแต่งตั้งกรรมการขึ้นเพื่อกระทำการ หรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆตามที่สภามอบหมาย กรรมการจึงเป็นคณะทำงานให้กับรัฐสภา² ซึ่งการแต่งตั้งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภา โดยแบ่งแยกประเภทของกรรมการเป็น 4 คณะ คือ คณะกรรมการสามัญประจำสภา คณะกรรมการวิสามัญ คณะกรรมการร่วมกัน และคณะกรรมการเต็มสภา ในที่นี้จะขอศึกษาเฉพาะคณะกรรมการสามัญประจำสภา³ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรกำหนดให้สภาตั้งกรรมการ 19 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการประจำสภาได้ไม่เกิน 2 คณะ

การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดได้รับคัดเลือกหรือได้รับแต่งตั้งจากสภาให้เป็นคณะกรรมการคณะหนึ่งคณะใด หมายถึง การได้รับการยอมรับและได้รับเกียรติจากเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร⁴ ในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ระหว่าง พ.ศ.2512-2535 ได้รับการแต่งตั้งจากสภาให้เป็นคณะกรรมการหลายคนและหลายคณะ รายละเอียดได้ดังตารางต่อไปนี้

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. ระบบงานรัฐสภา. ม.ป.ป. หน้า 51.

²เล่มเดิม. หน้า 52. ; คณิน บุญสุวรรณ. ภาษาการเมืองในระบบรัฐสภา. 2525. หน้า 2.

³คณะกรรมการสามัญประจำสภา หมายถึงกรรมการที่สภาแต่งตั้งจากบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาเท่านั้น ประกอบเป็นคณะกรรมการและตั้งไว้เป็นการถาวรตลอดอายุของสภา ซึ่งคณะกรรมการประจำสภาจะมีจำนวนคณะตามความจำเป็นในกิจการของสภา. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. เล่มเดิม. หน้า 53.

⁴เนื่องจากวิธีการแต่งตั้งกรรมการเป็นการเสนอชื่อบุคคล และมีการออกเสียงลงคะแนนในกรณีที่สมาชิกเสนอชื่อมากกว่าที่กำหนด เพื่อให้ได้จำนวนกรรมการเท่าที่กำหนดไว้. เล่มเดิม. หน้า 55.

ตาราง 11 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นกรรมการ
สามัญหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2512, 2518, 2519, 2522.

การเลือกตั้ง	คณะกรรมการ	สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร	จำนวนกรรมการ
10 กุมภาพันธ์ 2512	1. ตรวจสอบรายงานการประชุม	นายแนบ ผ่องแผ้ว	-
26 มีนาคม 2518	2. คมนาคม	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	11 คณะฯ 19 คน
	3. การต่างประเทศ	นายโสมณ วัชรสินธุ์	
	4. การศึกษา	นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	
	5. พิจารณาเปิดเผยรายงาน การประชุมลับ	นายมนัส สุวรรณรัตน์	
4 เมษายน 2519	6. การศึกษา	นายณรงค์ นุ่นทอง นายธงชาติ รัตนวิชา	11 คณะฯ 19 คน
	7. ตรวจสอบรายงานการประชุม	นายแนบ ผ่องแผ้ว	
	8. พิจารณาเปิดเผยรายงาน การประชุมลับ	นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	
22 เมษายน 2522	9. การศึกษา	นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	11 คณะฯ 19 คน
	10. การเศรษฐกิจ	นางสุนัตรา มาศดิตถ์	15 คณะฯ 19 คน

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ)
ครั้งที่ 3/2512 วันที่ 27 มีนาคม 2512. หน้า 32 ; รายงานการประชุมสภา
ผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 5/2518 วันที่ 27 มีนาคม 2518. หน้า 452,
454, 467, 473 ; รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่
4/2519 วันที่ 6 พฤษภาคม 2519. หน้า 392-393 ; รายงานการประชุมสภา
ผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 3/2522 ; วันที่ 24 พฤษภาคม 2522 .
หน้า 107-109.

ตาราง 12 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นกรรมาธิการสามัญหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2526, 2529, 2531, 2535.

การเลือกตั้ง	คณะกรรมการ	สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร	จำนวนกรรมาธิการ
18 เมษายน 2526	11.คมนาคม 12.การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน 13.การต่างประเทศ 14.วัฒนธรรมและสังคม 15.การศึกษา 16.การเศรษฐกิจ 17.พิจารณาเปิดเผย รายงานการประชุมลับ	นายมาโนชญ์ วิชัยกุล นายถวิล ไพรสณฑ์ นางสุพัตรา มาศดิตถ์ นายสัมพันธ์ แบนัดน์ นายณรงค์ นันทอง นายธงชาติ รัตนวิชา นายบุญส่ง ชำนาญกิจ นายวัน ศรีเปารยะ	15 คณะละ 19 คน
27 กรกฎาคม 2529	18.กิจการสภาผู้แทนราษฎร 19.คมนาคม 20.การต่างประเทศ 21.ติดตามผลงานงบประมาณรายจ่ายประจำปี 22.การปกครอง 23.การแรงงาน 24.การเศรษฐกิจ	นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ นางสุพัตรา มาศดิตถ์ นายมาโนชญ์ วิชัยกุล นายบุญส่ง ชำนาญกิจ นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ นางสุพัตรา มาศดิตถ์ นายธงชาติ รัตนวิชา นายณรงค์ นันทอง นายถวิล ไพรสณฑ์ นายสัมพันธ์ แบนัดน์ นายบุญส่ง ชำนาญกิจ นายธงชาติ รัตนวิชา	18 คณะละ 19 คน

ตาราง 12 (ต่อ)

การเลือกตั้ง	คณะกรรมการ	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	จำนวนกรรมการ
	25.พิจารณาเปิดเผย รายงานการประชุม ลับและตรวจรายงาน การประชุม	นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ นายถวิล ไพรสงค์	
24 กรกฎาคม 2531	26.การต่างประเทศ 27.การศึกษา	นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	18 คณะฯละ 19 คน
22 มีนาคม 2535	28.กิจการเยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ 29.การเกษตรและสหกรณ์ 30.การสาธารณสุข 31.การสิ่งแวดล้อม 32.การอุตสาหกรรม 33.นโยบายและติดตามผล งานงบประมาณรายจ่าย	นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ นายตรีพล เจาะจิตต์ นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ นายมาโนชญ์ วิชัยกุล นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	คณะฯละ 17 คน

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 3/2526 วันที่ 12 พฤษภาคม 2526. หน้า 201, 206, 207, 210, 215, 216, 221, 229; รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 3/2529 วันที่ 24 สิงหาคม 2529. หน้า 118, 121, 130, 137, 140, 146, 149, 162, 174; รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. ครั้งที่ 3/2531 วันที่ 24 สิงหาคม 2531. หน้า 19, 38. คณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎร 2535. (เอกสารโรเนียวไม่เย็บเล่ม)

จากตาราง 11-12 จะเห็นได้ว่า การได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นไปตามความรู้ความสามารถ เช่นนายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายมาโนชญ์ วิชัยกุล นายณรงค์ นุ่นทอง นายธงชาติ รัตนวิชา ได้รับเลือกให้เป็น กรรมการการศึกษา ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวถึงมีความรู้ความสามารถเรียนมาทางด้านการศึกษาศึกษาและเคยรับราชการครูก่อนที่จะมาเป็นนักการเมือง ย่อมได้สัมผัสและมีความรู้ทางการศึกษาหรือกรณีของนายสุรินทร์ นิสสุวรรณ์ กรรมการต่างประเทศ นายถวิล ไพรสงค์ กรรมการปกครอง นายตรีพล เจาะจิตต์ กรรมการการเกษตรและสหกรณ์ ก็ตาม ล้วนสัมพันธ์กับความรู้ความสามารถที่ตรงกับพื้นฐานทางการศึกษาและอาชีพเดิม (โปรดดูรายละเอียดพื้นฐานทางด้านความรู้และอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในบทที่ 4 ประกอบ) ส่วนงานกรรมการที่คณะกรรมการซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชสังกัดอยู่นั้น มีปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านมา ยังไม่ได้จัดระบบการเก็บเอกสาร ในขณะนี้อย่างงานกรรมการกำลังจัดระบบการเก็บเอกสารอยู่

อนึ่ง คณะกรรมการในตาราง 11 และ ตาราง 12 เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังมีคณะกรรมการวิสามัญสภาแต่งตั้งขึ้นเฉพาะกิจเพื่อศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นกรณี ๆ ไปซึ่งไม่ขอกล่าวถึงในที่นี้

จะเห็นได้ว่า บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาดำเนินอยู่ภายใต้บทบาทของรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภาเป็นหลัก การแสดงบทบาททางการเมืองส่วนหนึ่งเป็นไปเพื่อสนองเจตจำนงของการเมือง การแสดงบทบาททางการเมืองในสภาไม่ว่าจะเป็นการตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การอภิปราย และการเป็นกรรมการกระทำได้ในระดับหนึ่ง ยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนในการที่จะช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจได้ทันทีทั้งนี้และโดยตรง และด้วยเหตุที่การช่วยเหลือประชาชนจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับการได้รับเลือกตั้งและส่งผลถึงการได้รับเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งต่อไป จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีบทบาทในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนและช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ นอกเหนือไปจากบทบาททางการเมืองในสภา อันถือว่าเป็นบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกสภาที่สำคัญ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

บทบาททางการเมืองนอกสภา

จากการศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชข้างต้นจะพบว่า การแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนของประชาชนในสภานั้น กระทำได้ภายใต้ขอบเขตอันจำกัด มีระบบและกลไกของรัฐสภาเข้า

มาเกี่ยวข้อง เช่น บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ข้อบังคับการประชุมสภา กลไกพรรคการเมือง ทำให้การแสดงบทบาทสนองต่อความต้องการของประชาชนที่เป็นผู้เลือกตั้งได้ไม่เต็มที่ การทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาสนองต่อเจตนารมณ์ของประชาชนในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่เพียงพอต่อความคาดหวังของประชาชน การช่วยเหลือประชาชนนอกสภาจึงเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญไม่แพ้หน้าที่ในสภา และบทบาทนอกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำให้ประชาชนเข้าใจ เห็นข้อเท็จจริงชัดเจนและเป็นรูปธรรมว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่พึ่งของประชาชนมากกว่าบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา นอกจากนี้บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกสภาก็มีความสัมพันธ์กับการได้รับความไว้วางใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งต่อไปอีกด้วย (ถ้าศึกษาต่อไปจะพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับเลือกตั้งติดต่อกันหลายสมัย) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีบทบาทในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชนมากและมีความใกล้ชิดกับประชาชน ก็จะได้รับ ความไว้วางใจจากประชาชนให้เป็นตัวแทนในการเลือกตั้งในครั้งต่อไปอีก เพราะฉะนั้นเงื่อนไขทางสังคมระหว่างประชาชนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทน มีผลให้บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกสภามีความสำคัญยิ่ง

บทบาททางการเมืองนอกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผู้เขียนศึกษามีดังนี้

1. การเยี่ยมประชาชน ในฐานะที่ประชาชนเป็นผู้ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเยี่ยมประชาชนจึงเป็นหน้าที่และถือเป็นบทบาทนอกสภาที่สำคัญ อันมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเยี่ยมประชาชนเป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญและมีความสนใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ได้ให้ความสำคัญกับการเยี่ยมประชาชนมาก ถึงแม้จะมีการกิจในสภาก็ตามแต่ก็จะออกเยี่ยมประชาชนทุกครั้งที่มีโอกาส¹ การเยี่ยมประชาชนทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนจากประชาชนโดยตรง

ในการออกเยี่ยมประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ความสำคัญและสนใจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนแล้ว ยังทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้พบปะพูดคุยกับประชาชนและทราบปัญหาความเดือดร้อนจากประชาชนโดยตรง แทนการได้รับข้อมูลจากข้าราชการประจำ ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับ

¹จากการสัมภาษณ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อาทิ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายชินวรณ์ บุญเกียรติ เป็นต้น.

รับทราบจะนำมาซึ่งการให้ความช่วยเหลือ อันมีหลายวิธีการ วิธีหนึ่งคือการนำข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนโดยตรงนั้น ไปประกอบการทำหน้าที่ทางการเมืองในสภา ซึ่งเชื่อว่าข้อมูลที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับทราบจากประชาชนโดยตรง ซึ่งพิจารณาได้จากการตั้งกระทู้ถามและการอภิปราย อาทิ ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนกรณีน้ำทะเลท่วมนาซึ่งนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชได้นำข้อมูลไปอภิปรายในสภาว่า

...เนื่องจากน้ำทะเลได้ท่วมนาในท้องที่อำเภอปากพะนัง-อำเภอหัวไทรจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเนื้อที่ประมาณ 8,000 ไร่ และการที่น้ำทะเลท่วมนี้ทำให้ดินเค็มไม่สามารถปลูกข้าวในนาได้ไม่น้อยกว่า 3 ปี ทำให้ชาวนาเหล่านั้นไม่มีอาชีพ...ท่านจะช่วยเหลืออย่างไร และมีวิธีป้องกันมิให้น้ำทะเลท่วมนาของราษฎรในท้องที่ดังกล่าวอย่างไร ...¹

ซึ่งพลเอกประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ชี้แจงว่าทางราชการได้ช่วยเหลือไปแล้ว แต่นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ก็ได้ยืนยันว่า

...ผมรู้สึกเศร้าสลดใจเหลือเกินที่สภานี้เป็นสภาที่เล่นลั่นก็เท่านั้น เพราะว่าข้อเท็จจริงปรากฏแผนที่ข้าพเจ้าไปสำรวจมานี้ ทำแผนที่มาชัดไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเลยเพียงแต่สั่งให้อำเภอช่วยเหลือขณะเกิดเหตุ ส่งกระสอบไปให้ราษฎรใส่ทรายเอาไปวางกั้นน้ำเค็ม...ช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย ... ก็น้ำทะเลไม่ได้ ... พื้นที่นา 8,000 ไร่จะทำไม่ได้ ไม่น้อยกว่า 3 ปี ...²

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ได้ชี้แจงคำอภิปรายของนายสุรินทร์ ต่อสภาถึงการแก้ปัญหาในระยะยาวว่าเริ่มสร้างถนนแทนพนังกั้นน้ำและจะทำเสร็จภายในปี 2514 ซึ่งนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้อภิปรายยืนยันว่า

...ด้วยเกียรติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นครศรีธรรมราชขอยืนยันว่า ขณะนี้ยังไม่ได้ทำถนนนั้นเลย ท่านประธานที่เคารพ นครศรีธรรมราชโดยเฉพาะปากพะนังถูกท่วมภัยครั้งใหญ่

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 6/2513 วันที่ 30 กรกฎาคม 2513. หน้า 469-475.

²แหล่งเดิม.

ตายไปพันกว่าคน รัฐบาลปฏิวัติระยนั้น...อนุมัติเงิน 3 ล้านบาท นี่ทำไปได้นี้ผมทำแผนที่มา 17 กิโลเมตร เหลืออีก 14 กิโลเมตรไม่ได้ทำ ...¹

การอภิปรายของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ แสดงให้เห็นว่าได้ติดตามปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างใกล้ชิด และเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยชี้แจงว่าได้รับรายงานว่าพื้นที่เสียหายแค่ 4,000 ไร่ ซึ่งคลาดเคลื่อนกับข้อเท็จจริงที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้อภิปรายยืนยันว่า "ผมยืนยันครับ 8,000 ไร่ ผมไปดูด้วยตนเอง...ผมไปดูกันมา ส.ส.นี้ไปหมดทุกคน ขอโทษ คุณชอบ ภารา คุณมนัส สุวรรณรัตน์ คุณน้อม อุปรมัย ท่านขุนพันธรักษ์ราชเดช...เพราะว่าเป็นเรื่องใหญ่"² นอกจากนี้ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้กล่าวถึงข้อมูลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รับว่า "อันนี้รายงานนี้ครับ ท่านกรุณาระวังหน่อย" นายสุรินทร์ได้กล่าวต่อที่ประชุมสภาถึงการทำการงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าเพราะไม่ได้ไปสำรวจให้ทั่วถึง³

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้ว่าข้อมูลที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำไปอ้างอิงเป็นข้อมูลที่ได้รับจากราษฎรโดยตรง⁴

2. การช่วยเหลือประชาชน เมื่อการออกเยี่ยมประชาชนทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อน ผลสืบเนื่องก็คือปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจะได้รับการแก้ไขโดยความช่วยเหลือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะฉะนั้นหน้าที่อีกประการหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกจากการรับทราบปัญหาความเดือดร้อนก็คือ การช่วยเหลือประชาชนแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชมีวิธีการให้ความช่วยเหลือหลาย วิธีหนึ่ง ในนั้นคือการนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนไปแจ้งแก่รัฐบาล

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 6/2513 วันที่ 30 กรกฎาคม 2513. หน้า 472.

²เล่มเดิม. หน้า 474.

³แหล่งเดิม.

⁴ข้อมูลที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชนำไปอ้างอิงหรืออภิปรายในสภาอันแสดงให้เห็นว่าเป็นข้อเท็จจริงซึ่งได้รับจากการออกเยี่ยมราษฎรนั้น ดูเพิ่มเติมได้ อาทิ รายงานการประชุมสภาสามัญนิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 13 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2517. :รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ 2) ครั้งที่ 7/2530 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2530. เป็นต้น.

หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนไปแจ้งแก่รัฐบาลหรือขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลนั้น เปรียบเหมือน "บุรุษไปรษณีย์"¹ กล่าวคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล จุดนี้เป็นตรรกะที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อช่วยประสานงานระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในเรื่องต่างๆ ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้นำปัญหาความเดือดร้อนไปแจ้งหรือประสานงานกับรัฐบาลเพื่อขอความช่วยเหลือหรือให้รัฐบาลดำเนินการแก้ปัญหา โดยผ่านสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งเป็นกระทู้ถาม² และการเสนอญัตติ เช่น ขอให้ทบทวนการแก้ไขปัญหายางพาราและกาแฟราคาคต่ำของนายสุรินทร์ นิสุลสุวรรณกับคณะ หรือความไม่มั่นคงของจังหวัดภาคใต้ของนายมาโนชญ์ วิชัยกุล³ เป็นต้น

ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหลาย ๆ ด้านสะท้อนออกมาจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น ความเดือดร้อนด้านการประกอบอาชีพ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้อภิปรายให้ที่ประชุมสภาได้ทราบถึงความเดือดร้อนกรณีน้ำเค็มท่วมนารายราษฎรว่า

...ขอให้ประธานหลับตาคิดว่า เขาปักดำข้าวลงไปแล้ว ข้าวยังไม่ออกรวง น้ำท่วมปลาทะเลลง ไปตายในผืนนา ข้าวก็เสียหายหมด ... พวกนี้(ราษฎร)ต้องอาศัยข้าวทั้งนั้น ... พอได้ข้าวแล้วต้องขายข้าวชำระหนี้ เสียค่าเช่าเรี่ยไรให้ลูกซื้อเสื้อผ้าให้ลูก ขายข้าวเป็นเงินไปซื้ออาหาร กักตุนข้าวไว้ ส่วนหนึ่งสำหรับหุงกิน เมื่อข้าวไม่มีเลยเขาจะกินอะไร เขาจะทำอะไร แล้วอนาคตของเขาอีก 3 ปี เขาก็ไม่รู้จะทำอะไร เพราะเวลานี้ดินมันเค็มหมด จะปลูกพืช ถั่ว ข้าวโพด อย่างอื่นก็ไม่ได้ ... เมื่อคนทำนาแล้วไม่ได้ทำนา เขาก็ไปปากที่สวนทำหรืออพยพไปใครจะยอมอดตายอยู่ ...⁴

¹ กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. 2530. หน้า 294.

² รายชื่อกระทู้ถามส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน (โปรดดูในภาคผนวก).

³ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. สมุดเก็บญัตติ. พ.ศ. 2535.

⁴ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 6/2513 วันที่ 30 กรกฎาคม 2513. หน้า 473.

นอกจากปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพแล้ว ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก็เป็นปัญหาลำดับที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำมาบอกกล่าวแก่รัฐบาลโดยการอภิปรายในสภา อาทิ การอภิปรายของนายสัมพันธ์ ทองสมัคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวกับ ปัญหาโจรผู้ร้ายในภาคใต้ไม่สงบว่า

...เนื่องจากการปราบปรามโจรผู้ร้ายในจังหวัดภาคใต้ไม่ได้ส่งลงตามที่รัฐบาลและ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดไว้ว่าจะดำเนินการปราบปรามให้ส่งลง ภายใน 3 เดือน แต่เหตุการณ์กลับรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มโจรที่มีพฤติกรรมจับกลุ่มตัว บุคคลไปเรียกค่าไถ่...ปัญหานี้ทางเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่สามารถจะจับกุมตัวคนร้ายมา ลงโทษได้...ผมในฐานะเป็นตัวแทนภาคใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราชพรรคประชาธิปัตย์ ใคร่ขอกราบเรียนเพิ่มเติมถึงความเดือดร้อนของจังหวัดภาคใต้ประกอบอีกโดยเฉพาะผมจะ กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดนครศรีธรรมราชช่วงระยะตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน จนถึงปัจจุบันนี้ เหตุการณ์แรกคือ การยิงนักเรียนในบริเวณสนามหน้าเมืองจังหวัดนครศรี ธรรมราชซึ่งทางคนละฟากถนน กับจวนผู้ว่าราชการจังหวัดคนละฟากถนนกับสถานีตำรวจภูธร นครศรีธรรมราช...อีกประเด็นหนึ่งคือมีการปล้นรถและขโมยรถโดยสารเล็ก รถจักรยานยนต์ เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 7 กันยายน ถนนสายนันทวง-ชะอวด นครศรีธรรมราช ถูกโจร ผู้ร้ายปิดกั้นในเวลากลางวัน ปล้นรถประมาณ 10 กว่าคัน เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถจับ กุมคนร้ายได้ ตกกลางคืนวันที่ 7 ถนนสายนครศรีธรรมราช โจรผู้ร้ายได้ปิดซอยเล็ก ๆ ซอย หนึ่ง ในเขตเทศบาลใกล้กับวัดศรีทวีปล้นเอารถจักรยานยนต์จำนวนหลายคัน เจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่สามารถที่จะจับกุมตัวคนร้ายได้ ...¹

นอกจากการอภิปรายถึงความเดือดร้อนของประชาชนแล้ว นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ยังได้อภิปราย ถึงที่มาของปัญหาให้รัฐบาลได้รับทราบว่า

...ผมใคร่จะเรียนต่อท่านประธานว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดภาคใต้พอจะ ประมวลได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากอันแรกคือ ภาวะเศรษฐกิจได้รับ ภาวะเศรษฐกิจได้บีบตัว ชาวสารแพ่ง น้ำตาลแพง ผลผลิตของชาวใต้ตกต่ำ รัฐบาลไม่ให้การช่วยเหลือ เช่นยาง

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัย 2) ครั้งที่ 26/2518 วันที่ 12 กันยายน 2518. หน้า 268-269.

พาราราคาตกต่ำ มะพร้าวราคาตกต่ำ รัฐบาลไม่เคยช่วยเหลือ แล้วก็แก้ไขก็ไม่ได้นี่เป็น
ประการแรก ที่ทำให้โจรสลัดชุม ประการที่ 2 คือการคอร์รัปชันในวงราชการบางหมู่พวก...
การคอร์รัปชันในวงการตำรวจมีมากเกินไปเกินควร ในนครศรีธรรมราชรชนกันมา เรียก
พันหนึ่ง ทมวดคนหนึ่ง พนักงานสอบสวนเอาไปพันหนึ่ง ตอนหลังเอามาคืนบอกว่าไม่ได้แล้ว
ผู้บังคับบัญชาบอกว่าเอาสิพัน เหตุการณ์เกิดมาสด ๆ ร้อน ๆ กระผมยืนยันได้ครับ...
ประการที่ 3 คือบ่อนการพนัน ดาษด้นทั่วไปหมดทุกอำเภอ...อีกอย่างหนึ่งคือ ยาเสพติด
ผงขาวระบาดไปทั่วทุกแห่งในจังหวัดภาคใต้...เด็กหนุ่มสาวติดกันงอมแงมไปหมดทั่วทุกหัว
ระแหง ต่อไปอนาคตบ้านเมืองจะเป็นอย่างไรครับ ช้อง โสภณมีกันดาษด้นหน้าจวนผู้ว่า
ราชการจังหวัดต่างกันประมาณ 100 เมตร...รัฐบาลของคุณคึกฤทธิ์ควรเหลียวมองภาคใต้
บ้างครับ คนปักษ์ใต้ไม่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลืออะไรมากเพียงแต่ช่วยปราบโจรให้หมด
เท่านั้นละครับ ...¹

นอกจากนี้ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ได้กล่าวถึงสาเหตุโจรผู้ร้ายชุมชุมว่า

...เหตุโจรผู้ร้ายชุมชุมนั้นมันมีหลายสาเหตุ แต่สาเหตุที่ทางราชการควรแก้ไขได้คือตัว
ราชการเอง โจรผู้ร้ายชุมชุมขึ้นสาเหตุหนึ่งคือคนทำผิด ไม่รับผิด คนที่ไม่ได้ทำผิดถ้าเงิน
ไม่ถึงก็ติดคุกได้...ชาวบ้านเดือดร้อน ปล้น ข่า ลัก(ขโมย) กันไม่เว้นแต่ละวัน...ตาม
ความคิดเห็นของผมคิดว่าจะต้องปรับปรุงตัวเจ้าหน้าที่ คือต้องปราบโจรในเครื่องบินเสีย
ก่อน โจรป่าอยู่ได้โจรเพราะในเครื่องบิน ...²

การอภิปรายถึงสาเหตุของปัญหาโจรผู้ร้ายในภาคใต้ของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ทำนองเดียวกับการ
อภิปรายของนายสัมพันธุ์ ทองสมัคร ซึ่งได้กล่าวถึงปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาโจรผู้ร้ายชุมชุมว่าจะ
ต้องแก้ไขที่ระบบราชการ โดยการปรับปรุงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ทำงานด้วยความ
สุจริต ยุติธรรม เมื่อกระทำไดเช่นั้นโจรผู้ร้ายก็จะขาดที่พึ่งพิง จะทำให้ปัญหาโจรผู้ร้ายหมดไป

¹สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัย 2)
ครั้งที่ 26/2518 วันที่ 12 กันยายน 2518. หน้า 270-271.

²สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสมัยแรก)
ครั้งที่ 10/2518. วันที่ 17 เมษายน 2518. หน้า 48-51. (ต้นฉบับพิมพ์ดีด)

จะเห็นได้ว่าปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทั้งในเรื่องการประกอบอาชีพ ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความไม่ยุติธรรมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เหล่านี้ทำให้ประชาชนไม่สามารถพึ่งพาหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นที่พึ่งพาของประชาชน ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่และโอกาสที่จะเรียกร้องความยุติธรรมและนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมาตีแผ่ให้สภาได้รับทราบ ซึ่งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มาจากการออกเยี่ยมประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง พ.ศ. 2512-พ.ศ. 2522 ปัญหาความเดือดร้อนในด้านความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมีมากจนกระทั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ตั้งเป็นกระทู้ถามและมีการอภิปรายในสภาอยู่บ่อย ๆ (ดูรายชื่อกระทู้ถามที่เกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ในภาคผนวก) การทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยการนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนไปแจ้งแก่รัฐบาลนั้น เพื่อรัฐบาลจะได้ให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่สมาชิกสภาผู้แทนได้รับทราบจากประชาชนยังช่วยเสริมการแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภามากขึ้น กล่าวคือ ข้อมูลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้จากการพบปะกับประชาชนเป็นวิธีการตรวจสอบข้อมูลของฝ่ายบริหารว่ามีความถูกต้องตรงกันเพียงใด และจะมีประเด็นในการซักถามมากขึ้น อาทิ กรณีกระทู้ถามของนายชอบ ภารา เรื่องความเดือดร้อนของประชาชนผู้ชุดแร่บนภูเขาศูนย์เขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งปัญหาเกิดจากอิทธิพลของทหารและตำรวจไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างชอบธรรมแต่กลับเป็นชนวนให้มีปัญหามากขึ้น โดยนายชอบ ภารา ได้อภิปรายให้ที่ประชุมสภาทราบว่

... ขณะนี้เป็นที่ทราบกันทั่วไปแล้วว่า มีราษฎรขึ้นไปชุดแร่वलแฟรมอยู่บนภูเขาศูนย์ประมาณ 2,000 คน ในชั้นแรกราษฎรทุกคนต่างก็ได้ทำมาหากินร่วมกันด้วยความสงบสุข แต่ต่อมาปรากฏว่าได้มีทหารและตำรวจตระเวนชายแดนชุดที่ทางราชการส่งไปปฏิบัติการปราบปรามผู้ก่อการร้ายที่อำเภอฉวางขึ้นไปใช้อิทธิพลแย่งชิงการชุดแร่ของราษฎร กล่าวคือถ้าหลุมแร่ของราษฎรคนใดมีแร่มาก ทั้งทหารและตำรวจตระเวนชายแดนก็ได้ร่วมมือกันขู่ขู่บังคับราษฎรให้ขึ้นจากหลุม แล้วทหารตำรวจเหล่านั้นก็ได้ให้พรรคพวกของตนไปทำการชุดโดยมีทหารและตำรวจยืนถือปืนให้ความคุ้มครอง หลุมละ 30 ถึง 40 คน แล้วนำแร่ที่ชุดได้ไปขายแบ่งเงินกัน ถ้าปรากฏว่าราษฎรคนใดขัดขึ้นโดยไม่ยอมขึ้นจากหลุมหรือไม่ยอมให้ทหารตำรวจทำการชุดแล้วจะถูกขว้างระเบิดบ้างถูกยิงทั้งบ้าง ราษฎรที่ถูกขว้างระเบิดและถูกยิงตายไปแล้วเป็นจำนวนมาก และกำลังจะตายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทราบว่ากระทรวงมหาดไทยได้ร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ประชุมแก้ปัญหาความวุ่นวายบนภูเขาศูนย์ ... จึงขอเรียนถามว่า 1. รัฐบาลได้รับรายงานเรื่องนี้บ้างหรือไม่ เมื่อใดจะสั่งห้ามมิให้ทหารและตำรวจใช้อิทธิพลดังกล่าว และจะมีวิธีใดที่จะ

ให้ความปลอดภัยแก่ราษฎรที่ไปทำการขุดแร่บนภูเขาศูนย์ ...¹

พลเอกประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรีได้ตอบข้อซักถามและยืนยันว่าไม่มีทหารและตำรวจเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น² นายชอบ ภารา ได้อภิปรายและซักถามรองนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมสภาถึง 3 ครั้ง โดยได้อภิปรายถึงความคลาดเคลื่อนของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นบนภูเขาศูนย์กับข้อมูลที่รัฐบาลได้รับรายงานจากข้าราชการประจำ และนายชอบ ภาราได้ตีแผ่ข้อเท็จจริงของปัญหาภูเขาศูนย์ว่า ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของทหารและตำรวจอันเป็นข้าราชการประจำ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่นายชอบ ภารา ซักถามและอภิปรายได้ตอบกับรองนายกรัฐมนตรี พลเอก ประภาส จารุเสถียรเป็นข้อมูลที่ได้มาโดยตรงจากการเยี่ยมประชาชน ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนจากข้อมูลที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งนายชอบ ภารา ได้อภิปรายชี้แจงข้อเท็จจริงให้รองนายกรัฐมนตรีทราบ รองนายกรัฐมนตรีพลเอกประภาส จารุเสถียรได้ยอมรับถึงความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่และการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายชอบ ภารา ได้ซักถามถึง 3 ครั้ง³ แสดงให้เห็นถึงการเตรียมและมีข้อมูลที่จะซักถาม ตรวจสอบกับข้อมูลของรัฐบาลในฐานะผู้บริหารประเทศ

กรณีความวุ่นวายบนภูเขาศูนย์ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอลาวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น เป็นสภาวะการณ์ทางการเมือง ระหว่าง พ.ศ.2512-2519 อันเป็นตรรกะที่แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์อันก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งการใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ความวุ่นวายที่เกี่ยวข้องกับกรณีภูเขาศูนย์มีมากจนกระทั่งผู้เกี่ยวข้อง อาทิ พลตำรวจตรีสนิท ผิวนวน ผู้กำกับการตำรวจภูธรเขต 8 ถูกย้ายและถูกตั้งกรรมการสอบวินัย¹ การประณามมิชอบของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพนักงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชน ทำให้ราษฎรไม่สามารถพึ่งพาอำนาจรัฐได้ เมื่อมีปัญหาคความเดือดร้อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นที่พึ่งพาของประชาชนในการช่วยแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนแทน

ข้อสังเกต เงื่อนไขของความไม่ชอบธรรมจากเจ้าหน้าที่ที่เกิดขึ้นในสังคมอันมีผลกระทบต่อประชาชน จะส่งผลต่อลักษณะหรือคุณสมบัติประการหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรี

¹ สำนักเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 11/2514 วันที่ 16 กันยายน 2514. หน้า 288.

² แหล่งเดิม.

³ กรมศิลปากร. ก/ป7/2520/22. กรณีการขุดแร่บนภูเขาศูนย์ อำเภอลาวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (5 กุมภาพันธ์ - 20 ธันวาคม 2520)

ธรรมราชที่ประชาชนจะเลือกเข้าไปเป็นตัวแทน กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตัว คือ ความกล้าที่จะพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตำหนิ ตีติงพฤติกรรม หรือกล้าต่อต้านเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่ชอบธรรม ซึ่งคุณสมบัติที่กล่าวถึงนี้ ก่อนข้างจะเห็น ได้ชัดจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช อาทิ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายชอบ ภารา นายณรงค์ นุ่นทอง นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระหว่าง พ.ศ.2512-2519 ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมทั้งปัญหาอิทธิพลอำนาจมืดอันเป็นเงื่อนไขทางสังคมที่สำคัญ¹ อันเป็นภาระหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องขจัดสิ่งเหล่านี้เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในอำนาจรัฐ แต่หลัง พ.ศ.2523 เป็นต้นมาสภาพบ้านเมืองมีการพัฒนามากขึ้น ประกอบกับรัฐบาลโดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศใช้นโยบาย 66/23 (โปรตุเกสรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อสภาพการณ์ทางการเมือง บทที่ 4) เงื่อนไขทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมีมากขึ้น บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการช่วยเหลือประชาชนในด้านอื่น ๆ เช่น การสาธารณสุข การคมนาคม เป็นต้น มีขอบข่าย กว้างขวางยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าการออกเยี่ยมประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการปฏิบัติหน้าที่อันหมายถึง การแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจรัฐสนองตอบหรือเื้อต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ คือการปกครองต้องเป็นไปตามเจตจำนงของประชาชน และการปฏิบัติตามหลักการแห่งรัฐธรรมนูญนี้มิใช่กระทำได้เฉพาะในสภา แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถปฏิบัติหน้าที่นอกสภาได้โดยชอบธรรม

การเยี่ยมประชาชนซึ่งเป็นบทบาททางการเมืองนอกสภานั้น ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หาทางช่วยเหลือหลาย ๆ วิธี วิธีหนึ่งคือ การนำปัญหาความเดือดร้อนไปแจ้งแก่รัฐบาลโดยผ่านสภา อาทิ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ รวมทั้งการนำข้อมูลไปอภิปราย นอกจากจะเป็นการนำปัญหามาสื่อให้รัฐบาลได้รับทราบแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังได้ทำหน้าที่กระตุ้นและควบคุมหรือตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลด้วย เพราะข้อมูลที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จากการพบปะประชาชนเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่การซักถามตรวจสอบกับข้อมูลของฝ่ายรัฐบาล ซึ่งได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้าราชการประจำต่งกรณีที่ได้กล่าวมาแล้ว

¹โปรตุเกสรายละเอียดใน กรมศิลปากร. ก/ป 2/2519/23. การเมืองการปกครอง. (19 พฤษภาคม 2519)

3. การช่วยเหลือตามโครงการพัฒนาชนบทและชุมชน บทบาททางการเมืองนอกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากการเยี่ยมประชาชนอันเป็นที่มาของการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวกลางนำไปแจ้งแก่รัฐบาลแล้วนั้น การให้ความช่วยเหลือตามโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นงานพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นผลงานที่เป็นรูปธรรม เป็นสิ่งที่ประชาชนสัมผัสได้อย่างค่อนข้างชัดเจนว่าสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนเพียงใด งานพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีผลสะท้อนกลับมายังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรงนั่นก็คือ การได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

งบประมาณในการพัฒนาชนบทและชุมชน เป็นเงินงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพัฒนาจังหวัดหรือท้องถิ่นที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวแทนหรือสังกัดอยู่¹ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาไปยังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาอนุมัติ สำหรับโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอไปยังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นโครงการซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เลือกสรร และเห็นความสำคัญของการพัฒนาตามโครงการนั้น ๆ ซึ่งข้อมูลได้จากการพบปะเยี่ยมเยียนประชาชน และเป็นโครงการพัฒนาเพื่อส่วนรวมมิใช่โครงการพัฒนาเพื่อใครคนใดคนหนึ่ง และแน่นอนที่สุดความต้องการในการพัฒนา หรือปัญหาของประชาชนที่รอรับการแก้ไขมิเป็นจำนวนมากเกินงบประมาณ 2 ล้าน 5 แสนบาท ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจัดสรร จึงเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องพิจารณาถึงลำดับความสำคัญของปัญหา และต้องจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมาพบว่า ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์ทำงานกันเป็นทีม² เป็นความรับผิดชอบภายในเขตเลือกตั้ง และจากการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่น ๆ แทบทุกครั้ง งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลก็มากขึ้นด้วย ซึ่งเป็นความได้เปรียบของพรรคประชาธิปัตย์ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดได้ใช้งบในการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่น เพราะฉะนั้นจึงมีอาจปฏิเสธได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มีโอกาสดำเนินงานด้านการพัฒนาท้องถิ่นค่อนข้างมาก และสามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่องมากกว่าพรรคการเมืองอื่น สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือ การพัฒนาชนบทและชุมชนที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

¹ ปัจจุบันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับจัดสรรงบประมาณคนละ 2.5 ล้านบาท

² จากการพิจารณาข้อมูลการเสนอโครงการสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำกันทั้ง 3 คน ในแต่ละเขตเลือกตั้ง และจากการสัมภาษณ์ก็ได้รับข้อมูลที่ตรงกัน.

กระทำนั้นเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง การพัฒนากระจายไปตามท้องที่ต่าง ๆ แค่นั้น และมีการพัฒนาที่เป็นเรื่องสำคัญ ๆ อะไรบ้าง¹

จากการศึกษาข้อมูลระหว่าง พ.ศ.2527-2530 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ต่อเนื่องกัน พบว่าการพัฒนาชนบทและชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้²

¹ การพัฒนาชนบทและชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชในส่วนนี้ ไม่รวมถึงความสามารถในการดึงงบประมาณมาพัฒนาจังหวัด เช่น การแปรรูปคดี การติดต่อประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น.

² เพื่อให้เห็นภาพลักษณ์อย่างชัดเจนจึงนำเสนอตารางละเอียดการเลือกตั้ง ในที่นี้มี 3 เขตเลือกตั้งจึงมีตาราง 3 ตาราง.

ตาราง 13 โครงสร้างพัฒนาชนบทและชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในต่างาระหว่าง พ.ศ. 2527-2530
(เขตเลือกตั้งที่ 1)

โครงสร้างพัฒนาชนบท							
ปีงบประมาณ	การคมนาคมสื่อสาร	แหล่งน้ำ	การศึกษา	การขยายเขตไฟฟ้า	สาธารณสุขโยธา	ศาสนา	สาธารณสุข
รวม	71	5	61	63	17	50	6

2527	20	-	16	5	6	12	2	61
2528	19	1	23	10	2	13	1	68
2529	22	2	17	26	6	14	3	90
2530	10	2	5	22	3	11	-	53

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. งบประมาณโครงสร้างพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสมัคร สุนทรเวช ของสมัคร, นางสุภัทรา มาตติยกุล, และนายมาโนช วิชัยกุล. จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2527, 2528, 2529; งบประมาณโครงสร้างพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสมัคร สุนทรเวช ของสมัคร, นางสุภัทรา มาตติยกุล, และนายมาโนช วิชัยกุล. จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2530 (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

ตารางที่ 14 โครงสร้างพัฒนาชนบทและชุมชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชในต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2527-2530
(เขตเลือกตั้งที่ 2)

ปีงบประมาณ	โครงสร้างพัฒนาชนบท						รวม	
	การคมนาคมสื่อสาร	แหล่งน้ำ	การศึกษา	การขยายเขตไฟฟ้า	สาธารณสุขประโยชน์	ศาสนา		สาธารณสุข
2527	30	10	42	7	10	14	3	116
2528	22	3	50	24	6	18	6	129
2529	28	6	52	23	22	25	1	157
2530	26	6	53	32	32	24	4	159
รวม	106	25	179	86	70	81	14	561

ที่มา : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายถวิล ไพรสณฑ์, นายบุญส่ง ชำนาญกิจ, และนายวัน ศรีเปารยะ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2527, 2528, 2529 ; งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายถวิล ไพรสณฑ์, นายบุญส่ง ชำนาญกิจ, และนางสัสดรา มาศดิตถ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2530 (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

ตารางที่ 15 โครงสร้างต้นทุนแบบสะสมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้สมัครรับเลือกตั้งในสมัยที่ 14 (สมัยที่ 3) (ต่อหน้าหน้า 3)

ปีงบประมาณ	โครงสร้างต้นทุน							รวม
	การสนับสนุน	แหล่งน้ำ	การศึกษา	การขยายเขตไฟฟ้า	สาธารณูปโภคอื่น	ค่าเช่า	สาธารณูปโภค	
2527	35	11	25	10	7	36	2	126
2528	28	4	33	4	1	50	1	101
2529	16	9	25	20	11	21	3	108
2530	11	4	25	10	13	17	2	82
รวม	90	28	108	44	32	107	8	417

หมายเหตุ : ตัวนี้แสดงรายการที่รวมอยู่ในปีงบประมาณที่ 2527, 2528, 2529. (รวมรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน).

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่าในเขตเลือกตั้งที่ 1 นั้นมีการพัฒนาในเรื่องของการคมนาคมสื่อสารมากที่สุดถึง 71 โครงการ รองลงมาเป็นเรื่องการขยายเขตไฟฟ้าชนบท 63 โครงการจากโครงการพัฒนาทั้งหมด 272 โครงการ

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่าในเขตเลือกตั้งที่ 2 นั้น การพัฒนาจะเน้นเรื่องการศึกษามากที่สุด 179 โครงการ รองลงมาเป็นเรื่องการคมนาคมสื่อสาร 106 โครงการ จากโครงการพัฒนาทั้งหมด 561 โครงการ

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่าในเขตเลือกตั้งที่ 3 นั้น การพัฒนาจะเน้นเรื่องการศึกษาถึง 108 โครงการ เรื่องเกี่ยวกับศาสนา 107 โครงการ และการคมนาคมสื่อสาร 90 โครงการ จากโครงการพัฒนาทั้งหมด 417 โครงการ

หากพิจารณาเปรียบเทียบทั้ง 3 เขตการเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่าการพัฒนาชนบทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงนี้จะให้ความสำคัญด้านการคมนาคมสื่อสารมากที่สุด

ในส่วนของการกระจายการพัฒนาไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ นั้นพบว่าความกระจายของโครงการพัฒนาชนบทมีไม่เท่ากัน บางท้องถิ่นมีโครงการพัฒนาชนบทมาก บางท้องถิ่นมีโครงการพัฒนาชนบทน้อย ในเขตเลือกตั้งที่ 1 ท้องที่อำเภอเมืองมีโครงการพัฒนาชนบทมากที่สุด 142 โครงการ ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 ท้องที่อำเภอฉวางมีโครงการพัฒนาชนบทมากที่สุด 157 โครงการ ในเขตเลือกตั้งที่ 3 ความกระจายของโครงการพัฒนาชนบททุกท้องถิ่นใกล้เคียงกัน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

ความช่วยเหลือต่าง ๆ เหล่านี้เป็นบทบาททางการเมืองที่เป็นรูปธรรมซึ่งประชาชนสัมผัสได้ เป็นการพิสูจน์ให้ประชาชนเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความตั้งใจที่จะช่วยแก้ปัญหาและไม่ทอดทิ้งประชาชน ซึ่งประชาชนก็จะมอบความไว้วางใจเลือกเป็นตัวแทนอีกเมื่อมีการเลือกตั้งในครั้งต่อไป

สรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ต้องการแสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีบทบาททางการเมืองในฐานะตัวแทนประชาชนทั้งในสภาและนอกสภาอย่างไรบ้าง ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้แสดงหรือดำเนินการนั้น เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าสนองต่อความต้องการหรือตรงกับเจตนารมณ์ของประชาชน โดยมีตรชนี่ที่สนับสนุนคำกล่าวนั้นก็คือ การได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกในครั้งต่อไป มาไม่ว่าจะเป็น นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นางสุนัตรา มาศดิตถ์ หรือ นายสุรินทร์ นิศสุวรรณก็ตาม แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นผลมิได้เกิดจากมูลเหตุเพียงประการเดียวฉนั้นใด การได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็มีได้มีเพียงการแสดงบทบาททางการเมืองเพียงอย่างเดียวฉนั้นนั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นตัวแปรอีกหลายประการ ซึ่งจะได้นำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 4

คุณลักษณะของผู้ได้รับเลือกตั้งและปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในบทนี้ผู้เขียนแบ่งการศึกษาเป็น 2 ประการใหญ่ ๆ ประการแรก คุณลักษณะของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ประการที่สอง ปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชระหว่าง พ.ศ.2512-2535

1. คุณลักษณะของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาภูมิหลังของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้ว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งมักจะมีคุณลักษณะโดดเด่นดังนี้

1.1 คุณลักษณะด้านการศึกษา ภูมิหลังของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมีพื้นฐานการศึกษาค่อนข้างดี โดยมีคุณวุฒิตะดับปริญญาตรีขึ้นไป รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 16 ระดับการศึกษาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ระดับการศึกษา
นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ปริญญาตรี*
นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	ปริญญาตรี
นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ	ปริญญาเอก
คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์	ปริญญาโท
นายตรีพล เจาะจิตต์	ปริญญาโท
นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	ปริญญาโท
นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์	ปริญญาตรี
นายณรงค์ นันททอง	ปริญญาโท
นายธงชาติ รัตนวิชา	ปริญญาโท
นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์	ปริญญาโท

* เป็นข้อมูลก่อนลงสมัครรับเลือกตั้งใน พ.ศ.2518 ปัจจุบันนายสัมพันธ์ ทองสมัคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ที่มา : วนิดา โสตนเนียม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2522-2529. 2531.

จากตาราง 16 จะเห็นได้ว่าผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มีพื้นฐานการศึกษาค่อนข้างดี มีวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก การมีพื้นฐานทางการศึกษาค่อนข้างดีมีผลโดยตรงต่อการนำวิชาความรู้ไปใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่ คุณลักษณะด้านการศึกษาก็เป็นประเด็นหนึ่งที่ประชาชนพิจารณาก่อนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์พบว่าในกรณีที่ประชาชนพิจารณาตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง (โดยไม่พิจารณาพรรค) นั้นประชาชนให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถมากกว่าประเด็นอื่นดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 17 คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ประชาชนพิจารณา

	มีความคุ้นเคย	มีความรู้/เชื่อใน ความสามารถ	มีความซื่อสัตย์ สุจริต	ทำประโยชน์ ให้กับท้องถิ่น	อื่น ๆ
ร้อยละ	2.95	40.08	28.69	25.31	2.95

ที่มา : สัมภาษณ์ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 3 เขตเลือกตั้ง
จำนวน 315 คน

จากตาราง 17 จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถเป็นสิ่งที่ประชาชนพิจารณา
มากเป็นอันดับหนึ่ง อันสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของผู้ได้รับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ที่มีวุฒิทางการ
ศึกษาค่อนข้างดี

1.2 คุณลักษณะด้านอาชีพ นอกจากคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถแล้ว ในส่วนของพื้นฐาน
การดำรงชีพของผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรี
ธรรมราชพบว่าผู้ได้รับเลือกตั้งมิได้มีพื้นฐานทางครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย หรือประกอบอาชีพธุรกิจ
อย่างที่ควรจะเป็นเหมือนนักการเมืองทั่วไป แต่กลับมีพื้นฐานประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับราชการ
รายละเอียดตารางต่อไปนี้

ตาราง 18 พื้นฐานด้านอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	อาชีพเดิม	สังกัด
นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	นักหนังสือพิมพ์	-
นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	รับราชการ	กระทรวงศึกษาธิการ
นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	รับราชการ	กระทรวงศึกษาธิการ
นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ	รับราชการ	ทบวงมหาวิทยาลัย
คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์	รับราชการ	ทบวงมหาวิทยาลัย
นายตรีพล เจาะจิตต์	รับราชการ	กระทรวงศึกษาธิการ
นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	รับราชการ	กระทรวงศึกษาธิการ
นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์	รับราชการ	กระทรวงสาธารณสุข
นายณรงค์ นุ่นทอง	รับราชการ	กระทรวงศึกษาธิการ
นายธงชาติ รัตนวิชา	รับราชการ	กระทรวงศึกษาธิการ
นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์	ธุรกิจ	-

ที่มา : วนิดา โสตนเนียม. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2522-2529. 2531.

จากตาราง 18 จะเห็นได้ว่าพื้นฐานการประกอบอาชีพของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านี้เป็นเกษตรกร และประกอบอาชีพครู อันเป็นผู้ให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนเป็นหลัก มิได้ประกอบอาชีพธุรกิจหรือเป็นผู้มีฐานะร่ำรวย จึงน่าจะสัมพันธ์กับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้พอสมควร นอกจากนี้อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีทักษะในการพูด การสื่อสาร ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่จะมีทักษะในการพูด ย่อมมีประโยชน์ต่อการสื่อสารหรืออธิบายชี้แจงเรื่องต่าง ๆ กับประชาชนได้เข้าใจ อันมีผลดีต่อการหาเสียงเลือกตั้ง

คุณลักษณะด้านการศึกษา และคุณลักษณะด้านอาชีพของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งพรรคให้ความสำคัญกับการศึกษาและการดำรงชีพเป็นประเด็นสำคัญ ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายสัมพันธ์ ทองสมัครหัวหน้าทีมพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งแต่ พ.ศ. 2522

จนถึงปัจจุบัน โดยกล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งว่า

...หลักการอันแรกก็ต้องกระจายในพื้นที่ให้ทั่วในเขตเลือกตั้ง อันที่สองต้องดูความรู้
ผู้แทนประชาธิปไตย ความรู้ค่อนข้างดี อันที่สามดูเรื่องอาชีพ การดำรงชีพของตัวผู้
สมัครและญาติพี่น้องอยู่ในคุณธรรมหรือเปล่า เป็นคนประพฤติเรียบร้อยหรือนักเลง
อันธพาลถ้าเป็นนักเลงอันธพาล ความประพฤติไม่ดี เราไม่เอาเลย...¹

เกณฑ์การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของนายสัมพันธ์ ทองสมัครเป็นหลักการอันเดียวกับองค์ประกอบ
ในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งนายสุรินทร์ พิศสุวรรณกล่าวถึงโดยมีเกณฑ์สำคัญดังนี้

1. ความรู้ความสามารถ
2. การมีบทบาททางการเมือง
3. บุคลิกภาพ
4. การแสดงความคิดและจุดยืนทางการเมือง
5. การกำหนดบุคคลให้เหมาะสมกับพื้นที่
6. พื้นฐานทางครอบครัว²

จากการให้สัมภาษณ์ของนายสัมพันธ์ ทองสมัคร และนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ สรุปได้ว่า
ในการคัดเลือกตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งมีหลักสำคัญในการพิจารณาตัวบุคคลอยู่ 2 ประการ ประการ
แรกคือ การศึกษา ประการที่สองคือ พื้นฐานทางสังคมครอบครัวหรือการประกอบอาชีพ

¹นายสัมพันธ์ ทองสมัคร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่
50/1 ซอยพร้อมพันธ์ ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 13
มีนาคม พ.ศ. 2536.

²นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กระทรวง
การต่างประเทศ เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2536.

1.3 แนวความคิดในการเป็นตัวแทนประชาชน แนวความคิดหรืออุดมการ¹ เป็นประเด็นที่ต้องการศึกษาว่าผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มีแนวความคิดอย่างไรในการอาสาเป็นตัวแทนประชาชนในทางการเมือง ซึ่งแนวความคิดในเบื้องต้นนี้ เป็นส่วนประกอบในการพิจารณาพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นบริบททางการเมืองที่จะพิสูจน์ในเรื่องของหลักการหรือทฤษฎีทางความคิดกับพฤติกรรมหรือบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นายสัมพันธุ์ ทองสมัคร ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 และเป็นหัวหน้าทีมประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ได้กล่าวถึงแนวความคิดในการเป็นตัวแทนประชาชนว่า

...ความตั้งใจที่จะเล่นการเมืองมีมาช้านาน รอดแต่โอกาส รอว่าเมื่อไหร่มีวุฒิภาวะพอสมควร พอที่จะเป็นตัวแทนของคนอื่นเขาได้ พอได้จังหวะอายุก็ขึ้นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดมีประสบการณ์ในการทำงานพอสมควรก็เล่นการเมือง...²

นอกจากความตั้งใจที่จะเป็นตัวแทนประชาชนหรือนักการเมืองแล้วนายสัมพันธุ์ ทองสมัคร ยังให้แง่คิดในการเป็นนักการเมืองอาชีพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรับใช้ประชาชนว่า "การจะเป็นผู้แทนราษฎรเมืองนครได้นั้น ต้องยืนหยัดอยู่เคียงข้างประชาชน ต้องมีความเจ็บแค้นแทนประชาชน ต้องดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชน"³

¹ อุดมการ หมายถึง ความเชื่อถือที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มชน ความเชื่อที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีความสำคัญต่อกลุ่ม เช่น หลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติและดำเนินชีวิต ความเชื่อนั้น เป็นความเชื่อที่ผู้นั้นยอมรับและใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประพฤติปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอ และในหลาย ๆ โอกาส ความเชื่อนั้นต้องช่วยยึดเหนี่ยวคนในกลุ่มไว้ด้วยกันหรือช่วยสนับสนุน หรือให้คนนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการทำกิจการต่าง ๆ ; ตูรายละเอียดยใน หัยอนันต์ สมุทวณิช. อุดมการทางการเมือง. 2517. หน้า 6-23.

² นายสัมพันธุ์ ทองสมัคร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 50/1 ซอยพร้อมพันธ์ ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2536.

³ แหล่งเดิม.

นายณรงค์ นุ่นทอง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ หลายสมัยตั้งแต่ พ.ศ.2519 ให้สัมภาษณ์ถึงที่มาของการลงสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ว่า

...ผมสนใจการเมืองมานาน ... ก่อนที่จะลง(สมัคร)เมื่อปี 19 ผมเป็นสมาชิกพรรคตั้งแต่ปี 2512 จากการที่เรามีความสนใจทางการเมืองเนี่ย ผมก็ไปฟังการหาเสียงของผู้สมัคร ส.ส.ในการเลือกตั้งปี 2512 ... จากนั้นขึ้นมากลาง-ผมก็ได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ได้ร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งซ่อม ส.ส.กทม. ในปี 2514 ... เมื่อถึงเวลาหนึ่งอาจจะโดยเหตุบังเอิญปี 2518 ตอนนั้นผมเรียนปริญญาโทอยู่ที่ประสานมิตร ... กำลังเขียนวิทยานิพนธ์ ... รัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์อุปสภาในปี 18 ก็ประกาศให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 4 เมษายน 2519 บังเอิญว่าในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ผมอยู่ ... ส.ส.ซึ่งเป็นอยู่ในปี 18 ท่านไม่ลงสมัคร คุณสุรินทร์ มาศดิตถ์ ก็เลยมาชักชวนให้ผมไปลง (สมัคร)¹

นอกจากนี้ นายณรงค์ นุ่นทอง ได้กล่าวถึงความไม่พร้อมในการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้นว่า

...ผมเองก็ไม่ค่อยพร้อมเท่าไร พร้อมในเรื่องความรู้ ความสามารถ แต่ว่ามันไม่พร้อมเรื่องอื่น ฐานะการเงินการทอง เพราะเรายังเรียนหนังสืออยู่ แต่สุดท้ายก็ว่าโดยตัวเองก็ชอบอยู่แล้ว และก็การชักนำของคุณสุรินทร์ มาศดิตถ์ ก็ตัดสินใจไปลงสมัครรับเลือกตั้ง..²

ถึงแม้ว่าจะด้วยเหตุบังเอิญหรือฟ้าลิขิตก็ตามแต่ การลงสมัครรับเลือกตั้งของนายณรงค์ นุ่นทอง แต่ก็ยังมีพื้นฐานคือมีความสนใจทางการเมืองมาก่อนหน้านั้น ได้คลุกคลีหาเสียงให้กับพรรคประชาธิปัตย์มาก่อน การลงสมัครรับเลือกตั้งของนายณรงค์ นุ่นทอง มีข้อสังเกตคือคล้ายกับผู้สมัคร

¹นายณรงค์ นุ่นทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่นพล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 310 ถนนกรุงเกษม แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2535

²แหล่งเดิม.

รับเลือกตั้งคนอื่น ๆ อีกหลายคน คือไม่มีความพร้อมทางด้านการเงิน เพราะฉะนั้นการมีฐานะทาง
การเงินดีจึงมีน่าจะใช้ประเด็นสำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในนครศรีธรรมราช

นายมาโนชญ์ วิชัยกุล ผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์
ตั้งแต่ พ.ศ.2518 อีกผู้หนึ่ง กล่าวถึงแนวความคิดที่ทำให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อเป็นตัวแทน
ประชาชนว่า

...ปัญหาแรกก็คือว่าจากประสบการณ์ตั้งแต่เราเริ่มเข้าโรงเรียน เรียนหนังสือ ความ
ทุกข์ยากลำบากของคนชนบท ผมอยู่ลิซัล มาเรียนหนังสือที่นครศรีธรรมราช สมัยเรียน
หนังสือการไป-กลับการคมนาคมค่อนข้างลำบาก มีไม่กี่คนที่มีโอกาส ครั้นเมื่อมีโอกาส
ทางการเมืองพอที่จะช่วยแก้ปัญหาสังคมในส่วนต่าง ๆ ได้ จึงตัดสินใจโดดลงมาเล่นการ
เมือง ...¹

นอกจากประสบการณ์และความลำบากในวัยเด็กอันมีส่วนหล่อหลอมความคิด และเป็นที่มา
ของความอยากช่วยเหลือสังคมเมื่อมีโอกาสแล้ว นายมาโนชญ์ วิชัยกุลได้เล่าถึงประวัติก่อนการ
ลงสมัครรับเลือกตั้งใน พ.ศ.2518 ว่า

...ความรู้เดิมจบชั้น ม.8 แล้วสอบเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยไม่ได้ ก็ออกทำงานเป็น
กรรมกรแบกหาม เป็นลูกเรือประมงและก็มีโอกาสเข้าไปเป็นครูช่วยสอน และสอบวิชา
ชุดจนกระทั่งได้วุฒิ พ.ม. แล้วก็ตัดสินใจเข้ากรุงเทพฯ สอบเรียนต่อจนได้ปริญญาตรีที่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และกลับไปรับราชการที่อำเภอชนอม...¹

นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์
ตั้งแต่ พ.ศ.2529 มีแนวความคิดอันเป็นแรงผลักดันให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แทนการเป็นนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ว่า

¹นายมาโนชญ์ วิชัยกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ สมทรง นุ่มนวล ผู้สัมภาษณ์ ที่กระทรวงอุตสาหกรรม
กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2535

²แหล่งเดิม.

...(1)...เกิดจากประสบการณ์ตั้งแต่วัยเด็ก ที่ได้พบเห็นผู้ด้อยโอกาสในสังคมระหว่างชุมชนเมืองกับชนบท จึงเห็นว่าหากมีโอกาสก็จะพยายามช่วยเหลือบุคคลที่ด้อยโอกาสให้ได้มีโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ (2)...จากประสบการณ์ทางการศึกษาที่ได้เล่าเรียนมาทางด้านรัฐศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเมืองนั้น อย่างน้อยที่สุดก็คงจะตอบได้ว่าเราพร้อมในระดับหนึ่งที่จะทำงานการเมือง และเกิดความรู้สึกว่า ความรู้ความสามารถที่ได้เล่าเรียนมานั้น หากทำหน้าที่เป็นอาจารย์ให้ความรู้แก่นักศึกษา ก็คงจะเป็นการทำประโยชน์ให้กับสังคมในระดับหนึ่ง แต่ถ้าเราได้เอาความรู้ความสามารถเหล่านั้นมาทำหน้าที่รับผิดชอบบ้านเมือง ซึ่งมันกว้างขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์กับสังคมมากกว่า¹

นอกจากแนวความคิดในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเป็นตัวแทนประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย อาทิ นายสัมพันธุ์ ทองสมัคร นายณรงค์ นุ่นทอง นายมาโนชญ์ วิชัยกุล นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นต้นแล้ว แนวความคิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรุ่นใหม่ คิดอย่างไรจึงลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่าง นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ นายตรีพล เจาะจิตต์ เป็นข้อมูลน่าสนใจที่ผู้เขียนขอเสนอไว้เพื่อสามารถตรวจสอบกับพฤติกรรมหรือบทบาทการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อเวลาผ่านไป

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ ได้กล่าวถึงประสบการณ์ก่อนจะลงสมัครรับเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ว่า

...พี่เองเป็นเลขานุการองค์การนักศึกษา เป็นกรรมการศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยสาขาภาคใต้ เป็นครูใหญ่อาสาสมัครเข้าไปสอนในพื้นที่กันดารของนครฯ ต่อเขตผู้ก่อการร้ายสุราษฎร์ธานี...²

นายตรีพล เจาะจิตต์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เมื่อวันที่ 22 มีนาคม

¹นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กระทรวงการต่างประเทศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2536.

²นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 3 หมู่ 8 ตำบลช้างกลาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535.

พ.ศ. 2535 อีกผู้หนึ่งซึ่งเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากนักบริหารทางวิชาการมาเป็นตัวแทนของประชาชนมีแนวคิดต่อการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งว่า

... เหตุผลสำคัญคือ ข้อที่หนึ่งถ้ายังทำหน้าที่ทางข้าราชการประจำจะช่วยเหลือประเทศชาติได้ทางเดียวคือทางการศึกษา ประการที่สองพี่เรียนมาทางการเกษตร ถึงเห็นว่าการเกษตรในชนบทยังมีปัญหามาก นักการเมืองที่เป็นนักเกษตรจริง ๆ เกือบจะไม่มีเอาเลย ก็เลยตัดสินใจ พี่เป็นผู้บริหารทางการเกษตรมา 20 ปี เพราะฉะนั้นเห็นว่าถ้าเราเข้าสู่การเมืองได้ เราสามารถผลักดันโครงการดี ๆ ให้กับเกษตรกรในชนบทนั้นก็มีโอกาสช่วยเหลือประชาชนได้มาก...¹

แนวความคิดของนายตรีพล เจาะจิตต์ แสดงให้เห็นว่าต้องการนำความรู้และประสบการณ์ทางด้านเกษตรมาแก้ปัญหาในชนบท และสอดคล้องกับแนวความคิดของนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ซึ่งเห็นว่า การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีโอกาสช่วยเหลือสังคมได้ในขอบข่ายที่กว้างขวางกว่าการเป็นนักวิชาการ

จากแนวความคิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลาย ๆ ท่าน ซึ่งได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงพื้นฐานทางความคิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านั้นต่อการที่จะทำหน้าที่อันเป็นตัวแทนของประชาชน และพื้นฐานทางความคิดที่แสดงออกมาเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ว่ามีอุดมการณ์ต่อการจะเป็นตัวแทนของประชาชนในทางการเมืองอยู่ในระดับใด เพราะแนวความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการที่จะนำไปสู่วิธีการอันจะก่อให้เกิดการสนองตอบต่อเป้าหมาย การจะปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง ได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในแนวความคิดของการจะเป็นนักการเมืองเป็นเบื้องต้น จากคำให้สัมภาษณ์พอจะสรุปได้ว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านั้นต้องการใช้โอกาสทางการเมืองในการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่เดิมมีบทบาทในการให้บริการทางการศึกษา การเปลี่ยนสถานภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำให้มีโอกาสบริการประชาชนได้ในขอบข่ายที่กว้างกว่าอาชีพการให้บริการทางการศึกษา

¹ นายตรีพล เจาะจิตต์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง บุนนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ ถนนเศรษฐศิริ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2535.

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดทางการเมืองเป็นข้อสังเกตในเบื้องต้นเท่านั้น ส่วนการจะมีบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนได้มากน้อยเพียงใด เป็นสิ่งที่จะต้องพิสูจน์กันต่อไป แต่สิ่งหนึ่งที่น่าจะมีผลมาจากการปฏิบัติตามแนวความคิดของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เหล่านั้น คือการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนโดยได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในสมัยต่อ ๆ มา ซึ่งได้เสนอตาราง เปรียบเทียบว่าใคร ได้รับเลือกตั้งเมื่อใด ในนครศรีธรรมราช และด้วยคะแนนเสียงจำนวนเท่าใดในตารางที่ 19 เพื่อให้ภาพลักษณะประกอบการพิจารณาชัดเจนยิ่งขึ้น

Figure 1: Schematic diagram of the experimental setup. The diagram shows a reaction vessel containing a mixture of reactants, with arrows indicating the flow of reactants into the vessel and the flow of products out of the vessel. The reaction is represented by the equation: $2\text{H}_2\text{O}_2 \rightarrow 2\text{H}_2\text{O} + \text{O}_2$. The diagram also shows a gas syringe connected to the reaction vessel, which is used to measure the volume of oxygen gas produced. The diagram is labeled with 'Figure 1' and 'Schematic diagram of the experimental setup'.

.....

25. 1. 2. 2000

ตาราง 19 (ต่อ)

ผู้ได้รับเลือกต่าง	คะแนนที่ได้รับเลือก									
	26 ม.ค.2518	4 เม.ย.2519	22 เม.ย.2522	18 เม.ย.2526	27 ก.ค.2529	24 ก.ค.2531	22 มี.ค. 2535	13 ก.ย.2535		
นายเพิ่มศักดิ์ จรูญงาม	-	33,075	-	-	-	-	-	-	-	-
นายเกษม เจริญพานิช	-	31,285	-	-	-	-	-	-	-	-
นายภักดี กุลบุญ	-	28,129	-	-	-	-	-	-	-	-
นางดวงศร์ ปันทอง	-	19,612	-	34,584	40,755	-	48,746	-	-	-
นายธงชาติ รัตนวิธา	-	18,232		32,816	40,095	-	-	-	-	-
นายมาโนช วัชรกุล	-	-	28,170	37,962	73,689	57,323	-	-	81,591	
นางสุนทร มาศดิตถ์	-	-	34,059	51,911	68,825	49,041	87,748	-	-	
นายนิยม คำแพง	-	-	28,568	-	-	42,711	-	-	-	
			(กิลสิงคม)			(กิลสิงคม)				
นายเอี่ยม อัมพันธ์	-	-	30,602	-	-	-	-	-	-	
			(กิลสิงคม)							

ตาราง 19 (ต่อ)

ผู้ได้รับเลือกตั้ง		คะแนนที่ได้รับเลือกตั้ง									
		26 ม.ค.2518	4 เม.ย.2519	22 เม.ย.2522	18 เม.ย.2526	27 ก.ค.2529	24 ก.ค.2531	22 มี.ค.2535	13 ก.ย.2535		
นายคณ้อง รัชกาลทอง	-	-	21,579 (กิจสังคม)	-	-	-	-	-	-	-	-
นายนิวัตร จันทวร	-	-	30,024 (กิจสังคม)	-	-	-	-	-	-	-	-
นายจรัส โพธิศิริ	-	-	16,551 (กิจสังคม)	-	-	-	-	-	-	-	-
นายถวิล ไพรสณฑ์	-	-	-	51,083	66,072	-	-	-	-	-	-
นายบุญส่ง ชำนาญกิจ	-	-	-	47,875	61,307	-	-	-	-	-	-
นายวัน ศรีเปายะ	-	-	-	39,657	-	-	-	-	-	-	-
นายสิริวัฒน์ เป้าประสงค์	-	-	-	34,831	39,035	-	-	-	-	-	-
นายสุรินทร์ นิสิตวรรณ	-	-	-	-	78,175	61,562	58,544	87,502			

ตาราง 19 (ต่อ)

ผู้ได้รับเลือกตั้ง		คะแนนที่ได้รับเลือก									
		26 ม.ค.2518	4 เม.ย.2519	22 เม.ย.2522	18 เม.ย.2526	27 ก.ค.2529	24 ก.ค.2531	22 มี.ค.2535	13 ก.ย.2535		
นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	-	-	-	-	-	-	-	-	74,333	95,449	

ที่มา : จังหวัดนครศรีธรรมราช. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง วันที่ 4 เมษายน 2519; ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง วันที่ 22 เมษายน 2522; ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง วันที่ 18 เมษายน 2526; ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง วันที่ 27 กรกฎาคม 2529; ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง วันที่ 24 กรกฎาคม 2531; ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม 2535; ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง วันที่ 13 กันยายน 2535; ชัยอนันต์ สมการวิเศษ และนริศกรย จันทาวรินทร์. ข้อมูลพื้นฐานทางศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย. 2531.

2. ปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้ง

การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชนอกจากคุณลักษณะด้านการศึกษา พื้นฐานด้านครอบครัว และประสบการณ์ทางการเมืองแล้วยังมีปัจจัยที่สนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งดังนี้

2.1 พรรคการเมืองที่สังกัด

2.2 สภาพการณ์ทางการเมือง

2.3 ผู้นำทางการเมืองที่เป็นชาวภาคใต้

จะกล่าวถึงรายละเอียดโดยลำดับ

2.1 พรรคการเมืองที่สังกัด ประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่สังกัดขอเสนอ 3 หัวข้อ

2.1.1 ชื่อเสียงของพรรคประชาธิปัตย์

2.1.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งกับการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์

2.1.3 คะแนนนิยมพรรค

2.1.1 ชื่อเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ ชื่อเสียงของพรรคประชาธิปัตย์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการได้รับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาของพรรคซึ่งก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2489 และความสามารถในการดำรงความเป็นพรรคการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอุดมการณ์ของพรรคกัญยัตหลักประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา ตลอดจนบทบาททางการเมืองในฐานะพรรคฝ่ายค้านและกลายเป็นพรรคการเมืองที่ต่อต้านเผด็จการมาโดยตลอดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย¹ เหล่านี้ทำให้ "ประชาธิปัตย์" เป็นพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมจากประชาชนค่อนข้างมากในภาคใต้ และพรรคประชาธิปัตย์เป็นที่รู้จักของประชาชนนครศรีธรรมราชมากขึ้น เมื่อผู้สมัครในสังกัดคือนายไสว สวัสดิสารได้รับเลือกตั้งในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 โดยมีนายสุรินทร์ มาศดิตถ์เป็นผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ในนครศรีธรรมราชเป็นคนต่อมา และเป็นผู้ที่วางรากฐานให้กับพรรคประชาธิปัตย์จนกระทั่งนครศรีธรรมราชได้กลายเป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในปัจจุบัน ข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความนิยมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์ในเบื้องต้น และยังเป็นตัวชี้ให้เห็นต่อไปอีกว่าความเป็น "ประชาธิปัตย์" กลายเป็นปัจจัยสำคัญต่อการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในนครศรีธรรมราช

ชื่อเสียงของพรรคอันเป็นที่มาของความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้เมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่นพบว่า ได้รับความนิยมมากกว่าพรรคการเมืองอื่นมาตลอด โดยดูได้จากการที่มี

¹ ดูรายละเอียดในบทที่ 1.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกตั้งซึ่งมีจำนวนมากกว่าพรรคการเมืองอื่นรายละเอียดดังตาราง 20

ตาราง 20 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคการเมืองอื่นในภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ.2522 - พ.ศ.2535

การเลือกตั้ง						
พรรคการเมือง						
	22 เม.ย.22	18 เม.ย.26	27 ก.ค.29	24 ก.ค.31	22 มี.ค.35	13 ก.ย.35
ประชาธิปัตย์	13	25	36	16	26	36
ความหวังใหม่	-	-	-	-	12	6
สามัคคีธรรม	-	-	-	-	2	-
ชาติไทย	-	1	-	3	2	-
เอกภาพ	-	-	-	-	1	-
มวลชน	-	-	-	-	1	-
กิจสังคม	16	9	1	6	-	-
สหประชาชาติไทย	-	5	2	-	-	-
พลังธรรม	-	-	-	1	1	3
อื่น ๆ *	7	1	4	17	-	-
รวม	38	41	43	43	45	45

- * (1) ในการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 คือพรรคชาติประชาชน 4 ไม่สังกัดพรรค 3
 (2) ในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 คือพรรคชาติประชาธิปไตย 1
 (3) ในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 คือพรรคชาติประชาชน 11 พรรคกิจประชาคม 1 พรรคก้าวหน้า 1 พรรคพลังใหม่ 1
 (4) ในการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531 คือพรรคก้าวหน้า 3 พรรคกิจประชาคม 2 พรรครวมไทย 1.

ที่มา : มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ 12 ฉบับที่ 605 วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2535 ; มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 630 วันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2535.

จากตาราง 20 จะเห็นได้ว่าตั้งแต่การเลือกตั้ง พ.ศ.2522 จนถึงการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 ในสนามการเลือกตั้งภาคใต้ผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นจังหวัดที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด ได้กลายเป็นฐานคะแนนเสียงที่ล้าคึกของพรรคประชาธิปัตย์แทนกรุงเทพมหานคร

2.1.2 ผู้ได้รับเลือกตั้งกับการสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ พรรคการเมืองมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการเมืองระบบรัฐสภา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการเลือกตั้ง ซึ่งพระราชบัญญัติพรรคการเมืองกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง การเข้าสังกัดพรรคการเมืองเป็นสิทธิอันชอบธรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะพิจารณา

การจะวิเคราะห์ได้ว่าบทบาทของพรรคหรือความเป็นพรรคประชาธิปัตย์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากน้อยเพียงใดนั้น การเข้าสังกัดพรรคของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งมีแนวความคิดอย่างไรจึงเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ อันเป็นการศึกษาต่อจากแนวความคิดทางการเมืองในเบื้องต้นของการเป็นตัวแทนประชาชนของผู้ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งได้ศึกษามาแล้ว ในประเด็นนี้ต้องการศึกษาว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ด้วยเหตุผลใด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อสังกัดพรรคประชาธิปัตย์แล้วไม่ค่อยเปลี่ยนสังกัดพรรคอย่างนักการเมืองอีกหลาย ๆ คน ข้อมูลที่น่าเสนอได้จากการสัมภาษณ์ซึ่งถือเป็นหลักฐานปฐมภูมิเพื่อจะได้ใช้วิจารณ์ฐานในการตรวจสอบกับข้อเท็จจริงอันเป็นภาพลักษณ์ของพรรคประชาธิปัตย์ จากการศึกษาเอกสาร และสุดท้ายจากการสัมภาษณ์ประชาชนว่าสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด

ในการเลือกพรรคการเมืองที่จะเข้าสังกัดอันนำมาซึ่งการตัดสินใจสังกัดพรรคประชาธิปัตย์นั้นพบว่าอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มีแนวคิดในการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ รู้จักพรรคประชาธิปัตย์มานาน มีความศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์ของพรรค ศรัทธาผู้นำและสมาชิกพรรค โดยแต่ละท่านได้ให้เหตุผลในการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ดังนี้

¹นายสัมพันธ์ ทองสมัคร ผู้ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้ง สังกัดพรรคประชาธิปัตย์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2518 และเป็นหัวหน้าทีมพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชปัจจุบันได้กล่าวถึงเหตุผลในการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ว่า.

...เป็นพรรคการเมืองเก่าแก่ ที่ตรงกับอุดมการณ์ เป็นพรรคที่ต่อสู้กับระบบที่ไม่เป็นธรรมมาโดยตลอด ตรงกับนิสัยของตัวเองซึ่งไม่ชอบความไม่เป็นธรรม...¹

นายณรงค์ นุ่นทอง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2519 ผู้สมัครรับเลือกตั้งเขต 3 ได้กล่าวถึงสาเหตุการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ว่า

...มันมี 2 สาเหตุนะ ทั้งเรื่องอุดมการณ์ของพรรค แล้วก็เรื่องตัวบุคคลด้วยเนืองจากว่า ผมสนใจการเมืองมานาน ... ผมลงสมัคร ส.ส. ครั้งแรกนั้นเมื่อ ปี 2519 ก่อนที่จะลงเมื่อปี 19 (พ.ศ.2519) ผมเป็นสมาชิกพรรคตั้งแต่ปี 2512 ... จาก การที่เรามีความสนใจทางการเมืองเนี่ย ผมก็ไปฟังการหาเสียงของผู้สมัคร ส.ส. ในการเลือกตั้ง ปี 2512 ... คุณสุรินทร์ มาศดิตถ์ ตอนนั้นท่านนำทีมผู้สมัครพรรค ประชาธิปัตย์ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ก็มีการปราศรัยหาเสียง ในลักษณะที่เสนอนโยบาย ที่ให้ความรู้ทางด้านประชาธิปไตยกับประชาชน ชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ผู้แทนเข้าไปทำอะไร เช่น ท่านจะบอกประชาชนว่า ผู้แทนมีหน้าที่เข้าไปออกกฎหมายไปควบคุมรัฐบาล เพื่อให้ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณออกมาพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชน ... อ้ายเราได้ฟังก็เออ พรรคนี้น่าสนใจ มันไม่เหมือนกับพรรคการเมืองอื่นที่ส่วนมากผู้สมัครก็ มักจะพูดว่า เลือกผมเนี่ยจะทำอ้ายนั้น จะไปสร้างสะพานตรงนั้น ทำถนนตรงนั้น ซึ่งเรา คิดในขณะนั้นว่า อันนั้นมันไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของผู้แทน ... ขณะนั้นผมเป็นครูอยู่ มีความรู้ระดับอนุปริญญา ... จากนั้นผมก็ได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ก็ได้เข้าไปใกล้ชิด เข้าไปสัมผัส ได้ร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งซ่อม ส.ส.กทม. ในปี 2514 ผมก็อยู่ในกลุ่มยุวประชาธิปัตย์ เมื่อเราได้เข้าไปสัมผัส เราก็ได้เห็นว่าการเมืองใน พรรคนี้เขามีอุดมการณ์ เป็นคนที่ตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม ซื่อสัตย์สุจริต เชื่อถือได้ ... ตอนนั้นที่เป็น ส.ส. รุ่งแรกมีชื่อเสียงก็คือคุณสุรินทร์ มาศดิตถ์ คุณชวน หลีกภัย คุณอุทัย พิมพ์ใจชน ท่านอาจารย์ดำรง ลัทธนิพัฒน์ คุณพิชัย รัตตกุล คุณเล็ก นานา หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เมื่อเราได้สัมผัสคนเหล่านี้ ทำให้เราเห็นว่า

¹ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่นนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ บ้านเลขที่ 50/1 ซอยพร้อมพันธ์ ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ.2536.

เขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติเพื่อส่วนรวม ...¹

จากการสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ของนายณรงค์ นุ่นทอง เกิดจากความศรัทธาต่อบุคคลในพรรค การได้เข้าไปสัมผัสในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นอกจากนั้น นโยบายของพรรคก็มีความสำคัญต่อการตัดสินใจ นายณรงค์ นุ่นทองได้กล่าวถึงนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ว่า

... ไปดูเรื่องพรรคมีนโยบายที่ชัดเจน การต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ต่อต้านการเลือกตั้งที่ไม่สุจริต ... ในช่วงนั้น พรรคประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้านและเราก็สู้กับพรรคสหประชาไทยสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร ...²

นอกจากนโยบายพรรคแล้ว ประวัติความเป็นมาของพรรคก็เป็นสิ่งสำคัญ นายณรงค์ นุ่นทอง ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์ว่า

... ได้ยึดถือต่อสู้มาตั้งแต่สมัยท่านควง (นายควง อภัยวงศ์) จุดเด่นของประชาธิปัตย์ตอนนั้น คือ หนึ่ง การต่อต้านเผด็จการ สอง ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ต่อต้านการเลือกตั้งที่ไม่สุจริต ...³

สรุปได้ว่า การเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ของนายณรงค์ นุ่นทองเกิดจากความศรัทธาต่อบุคคลในพรรค ศรัทธาในนโยบายและประวัติความเป็นมาของพรรค ข้อสังเกตในการลงสมัครรับเลือกตั้ง นายณรงค์ นุ่นทอง ลงสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์มาโดยตลอด จนกระทั่งในการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 นายณรงค์ นุ่นทองได้เปลี่ยนไปสังกัดพรรคประชาชนร่วมกับนายธงชาติ รัตนวิชา สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์อีกคนหนึ่ง ต่อมานายณรงค์ นุ่นทอง ได้กลับมาสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยให้เหตุผลถึงกรณี

¹ นายณรงค์ นุ่นทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 310 ถนนกรุงเกษม แขวงบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535.

² แหล่งเดิม.

³ แหล่งเดิม.

กรณีการเปลี่ยนพรรคในครั้งนั้นว่า"เป็นการขัดแย้งเรื่องตัวบุคคล ไม่ได้ขัดแย้งเรื่องอุดมการณ์จึงกลับเข้ามาอีก"¹

นายมาโนชญ์ วิชัยกุล ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ตั้งแต่ พ.ศ.2518 ได้ อรรถาธิบายถึงการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในครั้งนั้นว่า

...คุณพ่อเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ช่วยหาเสียงเป็นหัวคะแนนให้กับคุณสุรินทร์ (นายสุรินทร์ มาศดิตถ์) ... และตอนนั้น มาเรียนหนังสืออยู่กรุงเทพฯ ก็สมัครเป็น สมาชิกพรรค และได้ร่วมกิจกรรมของพรรคมาตั้งแต่ปี 2512 ซึ่งในยุคนั้น ได้ช่วย คุณสุรินทร์ มาศดิตถ์ เริ่มศึกษาพฤติกรรมและการทำงานการเมืองมาตั้งแต่ ตอนนั้น และก็มองว่า พรรคประชาธิปัตย์ถูกโฉลกกับนิสัยถาวรของคนได้ ...²

การเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ของนายมาโนชญ์ วิชัยกุล มีพื้นฐานมาจากครอบครัวเป็นสมาชิก พรรคประชาธิปัตย์ และได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับนายสุรินทร์ มาศดิตถ์

นายธงชาติ รัตติวิศา ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2519 ได้กล่าวถึงที่มาของการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ว่า

...มีความสนใจทางการเมืองมาตั้งแต่ปี 2510 และปี 2510-2518 เป็นช่วงที่พรรค ประชาธิปัตย์อยู่ในความสนใจของประชาชน เหตุการณ์ 14 ตุลา ช่วงนั้นทำให้สนใจ การเมืองมากขึ้น ก็เลยเข้ามาคลุกคลีกับพรรคที่ชอบพอ คือพรรคประชาธิปัตย์ เราไม่ชอบ เผด็จการ ... พรรคประชาธิปัตย์มีนโยบายชัดเจนในการต่อต้านเผด็จการ การทุจริต คิดไม่ชอบในวงการราชการ ... ปี 19(พ.ศ.2519) พี่สุรินทร์ไปชวนให้ลงสมัคร ตอนนั้น ผมเรียนปริญญาโทอยู่ที่จุฬา ... ตอนนั้นเพิ่งทำงาน ยังไม่มีหลักฐานอะไร เงินทองก็ ไม่ค่อยมี แต่ด้วยใจชอบก็เลยลงสมัคร ...³

¹นายณรงค์ นันทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 310 ถนนกรุงเกษม แขวงบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2535.

²นายมาโนชญ์ วิชัยกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กระทรวง อุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2535.

³นายธงชาติ รัตติวิศา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กระทรวง อุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2535.

นายธงชาติ รัตนวิชา ได้เปลี่ยนไปสังกัดพรรคประชาชนในครั้งการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2531 ซึ่งนายธงชาติได้ให้เหตุผลในการเปลี่ยนสังกัดพรรคครั้งนั้นว่า "มีความขัดแย้งในพรรค ในการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีไม่เป็นไปตามหลักที่ควรจะเป็น"¹

นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ใน พ.ศ.2529 เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้อธิบายถึงที่มาของการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ว่า

...พรรคประชาธิปัตย์ เป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวที่มีอายุยืนยาวที่สุด และเป็นพรรคการเมืองที่ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย และเชื่อมั่นในวิถีทางรัฐสภา ในการแก้ปัญหาชาติบ้านเมือง ... มีพื้นฐานการก่อตั้งมาจากบุคคลทั่วไปหลายสาขาอาชีพ หลายระดับ แต่บุคคลเหล่านั้นมีอุดมการณ์ที่ใกล้เคียงกัน ประวัติศาสตร์ทางการเมืองได้พิสูจน์ว่าบุคคลผู้ก่อตั้งพรรค และผู้สืบสานอุดมการณ์ของพรรคประชาธิปัตย์นั้นยืนหยัดอย่างเข้มแข็งอยู่เคียงข้างประชาชน และต่อต้านกับระบบเผด็จการมาโดยตลอด ... มีแนวนโยบายที่ชัดเจน ในขณะเดียวกัน ก็พยายามปรับปรุงและนำเสนอแนวนโยบายใหม่ ๆ โดยทั้งนี้คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม และยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านการปราบปรามการทุจริต และประณามมิชอบในวงราชการ หรือปัญหาคอร์รัปชันนี้เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ผมตัดสินใจ ลงสมัครรับเลือกตั้งในพรรคประชาธิปัตย์...²

นอกจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง สังกัดพรรคประชาธิปัตย์หลายสมัยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็ยังมีผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์รุ่นใหม่ ซึ่งได้แสดงทัศนะอันเป็นข้อมูลที่น่าสนใจประกอบการพิจารณา สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์รุ่นใหม่ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 อย่างนายชินวรณ์ บุญยเกียรติ นายทวีพล เจาะจิตต์ และนายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 เป็นครั้งแรก แทนคุณหญิงสุนัตรา มาศดิตถ์

¹นายธงชาติ รัตนวิชา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กระทรวงอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2535.

²นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่กระทรวงการต่างประเทศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2535.

ผู้ซึ่งต้องการทำงานให้กับพรรคอย่างเต็มที่¹ สมาชิกสมาชิแทนราษฎรทั้งสามท่าน ได้ให้เหตุผลในการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ว่า

...เห็นว่าพรรคนี้มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกับปัญหาของประชาชนและความรู้สึกส่วนตัวที่มีอยู่กับประชาชน ... เพราะตัวเองเป็นผลกำเริบจากกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการรุ่น 16 ตุลาคม ... เห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์สามารถนำอุดมการณ์ส่วนตัวมาใช้ทางการเมืองได้ ไม่ใช่พรรคที่ถูกครอบงำโดยนายทุนของพรรค ที่สำคัญที่สุดเป็นบทบาทพิสูจน์สำหรับผมเองเพราะว่าผมเข้ามาช่วงพรรคตกต่ำ แต่ลงสมัครเพราะต้องการสืบทอดเจตนารมณ์ของพรรค ...²

และ

...พรรค(การเมือง) มาหลายพรรค แต่พี่แล (พิจารณา) หัวหน้าพรรคที่ถือว่าถ้าหัวหน้าดี ก็ต้องดี เหมือนในบ้าน ถ้าหัวหน้าครอบครัวดี ก็จะต้องดีสองพี่แล(พิจารณา) สมาชิกในพรรค...สมาชิกประชาธิปัตย์เป็นนักวิชาการมาก มีสัดส่วนที่เป็นนักวิชาการมากกว่านักธุรกิจ...สรุปแล้วหนึ่ง หัวหน้า (พรรค) ดี สอง สมาชิกในพรรคดี ...³

และ

...คลุกคลีอยู่กับพรรคนี้มานาน สมัยพ่อ รู้จักพรรคนี้พอสมควร เป็นพรรคที่ตั้งมานานช่วย (พรรค) มาตั้งแต่สมัยพ่อ (นายสุรินทร์ มาศดิตถ์)...⁴

¹คุณหญิงสุภัทรา มาศดิตถ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ ถนนเศรษฐศิริ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2535.

²นายชินวรณ์ บุญเกียรติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 3 หมู่ 8 ตำบลช้างกลาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2535.

³นายตรีพล เจาะจิตต์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ ถนนเศรษฐศิริ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2535.

⁴นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 246 หมู่ 9 ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2535.

จากการให้สัมภาษณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ รุ่นใหม่ทำให้ทราบถึงมูลเหตุสำคัญของการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ พิจารณาถึงอุดมการณ์พรรค อันตรงกับความคิดส่วนตัว และเป็นการพิสูจน์ตัวเองต่อพรรคและต่อประชาชน เพราะลงสมัครในช่วงที่กล่าวได้ว่า พรรคประชาธิปัตย์อยู่ในภาวะตกต่ำ นายตรีพล เจาะจิตต์ พิจารณาตัวบุคคลอันหมายถึงผู้นำพรรคและสมาชิกพรรค ส่วนนายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุด (13 กันยายน พ.ศ. 2535) ก็จริง แต่นายสุรเชษฐ์ก็มีประสบการณ์ทางการเมือง คลุกคลีอยู่กับพรรคประชาธิปัตย์มานาน อันเนื่องมาจากการช่วยบิดา คือนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2500

จากการศึกษาสาเหตุของการเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ของอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่พบว่า มีหลักการไม่แตกต่างกัน อยู่ในขอบข่ายของการได้รู้จักประวัติความเป็นมา และคลุกคลีสัมผัสกับพรรคประชาธิปัตย์มานาน ศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์ของพรรค ศรัทธาผู้นำและสมาชิกพรรค เป็นต้น ทรรศนะเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อพรรคการเมืองที่สังกัด และเมื่อเข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์แล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชเหล่านี้ ไม่นิยมเปลี่ยน ไปสังกัดพรรคอื่นเหมือนนักการเมืองในภาคอื่น ๆ การเปลี่ยนสังกัดพรรคจะทำให้ไม่ได้รับความศรัทธาจากประชาชนและสุดท้ายจะไม่ได้รับเลือกตั้ง โดยมีตัวอย่าง 2 กรณี คือ

กรณีแรก พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช อดีตรองผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นที่ยอมรับในเรื่องการปราบปรามผู้ก่อการร้าย ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 และได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนที่นำสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่น¹ ต่อมาในการเลือกตั้งวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช เปลี่ยนไปสังกัดพรรคกิจสังคมผลปรากฏว่าสอบตก ลำหรับสาเหตุของการไม่ได้รับเลือกตั้งในครั้งนั้นพลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช ยอมรับว่าเป็นเพราะการเปลี่ยนสังกัดพรรค² โดยพลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช ได้กล่าวถึงความได้เปรียบของพรรคประชาธิปัตย์ในสนามเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชว่า "พรรคนี้มันเข้มแข็ง มีจุดยืน พรรคนี้ยืนหยัดสำหรับภาคใต้ พรรคประชาธิปัตย์มันใหญ่มาก่อนแล้วมันลงรากลึกมาก่อนแล้ว เข้ามาฝังรากตั้งแต่ปี 2500 ในนครศรี"³

¹ พลตำรวจตรี ขุนพันธรักษ์ราชเดช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 764/5 ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2535.

² แหล่งเดิม.

³ แหล่งเดิม.

กรณีที่สอง การเปลี่ยนสังกัดพรรคประชาชนของนายณรงค์ นุ่นทอง นายธงชาติ รัตนวิชา นายถวิล ไพรสงค์ ในครั้งการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531 ผลปรากฏว่าไม่ได้รับเลือกตั้งทั้ง 3 ท่าน นายณรงค์ นุ่นทองได้รับเลือกตั้งอีกครั้งเมื่อกลับไปสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 ส่วนนายถวิล ไพรสงค์ เปลี่ยนไปสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคพลังธรรมในกรุงเทพมหานคร

จากกรณีดังกล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเป็น "ประชาธิปัตย์" เป็นปัจจัยสำคัญต่อการได้รับความไว้วางใจจากประชาชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรุ่นใหม่อย่างนายชินวรณ์ บุญยเกียรติ และนายสุรเชษฐ์ มาคิตติโก้นั้น เห็นว่าการได้รับเลือกตั้งมีผลมาจากคะแนนนิยมพรรค ถึง 30 เปอร์เซ็นต์¹ ซึ่งในรายละเอียดของคะแนนนิยมพรรคจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นของคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งและความเป็นพรรคประชาธิปัตย์นั้น เมื่อประชาชนพิจารณาประกอบการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้เขียนพบว่า ประชาชนจะพิจารณาและให้ความสำคัญทั้งคุณลักษณะของผู้สมัคร และพรรคดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 21 ประเด็นที่ประชาชนพิจารณาในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

พรรคการเมือง	คุณลักษณะของผู้สมัคร	ทั้งพรรคและคุณลักษณะของผู้สมัคร ประกอบกัน
ร้อยละ 28	12.4	59.68

ที่มา : สัมภาษณ์ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3 เขต
เลือกตั้ง จำนวน 315 คน

¹จากการสัมภาษณ์นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ ได้กล่าวว่าการได้รับคะแนนรวม 45 เปอร์เซ็นต์ ก็สามารถได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง (ญาติพี่น้อง 5 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มเพื่อน 5 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มผลประโยชน์ 5 เปอร์เซ็นต์) นายสุรเชษฐ์ มาคิตติโก้นให้ความสำคัญกับพรรค 30 เปอร์เซ็นต์ ตัวบุคคล 5 เปอร์เซ็นต์ การต่อสู้ 5 เปอร์เซ็นต์ การหาเสียง 5 เปอร์เซ็นต์ รวม 45 เปอร์เซ็นต์.

จากตาราง 21 จะเห็นได้ว่า ในการลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้น ประชาชนจะให้ความสำคัญทั้งพรรคการเมืองและคุณลักษณะของผู้สมัครประกอบกันร้อยละ 59.68 และพิจารณาเฉพาะพรรค ร้อยละ 28 พิจารณาเฉพาะคุณลักษณะของผู้สมัคร ร้อยละ 12.4 อันสรุปได้ว่า ทั้งพรรคการเมืองและคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความสำคัญพอๆกัน

2.1.3 คะแนนนิยมพรรค คะแนนนิยมพรรค เป็นตรรกะอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า พรรคการเมืองได้รับความนิยมจากประชาชน หรือประชาชนให้ความสนใจเลือกพรรคการเมืองนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด โดยดูจากคะแนนรวมที่พรรคการเมืองนั้นได้รับ การได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคน สะท้อนให้เห็นเจตนารมณ์บางส่วนของผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่คะแนนเสียงโดยรวมของพรรคการเมืองใด ๆ สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ทั้งหมด ของผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ในหัวข้อนี้ต้องการเสนอข้อมูลและวิเคราะห์เกี่ยวกับคะแนนนิยมพรรคประชาธิปไตยกับพรรคการเมืองสำคัญอื่น ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อแสดงให้เห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์มีคะแนนนิยมพรรคเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่นในสนามเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาพบว่า คะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีมากกว่าคะแนนนิยมของพรรคการเมืองสำคัญอื่น ๆ แทบทุกครั้งที่เลือกตั้ง รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 22 คะแนนนิยมของพรรคการเมืองสำคัญ ๆ ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2518-2535 (13 กันยายน)

พรรคการเมือง	คะแนนนิยม									
	26 ม.ค.2518	4 เม.ย.2519	22 เม.ย.2522*	18 เม.ย.2526	27 ก.ค.2529	24 ก.ค.2531	22 มี.ค.2535	13 ก.ย.2535***		
ประชาธิปัตย์	196,153	275,487	151,055	377,549	544,752	313,087	531,791	694,038		
สังคมนิยม	77,912	-	-	-	-	-	-	-		
กิจสังคม	77,588	100,513	156,381	233,382	106,635	78,911	-	-		
ก้าวหน้า	-	-	-	-	95,666	105,248**	-	-		
พลังธรรม	-	-	-	-	-	124,442	275,942	476,110		
เอกภาพ	-	-	-	-	-	-	144,175	-		
ความหวังใหม่	-	-	-	-	-	-	72,355	-		

ตาราง 22 (ต่อ)

พรรคการเมือง		คะแนนนิยม									
		26 ม.ค.2518	4 เม.ย.2519	22 เม.ย.2522*	18 เม.ย.2526	27 ก.ค.2529	24 ก.ค.2531	22 มี.ค.2535	13 ก.ย.2535****		
ประชาชน	-	-	-	-	-	-	175,958***	-	-		

หมายเหตุ * ข้อมูลเขตเลือกตั้งที่ 1 และเขตเลือกตั้งที่ 2
 ** สังกัดสมัครรับเลือกตั้งเฉพาะเขตเลือกตั้งที่ 3
 *** สังกัดสมัครเฉพาะเขตเลือกตั้งที่ 2 และเขตเลือกตั้งที่ 3
 **** มีพรรคการเมืองและผู้สมัครแข่งขันเพียง 3 พรรค คือ ประชาธิปัตย์ พลังธรรม เสรีธรรม

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช. เรื่องการประกาศผลการเลือกตั้ง วันที่ 22 เมษายน 2522-13 กันยายน 2535 ; การปกครองกระทรวงมหาดไทย. รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 26 มกราคม 2518 ; สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วราชอาณาจักร 4 เมษายน 2519. (รวบรวมและจัดทำตาราง โดยผู้เขียน)

จากตาราง 22 จะเห็นได้ว่า พรรคประชาธิปัตย์มีคะแนนนิยมพรรคมากกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ ยกเว้นการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 โดยมีพรรคกิจสังคมมีคะแนนนิยมเป็นอันดับรองในการเลือกตั้ง พ.ศ.2519, พ.ศ.2526 และ พ.ศ.2529 พรรคประชาชนมีคะแนนนิยมเป็นอันดับรองในการเลือก พ.ศ.2531 และพรรคพลังธรรมมีคะแนนนิยมเป็นอันดับรองในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 และวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 จากตาราง 22 สามารถสรุปได้ว่า ภาพพจน์โดยรวมพรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมมากกว่าพรรคการเมืองอื่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากการได้รับคะแนนนิยมมากกว่าพรรคการเมืองอื่นแล้ว คะแนนนิยมระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคการเมืองที่มีคะแนนนิยมรองลงมา ก็มีความต่างกันเป็นจำนวน 1 แสน เป็นอย่างน้อย และมีความต่างกันมากถึง 438,117 คะแนนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 23 ความต่างระหว่างคะแนนนิยมของพรรคการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2518-2535

การเลือกตั้ง	คะแนนนิยมของ พรรคประชาธิปัตย์	คะแนนนิยมของพรรค ที่มีคะแนนอันดับรอง	ความต่างของ คะแนนนิยม
26 มกราคม 18	196,153	77,912 [*]	118,241
4 เมษายน 19	275,487	100,513 ^{**}	174,974
18 เมษายน 26	377,549	233,382 ^{**}	114,167
27 กรกฎาคม 29	544,752	106,635 ^{**}	438,117
24 กรกฎาคม 31	313,087	175,958 ^{***}	137,129
22 มีนาคม 35	531,791	275,942 ^{****}	255,849
13 กันยายน 35	694,038	476,110 ^{****}	217,928

* พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

** พรรคกิจสังคม

*** พรรคประชาชน

**** พรรคพลังธรรม

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่อง ผลการเลือกตั้ง วันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519, วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526, วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529, วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531, วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535, วันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535. (จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 23 จะเห็นได้ว่าความต่างระหว่างคะแนนนิยม ของพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคการเมืองที่มีคะแนนรองลงมามากกว่าหนึ่งแสนทุกครั้ง และในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 คะแนนนิยมมีความต่างมากถึง 438,117 คะแนน เพราะฉะนั้นคะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ จะนำพรรคการเมืองอื่นแทบทุกครั้งที่การเลือกตั้ง(ยกเว้นการเลือกตั้ง พ.ศ.2522) และความต่างของคะแนนนิยมซึ่งมีเป็นจำนวนมากย่อมแสดงให้เห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมมากกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากความต่างของคะแนนนิยมพรรคโดยรวม ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคการเมืองอื่น ซึ่งมีเป็นจำนวนมากแล้ว ในส่วนคะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์เองก็เพิ่มมากขึ้นแทบทุกครั้งที่เลือกตั้ง จากคะแนนนิยมพรรค 196,153 คะแนน ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 มีคะแนนนิยมพรรคเป็น 694,038 คะแนนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 24 คะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2518 - 2535

การเลือกตั้ง	คะแนนนิยม
26 มกราคม 2518	196,153
4 เมษายน 2519	275,487
22 เมษายน 2522	191,436
18 เมษายน 2526	377,549
27 กรกฎาคม 2529	544,752
24 กรกฎาคม 2531	313,087
22 มีนาคม 2535	531,791
13 กันยายน 2535	694,038

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผล
การเลือกตั้ง วันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519, วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526, วันที่
27 กรกฎาคม พ.ศ.2529, วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531, วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.
2535, วันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535. (จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 24 จะเห็นได้ว่า คะแนนนิยมพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่ำที่สุดคือ 191,436 คะแนนในการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 และมีคะแนนนิยมสูงสุด 694,038 คะแนน ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 การได้รับคะแนนนิยมเพิ่มขึ้นในเกือบทุกครั้งที่เลือกตั้งเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นด้วย

2.2 สภาพการณ์ทางการเมือง ปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนต่อการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น นอกจากคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การสร้างผลงาน หรือการมีบทบาทสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน และชื่อเสียงของพรรคการเมืองที่สังกัดแล้ว สภาพการณ์ทางการเมืองหรือสภาพแวดล้อมทางการเมืองก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการได้รับเลือกตั้ง สภาพการณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงต่อกระบวนการรณรงค์หาเสียง และผลของการเลือกตั้ง¹

ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงสภาพการณ์ทางการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการได้รับเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ.2512 - 2535 โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ สภาพการณ์ทางการเมืองในระดับชาติ กับสภาพการณ์ทางการเมืองในท้องถิ่น อันมีผลกระทบต่อการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2.1 สภาพการณ์ทางการเมืองในระดับชาติ สภาพการณ์ทางการเมืองในระดับชาติเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีผลกระทบเชิงบวกต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ให้ได้รับเลือกตั้งเพิ่มขึ้น และผลกระทบเชิงลบที่ทำให้การได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชลดลง

2.1.1.1 สภาพการณ์ทางการเมืองที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการได้รับเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังต่อไปนี้

1. **สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512**
สภาพการณ์ทางการเมืองหลังจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงแก่อสัญกรรม พ.ศ.2506 จนถึงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ประเทศไทยมีสภาพการณ์ทางการเมืองที่เป็นเผด็จการ โดยมีศูนย์กลางแห่งอำนาจอยู่กับกลุ่มจอมพลถนอม กิตติขจร มีพรรคสหประชาไทยเป็นหน่วยสร้างความชอบธรรมแห่งการใช้อำนาจ และมีพรรคการเมืองคู่แข่งคือพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านใหญ่ที่ต่อต้านเผด็จการมาตั้งแต่ พ.ศ.2500 การเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 นั้น เป็นการเลือกตั้งภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 เป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขต มีพรรคการเมืองใหญ่แข่งขันกันสองพรรค คือพรรคสหประชาไทยอันเป็นฝ่ายรัฐบาลเผด็จการกับพรรคประชา

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะทหาร. 2524.

ธิปัตย์¹ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านและต่อต้านเผด็จการ การที่พรรคสหประชาไทยเป็นพรรคการเมืองของกลุ่มจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งมีความชอบธรรมในการใช้อำนาจในการบริหารประเทศในขณะนั้นทำให้สภาพการณ์ทางการเมืองในการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 เอื้ออำนวยต่อพรรคสหประชาไทยมากกว่าพรรคการเมือง อื่น ๆ การเลือกตั้งครั้งนั้นพรรคประชาธิปัตย์ก็ยังเป็นคู่แข่งที่สำคัญของพรรคสหประชาไทยและสามารถนำสมาชิกเข้าสู่สภาได้ถึง 57 คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช พรรคประชาธิปัตย์ในฐานะเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่กล้าต่อต้านการใช้อำนาจในสภาพการณ์ทางการเมืองที่เป็นเผด็จการย่อมเป็นที่พึงพอใจของประชาชนนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ชอบการใช้อำนาจกดขี่ สยามเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ประชาธิปัตย์ภายใต้การนำของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ จึงได้รับการยอมรับจากประชาชนให้เข้าสู่สภาถึง 5 คน จาก 6 คนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งก่อนหน้านี้ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2500 สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกเพียง 1 ที่นั่ง และนับจากการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 เป็นต้นมาพรรคประชาธิปัตย์ก็เป็นที่รู้จักของประชาชน และมีฐานคะแนนเสียงในจังหวัดนครศรีธรรมราชค่อนข้างมั่นคงมากกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ มาโดยตลอด

2. สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519

สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 อยู่ภายใต้รัฐบาลผสมของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งมีพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลถึง 16 พรรค รัฐบาลชุดนี้ถูกขนานนามว่าเป็นรัฐบาลชุด "ร้อยพ่อพันแม่"² การบริหารประเทศของรัฐบาลผสมประสบกับปัญหาความขัดแย้งในคณะรัฐมนตรีและกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สนับสนุน จนกระทั่งจะมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีในวันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2519 หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงประกาศยุบสภาเสียก่อนใน วันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2519³

วิกฤตทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมชทำให้ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งแกนนำอย่างพรรคกิจสังคมที่มีหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะทหาร. 2524. หน้า 236-237.

² กระมล ทองธรรมชาติ สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา พงษ์ไกรเลิศ. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล. 2531. หน้า 85.

³ เอกสารข่าวรัฐสภา 18(411) : 29 ; 16 มิถุนายน พ.ศ.2535.

ปราโมชเป็นหัวหน้าพรรคนั้นอยู่ในเชิงลบ ในทางกลับกันสภาพการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นกลับเอื้ออำนวยต่อพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งมีการปรับนโยบายจากที่เคยเป็นพรรคการเมืองอนุรักษ์นิยมเป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายสังคมนิยมอ่อน ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสความเคลื่อนไหวของสังคมไทยในขณะนั้น นอกจากนี้การทำหน้าที่พรรคฝ่ายค้านของพรรคประชาธิปัตย์ในรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมชเป็นที่พอใจของประชาชน และประกอบกับบทเรียนจากการเลือกตั้งวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ปรับขบวนการรณรงค์หาเสียงในจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อให้การหาเสียงเป็นไปอย่างทั่วถึงและให้ฐานคะแนนเสียงกระจายไปตามท้องที่ต่าง ๆ การแข่งขันทางการเมืองในนครศรีธรรมราชครั้งการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งมีนายสุรินทร์ มาศดิตถ์เป็นหัวหน้าทีมกับพรรคกิจสังคมซึ่งอยู่ในฐานะพรรคร่วมรัฐบาลรักษาการณั้จึงเป็นคู่แข่งที่สำคัญที่สุด แต่วิกฤตการณ์ของรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมชทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้เปรียบ ผลการเลือกตั้งจึงทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งทั้งทีม 8 ที่นั่งในนครศรีธรรมราช และพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งทั่วประเทศมากที่สุด 114 ที่นั่ง

3. สภาพการณ์ทางการเมืองกับการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 และวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 เนื่องจากการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 และการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 เกิดขึ้นจากการยุบสภา¹ ภายใต้การบริหารประเทศของรัฐบาลอันมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี² สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งซึ่งมีผู้บริหารประเทศคนเดียวกันและเป็นการเลือกตั้งที่เกิดจากการยุบสภาเหมือนกันนั้นย่อมไม่มีอะไรต่างกันมากนัก จึงได้ศึกษาสภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งควบคู่กัน

ระหว่าง พ.ศ. 2523 (3 มีนาคม) ถึง พ.ศ. 2531 การเมืองไทยมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นผู้นำรัฐบาลถึง 8 ปี โดยมีประชาธิปัตย์เป็นพรรคร่วมรัฐบาล การเป็นผู้นำที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นเท้ไว้วางพระราชฤทัยของพระมหากษัตริย์ทำให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกที่มีพื้นเพเป็นชาวกาได๋ บิดามารดามีถิ่นกำเนิดที่จังหวัดนครศรี

¹ การเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 เกิดขึ้นภายหลังการยุบสภาวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526 ส่วนการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 เกิดขึ้นภายหลังการยุบสภาวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2529.

² พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2523 ถึงวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531.

ธรรมราช¹ ย่อมทำให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนนครศรีธรรมราช นอกจากความสัมพันธ์อันดีระหว่าง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้² ย่อมส่งผลเชิงบวก ต่อพรรคประชาธิปัตย์ทั้งในการเลือกตั้ง พ.ศ.2526และการเลือกตั้ง พ.ศ.2529 โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งทั้งทีม 9 คนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 มีประเด็นที่ควรพิจารณา คือ การเลือกตั้งครั้งนี้เกิดจากรัฐบาลอันมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเป็นนายกรัฐมนตรีได้ถูกคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) ยึดอำนาจเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 ด้วยข้ออ้างสำคัญ 1 ใน 5 ข้อคือ การฉ้อราษฎร์บังหลวง³ หลังการยึดอำนาจคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติประกาศยึดทรัพย์สินและการเมืองที่มีทรัพย์สินอันน่าสงสัยว่าจะได้มาโดยมิชอบ ซึ่งในกรณีดังกล่าวพรรคประชาธิปัตย์ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับพรรคการเมืองใหญ่อื่น ๆ สถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นเคลื่อนไหวไปตามกระแสของสังคมซึ่งต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการทุจริตคอรัปชัน ภาพพจน์ของพรรคการเมืองอยู่ในภาวะตกต่ำรวมทั้งพรรคประชาธิปัตย์ แต่ด้วยภาพพจน์ของหัวหน้าพรรคนายชวน หลีกภัย ซึ่งมีคุณลักษณะเด่นในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต เป็นผลให้ภาพพจน์เชิงลบของพรรคประชาธิปัตย์น้อยกว่าพรรคการเมืองอื่นซึ่งมีสมาชิกพรรคถูกยึดทรัพย์สินหลายคน⁴ ในขณะที่พรรคพลังธรรมอันมีพลตรีจำลอง ศรีเมืองก็มีภาพพจน์ที่โดดเด่นในด้านความซื่อสัตย์เช่นกัน การแข่งขันทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งนั้นจึงเป็นการแข่งขันระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคพลังธรรม โดยมีพรรคเอกภาพเป็นตัวแทรก⁵ พรรคพลังธรรมต้องการขยายฐานคะแนนเสียงของพรรคในภาคใต้ ในขณะที่พรรค

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช. เกิดขึ้นได้. 2529.

²ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อผู้นำทางการเมืองที่เป็นชาวภาคใต้.

³เอกสารข่าวรัฐสภา 17(386) : 27-41 ; 1 มิถุนายน 2534.

⁴ผู้ถูกยึดทรัพย์สิน อาทิ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ พลตรีประมาณ อติเวทสาร นายมนตรี พงษ์พานิช นายวัฒนา อิศวเหม ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง เป็นต้น.

⁵ทีมพรรคเอกภาพที่สำคัญ คือ นายชำนาญ คักดีเศรษฐ นายสุธรรม แสงประทุม และ นายวิทยา แก้วภราดัย ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งเปลี่ยนสังกัดพรรคบ่อย การเลือกตั้ง พ.ศ.2518 สังกัดพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2529 สังกัดพรรคก้าวหน้า พ.ศ.2531 สังกัดพรรคก้าวหน้า พ.ศ.2535 (22 มีนาคม) สังกัดพรรคเอกภาพ และในการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 สังกัดพรรคพลังธรรม ; ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช.

ประชาธิปไตยยังคงได้เปรียบตรงที่หัวหน้าพรรค นายชวน หลีกภัย เป็นคนพื้นเพภาคใต้¹ ความนิยมในตัวหัวหน้าพรรคนายชวน หลีกภัยทำให้พรรคประชาธิปัตย์เป็นที่นิยมของประชาชนนครศรีธรรมราชเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้อดีตสมาชิกพรรคบางคนเช่น นายณรงค์ นุ่นทอง นายธงชาติ รัตนวิสา กลับมาสมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และยังมีการปรับทีมในเขตเลือกตั้งที่ 2 โดยมีผู้สมัครหน้าใหม่ คือ นายตรีพล เจาะจิตต์ และนายชินวรณ์ บุญยเกียรติลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือก 7 ที่นั่ง พรรคพลังธรรมได้รับเลือก 1 ที่นั่ง พรรคเอกภาพได้รับเลือก 1 ที่นั่ง ต่อมาในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 สนามเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชกล่าวได้ว่าเป็นการแข่งขันระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคพลังธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งครั้งก่อน ๆ อันมีพรรคการเมืองส่งผู้สมัครหลายพรรคการเมือง แต่นับวันการแข่งขันทางการเมืองเป็นระบบพรรคมากขึ้น ดังตารางต่อไปนี้

¹ดูรายละเอียดในหัวข้อผู้นำทางการเมืองที่เป็นชาวภาคใต้.

ตาราง 25 จำนวนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง
พ.ศ.2526 - 2535

การเลือกตั้ง	จำนวนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครฯ
18 เมษายน พ.ศ.2526	9
27 กรกฎาคม พ.ศ.2529	14
24 กรกฎาคม พ.ศ.2531	13
22 มีนาคม พ.ศ.2535	9
13 กันยายน พ.ศ.2535	3*

* พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังธรรม พรรคกิจสังคม

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช. (รวบรวมข้อมูลและจัดทำตารางโดย
ผู้เขียน)

ผลการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 ปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือก
6 ที่นั่งและพรรคพลังธรรมได้รับเลือก 3 ที่นั่ง มีข้อสังเกตจากการเลือกตั้งครั้งนี้ ก็คือ คะแนนเสียง
ของผู้ส่อบดกล้างักพรรคประชาธิปัตย์มิได้ลดลงแต่กลับเพิ่มขึ้น ในขณะที่คะแนนเสียงของผู้สมัคร
พรรคพลังธรรมกลับเพิ่มขึ้นมากกว่า ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 26 เปรียบเทียบคะแนนเสียงของผู้สอบตทพรรคประชาธิปัตย์กับคะแนนเสียงของผู้ได้รับเลือกตั้งสังกัดพรรคพลังธรรมในการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 กับวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	การเลือกตั้ง		คะแนนที่เพิ่มขึ้น
	22 มีนาคม 2535	13 กันยายน 2535	
นายณรงค์ นันทอง (ประชาธิปัตย์)	48,746	53,546	4,800
นายอภิชาติ การิกานูจน์ (ประชาธิปัตย์)	43,228	52,360	9,132
นายบุญพรรณ สุทธิวิวรรณ (ประชาธิปัตย์)	42,395	51,526	9,131
นายชำนาญ คัคคิเศรษฐ (พลังธรรม)	48,060	70,039	21,979
นายวิทยา แก้วภราดัย (พลังธรรม)	41,426	64,706	23,280
นายสุธรรม แสงปทุม (พลังธรรม)	39,270	63,052	23,782

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช. ประกาศผลการเลือกตั้ง ลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2535 ; ลงวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 26 จะเห็นได้ว่าคะแนนเสียงทั้งหมดของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคพลังธรรมเพิ่มขึ้นในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 แต่คะแนนเสียงของนายณรงค์ นันทอง สังกัดพรรคประชาธิปัตย์เพิ่มเพียง 4,800 คะแนน เพราะฉะนั้นจึงมิได้หมายความว่าความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ลดลง ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์กลับเพิ่มขึ้น แต่ความนิยมของพรรคพลังธรรมเพิ่มขึ้นมากกว่าในเขตเลือกตั้งที่ 3 สำหรับการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535

2.1.1.2 สภาพการณ์ทางการเมืองที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อการได้รับเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพการณ์ทางการเมืองในระดับชาติที่มีผลกระทบเชิงลบต่อการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีดังนี้

1. สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2518 การเลือกตั้งวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2518 เกิดขึ้นหลังว่างเว้นจากการเลือกตั้งมาสี่ปี นับแต่ได้มีการปฏิวัติยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 และยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2514 การเลือกตั้งในครั้งนั้นอยู่ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ

สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 นั้น มีข้อสังเกตก็คือผู้มีอำนาจทางการเมืองกลุ่มจอมพลถนอม กิตติขจรและจอมพลประภาส จารุเสถียรหมดอำนาจลง พร้อมกับการสลายตัวของพรรคสหประชาไทย โดยมีผู้นำประเทศตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 จนถึงการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2518 คือนายสัญญา ธรรมศักดิ์ การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อแก้ปัญหาบ้านเมือง มิใช่มีความมุ่งหมายที่จะสืบทอดอำนาจทางการเมือง จึงมิได้จัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อแข่งขันในการเลือกตั้ง การเลือกตั้งครั้งนี้พรรคการเมืองต่าง ๆ จึงแข่งขันกันเองมิใช่แข่งขันกับรัฐบาล ซึ่งกำลังอยู่ในอำนาจดังที่เคยปรากฏในการเลือกตั้งครั้งก่อน ๆ ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในระยะนี้คือฝ่ายก้าวหน้า หรือ "พรรคฝ่ายซ้าย" เริ่มมีบทบาทมากขึ้นหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516¹

จากสภาพการณ์ทางการเมืองที่พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายได้รับความนิยมมากขึ้นมีพรรคการเมืองใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคการเมืองอนุรักษนิยมในขณะนั้นก็ตกอยู่ในภาวะยุ่งยากทางการเมือง ถึงแม้ว่าจะเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่ใหญ่ที่สุดและมีบทบาททางการเมืองมาโดยตลอด แต่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายได้รับความนิยม ก็มีผลให้พรรคการเมืองแนวอนุรักษนิยมอย่างพรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมลดลง ประกอบกับโครงสร้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511กำหนด

¹ในการเลือกตั้งวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2518 มีพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง 3 พรรค คือ พรรคพลังใหม่ พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย และพรรคแนวร่วมสังคมนิยม ; ดูรายละเอียดในชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้งพรรคการเมือง รัฐบาล และคณะทหาร. 2524. หน้า 20.

การเลือกตั้งไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ¹ คือเป็นวิธีการเลือกตั้งทั้งแบ่งเขตทั้งรวมเขต² จังหวัดนครศรีธรรมราชแบ่งการเลือกตั้งออกเป็น 3 เขต กล่าวคือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอสิชล อำเภอขนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอพรหมคีรี³

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วยอำเภอลานสกา อำเภอนาวัง อำเภอทุ่งสง อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอพิปูน อำเภอพรหมคีรี⁴

เขตเลือกตั้งที่ 3 ประกอบด้วยอำเภอปากพนัง อำเภอหัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอชะอวด

การแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 3 เขต มีผลกระทบต่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวคือ การแบ่งเขตเลือกตั้งเช่นนี้กับการที่จะได้รับเลือกตั้งทุกเขตนั้นจะต้องมีฐานคะแนนเสียงกระจายอยู่ทุกท้องที่ มีการรณรงค์หาเสียงอย่างทั่วถึง ความเปลี่ยนแปลงการแบ่งเขตเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2518 เป็นผลให้พรรคประชาธิปัตย์ปรับขบวนไม่ทัน ทำการรณรงค์หาเสียงไม่ทั่วถึง และไม่สม่ำเสมอในทุกเขตเลือกตั้ง เป็นการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองขนาดเล็กจะจงหาเสียงในพื้นที่เลือกตั้งเขตใดเขตหนึ่ง ส่งผลให้พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยรณรงค์หาเสียงได้ทั่วถึงกว่าในเขตเลือกตั้งที่ 3 ทำให้พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยได้รับเลือกตั้ง 2 ที่นั่ง⁵ พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 3 ที่นั่งจากที่เคยได้รับ

¹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475, 2489, 2490, 2492 และ พ.ศ. 2511 กำหนดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต คือ เขตเลือกตั้งหนึ่ง จะมีผู้แทนได้เพียงคนเดียวและการเลือกตั้งแบบรวมเขต คือประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสามารถลงคะแนนได้เท่ากับจำนวนผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตการปกครองคือทั้งจังหวัด ; ดูรายละเอียดใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะทหาร. 2524. หน้า 3-4.

²ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 113. ไม่ใช่เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งทั้งหมดแบบการรวมเขต แต่แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งด้วย โดยให้แต่ละเขตการเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน.

³ในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 เป็นต้นมา อำเภอพรหมคีรี อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 2.

⁴ในเขตการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 เป็นต้นมา อำเภอพรหมคีรีอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 3.

⁵ผู้ได้รับเลือกตั้งคือ นายชวนี ศักดิ์เศรษฐ์ และนายอาคม สุวรรณพ.

เลือกตั้ง 5 ที่นั่ง ครึ่งการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 พรรคกิจสังคมได้รับเลือก 1 ที่นั่ง

2. สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 ภายหลังการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 รัฐบาลภายใต้การนำของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช¹ บริหารประเทศท่ามกลางความวุ่นวายทางการเมืองทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ สถานการณ์ทางการเมืองที่ค่อนข้างเด่นชัดในขณะนั้น คือความเติบโตของขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยใกล้เคียง ขบวนการคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในประเทศเวียดนาม ลาวและกัมพูชา² สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศก็มีการแบ่งกลุ่มเป็นฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย ความวุ่นวายภายในประเทศและสถานการณ์เกี่ยวกับขบวนการคอมมิวนิสต์นำไปสู่การทำรัฐประหารวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519³ รัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 สิ้นสุดลง คณะรัฐประหารซึ่งเรียกตัวเองว่าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจัดตั้งรัฐบาลปกครองประเทศด้วยนโยบายชาตินิยม โดยมียาธานินทร์ กรัยวิเชียรเป็นนายกรัฐมนตรี สภาพการณ์ทางการเมืองอยู่ในภาวะถูกกดตันจนกระทั่งรัฐบาลนายยาธานินทร์ กรัยวิเชียรถูกทำรัฐประหารอีกครั้งวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2520 คณะรัฐประหารนำโดยพลเรือเอกถนอม ชลออยู่ได้จัดตั้งรัฐบาลโดยมีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นนายกรัฐมนตรี และปกครองประเทศจนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2521 และให้มีการเลือกตั้ง

¹รัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช. ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคธรรมสังคม และพรรคสังคมชาตินิยม.

²กระมล ทองธรรมชาติ สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา พงษ์ไกรเลิศ. การเลือกตั้งพรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล. 2531. หน้า 86.

³ลิขิต ถีรเวคิน. วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองไทย. 2533. หน้า 199 - 203.

⁴ดูรายละเอียดนโยบายชาตินิยมของรัฐบาลนายยาธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้จากคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 8 ซึ่งมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์และกลุ่มหัวก้าวหน้าอย่างรุนแรง ; บัญชา สุขมา. การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์กับนโยบายป้องกันและปราบปรามของรัฐบาล(พ.ศ.2500 - 2523). 2528. 168-178.

วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2522¹

จะเห็นได้ว่าสภาพการณ์ทางการเมืองตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 จนกระทั่งถึงการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2522 นั้น รัฐสภาประกอบด้วยสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินใน พ.ศ.2519 และสภานิติบัญญัติแห่งชาติใน พ.ศ.2520 ซึ่งมีได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ความวุ่นวายทางการเมืองก่อนการยึดอำนาจวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของรัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำพรรคร่วมรัฐบาล รัฐบาลไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองกรณีวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้ เสมือนว่ารัฐบาลต้องความสามารถในการบริหารประเทศ สภาพการณ์ทางการเมืองเช่นนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของพรรคประชาธิปัตย์อย่างมิอาจปฏิเสธได้

นอกจากนี้ยังมีความแตกแยกอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมและกลุ่มหัวก้าวหน้าภายในพรรคประชาธิปัตย์ จนกระทั่งนายสมัคร สุนทรเวชแกนนำสำคัญอีกคนหนึ่งออกจากพรรคประชาธิปัตย์ไปตั้งพรรคประชากรไทยในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2522 และการลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมชย่อมกระทบกระเทือนต่อภาพพจน์ของพรรคประชาธิปัตย์ ผลการเลือกตั้งสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งลดลงเหลือ 33 ที่นั่ง จาก 114 ที่นั่งในการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519

สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2522 นั้นมีเหตุการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอันส่งผลต่อการเลือกตั้งที่จะต้องศึกษาอย่างน้อย 3 ประการ

ประการแรก ความตกต่ำของพรรคประชาธิปัตย์ ภายหลังการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 จนกระทั่งถึงการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 กล่าวได้ว่าเป็นระยะที่พรรคประชาธิปัตย์อยู่ในภาวะตกต่ำทางการเมือง สมาชิกพรรคหลายคนถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ รัฐบาลโดยพรรคประชาธิปัตย์ประสบกับความล้มเหลวในการบริหารประเทศ ภาพพจน์ของพรรคประชาธิปัตย์ต่อสายตาประชาชนค่อนข้างเป็นลบโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

¹ การเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน 2522 เกิดขึ้นหลังจากรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521. และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 ; ดูรายละเอียดใน ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 96 ตอนที่ 146 หน้า 1-66 วันที่ 22 ธันวาคม 2522 ; ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 96. ตอนที่ 12 หน้า 1-41. วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2522.

ทั้งสนใจและมีความตื่นตัวทางการเมือง ย่อมที่จะนำสภาพการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประการที่สอง การลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช หลังเกิดเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 การขาดผู้นำพรรคเป็นจุดด้อยของพรรคประชาธิปัตย์ อันนำมาซึ่งการถูกโจมตีในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจากพรรคการเมืองคู่แข่ง ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ยากที่จะหาเหตุผลมาหักล้างได้อย่างเป็นรูปธรรม นายณรงค์ นุ่นทอง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2519 และลงสมัครรับเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 ด้วย ได้กล่าวถึงการถูกโจมตีในการหาเสียงเลือกตั้งกรณีการขาดผู้นำพรรคครั้งนั้นว่า

...อาจารย์ศีกฤทธิ์ไปปราศรัยในเขตเลือกตั้งผม ท่านบอกว่าพี่น้องจะเลือกไปทำไม พรรคประชาธิปัตย์เนี่ย มันมีแต่หางไม่มีหัว เลือกเข้าไปแล้วจะเอาหัวอะไรมาครอบก็ไม่ว่าจะเป็นหัวมงกุฎท้ายมังกร หรือเป็นอะไรก็ไม่ว่า ท่านพูดอย่างนั้น ผมฟังเลย ...¹

เขตเลือกตั้งที่นายณรงค์ นุ่นทอง กล่าวถึง คือเขตเลือกตั้งที่ 3 จะเห็นได้ว่าหัวหน้าพรรคกิจสังคมได้นำกรณีการขาดผู้นำพรรคมาเป็นประเด็นในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเปรียบพรรคประชาธิปัตย์ว่ามีหางแต่ไม่มีหัว

ประการที่สาม การไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ภายหลังเกิดเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์หลายคนถูกมรสุมทางการเมือง ด้วยข้อกล่าวหาเป็นคอมมิวนิสต์ หนึ่งในผู้ถูกกล่าวหาคือ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์² มรสุมทางการเมืองมีผลให้นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ป่วยไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 ได้แต่มีธิดาคือนางสาวสุภัตรา มาศดิตถ์ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน โดยมีนายสัมพันธ์ ทองสมัครเป็นผู้นำพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชแทนนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ การไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ในฐานะหัวหน้าทีมในครั้งนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและฐานะคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

¹ นายณรงค์ นุ่นทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ๗ บ้านเลขที่ 310 ถนนกรุงเกษม แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพฯ วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2535.

² สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ในครั้งนั้นนอกจากนายสุรินทร์ มาศดิตถ์แล้วยังมีนายชวน หลีกภัย นายดำรง ลัทธนิพนธ์ เป็นต้น.

ซึ่งแทนจะไม่มีใครปฏิเสธว่า นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ เป็นผู้วางรากฐานพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นสมาชิกพรรครุ่นบุกเบิกผู้หนึ่งที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์มีฐานคะแนนเสียงที่ ค่อนข้างมั่นคง และเป็นบุคคลที่ประชาชนมีความศรัทธาเสมือนว่านายสุรินทร์ มาศดิตถ์ คู่กับพรรค ประชาธิปัตย์ การไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ แสดงให้เห็นถึงความไม่พร้อม ของพรรคประชาธิปัตย์ในการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้น¹ อย่างไรก็ตามบทบาทของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ก็ยังคงมีอยู่และนางสาวสุภัตรา มาศดิตถ์ก็ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นอกจากข้อสังเกต 3 ประการข้างต้นแล้ว โครงการเงินพัฒนาชนบทในสมัยรัฐบาล หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช พ.ศ.2518 หรือ "เงินผันคึกฤทธิ์" อันเป็นโครงการที่ประชาชน ในชนบทล้นพ้นได้ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ก็ยังทำให้พรรคประชาธิปัตย์เสียเปรียบในการณรงค์ หาเสียง²

จากสภาพการณ์ทางการเมืองที่กล่าวมาย่อมส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรี ธรรมราชครั้งการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 พรรคประชาธิปัตย์ต้องสูญเสียที่นั่งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรให้กับพรรคกิจสังคมถึง 5 ที่นั่ง³ โดยพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเพียง 3 คน คือ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายมาโนชญ์ วิชัยกุล และนางสาวสุภัตรา มาศดิตถ์

3. สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531 ก่อนการ เลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531 มีสภาพการณ์ทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อเลือกตั้งของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ควรพิจารณาก็คือ รัฐบาล ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ประสบกับภาวะวิกฤตลักษณะเดียวกับการยุบสภาอันเนื่องมาจาก พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 พ.ศ.2529 ในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2529 แต่ในการยุบสภาวันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2531 นั้น ก็ด้วยร่างพระราช บัญญัติลิขสิทธิ์เป็นสำคัญ ซึ่งในการยุบสภาครั้งนี้เกิดจากสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ "กลุ่ม 10 มกรา" จำนวนหนึ่งไม่ปฏิบัติตามมติพรรค กล่าวได้ว่าการยุบสภาครั้งนี้ประชาธิปัตย์เป็นชนวนโดยตรงอันนำมา ถึงความตกต่ำของพรรคประชาธิปัตย์อีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์

¹นายณรงค์ นันทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ลมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ณ บ้านเลขที่ 310 ถนนกรุงเกษม แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพฯ วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2535.

²แหล่งเดิม.

³พรรคประชาธิปัตย์เคยได้รับเลือกตั้งยกทีม 8 ที่นั่งในการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519.

"กลุ่ม 10 มกรา" ก็ได้แยกออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่ คือ พรรคประชาชน โดยมีสมาชิก อาทิ นายเฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์ นายวีระ มุสิกพงศ์ พลเอกหาญ สีนานนท์ และนายถวิล ไพรสณฑ์ เป็นต้น ปัญหาภายในพรรคประชาธิปัตย์ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ส่วนหนึ่งเป็นสมาชิก "กลุ่ม 10 มกรา" อาทิ นายถวิล ไพรสณฑ์ นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ นายณรงค์ นุ่นทอง และนาย ธงชาติ รัตนวิชา¹ ในการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านี้ ลงสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาชน โดยมีพลเอกหาญ สีนานนท์อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัด พรรคประชาธิปัตย์กรุงเทพมหานครร่วมทีมด้วย ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ต้องหาผู้ร่วมทีมใหม่ ความแตกแยกและการเปลี่ยนสังกัดพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ย่อมสร้างความสับสนให้กับประชาชน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 4 ที่นั่ง² พรรคประชาชน ได้รับเลือก 1 ที่นั่งคือพลเอกหาญ สีนานนท์ พรรคก้าวหน้าได้รับเลือก 3 ที่นั่ง และพรรคกิจสังคมได้รับเลือก 1 ที่นั่งคือนายนิยม คำแหง ซึ่งเคยได้รับเลือกตั้งใน พ.ศ.2522

ข้อสังเกตจากผลการเลือกตั้งในครั้งนั้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนนิยมพรรคประชาธิปัตย์ กิจจริง แต่เมื่อเกิดปัญหาภายในพรรคและมีผลกระทบโดยตรงต่อสมาชิกประชาธิปัตย์ในจังหวัด นครศรีธรรมราชโดยตรง ประชาชนก็จะไม่เลือกไม่ว่าจะเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ของพรรคประชาธิปัตย์ หรืออดีตสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์แต่เปลี่ยนสังกัดพรรคก็ตาม แต่ประชาชนจะเปิดโอกาสให้พรรค การเมืองอื่นเข้าสู่สภาเพื่อพิสูจน์ฝีมือ ยกเว้นกรณีพลเอกหาญ สีนานนท์ ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งใน จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นครั้งแรกก็ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งน่าจะเป็นเพราะบทบาทของพลเอกหาญ สีนานนท์อดีตแม่ทัพภาคที่ 4 เจ้าของนโยบาย"ได้ร่มเย็น"ประชาชนอาจจะมีศรัทธาในผลงาน ขณะเป็นข้าราชการประจำ จึงเปิดโอกาสให้พิสูจน์ฝีมือในฐานะนักการเมือง และต่อมาในการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 พลเอกหาญ สีนานนท์ก็ไม่ได้รับเลือกตั้งอีก สำหรับนายณรงค์ นุ่นทอง นายธงชาติ รัตนวิชา และนายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ซึ่งเปลี่ยนไปสังกัดพรรคประชาชนและสอบตก ต่อมาได้กลับมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์อีก ส่วนนายถวิล ไพรสณฑ์ไปสังกัดพรรคพลังธรรมลงสมัคร

¹นายถวิล ไพรสณฑ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2526 และ พ.ศ.2529 นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2526 และ พ.ศ.2529 นายณรงค์ นุ่นทอง และนายธงชาติ รัตนวิชา อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ พ.ศ.2519 - พ.ศ.2526 และ พ.ศ. 2529.

²ผู้ได้รับเลือกตั้งคือ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายสุรินทร์ นิสสุวรรณ นายมานิชญ์ วิชัยกุล และนางสุนัตรา มาศดิตถ์.

รับเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับกรณีความขัดแย้งในพรรคประชาธิปัตย์และแยกตัวไปสังกัดพรรคประชาชนและกลับมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์อีกครั้งนั้น นายณรงค์ นุ่นทองหนึ่งในสมาชิกกลุ่ม 10 มกรากล่าวว่า "เปลี่ยนพรรคเพราะมีความขัดแย้งเรื่องตัวบุคคลไม่ได้ขัดแย้งเรื่องอุดมการณ์ จึงกลับเข้ามาอีก"¹ ขณะที่เกิดความขัดแย้งภายในพรรคประชาธิปัตย์นั้นนายพิชัย รัตตกุลเป็นหัวหน้าพรรค และกลุ่มนายณรงค์ นุ่นทองกลับมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์อีกในสมัยนายชวน หลีกภัยเป็นหัวหน้าพรรค และลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535

2.2.2 สภาพการณ์ทางการเมืองภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช การเป็นจังหวัดใหญ่และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดในภาคใต้ ส่งผลให้นครศรีธรรมราชมีการแข่งขันทางการเมืองสูงมากในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง หากสนามเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครเป็นตัวชี้ถึงความนิยมของพรรคการเมืองในส่วนกลาง สนามเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชก็จะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความนิยมของประชาชนต่อพรรคการเมืองในส่วนภูมิภาค ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ต้องการจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นฐานคะแนนเสียง การจับเคียวกันในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจึงค่อนข้างเข้มข้น ประชาธิปัตย์จะเป็นพรรคการเมืองหลักที่พรรคการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามเปลี่ยนกันเป็นคู่แข่งเพื่อยึดฐานคะแนนเสียง โดยมีพรรคการเมืองคู่แข่ง อาทิ พรรคสหประชาไทย พรรคกิจสังคม พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย พรรคก้าวหน้า พรรคนักธรรม และพรรคเอกภาพ รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

¹นายณรงค์ นุ่นทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 310 ถนนกรุงเกษม แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2535.

ตาราง 27 การแข่งขันทางการเมืองของพรรคการเมืองสำคัญในจังหวัดนครศรีธรรมราชในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

การเลือกตั้ง	พรรคการเมืองคู่แข่งที่สำคัญ
10 กุมภาพันธ์ 2512	ประชาธิปัตย์ : สหประชาไทย
26 มกราคม 2518	ประชาธิปัตย์ : กิจสังคม
4 เมษายน 2519	ประชาธิปัตย์ : กิจสังคม : สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
22 เมษายน 2522	ประชาธิปัตย์ : กิจสังคม
18 เมษายน 2526	ประชาธิปัตย์ : กิจสังคม
27 กรกฎาคม 2529	ประชาธิปัตย์ : กิจสังคม
24 กรกฎาคม 2531	ประชาธิปัตย์ : ประชาชน : กิจสังคม : ก้าวหน้า
22 มีนาคม 2535	ประชาธิปัตย์ : พลังธรรม : เอกภาพ
13 กันยายน 2535	ประชาธิปัตย์ : พลังธรรม

หมายเหตุ : วิเคราะห์จากผลคะแนนหลังการเลือกตั้ง.

จากตาราง 27 จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นตัวยืนในการแข่งขันทางการเมืองแต่ละครั้ง โดยมีพรรคการเมืองสำคัญ ๆ เป็นคู่แข่งแต่ความสำเร็จส่วนใหญ่เป็นของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งถือได้ว่าการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชก็อยู่ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ประสบชัยชนะในการเลือกตั้งระดับชาติ อันหมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่สำหรับการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกเทศบาลกลับเป็นชัยชนะของกลุ่มซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองฝ่าย

ตรงกันข้ามกับพรรคประชาธิปไตย¹ ที่เป็นเช่นนั้นจะเป็นเพราะความตื่นตัวหรือจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนนครศรีธรรมราชซึ่งใช้หลักแห่งความสมดุล(Balance of Power)ในการเลือกตัวแทนเพื่อให้มีการคานอำนาจซึ่งกันและกัน สถานการณ์ทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ส่งผลกระทบต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปไตยที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจนคือกรณีการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม 2529

จังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529ได้เกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกสภาจังหวัดกับข้าราชการประจำ ซึ่งมีผลกระทบต่อการเลือกตั้งครั้งนั้นด้วย กล่าวคือ

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสมาชิกสภาจังหวัดกับพันตำรวจเอกสรเพชร ธรรมมาธิกุล ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราชเกิดขึ้นปลายปี พ.ศ.2528 และเมื่อมีการประชุมสภาจังหวัดสมัยสามัญครั้งที่ 1 วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2528 โดยมีนายวิโชติ เกตุชาติเป็นประธานสภา สมาชิกในที่ประชุมคือนายกิจจา เอี่ยมคงสมาชิกสภาจังหวัดเขตอำเภอท่าศาลาได้ตั้งกระทู้ถามต่อนายเอนก ลิทธิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชในขณะนั้นถึงกรณีที่พันตำรวจเอกสรเพชร ธรรมมาธิกุล ได้แถลงต่อสื่อมวลชน พาดพิงถึงสภาจังหวัด ข้อความตอนหนึ่งว่า "มีสมาชิกสภาจังหวัดหลายคนจะไม่ระบุชื่อในที่นี้ เป็นตัวแทนของกระบวนการโจรก่อการร้ายมิฉะนั้นหลายคนเข้ามาเคลื่อนไหวภายในศูนย์อำนาจการปกครองจังหวัดเราแล้ว ซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายที่จะก่อให้เกิดบ้านเมืองเรานั้นยังหาความสุขไม่ได้"² ซึ่งสมาชิกในที่ประชุมสภาจังหวัดได้เปิดอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง นายวิโชติ เกตุชาติได้ขับเปลี่ยนที่นั่งจากที่นั่งประธานสภาเพื่อเข้าร่วมอภิปรายด้วย หลังจากการอภิปรายมีการลงมติเป็นเอกฉันท์ จากสมาชิกสภาจังหวัด 29 คนให้ย้ายพันตำรวจเอก

¹สมาชิกสภาเทศบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลเมือง จะนำโดยบุคคลในตระกูล "เกตุชาติ" ซึ่งประกอบอาชีพธุรกิจ และบางคนเคยลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาทิ นายสมนึก เกตุชาติ สังกัดพรรคพลังใหม่ (พ.ศ.2519)นายนิเวศ เกตุชาติ และนายวิโชติ เกตุชาติ สังกัดพรรคกิจสังคม ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2526 และ พ.ศ.2529 ตามลำดับ แต่ไม่ได้รับเลือก; สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ผลการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรทั่วราชอาณาจักร 4 เมษายน พ.ศ.2519; ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง ลงวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2526 ; ลงวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2529; "รายงานพิเศษ," มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 265 : 5-6; 30 สิงหาคม 2530.

²"วิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่น สะท้อนการเมืองแบบไทย ๆ " สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ 33 (48) : 17-20; 17-23 พฤษภาคม 2530.

เอกสรรเพชร ธรรมาธิกุลออกจากพื้นที่โดยด่วน โดยทำหนังสือถึงอธิบดีกรมตำรวจและพลเอกสิทธิ จิตรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น

ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกสภาจังหวัดกับผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดพิจิตรตำรวจเอก สรรเพชร ธรรมาธิกุล ส่งผลในเชิงบวกต่อพรรคประชาธิปัตย์ ผู้กำกับการตำรวจภูธรได้ประกาศ นโยบายของตำรวจต่อประชาชนตามที่เคยกล่าวว่า "ผมถูกส่งให้มาปราบโจร" และขอความร่วมมือ จากประชาชนในการลดปัญหาอาชญากรรม ก่อนการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 พิจิตรตำรวจเอกสรรเพชร ธรรมาธิกุล ได้กล่าวกับประชาชนบนเวทีในอำเภอทุ่งสงว่า

...ทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจจะควบคุมดูแลด้านความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง และการหาเสียงเลือกตั้ง จึงขอร้องต่อประชาชนและผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดว่า จงหาเสียง ให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยหากมีนักเลงหัวไม้ออกตระเวนหาเสียงข่มขู่ราษฎร เหมือนบางสมัยที่ผ่านมาทางเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความจำเป็นต้องเข้าไปแก้ไข ทั้งนี้เพื่อจะ ได้คนดีเข้าไปนั่งในสภานั้นเอง...¹

นอกจากนี้ พิจิตรตำรวจเอกสรรเพชร ธรรมาธิกุลได้ปิดป้ายประกาศหน้ากองกำกับการ ตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนมีการเลือกตั้งว่า "เมืองคอนไม่ปลอดภัยสำหรับโจร" "อย่าเลือกโจรเข้าสภา"

นโยบายเหล่านี้ของผู้กำกับการตำรวจภูธร เป็นประเด็นเดียวกับวิธีการหาเสียงของ พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งจะโจมตีและต่อต้านอิทธิพลอำนาจมืด การปราศรัยของหัวหน้าทีมพรรค ประชาธิปัตย์คือ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร จะยกย่องพิจิตรตำรวจเอกสรรเพชร ธรรมาธิกุล ว่า เป็นนายตำรวจมือปราบ ใจซื่อมือสะอาด เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการปราบปรามอาชญากรรม² ขณะ เดียวกันก็กล่าวถึงฝ่ายกันข้ามว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังอาชญากรรม³ เหล่านี้เป็นลักษณะร่วมที่ก่อ

¹"วิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นสะท้อนการเมืองแบบไทย ๆ" สยามรัฐสัปดาห์ วิจารณ์. 33(48) : 17-20; 17-23 พฤษภาคม 2530. (อ้างอิงจากหนังสือพิมพ์เสียงราษฎร วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2529)

²สัมพันธ์ ทองสมัคร. เหตุเกิดที่เมืองนคร. ม.ป.ป. หน้า 28-65.

³"สืบปิ่นเส้นทางเถื่อนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(50) : 14-16; 31 พฤษภาคม - 6 มิถุนายน 2530.

ให้เกิดผลเชิงบวกต่อพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 พรรคประชาธิปัตย์ก็ได้รับเลือกยกทีม 9 คน โดยมีคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นกว่าการเลือกตั้งในวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 28 เปรียบเทียบคะแนนเสียงของผู้ได้รับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเลือกตั้ง วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 กับ การเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม 2529

ผู้ได้รับเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้รับ		คะแนนเพิ่มขึ้น
	การเลือกตั้ง 19 เมษายน 2526	การเลือกตั้ง 28 กรกฎาคม 2529	
นายสุรินทร์ นิสสุวรรณ	-	78,175	-
นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	46,828	76,799	29,971
นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	37,962	73,689	35,997
นางสุพัตรา มาศดิตถ์	51,911	68,825	16,914
นายถวิล ไพรสณฑ์	51,083	66,072	14,989
นายวัน ศรีเปารยะ	39,657	-	-
นายบุญส่ง ชำนาญกิจ	47,875	61,307	13,432
นายณรงค์ นันทอง	34,584	40,755	6,171
นายธงชาติ รัตนวิชา	32,818	40,095	7,277
นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์	34,831	39,035	4,204

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช. เรื่องผลการเลือกตั้งลงวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2526 และวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2529. (รวบรวมข้อมูลและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จากตาราง 28 นายสุรินทร์ นิสสุวรรณ ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 เป็นครั้งแรก ได้รับคะแนนไว้วางใจจากประชาชนให้เป็นตัวแทนมากที่สุดถึง 78,175 คะแนนในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 โดยที่ผู้เคยสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิมคือ

นางสุนัตรา มาคิตต์ได้ย้ายไปลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 2 ร่วมกับนายถวิล ไพรสณฑ์ และนายบุญส่ง ชำนาญกิจในขณะที่ผู้สมัครคนเดิมคือ นายวัน ศรีเปารยะ ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน 2526 แสดงให้เห็นถึงการได้รับความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์จากประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งภายหลังการเลือกตั้งเสร็จสิ้นลง ด้านหน้ากองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการ ปิดป้ายประกาศว่า "ขอบคุณทุกคนพร้อมใจไม่เลือกโจร"¹ โดยนัยแล้วเหมือนกับเป็นการสื่อว่าผู้ไม่ได้ รับเลือกตั้งไม่ใช่คนดี และทำให้ต้องวิเคราะห์ต่อไปอีกว่าการปฏิบัติของกองกำกับการตำรวจภูธร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพันตำรวจเอกสรเพชร ธรรมาธิกุลนั้นส่งผลเชิงบวกต่อพรรคประชาธิปัตย์ในขณะนั้นเป็นอย่างมาก

กล่าวโดยสรุป สภาพการณ์ทางการเมืองในแต่ละเรื่องแต่ละช่วงของกาลเวลาทั้งในระดับ ชาติและภายในท้องถิ่นก่อนจะมีการเลือกตั้งในแต่ละครั้งล้วนเป็นปัจจัยและเป็นเงื่อนไขสำคัญยิ่งที่ส่ง ผลกระทบต่อการได้รับความนิยมจากประชาชน อันมีผลกระทบโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของ จำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นอยู่เสมอ

2.3. ผู้નાทางการเมืองที่เป็นชาวภาคใต้ ปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัด พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชนอกจากชื่อเสียงของพรรคประชาธิปัตย์และ สภาพการณ์ทางการเมืองทั้งในระดับชาติ และสภาพการณ์ทางการเมืองภายในจังหวัดแล้ว ยังมีปัจจัย สนับสนุนอีกประการหนึ่งคือ ปัจจัยจากผู้นำทางการเมืองที่เป็นชาวภาคใต้ ซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการ เลือกตั้งบางครั้ง โดยจะศึกษาบทบาทของผู้นำดังต่อไปนี้

2.3.1 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

2.3.2 พลเอกหาญ ลีนาพันธ์

2.3.3 นายชวน หลีกภัย

2.3.1 บทบาทของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ การเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2523- พ.ศ. 2531 มีอาจปฏิเสธบทบาทของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ในฐานะนายกรัฐมนตรีที่มีได้มาจาก

¹"วิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นสะท้อนการเมืองแบบไทย ๆ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(48) : 17-20; 17-23 พฤษภาคม 2530. (อ้างอิงจากเสียงราษฎร์ 3 สิงหาคม 2529)

การเลือกตั้ง และมีได้จัดตั้งพรรคการเมืองเป็นฐานการใช้อำนาจ แต่กลับเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีบารมีเป็นที่ยอมรับของประชาชน และพรรคการเมืองต่าง ๆ¹ รวมทั้งเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริย์²

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายทหารที่มีความเจริญก้าวหน้าและมีชื่อเสียงมาจากแนวความคิดในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ "การเมืองเป็นหลัก การทหารสนับสนุน" ตั้งแต่สมัยยังเป็นแม่ทัพภาคที่ 2 ระหว่าง พ.ศ.2517-พ.ศ.2520³ โดยมีพลตรีหาญ สีนานนท์ (ยศในขณะนั้น) ซึ่งเคยร่วมงานปราบปรามคอมมิวนิสต์กับพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ในกองทัพภาคที่สอง และพลตรีสวัสดิ

¹พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึง 8 ปี ระหว่างวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2523 ถึงวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2531 และได้จัดตั้งรัฐบาล 5 ชุด ประกอบด้วย พรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ดังนี้

ชุดที่ 1 ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย และพรรคชาติประชาชน (12 มีนาคม พ.ศ.2523 - 11 มีนาคม พ.ศ.2524)

ชุดที่ 2 ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคชาติประชาชน และกลุ่มสหพรรค (สยามประชาธิปไตย รวมไทย เสรีธรรม) (11 มีนาคม พ.ศ.2524 - 19 ธันวาคม พ.ศ.2524)

ชุดที่ 3 ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย และพรรคสยามประชาธิปไตย (19 ธันวาคม พ.ศ.2524 - 30 เมษายน พ.ศ.2526)

ชุดที่ 4 ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคชาติประชาธิปไตย (30 เมษายน พ.ศ.2526 - 5 สิงหาคม พ.ศ.2529)

ชุดที่ 5 ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย และพรรคราษฎร (5 สิงหาคม พ.ศ.2529 - 4 สิงหาคม พ.ศ.2531).

²ภายหลังออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งองคมนตรี และรัฐบุรุษ ; เฉลิมเกียรติ ติวนวล ประชาธิปไตยแบบไทย : ความคิดทางการเมืองของทหารไทย (2519 - 2529). 2533. หน้า 93 ; สิทธิพันธ์ พุทธิพน "ประเทศไทยในปี ค.ศ.1981 : กลิ่นไอความร่อนนายนในรัฐบาลชุดพลเอกเปรม ติณสูลานนท์" ใน วัฏจักรการเมืองไทย : การเลือกตั้ง-รัฐประหาร. 2529. หน้า 69 - 78.

³เฉลิมเกียรติ ติวนวล. ประชาธิปไตยแบบไทย : ความคิดทางการเมืองของทหารไทย (2519 - 2529). 2533. หน้า 93 - 103.

ยงใจยุทธ (ยศในขณะนั้น) แห่งศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบกเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญ

หลังจากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2523¹ ก็สามารถผลักดันนโยบายหรือแนวความคิดในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์โดยประกาศคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ลงวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2523² อันมีเป้าหมายเพื่อยุติสถานการณ์ปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ โดยมีหลัก 4 ประการ คือ

ประการแรก ต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ให้เสร็จสิ้นอย่างรวดเร็วด้วยการรุกทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

ประการที่สอง วิจารณ์และทำลายชนวนการแนวร่วมและกองกำลังติดอาวุธเพื่อยุติสถานการณ์ปฏิวัติ

ประการที่สาม ยับยั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างสถานการณ์สงครามประชาชนด้วยนโยบายเป็นกลาง

ประการที่สี่ เปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธมาเป็นการต่อสู้ในแนวทางสันติ

ถ้าพิจารณาหลัก 4 ประการดังกล่าวจะพบว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 แสดงการยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญและฐานะการดำรงของคอมมิวนิสต์เป็นการเผชิญหน้ากับความเป็นจริงของปัญหาความมั่นคงแห่งชาติอย่างเปิดเผย ซึ่งแต่เดิมนั้นผู้นำทางทหารและผู้นำประเทศไม่เคยยอมรับอย่างจริงจังถึงศักยภาพของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยว่าสามารถยึดอำนาจรัฐได้ และมุ่งการปราบปรามอย่างรุนแรงด้วยกำลังอาวุธ ซึ่งยิ่งปราบปรามก็ยิ่งมีคอมมิวนิสต์เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ³ นโยบายการเอาชนะด้วยการใช้การเมืองหรือวิถีการแบบประชาธิปไตยนำการทหารนั้นมีผลให้จำนวนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ลดลงสภาพของพรรคคอมมิวนิสต์ตกต่ำ มีผู้กลับใจเข้ามาบดตัวกับทางราชการมากขึ้นในนามผู้ร่วมพัฒนา

¹ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นอกจากดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ยังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการทหารบกในขณะเดียวกัน.

² คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ลงวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2523 ลงนามโดยนายกรัฐมนตรี แต่มิได้ผ่านกระบวนการของสภาผู้แทนราษฎร.

³ เฉลิมเกียรติ ฉ้วนวล. ประชาธิปไตยแบบไทย : ความคิดทางการเมืองของทหารไทย (2519 - 2529) 2533. หน้า 79.

ชาติไทย¹ จนกระทั่งสถานการณ์เกี่ยวกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อันเป็นปัญหาสำคัญได้คลี่คลายกลับสู่ภาวะปกติในปัจจุบัน กล่าวได้ว่าพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งต่อการแก้ปัญหาในขณะนั้น

นโยบายการเอาชนะคอมมิวนิสต์หรือคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎีของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ อดีตผู้นำสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์ด้วยสายตาอันยาวไกล โดยนายสุรินทร์ มาศดิตถ์เคยอภิปรายต่อที่ประชุมสภาในขณะที่มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2518 ไว้ว่า

...การที่จะต่อต้านหรือปราบปรามคอมมิวนิสต์นั้นเห็นอยู่ในประเทศต่าง ๆ ไม่มีวิธีใดที่ดีไปกว่าการดำเนินงานบริหารประเทศ ให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย คือเอาประชาธิปไตยนั้นเองไปปราบคอมมิวนิสต์ ...²

นอกจากนี้ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ได้อภิปรายถึงพัฒนาการของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ว่า

...คอมมิวนิสต์ในประเทศไทยนั้นเริ่มต้นตั้งแต่ช่วง โสรังมีปืนคอลท์ตราควายหรือปืนลูกซองสั้นทำเอง จนเดี๋ยวนี้มีเป็นกองทัพ แต่งเครื่องแบบ มีปืน ... นี่เพราะอะไร เพราะประเทศเราไม่ได้เป็นประชาธิปไตย การปราบปรามก็ไม่ได้เป็นประชาธิปไตย การที่เป็นประชาธิปไตยได้นั้น ต้องไม่เบียดเบียนโจทก์ จักรพรรดิบังหลวง จักรหลวงบังราชบุรี ทำให้ประชาชนเดือดร้อน วิธีการอย่างนั้นมันไม่ใช่ประชาธิปไตย ... เมื่อเราต้องเอาประชาธิปไตยไปปราบคอมมิวนิสต์แล้ว ต้องทำตัวเราเองให้เป็นประชาธิปไตย ...³

¹ หลังประกาศคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 ลงวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2523 ประมาณว่าจำนวนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ลดลงจาก 13,000 คนใน พ.ศ. 2522 เหลือประมาณ 6,000 คนใน พ.ศ. 2524 และการปฏิบัติการก่อการร้ายลดลงถึงร้อยละ 70; Larry A. Niksch, "Thailand in 1981 : The Prem Government Feels the Heat," *Asaian Survey*, 22 : 2 (February 1982), P191-199.

² รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 8/2517 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517. หน้า 405 - 408.

³ แหล่งเดิม.

จากคำกล่าวของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์สะท้อนให้เห็นว่าผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัด นครศรีธรรมราช มีความคิดในการแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์สอดคล้องกับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 โดยการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย จัดการทุจริตคอร์รัปชัน สร้างความยุติธรรม ให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งแนวความคิดของนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ใน พ.ศ.2517 เห็นผลเป็นรูปธรรมใน สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

นอกจากการแก้ปัญหาภายในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคอมมิวนิสต์แล้วพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ในฐานะนายกรัฐมนตรีที่มีได้มาจากการเลือกตั้ง ยังสามารถดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้ถึง 8 ปี ทั้ง ๆที่ต้องเผชิญกับปัญหาการพยายามทำรัฐประหารวันที่ 1-3 เมษายน พ.ศ.2524 และวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2528 การฝ่าฝืนอุปสรรคและความชอบธรรมในฐานะผู้นำรัฐบาลถึง 8 ปี นั้นนอกจากความมีประสบการณ์ทางการเมือง¹ ความกล้าสัตย์สุจริตการได้รับการสนับสนุนจากทหาร และการได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระมหากษัตริย์แล้ว คุณสมบัติของการเป็นคนกลางที่สามารถประสานประโยชน์ระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้ทำให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองให้เป็นผู้นำรัฐบาลถึง 8 ปีโดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคประชาธิปัตย์ รัฐบาลผสมของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ทุกชุดจะมีพรรคประชาธิปัตย์ร่วมด้วย² ภาพพจน์ของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นเหมือน"เงา"ของพรรคประชาธิปัตย์ การได้รับความนิยมในตัวพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จึงมีผลดีต่อพรรคประชาธิปัตย์

ในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 ซึ่งมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นผู้นำประเทศนั้นทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมมากขึ้น กลายเป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่ที่สุดในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้ได้กลายเป็นฐานคะแนนเสียงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งมากมายจนถึงปัจจุบัน รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

¹ข้อเท็จจริงอันแสดงให้เห็นว่าพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีประสบการณ์ทางการเมือง อาทิ ประการแรก การร่วมทำรัฐประหาร พ.ศ.2501 ประการที่สอง การได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2511 ประการที่สาม เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2511 ประการที่สี่ เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2514 ประการที่ห้า เป็นสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ.2519 ประการที่หก เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์(ชุดแรก) ประการที่เจ็ด เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์(ชุดที่สอง).

²โปรดดูรายละเอียดในเชิงอรรถที่ 1 หน้า 162.

ตาราง 29 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์แยกตามภาคต่าง ๆ ระหว่าง
พ.ศ.2522 - 2535

การเลือกตั้ง	ภาค					รวม
	กรุงเทพฯ	กลาง	อีสาน	เหนือ	ใต้	
22 เม.ย 22	1	3	9	7	13	33
18 เม.ย 26	8	2	13	8	25	56
27 ก.ค. 29	16	10	28	10	36	100
24 ก.ค. 31	5	4	17	6	17	48
22 มี.ค. 35	1	-	12	5	26	44
13 ก.ย. 35	9	9	17	8	36	79

ที่มา : กรรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. (รวบรวมและจัดทำตาราง โดยผู้เขียน)

จากตาราง 29 จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครเพียง 1 ที่นั่ง ฐานคะแนนเสียงในกรุงเทพมหานคร อันเคยเป็นของพรรคประชาธิปัตย์กลายเป็นของพรรคประชากรไทย¹ การเลือกตั้งครั้งนี้พรรคประชาธิปัตย์อยู่ในภาวะตกต่ำทางการเมือง แต่ยังคงได้รับเลือกตั้งในภาคใต้ 13 ที่นั่งมากกว่าภาคอื่น ๆ และในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ มาพรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงได้รับเลือกตั้งในภาคใต้มากกว่าภาคอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่า ภาคใต้เป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่และมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดเป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

¹ การเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 พรรคประชากรไทย ซึ่งส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก ได้รับชัยชนะในสนามเลือกตั้งกรุงเทพมหานคร 29 ที่นั่ง ซึ่งแต่เดิมเป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ หลังจากนั้นเป็นต้นมา ฐานคะแนนเสียงสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ก็อยู่ในภาคใต้.

ถูกเรียกว่า "กลุ่มสะท้อนกลับ" การมีบารมีสูงและการได้รับความนิยมจากประชาชน และในฐานะนายกรัฐมนตรีคนแรกที่มีพื้นเพเป็นคนภาคใต้¹ ส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมจากประชาชนในภาคใต้เพิ่มขึ้นด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ภาคใต้ในขณะนั้นถูกเรียกว่า "ลูกป่า" อันหมายถึงพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ แม้กระทั่งในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 นายพิชัย รัตตกุล หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ประกาศนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้งว่านายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง² แต่ในภาคใต้นั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ยังคงรณรงค์หาเสียงด้วยการชูความโดดเด่นของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์และสนับสนุนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี³ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้กับพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อันก่อให้เกิดความจงรักภักดีจนกล่าวได้ว่าพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ คือผู้นำของกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ที่แท้จริง

2.3.2 บทบาทของพลเอกหาญ สีนานนท์ นอกจากความนิยมในบทบาทของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์แล้ว พลเอกหาญ สีนานนท์ ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับความนิยมมากขึ้นในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526

พลเอกหาญ สีนานนท์ เป็นนายทหารในฐานะแม่ทัพภาคที่ 4 (ขณะนั้นยศพลโท) ที่มีบทบาทต่อการสร้างความสงบสุขให้ประชาชนในภาคใต้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง พ.ศ.2524-2526 พลเอกหาญ สีนานนท์ได้ประกาศใช้นโยบาย"ได้ร่มเย็น"⁴ อันเป็นนโยบายที่สานต่อคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ "ได้ร่มเย็น" เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นใช้สำหรับสถานการณ์ในภาคใต้โดยเฉพาะ การดำเนินนโยบายได้ร่มเย็นของพลเอกหาญ สีนานนท์

¹พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะนายกรัฐมนตรีคนแรกของภาคใต้ทำให้รู้สึกเป็นเกียรติและเป็นศักดิ์ศรีของชาวภาคใต้ตามความคิดแบบท้องถิ่นนิยม.

²"คำประกาศ"ประชาธิปัตย์"จากประชาธิปัตย์ยุค ชวน หลีกภัย องอาจ หาญกล้าท้าทายต่อการถูก "ตรวจสอบ" ยิ่ง," มติชนสุดสัปดาห์ 12(594): 8-9; 10 มกราคม พ.ศ.2535.

³"36 ทิ้งในภาคใต้ ประชาธิปัตย์เติบโตจริงหรือ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(9): 7-8 ; 17 สิงหาคม พ.ศ.2529.

⁴โปรดดูรายละเอียดนโยบาย "ได้ร่มเย็น" ในภาคผนวก.

ตาราง 30 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชระหว่าง
พ.ศ.2512 - 2535

การเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.ทั้งหมด	จำนวน ส.ส.สังกัดพรรค พรรคประชาธิปัตย์
10 กุมภาพันธ์ 2512	6	5
26 มกราคม 2518	6	3
4 เมษายน 2519	8	8
22 เมษายน 2522	8	3
18 เมษายน 2526	9	9
27 กรกฎาคม 2529	9	9
24 กรกฎาคม 2531	9	4
22 มีนาคม 2535	9	7
13 กันยายน 2535	9	6

ที่มา : กรรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้ง พ.ศ.2526 และการเลือกตั้ง พ.ศ.2529 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งทีม 9 ทีม การได้รับความนิยมน้อยสูงในการเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งอันอยู่ในสภาพการณ์ทางการเมืองที่มีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับมากที่สุดขณะนั้น กล่าวได้ว่าเป็นเพราะการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพลเอกเปรม ติณสูลานนท์มาโดยตลอด การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้มีบทบาท และมีความโดดเด่นทางการเมืองยิ่งขึ้น¹ ภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มภาคใต้

¹นิโรธ ขอดคงประเสริฐ. ฝักฝ่ายทางการเมือง : ศึกษากรณีการแบ่งแยกฝักฝ่ายภายในพรรคประชาธิปัตย์. 2533. หน้า 74.

สามารถจัดอิทธิพลอำนาจมืดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ถูกทำลายลง¹ ทำให้ภาคใต้กลับสู่ภาวะปกติ อันกล่าวได้ว่า พลเอกหาญ ลีนาทนันทน์มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความสงบสุขของภาคใต้ในขณะนั้น บทบาทของพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์ในฐานะแม่ทัพภาคที่ 4 อันมีศูนย์บัญชาการอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับในความสามารถ ในขณะที่ภาพพจน์ของแม่ทัพภาคที่ 4 ก็มีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้² หลักฐานยืนยันในประเด็นนี้คือการลาออกจากราชการของพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งซ่อมสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 1 ใน พ.ศ.2527 และการลงสมัครรับเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529

กล่าวได้ว่าระหว่าง พ.ศ.2524 - 2526 พลเอกหาญ ลีนาทนันทน์มีบทบาทและเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวภาคใต้มาก ในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์ กับสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ก็ส่งผลเชิงบวกต่อพรรคประชาธิปัตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครราชสีมาเมื่อพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์ลงสมัครรับเลือกตั้งในวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 แม้เปลี่ยนไปสังกัดพรรคประชาชนก็ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่มีข้อสังเกตอยู่ประการหนึ่งว่าในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 นั้นพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์ ลงสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมาเหมือนเดิม แต่ผลปรากฏว่าพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์ไม่ได้รับเลือกตั้ง การสอบตกในการเลือกตั้งครั้งนั้นของพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์ค่อนข้างจะขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ว่า ถ้าการได้รับเลือกตั้งใน พ.ศ.2531 ของพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์เป็นเพราะความสามารถหรือบทบาทเฉพาะบุคคลแล้ว เหตุใดในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 จึงสอบตก เหตุการณ์เหล่านี้เป็นข้อมูลซึ่งต้องใช้วิจยารณญาณเป็นอย่างยิ่งสำหรับสนามเลือกตั้งจังหวัดนครราชสีมา

2.3.3 นายชวน หลีกภัย ปัจจุบันสืบสนจากผู้นำทางการเมืองที่เป็นชาวภาคใต้นอกจากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์และพลเอกหาญ ลีนาทนันทน์แล้ว ยังมีนายชวน หลีกภัย ที่มีบทบาทอันส่งผล

¹ศูนย์บัญชาการใหญ่ของคอมมิวนิสต์ในภาคใต้ คือ ค่าย 508 ซึ่งอยู่ในบริเวณเทือกเขาบรรทัดเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีถูกทำลายลง ; ดูรายละเอียดใน พลเอกหาญ ลีนาทนันทน์ "บทเรียนทางยุทธศาสตร์จากยุทธการช่องช้าง," ใน อุดมการณ์ทางการเมือง. 2527. หน้า 180 - 224.

²"40 ปี ประชาธิปัตย์ตอกลิ้มสามก๊ก" วิวัฒน์. 1(3) : 12 - 15; 15 - 21.

ธันวาคม 2527; "ประชาธิปัตย์โตก่อนตาย" ข่าวพิเศษ. 1(471) : 11 - 14; 30 มิถุนายน - 6 กรกฎาคม พ.ศ.2529.

กระทบเชิงบวกต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช นายชวน หลีกภัย เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชาวจังหวัดตรัง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาตั้งแต่ พ.ศ. 2512 พร้อม ๆ กับนายสุรินทร์ มาศดิตถ์จากนครศรีธรรมราช บทบาทของนายชวน หลีกภัย เป็นหนึ่งในผู้นำสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์กลุ่มภาคใต้ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เติบโตในทางการเมืองภายใต้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จนกระทั่งขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์แทนนายพิชัย รัตตกุลเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2534 จนถึงปัจจุบัน

นายชวน หลีกภัย เป็นนักการเมืองโดยอาชีพที่ยึดมั่นในการปกครองระบบรัฐสภา เป็นนักการเมืองผู้หนึ่งที่เป็นตัวอย่างของความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมือง เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำคัญ ๆ ในหลาย รัฐบาล¹ ผ่านการต่อสู้ทางการเมืองมานานจนกระทั่งในปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (สิงหาคม 2537) นอกจากประสบการณ์ทางการเมืองแล้ว นายชวน หลีกภัยยังมีความสามารถในการพูด มีวาทะในการพูดที่นุ่มนวลแต่มีจะแฝงไว้ซึ่งความเฉียบขาดจนได้รับการกล่าวถึงกันว่าเป็นผู้มีวาทะแบบ "มีดีโกนอาบนํ้าผึ้ง"

การได้เข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ของนายชวน หลีกภัยเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2534 เป็นช่วงเดียวกับที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณถูกยึดอำนาจในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ² ความเคลื่อนไหวของสังคมไทยในขณะนั้นอยู่ในภาวะแห่งการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน อันเป็นเหตุผลหนึ่งที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณถูกยึดอำนาจ ในขณะที่ภาพพจน์ของนายชวน หลีกภัยเป็นนักการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบกับการเป็นชาวภาคใต้คนแรกที่ได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคการเมืองเก่าแก่และเป็นพรรคการเมืองสำคัญคู่กับประวัติศาสตร์การเมืองไทยมานานอย่างพรรคประชาธิปัตย์นั้น ย่อมส่งผลให้นายชวน หลีกภัยเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากประชาชนชาวภาคใต้

ความเคลื่อนไหวในการเลือกตั้งหลังสถานการณ์ทางการเมืองถูกยึดอำนาจ ซึ่งรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนประกาศให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 นั้น เป็นช่วงของการรณรงค์ความเป็นประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง พรรคประชาธิปัตย์อันมีนายชวน หลีกภัยเป็นหัวหน้าพรรคได้ชูประเด็นในการหาเสียงเลือกตั้งครั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ด้วยสโลแกน "เชิดชูประชา

¹ เพียน อันชุกฤทธิ์. ส.ส.ไทย 2526. 2527. หน้า 46-47.

² สยามจดหมายเหตุ. 6(8):199; 15-21 กุมภาพันธ์ 2534.

ชิปไตย หนูน ชวน หลีกภัยเป็นนายกฯ"¹ ผลการเลือกตั้งทั่วประเทศปรากฏว่าพรรคสามัคคีธรรมซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่อันกล่าวได้ว่าเป็นพรรคเฉพาะกิจที่ตั้งขึ้นสำหรับการเลือกตั้งครั้งนั้นได้รับเลือกตั้งมากที่สุด 79 คน² พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 44 คน โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดในภาคใต้ 26 คน และได้รับเลือกตั้ง 6 คนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงแม้ว่าจะได้รับเลือกตั้งในภาคใต้มากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ แต่ผลโดยรวมทั่วประเทศก็ได้น้อยเมื่อเทียบกับพรรคสามัคคีธรรม ความต้องการให้นายชวน หลีกภัยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไม่ประสบผลสำเร็จ

หลังการเลือกตั้ง พลเอกสุจินดา คราประยูรขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยที่มิได้มาจากการเลือกตั้ง ภายใต้การสนับสนุนของ 5 พรรคการเมือง คือ พรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคราษฎร รัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูรประสบกับปัญหาการต่อต้านนายกรัฐมนตรีที่มิได้มาจากการเลือกตั้ง จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ในวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 นายอานันท์ ปันยารชุนได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองแทนพลเอกสุจินดา คราประยูรซึ่งต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐบาลรักษาการของนายอานันท์ ปันยารชุนได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 ซึ่งบรรยากาศทางการเมืองเริ่มคลายความตึงเครียดลง มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นในขณะเดียวกันพรรคประชาธิปัตย์ก็ยิ่งชูประเด็นให้สนับสนุนนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรีในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ในสนามเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้มีมติเอกฉันท์เลือก นายนโยบาย โครงการของพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับการเลือกตั้งครั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 พร้อมด้วยสโลแกน "เศรษฐกิจก้าวไกลสนับสนุน ชวน หลีกภัย เป็นนายกฯ"³ ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งทั่วประเทศมากที่สุด 79 คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้ได้รับเลือกตั้งถึง 36 คนมากกว่าภาคอื่น ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้ง 6 คน

¹ เอกสารการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535.

² พรรคสามัคคีธรรมส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งครั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 เพียงครั้งเดียว.

³ เอกสารการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการเลือกตั้ง วันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535.

จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 9 คน การมอบความไว้วางใจผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาของประชาชนให้นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์อันเป็นชาวภาคใต้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งหลังการเลือกตั้ง นายชวน หลีกภัยก็ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่มาจากภาคใต้เป็นคนแรกที่เป็นชาวภาคใต้

กล่าวได้ว่า ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 และการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ประเด็นการสนับสนุนนายชวน หลีกภัยหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ชาวภาคใต้เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นประเด็นสำคัญในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคใต้อันเป็นภูมิลำเนา ความต้องการให้นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรีได้รับการสนองตอบจากประชาชนโดยเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เข้าสู่สภามากกว่าพรรคการเมืองอื่นและผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ยังได้รับเลือกตั้งมากกว่าภาคอื่น¹ สำหรับสนามเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชในการเลือกตั้งทั้ง 2 ครั้งจึงมีอาจปฏิเสธประเด็นการสนับสนุนนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรีอันเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้

ประชาธิปไตยกระทำอยู่เสมอ มีความกล้าพูด และอภิปรายอย่างตรงไปตรงมา มีข้อมูลในการอภิปรายอันแสดงให้เห็นถึงการเตรียมพร้อม

บทบาททางการเมืองนอกสภา บทบาททางการเมืองนอกสภาเป็นบทบาททางการเมืองที่ไม่เป็นทางการ แต่เป็นบทบาทที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำให้กับประชาชนและสามารถสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีความสำคัญยิ่งต่อการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้ง การเยี่ยมประชาชนเป็นบทบาทที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์กระทำอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส การเยี่ยมเยียนประชาชนทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ระหว่าง พ.ศ. 2512-2522 ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการประกอบอาชีพ ปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นที่พึ่งของประชาชน ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะนำปัญหาไปสื่อให้รัฐบาลรับทราบตามกระบวนการ หรือประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหานั้น นอกจากนั้นการช่วยเหลือประชาชนที่เป็นรูปธรรมอีกประการหนึ่งก็คือ การช่วยเหลือตามโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2522 รัฐจัดสรรงบประมาณหนึ่งให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงมีบทบาทในการพัฒนาชนบทเพิ่มขึ้น ประกอบกับปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเริ่มลดลง ยุทธศาสตร์ทางการเมืองและการทหารเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หลัง พ.ศ. 2523 จึงเป็นโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์พัฒนาชนบทในวงกว้างขึ้น อาทิ การคมนาคมสื่อสาร แหล่งน้ำ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกสภาสนองเจตนารมณ์ของประชาชนได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ในขณะที่ปัญหาและความต้องการของประชาชนมีมาก ยากที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะจัดสรรงบประมาณและดูแลได้ทั่วถึง ประกอบกับปัญหาและความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของโลก แต่บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น การทำงานทางการเมืองเข้าสู่ความเป็นระบบมากขึ้น จึงเป็นไปได้ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสนองความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของทุกคนได้อย่างรวดเร็ว

ในส่วนของคุณลักษณะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นพบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป กล่าวได้ว่ามีความรู้ค่อนข้างดี มีความสามารถ มีความมั่นใจในตนเอง กล่าวที่จะได้ตอบ ต่อคำถามการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรม พื้นฐานทางครอบครัวก่อนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบอาชีพรับราชการ และเกษตรกรรม มิได้เป็นนักธุรกิจและไม่ค่อยมีความพร้อมทางการเงิน แต่มีความคิดในการที่จะเป็นนักการเมือง อาสาเป็นตัวแทนช่วยเหลือประชาชน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านได้รับเลือกตั้งหลายสมัย ทำให้มีประสบการณ์ทางการเมือง

ส่วนปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งพบว่า การเป็นพรรคการเมืองเก่าแก่ของพรรคประชาธิปัตย์ที่ดำรงความเป็นพรรคการเมืองมาได้อย่างต่อเนื่องในประวัติศาสตร์การเมืองไทย เคยมีชื่อเสียงในฐานะพรรคฝ่ายค้าน เป็นพรรคการเมืองที่ยึดมั่นระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา และต่อต้านเผด็จการมาโดยตลอดนั้นสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของประชาชนนครศรีธรรมราช ที่มีจิตสำนึกทางการเมืองค่อนข้างสูง ชอบความอิสระ ต่อต้านการกดขี่ข่มเหง ประกอบกับพรรคประชาธิปัตย์เป็นที่รู้จักของประชาชนนครศรีธรรมราชมานานอย่างต่อเนื่อง จึงมีความทรงจำต่อพรรคประชาธิปัตย์ค่อนข้างมากกว่าพรรคการเมืองอื่นที่ก่อตั้งในยุคหลังหรือพรรคการเมืองที่มีพัฒนาการไม่ต่อเนื่อง จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งมีมากกว่าพรรคการเมืองอื่น (ตาราง 23 หน้า 139)

นอกจากบทบาททางการเมือง ชื่อเสียงและคะแนนนิยมพรรคประชาธิปัตย์ที่สนับสนุนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว สภาพการณ์ทางการเมืองก่อนการเลือกตั้งก็เป็นตัวแปรสำคัญยิ่งในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ซึ่งสภาพการณ์ทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่น โดยภาพรวมแล้วส่งผลเชิงบวกต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ยกเว้นการเลือกตั้งใน พ.ศ.2522 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกตั้ง พ.ศ.2526 และการเลือกตั้งใน พ.ศ.2529 ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งยกทีมในจังหวัดนครศรีธรรมราช (รายละเอียดบทที่ 4)

ข้อสังเกต จากการศึกษาบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ผู้เขียนพบว่า

1. ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่น จึงมีโอกาสมากในการแสดงบทบาททางการเมืองมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่น
2. ประชาชนนครศรีธรรมราชต้องการสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าหาญที่จะดำเนินการกับสิ่งไม่ชอบธรรม มีทักษะในการพูด มีจุดยืนทางการเมืองที่มั่นคง ประชาชนจะภูมิใจกับการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงในระดับชาติ อันถือเป็นเกียรติของผู้เลือกตั้งด้วย
3. การเปลี่ยนสังกัดพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ค่อยมีปรากฏเหมือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางจังหวัด เพราะการเปลี่ยนสังกัดพรรคเป็นการแสดงให้เห็นถึงการไม่มีจุดยืนหรือไม่มีอุดมการณ์

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

นครศรีธรรมราช, จังหวัด. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง ลงวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519.

นครศรีธรรมราช, จังหวัด. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง ลงวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526.

นครศรีธรรมราช, จังหวัด. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง ลงวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529.

_____. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง ลงวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531.

_____. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง ลงวันที่ 22 มีนาคม 2535.

นครศรีธรรมราช, จังหวัด. ประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องผลการเลือกตั้ง ลงวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 48 วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2474.

_____. เล่ม 59 วันที่ 3 ธันวาคม 2485.

_____. เล่ม 63 วันที่ 10 พฤษภาคม 2489.

_____. เล่ม 64 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2490.

_____. เล่ม 66 วันที่ 23 มีนาคม 2492.

_____. เล่ม 69 วันที่ 8 มีนาคม 2495.

_____. เล่ม 75 วันที่ 22 ตุลาคม 2501.

_____. เล่ม 76 วันที่ 28 มกราคม 2502.

_____. เล่ม 85 วันที่ 15 ตุลาคม 2511.

_____. เล่ม 91 วันที่ 7 ตุลาคม 2517.

_____. เล่ม 95 วันที่ 22 ธันวาคม 2522.

_____. เล่ม 96 วันที่ 8 กรกฎาคม 2524.

เลขานุการรัฐสภา, สำนักงาน. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 10/2500
วันที่ 29 สิงหาคม 2500.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 3/2512 วันที่ 27 มีนาคม 2512.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ). ครั้งที่ 7/2513 วันที่ 12 กุมภาพันธ์
2513.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 5/2513 วันที่ 23 กรกฎาคม
2513.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 6/2513 วันที่ 30 กรกฎาคม
2513.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 8/2513 วันที่ 13 สิงหาคม
2513.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 11/2513 วันที่ 27 สิงหาคม
2513.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 14/2513 วันที่ 17 กันยายน
2513.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ). ครั้งที่ 14/2513 วันที่ 25 กุมภาพันธ์
2514.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 2/2513 วันที่ 1 กรกฎาคม
2514.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 4/2513 วันที่ 15 สิงหาคม
2514.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 2/2514 วันที่ 1 กรกฎาคม
2514.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 14/2514 วันที่ 16 กันยายน
2514.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ). ครั้งที่ 5/2514 วันที่ 12 มกราคม
2514.

_____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ). ครั้งที่ 6/2514 วันที่ 13 มกราคม
2514.

- เลขาธิการรัฐสภา, สำนักงาน. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (ชุดที่ 2). ครั้งที่ 17/2517 วันที่ 23 มีนาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (ชุดที่ 2). ครั้งที่ 24/2517 วันที่ 18 เมษายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 32/2517 วันที่ 16 พฤษภาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 33/2517 วันที่ 17 พฤษภาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 35/2517 วันที่ 24 พฤษภาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 69/2517 วันที่ 26 กันยายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 70/2517 วันที่ 27 กันยายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (ชุดที่ 2). ครั้งที่ 71/2517 วันที่ 3 ตุลาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (ชุดที่ 2). ครั้งที่ 72/2517 วันที่ 4 ตุลาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 4/2517 วันที่ 24 ตุลาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 6/2517 วันที่ 31 ตุลาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 8/2517 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 9/2517 วันที่ 8 พฤศจิกายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 10/2517 วันที่ 14 พฤศจิกายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 12/2517 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2517.

- เลขาธิการรัฐสภา, สำนักงาน. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 12/2517 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 13/2517 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 14/2517 วันที่ 24 พฤศจิกายน 2517.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่รัฐสภา. ครั้งที่ 20/2517 วันที่ 20 ธันวาคม 2517.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 5/2518 วันที่ 27 มีนาคม 2518.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ 1). ครั้งที่ 10/2518 วันที่ 17 เมษายน 2518.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ 2). ครั้งที่ 18/2518 วันที่ 21 สิงหาคม 2518.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ 2). ครั้งที่ 25/2518 วันที่ 11 กันยายน 2518.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ 2). ครั้งที่ 26/2518 วันที่ 12 กันยายน 2518.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ 2). ครั้งที่ 27/2518 วันที่ 18 กันยายน 2518.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ). ครั้งที่ 2/2518 วันที่ 16 ตุลาคม 2518.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (วิสามัญ). ครั้งที่ 6/2518 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2518.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 4/2519 วันที่ 6 พฤษภาคม 2519.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 3/2522 วันที่ 24 พฤษภาคม 2522.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 10/2524 วันที่ 2 กรกฎาคม 2524.
- _____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ). ครั้งที่ 3/2526 วันที่ 12 พฤษภาคม 2526.

เลขาธิการรัฐสภา, สำนักงาน. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สามัญ 2) ครั้งที่ 17/2530 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2530.

- ____. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร. ครั้งที่ 3/2531 วันที่ 21 สิงหาคม 2531.
- ____. คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎร 2535. (เอกสารโรเนียวไม่เย็บเล่ม)
- ____. สมุดเก็บกระทู้ถาม 2512.
- ____. สมุดเก็บกระทู้ถาม 2513.
- ____. สมุดเก็บกระทู้ถาม 2514.
- ____. สมุดเก็บกระทู้ถาม 2517.
- ____. สมุดเก็บกระทู้ถาม 2518.
- ____. สมุดเก็บกระทู้ถาม 2526.
- ____. สมุดเก็บญัตติ 2517.
- ____. สมุดเก็บญัตติ 2522.
- ____. สมุดเก็บญัตติ 2528.
- ____. สมุดเก็บญัตติ 2531.
- ____. สมุดเก็บญัตติ 2532.
- ____. สมุดเก็บญัตติ 2533.
- ____. สมุดเก็บญัตติ 2535.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ ญัตติ 2512.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2517.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2518.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2519.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2519.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2525.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2527.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2528.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2529.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2530.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2531.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2532.
- ____. สมุดเก็บร่างพระราชบัญญัติ 2534.

- เลขานุการนายกรัฐมนตรี, สำนัก. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นางสัณติรา มาศดิตถ์ และนายมาโนชญ์ วิชัยกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2527.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นางสัณติรา มาศดิตถ์ และนายมาโนชญ์ วิชัยกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2528.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นางสัณติรา มาศดิตถ์ และนายมาโนชญ์ วิชัยกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2529.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายสุรินทร์ นิสิตสุวรรณ และนายมาโนชญ์ วิชัยกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2530.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายถวิล ไพโรจน์ นายบุญส่ง ชำนาญกิจ และนายวัน ศรีเปารยะ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2527.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายถวิล ไพโรจน์ นายบุญส่ง ชำนาญกิจ และนายวัน ศรีเปารยะ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2528.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายถวิล ไพโรจน์ นายบุญส่ง ชำนาญกิจ และนายวัน ศรีเปารยะ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2529.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายถวิล ไพโรจน์ นายบุญส่ง ชำนาญกิจ และนางสัณติรา มาศดิตถ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2530.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายณรงค์ นันทอง นายธงชาติ รัตนวิชา และนายสัมพันธ์ เป้นัดณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2527.
- _____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายณรงค์ นันทอง นายธงชาติ รัตนวิชา และนายสัมพันธ์ เป้นัดณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2528.
-

เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนัก. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ
นายณรงค์ นุ่นทอง นายธงชาติ รัตนวิชา และนายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ จังหวัดนครศรี
ธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2529.

_____. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายณรงค์ นุ่นทอง
นายธงชาติ รัตนวิชา และนายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี
งบประมาณ 2530.

ศิลปากร, กรม. เอกสารรัชกาลที่ 5. ม.47/19 หนังสือกราบบังคมทูลของกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ
รายงานราชการมณฑลนครศรีธรรมราช 11 พฤศจิกายน ร.ศ.117.

_____. เอกสารรัชกาลที่ 5.ม.3/56 ดำรงราชานุภาพถวายกราบบังคมลาออกจากราชการ
วันที่ 6 สิงหาคม 2458.

_____. เอกสารรัชกาลที่ 6-7 สบ.2.47/12 ประกาศเปลี่ยนสังกัดสมุหเทศาภิบาลขึ้นกระทรวง
มหาดไทย เมษายน 2469.

สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. สมุดสถิติรายปีประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ,
2533.

เอกสารขึ้นรอง

กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2534.

กระมล ทองธรรมชาติ. วิวัฒนาการของระบอบรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2524.

_____. รัฐสภาในระบอบการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.

กระมล ทองธรรมชาติ และคนอื่นๆ. การเมืองและการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ
: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

กระมล ทองธรรมชาติ สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา พงษ์ไกรเลิศ. การเลือกตั้ง พรรค
การเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล. กรุงเทพฯ : มาสเตอร์เพรส, 2531.

กองวิจัยวางแผน, กรมตำรวจ. รายงานการวิจัยอาชญากรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช : ศึกษา
เฉพาะกรณีฆ่าผู้อื่น. กรุงเทพฯ : กรมตำรวจ, 2532.

เกษม วัฒนธรรม. ข้อมูลเลือกตั้ง 2535. กรุงเทพฯ : ศรีเอทีฟพับลิชชิง, 2535.

กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย. กฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย,
2522.

- กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2526. กรุงเทพฯ : ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2526.
- _____. สรุปผลการสัมมนาเรื่อง "การขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน". กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการปกครอง, 2532.
- _____. เอกสารสรุปผลการสัมมนาเพื่อประเมินผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2531 เชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2531.
- โกสินทร์ วงศ์สุววัฒน์. เรื่องของรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ : แพรวพินทยา, 2517.
- _____. ความเป็นมาของระบอบการปกครองในระบบรัฐสภาและระบบรัฐสภาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : แพรวพินทยา, 2518.
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. การเมืองและพรรคการเมืองของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บางสะพานการพิมพ์, 2511.
- จิří มีสุข. คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- เฉลิมเกียรติ ผิวฉนวน. ประชาธิปไตยแบบไทย : ความคิดทางการเมืองของทหารไทย (2519-2529). กรุงเทพฯ : 2533.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะทหาร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- _____. ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- _____. อุดมการณ์ทางการเมือง. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2517.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์ แสง รัตนมงคลมาศ. สัตว์การเมือง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2513.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช และพีรศักดิ์กรย จันทรวรินทร์. ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของพรรคการเมืองและการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์, 2531.
- ชาติชาย เข็มบำรุง และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (บรรณาธิการ) บันทึกการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : มุลนิธิเอเชีย, 2530.
- ชาลี ศิลปศรี. การปกครองมณฑลนครศรีธรรมราชภายใต้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยาเธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมขุนลพบุรีราเมศวร์ (พ.ศ.2453-2468). ปรินทิพินันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ชุมพล แพรวหลวง. ความผูกพันพรรคการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

- ชูชาติ ไน้อยคนดี, ร.ต.ท. ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร : ศึกษากรณีการควบคุมคณะรัฐมนตรีโดยสภาผู้แทนราษฎรไทย ชุด 2526-2529. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- ช่วงค์ ฉายบุตร. วิวัฒนาการการปกครองจังหวัดของประเทศไทย. พระนคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2503.
- ณรงค์ ไชยวงศ์. บทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาล. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- ณรงค์ นันทอง. การปฏิรูปมณฑลนครศรีธรรมราชในสมัยพระยาสุหมณีนัยวินิตเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล (พ.ศ.2439-2453) ปรินญาพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.
- ณรงค์ พ่วงพิศ. การเมืองไทย : ความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- ณัฐฉิ สุทธิสงคราม. กำเนิดพรรคประชาธิปัตย์. กรุงเทพฯ : พรรคประชาธิปัตย์, 2519.
- _____. นายควง อภัยวงศ์กับพรรคประชาธิปัตย์. กรุงเทพฯ : เรื่องศิลป์, 2522.
- _____. "สมัยเป็นมณฑลนครศรีธรรมราชในปีที่"ได้," รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช, 2526.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระบรมราชา. เทศาภิบาล. ม.ป.ท. 2503.
- _____. ไทยรบพม่า. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2505.
- _____. ประวัติเจ้าพระยาวิชิตราช (เป็น สุขุม). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศึกษาภัณฑ์พานิช, 2514.
- _____. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 2 เล่ม 2 พระนคร : โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน, 2494.
- ตรี อมาตยกุล. จังหวัดนครศรีธรรมราช. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : กิจสยามการพิมพ์, 2517.
- _____. "นครศรีธรรมราช," รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช. 2505.
- _____. โดย (ต.อมาตยกุล). เมืองเหนือและเมืองใต้. พระนคร : แพรวพิทยา, 2513.
- เดช อนุภาค. การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศไทย พ.ศ.2435-2458. 2532.
- ถวิล เปลี่ยนสี. เสถียรภาพรัฐบาลผสมของไทยศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาลชุด มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (17 มีนาคม 2518-12 มกราคม 2519) กับรัฐบาลชุด มรว.เสนีย์ ปราโมช (20 เมษายน - 6 ตุลาคม 2519). วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ. แปลโดย พรรณี จัตรพลรักษ์ และประกายทอง ลิวิสุข. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- ทวีศักดิ์ พันธุ์สระ. การต่อสู้ทางการเมืองของพรรคการเมืองไทย : ศึกษากรณีพรรคกิจสังคม. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- ทวีศักดิ์ ล้อมลัม. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายูสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2516. อัดสำเนา.
- ธารินี ภาวะสุทธิการ. ระบบเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อพรรคการเมืองในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. อัดสำเนา.
- นคร พจนวรวงษ์. รวมกฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : ศูนย์แนะนำศึกษากฎหมายนครหลวง, 2516.
- นครศรีธรรมราช, จังหวัด. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2527.
- _____. รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2526.
- นพดล ศรีสุข. บทบาทของรัฐสภาไทย พ.ศ. 2518 : ศึกษาด้านการรวมกลุ่มพรรคและความขัดแย้ง. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.
- นวนิตี เศรษฐบุตร. พรรคประชาธิปัตย์ : ความสำเริงหรือความล้มเหลว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- นโยบายและแผนมหาดไทย, สำนัก. รายงานการวิจัย : ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : ฝ่ายพัฒนาการเมืองและการปกครอง, 2526.
- นิจ หิฎฐิระนันท์. "นครศรีธรรมราชในด้านการตั้งถิ่นฐานมนุษย์," รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2526.
- นิพนธ์ บุญหลวง. การย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- นิโรจน์ ขอดคงประเสริฐ. ฝึกฝ่ายทางการเมือง : ศึกษากรณีการแบ่งแยกฝึกฝ่ายภายในพรรคประชาธิปัตย์. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- นิสิต จันทรสมวงศ์. บทบาทของกองทัพไทยในการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ตามนโยบายได้ร่วมมือของกองทัพภาคที่ 4. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.
- บุษบา สิ้นสมบุรณ์. ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2520-2524). วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

- ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 2. เรื่องตั้งพระเจ้านครศรีธรรมราช. ม.ป.ท. 2506.
- _____. เรื่องตราตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (โพธิ์)
- _____. เรื่องตราตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์เป็นพระยานครศรีธรรมราช
- ประดิษฐ์ ทิพย์สุมาลัย. ความขัดแย้งในการเมืองท้องถิ่น : ศึกษากรณีการขยายเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. "อาณาจักรนครศรีธรรมราช," โบราณคดี. 6 (3) : 40-51; พฤษภาคม 2519.
- _____. "อาณาจักรตามพรลิงค์," รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2531.
- ประมาณ อติเรกสาร. บันทึกความจำเมื่อข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าพรรค. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, 2520.
- ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์. รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (2475-2517). กรุงเทพฯ : ช.ชุมนุมช่าง, 2517.
- ปรีดิธรรมธาดา, พระยา. ตำนานพระพุทธสิหิงส์. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนาการ, 2475.
- ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. พรรคการเมืองและพรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางสงวน นพวงศ์ ณ อยุธยา. 2503.
- ภิรมย์ แสนอัสระ. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์กับการปกครองในระบบรัฐสภา พ.ศ. 2501-2506. ปรินท์ยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- บุญชู วัฒนโกเมร. ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบันและพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งปี 2522-2529. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2529.
- มหาดไทย, กระทรวง. สรุปประเด็นนิติเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้าน ระหว่างวันที่ 18-20 กรกฎาคม 2533. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2533.
- มีชัย ฤชุพันธ์. คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511.
- มูธาธิวี รักชาติเจริญ. การก่อตัวของพรรคประชาธิปัตย์ในกระบวนการทางการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

- ไมตรี วิริยะ. รัฐสภาไทย : การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของสภาผู้แทนราษฎร.
พุทธศักราช 2518 กับสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พุทธศักราช 2519. วิทยานิพนธ์ ร.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- รัฐการ มิฆเนตร. ยุวประชาธิปไตยในฐานะองค์การเสริมสร้างพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตย.
วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- ลิขิต ธีรเวคิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2533.
- วนิดา โสตนเนียม. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2522-2529. ม.ป.ท. 2531.
- วรสิทธิ์ ไรจนพานิช. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
อัดสำเนา.
- วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ. นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : 2521.
- เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, สำนัก. รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล 16 สิงหาคม 2531-
30 พฤศจิกายน 2532. กรุงเทพฯ : ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ, 2533.
- เลขาธิการรัฐสภา, สำนักงาน. รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 26 มกราคม
2518. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2518.
- _____. รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 เมษายน 2519. กรุงเทพฯ :
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2519.
- _____. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522. กรุงเทพฯ : กรมการ
ปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2522.
- _____. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2526. กรุงเทพฯ : กรมการ
ปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2526.
- _____. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531. กรุงเทพฯ : กรมการ
ปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2531.
- _____. เอกสารสรุปผลการสัมมนาเพื่อประเมินผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531
เชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2531.
- _____. ระบบงานรัฐสภา. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. "ชุมชนโบราณในภาคใต้," รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรี
ธรรมราช. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครุ นครศรีธรรมราช, 2521.
- _____. "นครศรีธรรมราชกับประวัติศาสตร์ไทย," รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรี
ธรรมราช. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครุ นครศรีธรรมราช, 2525.

- ศักดิ์นา จัตรกุล ณ ออยุธยา. รัฐและอุดมการณ์ในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2500-2506).
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- ศิลปากร, กรม. ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช. พระนคร : กรมศิลปากร, 2490.
- _____. รวมเรื่องเมืองนครศรีธรรมราช. พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2505.
- _____. ก/ป7/2520/22. กรณีการขุดค้นพบเขาศูนย์ อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
(5 กุมภาพันธ์-20 ธันวาคม 2520).
- _____. ก/ป2/2519/23. การเมืองการปกครอง. (19 พฤษภาคม 2519)
- _____. ก/ป1/2512/3/2. เอกสารพรรคประชาธิปัตย์. (3-4 ตุลาคม 2512.)
- _____. ก/ป7/2512/3/2. เอกสารพรรคประชาธิปัตย์. (29 พฤศจิกายน 2512)
- _____. ก/ป1/2513/23. เอกสารพรรคประชาธิปัตย์. (16 มกราคม 2513)
- _____. ก/ป1/2514/9/2. เอกสารพรรคประชาธิปัตย์. (12 ตุลาคม 2514)
- _____. ก/ป1/2519/14/3. เอกสารพรรคประชาธิปัตย์. (30 มกราคม 2519)
- _____. ก/ป1/2519/20. พรรคการเมือง : พรรคประชาธิปัตย์. (26 พฤษภาคม 2519)
- สงบบ ส่องเมือง. ความสัมพันธ์ระหว่างราชธานีกับหัวเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. ปรินทูปนพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518. อัดสำเนา.
- สถิตีแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนที่แสดงเขตอำเภอ ตำบล เทศบาล และข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2533. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2533.
- _____. รายงานสรุปผลเบื้องต้นที่สำคัญของการสำรวจทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนในท้องที่ภาคต่างๆของประเทศต่อสภาพการณ์ทางการเมือง การบริหารประเทศในช่วง 1 ปีแรกของการบริหารงานของรัฐบาล. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2532.
- _____. รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2531 ภาคใต้.
กรุงเทพฯ : กองสำรวจเศรษฐกิจ, 2533.
- สมโชติ อ๋องสกุล. การปฏิรูปการปกครองมณฑลปัตตานี (พ.ศ.2449-2474). ปรินทูปนพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- สมบัติ จันทรวงศ์. การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2529.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2530.
- สยามจดหมายเหตุ. 6(8):199; 15-21 กุมภาพันธ์ 2534.
- สยามจดหมายเหตุ. บันทึกข่าวสารและเหตุการณ์ บันทึกประวัติศาสตร์ 2475-2519. กรุงเทพฯ : สยามบรรณ, 2520.

- สละ ลิขิตกุล. คึกฤทธิกับการเมือง. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า, 2517.
- สวาท เสนาณรงค์. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ. (บรรณาธิการ) คู่มือเลือกตั้ง 2531. กรุงเทพฯ : สยามบรรณ, 2531.
- _____. สยามออลมาแนค 2530. กรุงเทพฯ : สยามบรรณ, 2530.
- สาธิต ชวโนทัย. การเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- 38 ปี พรรคประชาธิปัตย์. กรุงเทพฯ : พรรคประชาธิปัตย์, 2527.
- สิทธิพันธ์ พุทธน. "ประเทศไทยในปี ค.ศ. 1981: กลิ่นไอความร้อนภายในรัฐบาลของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์," วัฏจักรการเมืองไทย : การเลือกตั้ง-รัฐประหาร. 2529.
- 40 ปี พรรคประชาธิปัตย์. หนังสือในงานฉลองครบรอบ 40 ปี แห่งการก่อตั้งพรรค 6 เมษายน 2529. กรุงเทพฯ : พรรคประชาธิปัตย์, 2529.
- สุจิต ลั่นซ้าย. บทบาทของข้าราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- _____. บทบาทของสภานิติบัญญัติ. 2526.
- _____. พรรคการเมืองกับการรักษาเสถียรภาพทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะความเป็นสถาบันของระบบพรรคการเมืองของไทยในช่วง พ.ศ. 2517-2519. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สุภาภรณ์ ดันเศลาภิรักษ์. บทบาทของเจ้าพระยาแสนครศรีธรรม (น้อย) ที่มีต่อรัฐบาลกลางและหัวเมืองภาคใต้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : 2520.
- สุพรรณ บุญชื่อ. รัฐสภาไทย : การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทวุฒิสภา พ.ศ. 2512 และ พ.ศ. 2518. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

- สุวิทย์ ทองศรีเกตุ. "อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช," รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 2. นครศรีธรรมราช : จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2525.
- เสนีย์ ปราโมช. ประชุมปาฐกถาและคำอธิบายของ มรว.เสนีย์ ปราโมช พ.ศ.2489-2509
กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2509.
- เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่นๆ. ประชุมกฎหมายประจำศก. 2477.
- หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรีดวง อภัยวงศ์. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, 2511.
- หาญ สีนานนท์, พลเอก. อุดมการณ์ทางการเมือง. กรุงเทพฯ : สื่อสาร, 2527.
- ใหม่ รักหมื่น และธวัชชัย ไพบูลย์. (บรรณาธิการ) บันทึก 25 นักการเมือง วิเคราะห์การเลือกตั้งในไทย. กรุงเทพฯ : นพรัตน์, 2522.
- อภิชาติ นุ่มแก้ว, พ.ต.ต. พรรคการเมืองไทยกับฐานคะแนนเสียง : ศึกษากรณีของพรรคประชากรไทยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ รม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อำพล คณารีย์. การเลือกตั้งเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยทางยุทธศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2530.
- "9 สส.นครศรีธรรมราชเรื่องของฝีมือ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 29(45):6-7; 1 พฤษภาคม 2526.
- "แก่นแท้ 10 มกรา," มติชนสุดสัปดาห์. 7(361):12-13; 2 สิงหาคม 2530.
- "จดหมายพระสุรินทร์ มาศดิตถ์ เผยเบื้องหลังกรณี 6 ตุลาฯ มหาวิปโยก," มติชนสุดสัปดาห์. 8(412):24-26, 49; 24 กรกฎาคม 2531.
- "โฉมใหม่ประชาธิปไตย," ข่าวพิเศษ. 21(459):15-16; 7-13 เมษายน 2529.
- "40 ปีประชาธิปไตย ดอกส้มสามก๊ก," วิวัฒน์. 49(68):12-1; 15-21 ธันวาคม 2527.
- "40 ปีประชาธิปไตย เอกภาพภายใต้ล่ออำนาจของ"กลุ่ม"," ข่าวพิเศษ. 21(459):12-16; 7-13 เมษายน 2529.
- "ประวัติศาสตร์ของพรรคประชาธิปัตย์กับร่างพ.ร.บ.ลิขสิทธิ์," มติชนสุดสัปดาห์. 8(402):15-16; 15 พฤษภาคม 2531.
- "รายงานพิเศษ," มติชนสุดสัปดาห์. 7(365):5-6; 30 สิงหาคม 2530.
- "นครศรีธรรมราชศึกษาที่พรรคประชาธิปัตย์ต้องเผชิญ," มติชนสุดสัปดาห์. 8(402):12-14; 15 พฤษภาคม 2531.

"พลเอกหาญ ลีนาทนัทรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์," ข่าวพิเศษ. 20(458):12-16; 31 มีนาคม-6 เมษายน 2529.

"วิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นสะท้อนการเมืองแบบไทยๆ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(48):17-20; 17-23 พฤษภาคม 2530.

"สัมพันธ์ ทองสมัครนำทัพ"สะท้อน"ปชป.ดับเครื่องชน ทท.4," มติชนสุดสัปดาห์. 9(433):7-14; 18 ธันวาคม 2531.

"ศึกชิงเมืองนครศรีฯเอกภาพ-พลังธรรม ความหวังใหม่ถล่มปราชัย ปชป.,," มติชนสุดสัปดาห์. 12(596):13-14; 24 มกราคม 2535.

"สัมพันธ์ ทองสมัครบนเส้นทางเจ้าพ่อ," มติชนสุดสัปดาห์. 7(365):5-6; 30 สิงหาคม 2530.

"สัมภาษณ์พิเศษ ชวน หลีกภัย," ข่าวพิเศษอาทิตย์. 23-24; 20-26 เมษายน 2531.

"สัมภาษณ์ พิชัย รัตนกุล หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์," มติชนสุดสัปดาห์. 8(286):10-11; 5 มกราคม 2529.

"สืบปิ่นเส้นทางเถื่อนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(50):14-16; 31 พฤษภาคม-6 มิถุนายน 2530.

"สุรินทร์ มาศดิตถ์ แบบอย่างนักการเมืองที่แท้จริง," สารคดี. 5(52):157-164; มิถุนายน 2532.

เอกสารข่าวรัฐสภา. 17(386):27-41; 1 มิถุนายน 2534.

_____. 18(411):29; 16 มิถุนายน 2535.

"เอกสารลับทางทหารวิเคราะห์การเลือกตั้งภาคใต้," มติชนสุดสัปดาห์. 8(409):10-11; 3 กรกฎาคม 2531.

"สัมพันธ์ ทองสมัคร เขียน," เสียงราษฎร์. 22(2461):5; 18 กรกฎาคม 2523.

_____. เสียงราษฎร์. 22(2480):4; 21 กันยายน 2523.

L.A.Mill, Britist Malaya 1824-1867. 1966.

Coede's G. The Indianized States of Southeast Asia. University of Malaya press, 1968.

สัมภาษณ์

1. ตัวแทนประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 315 คน.
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ ทำการพรรค
ประชาธิปัตย์ ถนนเศรษฐศิริ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2535.

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ บ้านเลขที่ 3
หมู่ 8 ตำบลช้างกลาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2536.

นายตรีพล เจาะจิตต์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ ทำการพรรค
ประชาธิปัตย์ ถนนเศรษฐศิริ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2535.

นายณรงค์ นันทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ บ้านเลขที่ 310
ถนนกรุงเกษม แขวงบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2535.

นายธงชาติ รัตนวิชา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ กระทรวงอุตสาหกรรม
กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2535.

นายมานิชญ์ วิชัยกุล เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ กระทรวงอุตสาหกรรม
เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2535.

นายสัมพันธ์ ทองสมัคร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ บ้านเลขที่ 50/1
ซอยพร้อมพันธ์ ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 13
มีนาคม 2536.

พลตำรวจตรีขุนพันธ์กราชเดช เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สมทรง นุ่มนวล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ บ้านเลขที่
764/5 ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2535.

บรรณานุกรม

สรุป

การศึกษานิทรรศการการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ระหว่าง พ.ศ.2512-2535 พบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคประชาธิปัตย์มีบทบาททางการเมืองทั้งในสภาและนอกสภา กล่าวคือ

บทบาททางการเมืองในสภา ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ มีทั้งการตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การอภิปราย และการเป็นกรรมาธิการ ทั้งนี้โอกาสในการแสดงบทบาททางการเมืองในสภาขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและสภาพการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลาเป็นสำคัญ หลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2512 ภายใต้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2511 และท่ามกลางสภาพการณ์ทางการเมืองอันเป็นเผด็จการ ประชาธิปัตย์เป็นพรรคฝ่ายค้านในสภา บทบาททางการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำได้สะดวกในขณะนั้นคือ การตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ที่ตั้งกระทู้ถามมากที่สุด จนได้ชื่อว่าเป็น "ดาวสภา" คือ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ระหว่าง พ.ศ.2512-2518 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคประชาธิปัตย์จะตั้งกระทู้ถามมาก เมื่อเทียบกับการตั้งกระทู้ถามหลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2522 (ตาราง 4 หน้า 50) เป็นเพราะหลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2512 ประชาธิปัตย์ดำเนินบทบาททางการเมืองในฐานะพรรคฝ่ายค้านหรือทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาลเป็นหลัก ประกอบกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่มีพัฒนาการในการรวมตัวอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการแสดงบทบาททางการเมืองในรูปแบบอื่นเท่าใดนัก การแสดงบทบาททางการเมืองโดยการตั้งกระทู้ถามไม่ต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่นจึงกระทำได้สะดวกที่สุด

ภายหลังการลาออกของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ โดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใน พ.ศ.2523 บทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์อยู่ในฐานะพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ในช่วงนี้บ้านเมืองมีการพัฒนาเป็นระบบมากขึ้น การแสดงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคประชาธิปัตย์จึงเปลี่ยนจากการควบคุมรัฐบาลเป็นการทำหน้าที่นิติบัญญัติเป็นหลัก บทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติมีมากขึ้น (ตาราง 9 หน้า 70) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการได้รับเลือกตั้งแบบยกทีมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดนครราชสีมาในการเลือกตั้ง พ.ศ.2526 และในพ.ศ.2529 ส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดำเนินงานทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง มีร่างพระราชบัญญัติเสนอเข้าสู่สภาโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ถึง 36 ร่าง และ 35 ร่าง ใน พ.ศ.2529 และ พ.ศ.2531 แต่ความล้มเหลวขึ้นประกาศใช้เป็นกฎหมายมีน้อย ส่วนบทบาทในการอภิปรายนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมาสังกัดพรรค

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ พ.ศ.2476-2535 (22 มีนาคม)

ครั้งที่	การเลือกตั้งเมื่อวันที่	ผู้ได้รับเลือกตั้ง	สังกัดพรรค
1	15 พฤศจิกายน 2476	รองอำมาตย์โทมงคล รัตนวิจิตร	-
2	7 พฤศจิกายน 2480	นายฉ่ำ จำรัสเนตร	-
		ขุนบุรพาท	-
3	12 พฤศจิกายน 2481	นายฉ่ำ จำรัสเนตร	-
		นายเปี่ยม บุญะโชติ	-
4	6 มกราคม 2489	ร.ต.มงคล รัตนวิจิตร	-
		นายคล่อง ไตรสุวรรณ	-
	5 สิงหาคม 2489*	นายไสว สุกธินัทธ์	-
		ขุนประสงค์ สุขการี	-
		นายพินธ พฤษศรี	-
5	29 มกราคม 2491	นายภักดี พัฒนภักดี	-
		นายฉ่ำ จำรัสเนตร	-
	5 มิถุนายน 2492*	นายเปี่ยม บุญะโชติ	-
6	26 กุมภาพันธ์ 2495	นายหม่อม อูปรมัย	-
		พ.ท.ทอง ศิริเวชพันธ์	-
		นายปลื้ม กุมมะกุล	-
7	26 กุมภาพันธ์ 2500	นายฉ่ำ จำรัสเนตร	ธรรมาธิปัตย์
		นายไสว สวัสดิสาร	ธรรมาธิปัตย์
		นายเปี่ยม บุญะโชติ	ธรรมาธิปัตย์
		นายหม่อม อูปรมัย	เสรีมนังคศิลา
8	15 ธันวาคม 2500	นายไสว สวัสดิสาร	ประชาธิปไตย
		นายหม่อม อูปรมัย	สหภูมิ

ครั้งที่	การเลือกตั้ง	ผู้ได้รับเลือกตั้ง	สังกัดพรรค
9	10 กุมภาพันธ์ 2512	นายฉ่ำ จำรัสเนตร	สหภูมิ
		นายปรีดา ตำนตระกุล	สหภูมิ
		พ.ต.ต. ชูพันธ์รักษ์ราชเดช	ประชาธิปัตย์
		นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายชอบ ภารา	ประชาธิปัตย์
		นายมนัส สุวรรณรัตน์	ประชาธิปัตย์
		นายแนบ ผ่องแผ้ว	ประชาธิปัตย์
10	26 มีนาคม 2518	นายโน้ม อูปรมัย	สหประชาไทย
		นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายโสภณ วัชรสินธุ์	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ประชาธิปัตย์
		ร.ต.ท.ระบิล นานากุล	กิจสังคม
		นายชำนาญ ศักดิ์เศรษฐ์	สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
		นายอาคม สุวรรณพ	สังคมนิยมแห่งประเทศไทย
11	4 เมษายน 2519	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายโสภณ วัชรสินธุ์	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ประชาธิปัตย์
		นายเพิ่มศักดิ์ จริตงาม	ประชาธิปัตย์
		นายเกษม เจริญพานิช	ประชาธิปัตย์
		นายภักดี กุลบุญ	ประชาธิปัตย์
		นายณรงค์ นันทอง	ประชาธิปัตย์
12	22 เมษายน 2522	นายธงชาติ รัตนวิชา	ประชาธิปัตย์
		นางสาวสุนัตรา มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ประชาธิปัตย์
		นายมานะชัย วิชัยกุล	ประชาธิปัตย์
		นายเอี่ยม อุบลพันธ์	กิจสังคม

ครั้งที่	การเลือกตั้ง	ผู้ได้รับเลือกตั้ง	สังกัดพรรค
13	18 เมษายน 2526	นายนิวัตร จินตวร	กิจสังคม
		นายนิยม คำแหง	กิจสังคม
		นายคล่อง รักร์ทอง	กิจสังคม
		นายจรัส โพธิศิริ	กิจสังคม
		นางสาวสุพัตรา มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ประชาธิปัตย์
		นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	ประชาธิปัตย์
		นายถวิล ไพรสณฑ์	ประชาธิปัตย์
		นายบุญส่ง ชำนาญกิจ	ประชาธิปัตย์
		นายวัน ศรีเปารยะ	ประชาธิปัตย์
14	27 กรกฎาคม 2529	นายณรงค์ นันทอง	ประชาธิปัตย์
		นายธงชาติ รัตนวิชา	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์	ประชาธิปัตย์
		นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ประชาธิปัตย์
		นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	ประชาธิปัตย์
		นางสาวสุพัตรา มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายถวิล ไพรสณฑ์	ประชาธิปัตย์
		นายบุญส่ง ชำนาญกิจ	ประชาธิปัตย์
		นายณรงค์ นันทอง	ประชาธิปัตย์
15	24 กรกฎาคม 2531	นายธงชาติ รัตนวิชา	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์	ประชาธิปัตย์
		นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ	ประชาธิปัตย์
		นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ประชาธิปัตย์
		นางสุพัตรา มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายนิยม คำแหง	กิจสังคม
		พลเอกหาญ ลีนาทนั	ประชาชน

ครั้งที่	การเลือกตั้ง	ผู้ได้รับเลือกตั้ง	สังกัดพรรค
16	22 มีนาคม 2535	นายชำนาญ คักติเศรฆ	ก้าวหน้า
		นายสุธรรม แสงประทุม	ก้าวหน้า
		นายวิทยา แก้วภราดัย	ก้าวหน้า
		นายสุนทร พิศุขวรร	ประชาธิปัตย์
		นายเตชา สามารถ	พลังธรรม
		นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ประชาธิปัตย์
		คุณหญิงสุนทรา มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	ประชาธิปัตย์
		นายตรีพล เจาะจิตต์	ประชาธิปัตย์
		นายณรงค์ นันทอง	ประชาธิปัตย์
17	13 กันยายน 2535	นายชำนาญ คักติเศรฆ	เอกภาพ
		นายอภิชาติ การิกายูจน์	ประชาธิปัตย์
		นายสุนทร พิศุขวรร	ประชาธิปัตย์
		นายมาโนชญ์ วิชัยกุล	ประชาธิปัตย์
		นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ประชาธิปัตย์
		นายตรีพล เจาะจิตต์	ประชาธิปัตย์
		นายสุรเชษฐ์ มาศดิตถ์	ประชาธิปัตย์
		นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	ประชาธิปัตย์
		นายชำนาญ คักติเศรฆ	พลังธรรม
		นายวิทยา แก้วภราดัย	พลังธรรม
		นายสุธรรม แสงประทุม	พลังธรรม

* เป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติม

ที่มา : ชัยอนันต์ สมุทวณิช พิศัยกย จันทวรินทร์. ข้อมูลพื้นฐานกึ่งศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย. 2525. หน้า 56 ; สัมฤทธิ์ มีวงศ์ไผ่. คู่มือเลือกตั้ง. 2531. หน้า 18. ; ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช. ประกาศผลการเลือกตั้ง วันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2526 วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2529 วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ.2531 วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2535 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535. (จัดทำตารางโดยผู้เขียน)

ภาคผนวก ข

กระทู้ถามที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ระหว่าง พ.ศ.2512-2535

ที่	กำหนดให้ตอบ	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	หมายเหตุ
1	ราชกิจจานุเบกษา	ราคาข้าวและการประกันราคาข้าว ในจังหวัดภาคใต้ (เศรษฐกิจ)	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	ตอบแล้ว
2		โจรสลัดและการทำรายงานของ พนักงานเจ้าหน้าที่ (มหาดไทย)	"	"
3	ราชกิจจานุเบกษา	การปราบปรามผู้ก่อการร้ายใน ภาคใต้ (มหาดไทย)	"	"
4		กระบวนการยุติธรรม (ยุติธรรม)	นายชอบ ภารา	"
5		โจรสลัดชุกชุม (มหาดไทย)	"	ระงับ
6		สถิติโจรสลัด (มหาดไทย)	"	"
7	ด่วน	โจรสลัดในจังหวัดภาคใต้ (มหาดไทย)	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	ตอบแล้ว
8	ด่วน	การใช้ยาเบื่อปลาในอ่าวปากพนัง (เกษตร)	นายมนัส สุวรรณรัตน์	"
9		การปล้นเรือหาปลา (มหาดไทย)	"	"
10		การตรวจราชการของรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี)	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	"
11	ด่วน	ธนบัตรปลอมในภาคใต้ (มหาดไทย)	"	"
12	ด่วน	การประกาศใช้กฎอัยการศึก (กลาโหม)	"	"
13	ด่วน	น้ำทะเลท่วมนาของราษฎร (มหาดไทย)	"	"
14		การป้องกันอาชญากรรมและการควบคุม การพนัน (มหาดไทย)	"	"
15		ทะเบียนบ้านไม่ถูกต้อง (มหาดไทย)	นายชอบ ภารา	"

ที่	กำหนดให้ตอบ	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	หมายเหตุ
16		การใช้ชีเมนต์ของกรมชลประทาน (พัฒนาการ)	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	ระงับ
17		การคอร์รัปชันในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักนายกรัฐมนตรี)	"	"
18		การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (มหาดไทย)	"	"
19		การอนุญาตให้สัมปทานเหมืองแร่ (พัฒนาการแห่งชาติ)	"	"
20	ด่วน	เรือประมงต่างชาติเข้ามาจับปลาในน่านน้ำไทย (เกษตร)	"	ตอบแล้ว
21		การตรวจราชการของรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี)	"	"
22		การจ่ายเงินงบประมาณทำลายระบอบประชาธิปไตย (สำนักนายกรัฐมนตรี)	"	"
23		ทหารปล้นทรัพย์ประชาชน (กลาโหม)	"	"
24		การทุจริตในองค์การสวนยาง (เกษตร)	"	"
25	ด่วน	สวัสดิภาพของประชาชน (มหาดไทย)	"	"
26		ตำรวจยิงประชาชน (มหาดไทย)	"	ระงับ
27		การยุบโรงเรียนรัฐบาล (ศึกษาธิการ)	"	"
28	ด่วน	โรงงานน้ำมัน (อุตสาหกรรม)	"	"
29	ด่วน	สวัสดิภาพของประชาชน (มหาดไทย)	"	ตอบแล้ว
30	ด่วน	โรงกลั่นน้ำมัน (อุตสาหกรรม)	"	"
31		การคอร์รัปชันในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักนายกรัฐมนตรี)	"	"
32		การทุจริตในองค์การสวนยาง (เกษตร)	"	"
33		การจ่ายเงินงบประมาณทำลายระบอบประชาธิปไตย (สำนักนายกรัฐมนตรี)	"	"

ที่	กำหนดให้ตอบ	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	หมายเหตุ
34		การทุจริตในการสร้างประปา (มหาดไทย)	"	"
35		เจ้าหน้าที่เฝ้าบ้านราษฎร (กลาโหม)	"	"
36		การยุบโรงเรียนรัฐบาล (ศึกษาธิการ)	"	"
37		การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ที่นครเมกกะ (คมนาคม)	"	ขอถอน
38	ด่วน	ความเดือดร้อนของผู้ชุดแรบนเขาศูนย์ นายชอบ ภารา (สำนักนายกรัฐมนตรี)		ตอบแล้ว
39		ทหารและตำรวจใช้อิทธิพลแย่งราษฎรชุดแรบนเขาศูนย์ (สำนักนายกรัฐมนตรี)	"	ระงับ
40		การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการ (กระทรวงยุติธรรม)	"	"
41		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องหาคดีอาญา นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ (มหาดไทย)		ระงับ
42		การค้าประกันเงินกู้และการหารายได้ (มหาดไทย)	"	"
43	ด่วน	การจัดส่งชาวไทยอิสลามไปนครเมกกะ (คมนาคม)	"	ตอบแล้ว
44		การพิจารณาคดีร้อยตำรวจตรีระบิล นานากุล (ยุติธรรม)	"	ระงับ
45		การช่วยเหลือชาวสวนยาง (สำนักนายกรัฐมนตรี)	"	"
46		การโค่นไม้ทำลายป่า (เกษตร)	"	"
47		การคอร์รัปชันในหน่วยราชการ (สำนักนายกรัฐมนตรี)	"	"
48		การเงินของรัฐวิสาหกิจและการเก็บภาษี (การคลัง)	"	"
49		การควบคุมราคาสินค้า (พาณิชย์)	"	"
50	ด่วน	การประวัตินิติปฏิบัติของเอกอัครราชทูต (การต่างประเทศ)	"	"

ที่	กำหนดให้ตอบ	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	หมายเหตุ
51	ด่วน	การจัดหาปุ๋ยเพื่อช่วยเหลือชาวนา (เกษตร)	"	"
52	ด่วน	การปราบปรามโจรผู้ร้าย (มหาดไทย)	"	"
53	ด่วน	การเผาบ้านราษฎรที่หมู่บ้านนาทราย (สำนักงานกฤษฎีกา)	"	ตอบแล้ว
54		การโค่นไม้ทำลายป่าโดยผิดกฎหมาย (เกษตร)	"	
55		รถยนต์โดยสารประจำทาง (คมนาคม)	"	"
56	ด่วน	ข้าวสารสำรอง (พาณิชย์)	"	"
57		การขึ้นราคาน้ำมันทุกชนิดภายในประเทศ (อุตสาหกรรม)	"	"
58		การดับเพลิงและการป้องกันอัคคีภัย (มหาดไทย)	"	"
59	ด่วน	ข้าวสารสำรอง (พาณิชย์)	"	"
60		หมิ่นประมาทพระสงฆ์ (มหาดไทย)	"	"
61		รถยนต์โดยสารประจำทาง (คมนาคม)	"	ขอถอนในที่ประชุม
62		การดับเพลิงและป้องกันอัคคีภัย (มหาดไทย)	"	
63		การตายของนักเรียนนายร้อยตำรวจ (มหาดไทย)	"	ระงับ
64	ด่วน	การปราบปรามการทุจริต (สำนักงานก	"	
65		การลักลอบนำเงินออกนอกประเทศ (การคลัง)"	"	ตอบแล้ว
66	ด่วน	การปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความสงบ เรียบร้อย (มหาดไทย)	"	
67		การขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา ที่กำหนด (การคลัง)	"	
68		นายทหารกระทำความผิดและการถอดยศ จอมพล (การคลัง)	"	
69	ด่วน	การช่วยเหลือเกษตรกรในภาคใต้ (สำนักงานกฤษฎีกา)	"	

ที่	กำหนดให้ตอบ	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	หมายเหตุ
70		โจรเรียกค่าไถ่ในจังหวัดภาคใต้ (สำนักนายกรัฐมนตรีย)	"	
71		การส่งเสริมช่วยเหลืออาชีพราษฎร (เกษตร)	"	
72		การทำแรมบนเขาคุนย (อุตสาหกรรม)	"	
73	ด่วน	การป้องกันและปราบปรามอุบัติเหตุโรค (สาธารณสุข)	"	
74		งบประมาณรายจ่ายปราบโจรผู้ร้าย	นายภักดี กุลบุญ	ค้างตอบ
75		โจรผู้ร้ายชุกชุม (มหาดไทย)	นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	ตอบแล้ว
76		นักข่าวหนังสือพิมพ์ถูกฆ่า (มหาดไทย)	"	
77		การปราบปราม (สำนักนายกรัฐมนตรีย)	"	ตอบแล้ว
78		สินเชื่อบริษัทธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (การคลัง)	"	ค้างตอบ
79		ปูนซีเมนต์ขาดตลาด (พาณิชย์)	นายมานิชญ์ วิชัยกุล	ตอบแล้ว
80	ราชกิจจานุเบกษา	การปรับถนนเข้าอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช (คมนาคม)	นายถวิล ไพรสงค์	"
81	"	การก่อสร้างสถานีรถไฟทอนพอ อำเภอฉวางจังหวัดนครศรีธรรมราช (คมนาคม)	"	"
82	"	การปรับปรุงแก้ไขกรณีรถไฟสายใต้ตกราง (คมนาคม)	"	
83		เทศบาลนครศรีธรรมราชบุกรุกที่ทำกิน ของราษฎร (มหาดไทย)	นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ	"
84		ขอให้ราษฎรในหมู่บ้านป่าไม้ที่เคยได้รับ หนังสือรับรองสิทธิทำกินชั่วคราวอยู่ทำ กินในพื้นที่เดิมต่อไป (มหาดไทย)	นายบุญส่ง ชำนาญกิจ	

ที่มา : สำนักเลขาธิการรัฐสภา, กองการประชุม. งานกระทู้ถาม.

ภาคผนวก ค

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์
จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512 - 2535

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
1.	ร่างพระราชบัญญัติโอนทรัพย์สินซึ่งนายก รัฐมนตรีมีคำสั่งอายัดตามอำนาจธรรมนูญ การปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 (พ.ศ.2517)	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ และนายใหญ่ ศวิตชาติ	เป็นกฎหมาย
2.	ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะ ปฏิวัติฉบับที่ 19 ลงวันที่ 15 ธันวาคม พุทธศักราช 2514 พ.ศ.2517	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์	"
3.	ร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่...)พ.ศ....	"	ขอถอน
4.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ....	"	ตกไป
5.	ร่างพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียม อาวุธปืน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2517	"	เป็นกฎหมาย
6.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน (ฉบับที่...)พ.ศ....	นายโสภณ วัชรสินธุ์ กับคณะ	ตกไปเพราะ ยุบสภา
7.	ร่างพระราชบัญญัติปิยะเคมี พ.ศ.2518	นายจักรชัย จริเวชวัฒนา และนายสุรินทร์ มาศดิตถ์	เป็นกฎหมาย
8.	ร่างพระราชบัญญัติอภัยโทษและล้าง มลทินโทษ พ.ศ....	คุณหญิงสุภาพ วิเศษสุรการ และนายสุรินทร์ มาศดิตถ์	"
9.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ ส่วนจังหวัด พ.ศ....	นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ กับคณะ	ระงับเกี่ยวกับ การเงิน
10.	ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่...) พ.ศ....	"	เป็นกฎหมาย

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
11.	ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดศรีธรรม นคร พ.ศ....	"	ระงับเกี่ยวกับการเงิน
12.	ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ...	"	ตกไปเพราะ ยุบสภา
13.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่) พ.ศ....	"	"
14.	ร่างพระราชบัญญัติห้ามมีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และ สิ่งเทียมส่ออาวุธปืนไว้ในครอบครอง พ.ศ...	นายภักดี กลบุญ	นายกรัฐมนตรี ไม่รับรอง
15.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน (ฉบับที่...) พ.ศ...	นายโสภณ วัชรสินธุ์ และนายเทอดพงษ์ ไชยพันธ์	ตกไปเพราะคำสั่ง ปฏิรูปการปกครอง
16.	ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ....	นายเพิ่มศักดิ์ จริตงาม กับคณะ	"
17.	ร่างพระราชบัญญัติจำกัดถิ่นที่อยู่ของบุคคล บางประเภท พ.ศ....	นายธงชาติ รัตนวิชา	"
18.	ร่างพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ...	นางสาวสุนัตรา มาศดิตถ์	กรรมาธิการไม่ รับรอง
19.	ร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้ สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ.2527 กับคณะ	นายณรงค์ นันทอง	เป็นกฎหมาย
20.	ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ....	นางสุนัตรา มาศดิตถ์ กับคณะ	ชกอน
21.	ร่างพระราชบัญญัติผังเมือง (ฉบับที่...) พ.ศ....	นายถวิล ไพรสณฑ์	อนุมัติ
22.	ร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่...) กับคณะ	นางสุนัตรา มาศดิตถ์	ไม่รับหลักการ

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
23.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528	ร.ต.เฉลิม อยู่บำรุง และนายถวิล ไพรสณฑ์	เป็นกฎหมาย
24.	ร่างพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ.2528	นายณรงค์ นุ่นทอง กับคณะ	ชกอน
25.	ร่างพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่...)พ.ศ....	นางสุนัตรา มาศดิตถ์ กับคณะ	"
26.	ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ....	นายถวิล ไพรสณฑ์	อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี
27.	ร่างพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ...	นางสุนัตรา มาศดิตถ์ กับคณะ	"
28.	ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่...)พ.ศ....	นายถวิล ไพรสณฑ์	"
29.	ร่างพระราชบัญญัติเงินประจำตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	นายธงชาติ รัตนวิชา กับคณะ	"
30.	ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ..	นายสุทัศน์ เงินหมื่น และนายสัมพันธ์ แบนัดณ์	"
31.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีธรรมมาโศกราช พ.ศ....	นายธงชาติ รัตนวิชา กับคณะ	อยู่ระหว่างการพิจารณาของนายกรัฐมนตรี
32.	ร่างพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหาร บางส่วนของกรมการฝึกหัดครู กระทรวง ศึกษาธิการและสำนักงานปลัดทบวงมหา วิทยาลัยไปเป็นของมหาวิทยาลัยศรีธรรมมา โศกราช พ.ศ....	"	"

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
33.	ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยภาษีมรดก พ.ศ.. นายสัมพันธ์ แบนัดน์ กับคณะ		"
34.	ร่างพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารของ กรมแรงงานและกิจการบริหารบางส่วน ของกรมประชาสัมพันธ์กระทรวงมหาดไทย ไปเป็นของทบวงแรงงาน พ.ศ....	นายถวิล ไพรสณฑ์	"
35.	ร่างพระราชบัญญัติการสวนยางแห่ง ประเทศไทย พ.ศ....	"	"
36.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ เมืองนันทยา (ฉบับที่...) พ.ศ...	"	"
37.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ การเมืองท้องถิ่น พ.ศ...	นายถวิล ไพรสณฑ์ และนายอำนาจ สุวรรณศิริ	"
38.	ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ แห่งชาติ พ.ศ....	นายธงชาติ รัตนวิชา และนายทวีวัฒน์ ฤทธิธำชัย	"
39.	ร่างพระราชบัญญัติปราบปรามการค้า ประเวณี พ.ศ...	นางสุภัทรา มาศดิตถ์	"
40.	ร่างพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง (ฉบับที่...) พ.ศ...	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	รอการพิจารณา ในวาระที่ 1
41.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ...	นางสุภัทรา มาศดิตถ์ กับคณะ	"
42.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2515 พ.ศ...	นายณรงค์ นุ่นทอง กับคณะ	" "
43.	ร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา	นายธงชาติ รัตนวิชา	"
44.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศ ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 295 ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2510 (ฉบับที่...)พ.ศ..	นายถวิล ไพรสณฑ์ นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	" "

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
45.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 218) ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่...) พ.ศ...	นายถวิล ไพรสณฑ์	"
46.	ร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่..) พ.ศ...(มาตรา 19)	นายถวิล ไพรสณฑ์	"
47.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ...	นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์	"
48.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ...	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	"
49.	ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ....	นายถวิล ไพรสณฑ์	"
50.	ร่างพระราชบัญญัติครู พ.ศ....	นายธงชาติ รัตนวิชา	"
51.	ร่างพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ (ฉบับที่...) พ.ศ...	"	"
52.	ร่างพระราชบัญญัติสภาตำบล พ.ศ...	นายถวิล ไพรสณฑ์	รอการพิจารณา ในวาระ 2-3
53.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่..) พ.ศ...	นายธงชาติ รัตนวิชา กับคณะ	รอบรรจุระเบียบ วาระการประชุม
54.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่..) พ.ศ...	"	"
55.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ...	นางสัณติรา มาศดิตถ์ กับคณะ	เป็นกฎหมาย
56.	ร่างพระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ...	นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ และนางสัณติรา มาศดิตถ์	"

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
57.	ร่างพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง (ฉบับที่...)พ.ศ..	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	"
58.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ....	นายสุรินทร์ นิสิตสุวรรณ กับคณะ	"
59.	ร่างพระราชบัญญัติให้อำนาจกระทรวง การคลังกู้เงินจากต่างประเทศ (ฉบับที่..) และนายสัมพันธ์ แบนัดณ์ พ.ศ..	นายถวิล ไพรสณฑ์ และนายสัมพันธ์ แบนัดณ์	" ขอถอน
60.	ร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา (ฉบับที่..) พ.ศ....	นายธงชาติ รัตนวิชา กับคณะ	"
61.	ร่างพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ (ฉบับที่..) พ.ศ....	"	ร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการเงิน ซึ่งนายกไม่ให้คำ รับรอง
62.	ร่างพระราชบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	"	"
63.	ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดทุ่งสง	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	"
64.	ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่...)พ.ศ....	นายธงชาติ รัตนวิชา	"
65.	ร่างพระราชบัญญัติเงินประจำตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ..	"	"
66.	ร่างพระราชบัญญัติการสวนยางแห่ง ประเทศไทย	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	"
67.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ตำรวจ (ฉบับที่...) พ.ศ..	นายมานิชญ์ วิชัยกุล กับคณะ	"
68.	ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ....	นายถวิล ไพรสณฑ์	"

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
69.	ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ แห่งชาติ พ.ศ....	นายธงชาติ รัตนวิชา กับคณะ	"
70.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศ ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่..)พ.ศ..	"	"
71.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครศรี ธรรมราช	"	อยู่ระหว่างการ พิจารณาของนายกฯ
72.	ร่างพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหาร บางส่วนของการฝึกหัดครู กระทรวง ศึกษาธิการ และสำนักงานปลัดกระทรวง ทบวงมหาวิทยาลัย ไปเป็นของมหา วิทยาลัยนครศรีธรรมราช	"	"
73.	ร่างพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารของ กรมแรงงานและกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทยไปเป็นของกระทรวง แรงงาน และสวัสดิการสังคม พ.ศ...	นางสุนัตรา มาศดิตถ์	"
74.	ร่างพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ..	"	"
75.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ พ.ศ...	นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ กับคณะ	"
76.	ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ..	นายถวิล ไพรสณฑ์	"
77.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ การเมืองส่วนท้องถิ่น	นายถวิล ไพรสณฑ์	"
78.	ร่างพระราชบัญญัติข้างรังวัดเอกชน พ.ศ...	นายถวิล ไพรสณฑ์	"
79.	ร่างพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ คนพิการ พ.ศ...	นางสุนัตรา มาศดิตถ์ กับคณะ	"

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
80.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ...	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	รอการพิจารณา ในวาระที่ 1 (ตกไปเพราะ ยุบสภา)
81.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่...) พ.ศ...	นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ กับคณะ	"
82.	ร่างพระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ (ฉบับที่...) พ.ศ..	"	"
83.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่...) พ.ศ..	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	"
84.	ร่างพระราชบัญญัติครู พ.ศ..	นายธงชาติ รัตนวิชา กับคณะ	อยู่ระหว่างการ พิจารณาของ กรรมาธิการ (ตกไปเพราะ ยุบสภา)
85.	ร่างพระราชบัญญัติสภาตำบล พ.ศ..	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	"
86.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ..	นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์ กับคณะ	"
87.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่...)พ.ศ..	นายธงชาติ รัตนวิชา กับคณะ	รอบรรจุระเบียบ วาระ (ตกไปเพราะ ยุบสภา)
88.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่...)พ.ศ..	นายถวิล ไพรสณฑ์ กับคณะ	"
89.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่...)พ.ศ..	นางสุพัตรา มาสดิตถ์	"

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
90.	ร่างพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ..	"	"
91.	ร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่..) พ.ศ..	นางสุพัตรา มาศดิตถ์ กับคณะ	อยู่ระหว่างการ ดำเนินการของ วุฒิสภา
92.	ร่างพระราชบัญญัติปราบปราม การค้าประเวณี พ.ศ...	"	รอบรรจุวาระ พิจารณาวันที่ 2, 3
93.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์	"	อยู่ระหว่างการ พิจารณาของคณะ กรรมาธิการร่วมกัน
94.	ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน (ฉบับที่..) พ.ศ..	นายถวิล ไพรสณฑ์ นายธงชาติ รัตนวิชา	อยู่ระหว่างการ ยับยั้งตามมาตรา 128 (2)
95.	ร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ..	นางสุพัตรา มาศดิตถ์	อยู่ระหว่างการ ยับยั้งตามมาตรา 128 (3)
96.	ร่างพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 8) พ.ศ...	นายสุรินทร์ นิสิตสุวรรณ กับคณะ	เป็นกฎหมาย
97.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครศรี ธรรมราช พ.ศ..	นายมานิชญ์ วิชัยกุล กับคณะ	อยู่ระหว่างการ พิจารณาของ นายกรัฐมนตรี
98.	ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการมัธยม ศึกษา พ.ศ..	นายสัมพันธ์ ทองสมัคร กับคณะ	อยู่ระหว่างการ พิจารณาของ นายกรัฐมนตรี
99.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	นายสุรินทร์ นิสิตสุวรรณ	รอพิจารณาใน วาระที่ 1
100.	ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์ พ.ศ..	นายสุรินทร์ นิสิตสุวรรณ กับคณะ	"

ที่	เรื่อง	ผู้เสนอ	ผลการพิจารณา
101.	ร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ..	"	"
102.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่..)พ.ศ..	นายมานะโชติ วิชัยกุล กับคณะ	รอบรรจุระเบียบวาระ
103.	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่..)พ.ศ..	นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	"

ที่มา : สำนักเลขาธิการรัฐสภา, กองการประชุม. สมุดเก็บมติและร่างพระราชบัญญัติ.
พ.ศ.2517-2534 (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน).

ความกระจายของโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2527-2530 (เขตเลือกตั้ง 1)

ปีงบประมาณ	ความกระจายของโครงการพัฒนาชนบท							
	เมือง	ท่าศาลา	สิชล	ลานสกา*	ขนอม	พรหมคีรี**	ร่อนพิบูลย์***	ฉะเชิงเทรา****
								หัวไทร**
								ปากพะยูน
2527	19	16	18	-	4	-	1	1
2528	34	16	12	-	3	3	-	1
2529	57	18	11	1	1	1	-	-
2530	32	82	7	-	5	1	-	-
รวม	142	58	48	1	13	5	1	1
								2
								272

* อยู่ในเขตเลือกตั้ง 2

** อยู่ในเขตเลือกตั้ง 3

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายสุภัตรา มาศดิตถ์ และ นายมาโนช วัชรกุล ประจำปีงบประมาณ 2527, 2528, 2529; งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายสุภัตรา มาศดิตถ์ และ นายมาโนช วัชรกุล จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2530. (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

ความกระจายของโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2527-2530 (เขตเลือกตั้งที่ 2)

ความกระจายของโครงการพัฒนาชนบท										
ปีงบประมาณ	พรมศรั	ลานสกา	ทุ่งสง	ทุ่งใหญ่	พุน	ฉวาง	นาบอน	เมือง*	บางขัน	รวม
2527	8	8	27	16	9	37	11	-	-	116
2528	10	8	25	18	13	44	11	-	3	132
2529	7	10	32	20	12	47	20	1	8	157
2530	38	19	29	18	13	29	8	-	5	159
รวม	63	45	113	72	47	157	50	1	16	564

* อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 1

ที่มา : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายถวิล ไพรสณฑ์ นายบุญส่ง ชำนาญกิจ และนายวัน ศรีเปารยะ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2527, 2528, 2529; งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและ ชุมชนตามข้อเสนอของ นายถวิล ไพรสณฑ์ นายบุญส่ง ชำนาญกิจ และนางสุนิศจา มาศสิทธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2530. (รวบรวมและจัดทำตาราง โดยผู้เขียน)

ความกระจายของโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2527-2530 (เขตเลือกตั้งที่ 3)

ความกระจายของโครงการพัฒนาชนบท							รวม
ปีงบประมาณ	ทั่วไป	เสียรายได้	ปากน้ำ	ร่อนนุ้ย	ชะอวด	เมือง *	
2527	29	19	30	29	18	1	126
2528	22	20	20	15	24	-	101
2529	9	18	16	17	21	1	82
2530	18	20	27	18	28	1	112
รวม	78	77	93	79	91	3	421

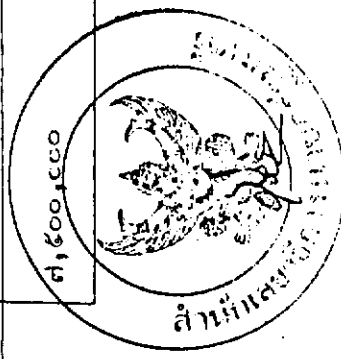
* อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 1

ที่มา : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายณรงค์ นันทอง นายธงชาติ รัตนวิสา และนายสัมพันธ์
เป็นพัฒน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2527, 2528, 2529, 2530. (รวบรวมและจัดทำตารางโดยผู้เขียน)

งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามข้อเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร, น.ส.สุพัตรา มาศดิตถ์, นายมานิโนชญ์ วิชัยกุล

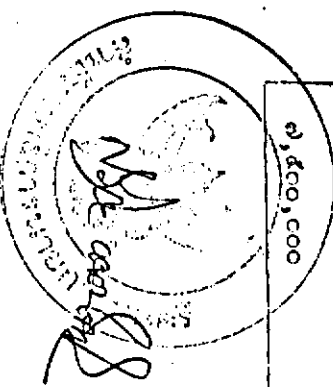
จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ ๒๕๒๙

ภาค/จังหวัด	งบประมาณ (บาท)								รวม
ภาคใต้	กรมการปกครอง	กรมการพัฒนาคูชุมชน	สำนักงานแรงงานภาคพัฒนาชนบท (รพช.)	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรมประมง	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา	กรมการฝึกหัดครู	กรมการศาสนา	บาท
	๑,๐๘๙,๐๐๐	๓,๐๒๓,๖๐๐	๒,๐๓๔,๐๐๐	๔,๐๐๐	๖๐,๐๐๐	๓๔๓,๔๐๐	๔๐๐,๐๐๐	๔๓๕,๐๐๐	
จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑,๐๘๙,๐๐๐	๓,๐๒๓,๖๐๐	๒,๐๓๔,๐๐๐	๔,๐๐๐	๖๐,๐๐๐	๓๔๓,๔๐๐	๔๐๐,๐๐๐	๔๓๕,๐๐๐	๙,๕๐๐,๐๐๐
รวม ๖๑ โครงการ เป็นเงิน									๙,๕๐๐,๐๐๐

งบประมาณโครงการพัฒนาชุมชนและชุมชนทางขอเสนอของ นายสมันต์ หอสมันต์, นางสุภัทรา มาศพิศ และนายมานะ บุญวิชัย วิทยาลัย
จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

ภาค/จังหวัด	งบประมาณ (บาท)							รวม
	ภาคใต้	กรมการปกครอง	สำนักงานปลัด กระทรวง สาธารณสุข	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา แห่งชาติ (ส.ป.ช.)	กรมส่งเสริม ศึกษา	กรมทางหลวง	กรมการ ไฟฟ้า	กรมการ ศึกษา
จังหวัดนครราชสีมา	๔,๕๖๔,๐๐๐	๔๔,๐๐๐	๔๔๐,๐๐๐	๑๓๐,๐๐๐	๕๖๔,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๑,๕๖๐,๐๐๐
รวม ๖๔ โครงการ เป็นเงิน								๑,๕๖๐,๐๐๐

๒.งบประมาณโครงการพัฒนาชุมชนตามขอเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร, นางสุภัทรา มาสลิถ, นายมานะ วัชรกุล
จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

ภาคใต้	ส่วนราชการ										รวม
	กรมการปกครอง	กรมทางหลวง	กรมการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สืบสวนแห่ง (ส.บ.อ.)	กรมอาชีวศึกษา	องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศ	กรมศิลปากร	กรมประมง	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรมการศาสนา	
จำนวนโครงการ	๓๖	๑๖	๖	๑๓	๑	๑	๖	๑	๓	๑	๑๔
จำนวนเงิน (บาท)	๓,๖๕๕,๐๐๐	๖,๐๔๕,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๖๒๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๖๔,๐๐๐	๖๐,๐๐๐	๓๖๕,๐๐๐	๕๖,๐๐๐	๔๙๐,๐๐๐
											๔,๔๐๐,๐๐๐

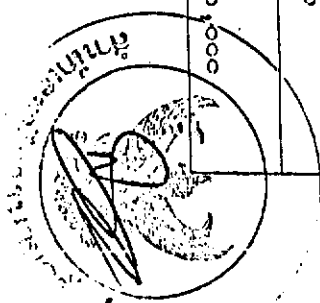
นายแพทย์ ลำดับที่ ๓๖ ไม่โครงการ

จะมีโครงการที่ดำเนินการจริงในปี ๕๐ โครงการ

งบประมาณโครงการพัฒนาชุมชนและศูนย์พัฒนาฯ นายสันติชัย ทองสวัสดิ์, นางสุพิศรา มาลีพิลา, นายภาณุวิชญ์ วิชัยกุล
จังหวัดน่านหรือราษฎรอื่นๆ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕
(เก็บเงิน)

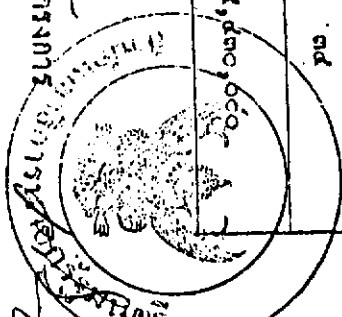
ภาค	ส่วนราชการ	รวม
ภาคใต้	กรมส่งเสริมการเกษตร	
จำนวนโครงการ	๑	๑
จำนวนเงิน (บาท)	๑๐๐,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐

งบประมาณโครงการพัฒนาและส่งเสริมตามรอยพระพุทธองค์ นายสัมพันธ์ ห่องสัมพันธ์, ดร.สุรินทร์ หิรัญทรัพย์ และนายภาณุวัฒน์ วัชรกุล
จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๐

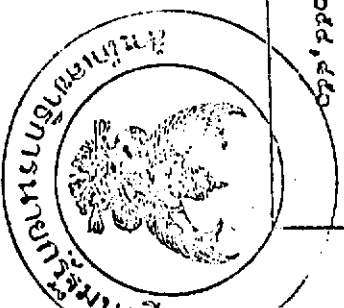
ภาค	ส่วนราชการ					รวม
	กรมการปกครอง	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.)	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	กรมการฝึกหัดครู	กรมการศาสนา	
ภาคใต้						
จำนวนโครงการ	๒๘	๑	๑	๒	๒	๓๔
จำนวนเงิน (บาท)	๓,๙๖๓,๐๐๐	๒๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๒๐๑,๐๐๐	๔,๔๑๕,๐๐๐

นายแพทย์ ลำดับที่ ๒๘ และ ๓๑ ไม่มีการดำเนินการ จะมีโครงการ
ดำเนินการจริงในบัญชีที่ ๓๒ โครงการ

งบประมาณโครงการพัฒนาและชุมชนความชอบเสนอของ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร, นายสุรินทร์ หิรัญทรัพย์ และ นายมาโนช วัชรกุล
จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ (เพิ่มเติมครั้งที่ ๑)

ภาค	ส่วนราชการ								รวม
	ภาคใต้	กรมการปกครอง	กรมการฝึกหัดครู	กรมทางหลวง	กรมโยธาธิการ	กรมการไฟฟ้า	กรมตำรวจ	กรมศิลปากร	กรมการศาสนา
จำนวนโครงการ	๒	๑	๓	๑	๒	๑	๑	๑	๔
จำนวนเงิน(บาท)	๓๐,๐๐๐	๒๖๔,๔๕๐	๑,๔๕๐,๐๐๐	๖๕๐,๐๐๐	๓๑๐,๐๐๐	๔๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๐	๒๓๐,๐๐๐	๓,๐๔๔,๔๕๐

งบประมาณโครงการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของ นายถวิล ไพรสณฑ์, นายวัน ศรีเปารยะ, นายสุเล่ง ชำนาญกิจ

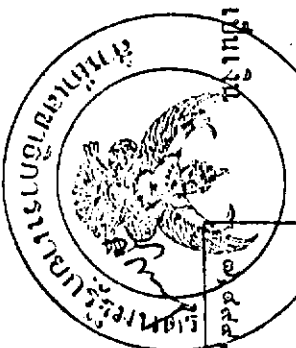
จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๒๗

ภาค/จังหวัด	งบประมาณ (บาท)											รวม
ภาคใต้	กรมการปกครอง	สำนักงานพัฒนาและส่งเสริมการศึกษา (สปป.)	กรมศึกษาธิการ	กรมอาชีวศึกษา	กรมการพัฒนาชุมชน	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรมชลประทาน	กรมทางหลวง	กรมตำรวจ	กรมการศาสนา	บาท
จังหวัดนครราชสีมา	๔๔๔,๐๑๔	๑,๒๒๔,๐๐๐	๔๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๒,๔๖๐,๐๐๐	๒๕๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐	๔๐๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๕๓๐,๐๐๐	๗,๔๔๔,๐๑๔

รวม ๑๑๖ โครงการ

เป็นเงิน

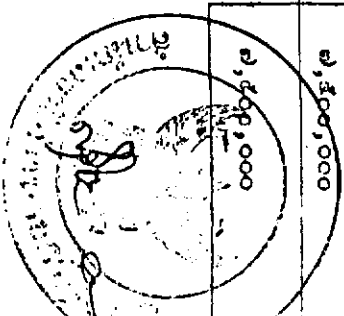
๗,๔๔๔,๐๑๔

งบประมาณปี ๒๕๖๓ โครงการพัฒนาและส่งเสริมงานของ เสนอของ นายณัฐวิทย์ ไพโรจน์, นายวัน ศรีเปารยะ, นายบุญส่ง ชำนาญกิจ
จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ภาค/จังหวัด	งบประมาณ (บาท)							รวม
ภาคใต้	กรมการปกครอง	สำนักงานปลัด กระทรวง สาธารณสุข	สำนักงานและ กรมการการ ประมงศึกษา แห่งชาติ (ส.ป.ช.)	กรมสามัญศึกษา	กรมทางหลวง	กรมการศาสนา	ศาสนา	บาท
จังหวัดนครศรีธรรมราช	๘,๕๘๒,๐๐๐	๑๔๐,๐๐๐	๑,๓๖๓,๐๐๐	๘๘๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๑๑๕,๐๐๐	๑๖๐,๐๐๐	๑๑,๕๐๐,๐๐๐
รวม ๑๓๓ โครงการ เป็นเงิน								๑๑,๕๐๐,๐๐๐

นายแพทย์ มีโครงการดำเนินการจริง ๑๓๓ โครงการ
สำนักงานสาธารณสุข

งบประมาณโครงการพัฒนาชุมชนและชุมชนตามขอเสนอของ นายถวิล ไพรสณฑ์, นายบุญสูง ชื่นบุญกิจ และนายวัน ศรีเปาตะ
จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘

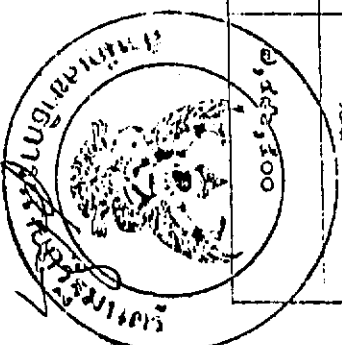
ภาค	ส่วนราชการ										รวม
	กรมการปกครอง	สำนักงานปลัดกระทรวง	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	กองทัพบก	กรมทางหลวง	กรมการขนส่งทางบก	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ	กรมศุลกากร	กรมการศาสนา		
ภาคใต้											
จำนวนโครงการ	๖๘	๑	๔๖	๔	๑	๒	๖	๑	๑	๒๕	๑๕๖
จำนวนเงิน (บาท)	๔,๑๖๓,๐๐๐	๒๕,๐๐๐	๑,๔๕๖,๐๐๐	๑๖๖,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐	๔๐๐,๐๐๐	๓๓๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๑๔,๐๐๐	๔๙๔,๐๐๐	๗,๕๐๖,๐๐๐

งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามขอเสนอของ นายฉวีล ไพรสณฑ์ ,นายบุญส่ง ชำนาญกิจ และนางสุภัทรา มาศสิทธิ์

จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๐

ภาค	ส่วนราชการ										รวม
	กรมการปกครอง	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	กรมสามัญศึกษา	วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	กรมตำรวจ	สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรมการพัฒนาคูสมัน	กรมทางหลวง	กรมการศาสนา	
ภาคใต้											
จำนวนโครงการ	๗	๓๓	๑	๑	๑	๑	๑	๔	๖	๒๕	๑๕๖
จำนวนเงิน (บาท)	๓,๕๑๐,๕๐๐	๔๖๖,๒๐๐	๒๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๑๕๕,๕๐๐	๒๖๐,๐๐๐	๑,๑๔๐,๐๐๐	๔๑๕,๐๐๐	๑,๕๕๖,๕๐๐

งบประมาณโครงการจ้างงานและดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ นายณรงค์ นันทอง, นายธงชาติ รักนวิชัย, นายสัมพันธ์ แก้วมณี

จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

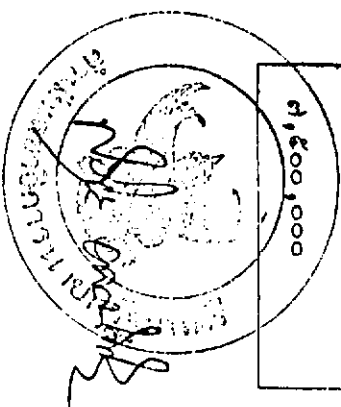
ภาค/จังหวัด	งบประมาณ (บาท)								รวม
	กรม	สำนักงาน คณะกรรมการ การประถมศึกษา (ส.ป.ด.)	กรม สามัญศึกษา	กรมการ พัฒนาชุมชน	กรมประชา สงเคราะห์	สำนักงาน ปลัดกระทรวง - การคลัง	กรม ส่งเสริม การเกษตร	กรมการ ศาสนา	
จังหวัดนครราชสีมา	๖,๓๐๖,๖๔๔	๘๖๑,๖๔๖	๔๖๖,๐๐๐	๓,๓๘๓,๔๐๐	๓๐,๐๐๐	๔๖,๐๐๐	๓๔,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๗,๔๐๐,๐๐๐
รวม งบโครงการ เป็นเงิน									๗,๔๐๐,๐๐๐

งบประมาณโครงการพัฒนาชนบทและชุมชนตามขอเสนอของ นายณรงค์ นันทอง, นายสงขลาคี รักนิเวศ และนายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์

จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๔

ภาค/จังหวัด	งบประมาณ (บาท)										รวม
	กรมการปกครอง	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.)	กรมสามัญศึกษา	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	
ภาคใต้											บาท
จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๕๐๐,๐๐๐
รวม ๑๐๑ โครงการ เป็นเงิน											๑,๕๐๐,๐๐๐

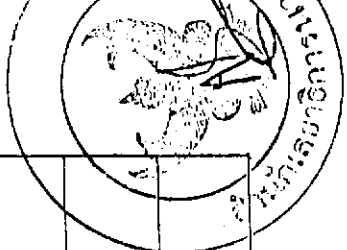
งบประมาณโครงการพัฒนาชุมชนและชุมชนตามขอเสนอของ นายธงก บุนนาค, นายธงชาติ รักภิวัน, นายสัมพันธ์ แป้นต้น

จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

ภาค	ส่วนราชการ						รวม
	กรมการปกครอง	สำนักงานปลัดกระทรวง มหาดไทย	สำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง	กรมการศึกษานานาชาติ	กรมการศึกษานานาชาติ	กรมการศึกษานานาชาติ	
ภาคใต้							
จำนวนโครงการ	๒๕	๒	๑๑	๕	๕	๑๑	๕๖
จำนวนเงิน (บาท)	๓,๒๒๙,๕๕๖	๓๓๓,๐๐๐	๙๕๕,๕๑๕	๑๑๕,๐๐๐	๒๗๕,๐๐๐	๕๕๐,๐๐๐	๕,๓๕๙,๐๐๐

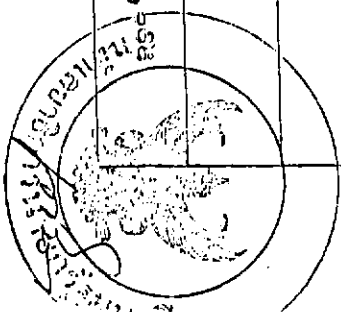
นายเขต - ลำดับที่ ๑,๕๓,๕๔,๕๕,๕๖,๕๗,๕๘

ไม่มีโครงการจะมีโครงการทำเป็นงานจริง
ในบัญชีที่ ๑๖ โครงการ

งบประมาณโครงการพัฒนาและชุมชนตามข้อเสนอของ นายณรงค์ นันทอง , นายธนาธิ รัตนวิธา และ นายสัมพันธ์ แพนทะนัน
จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕
(เพิ่มเติม)

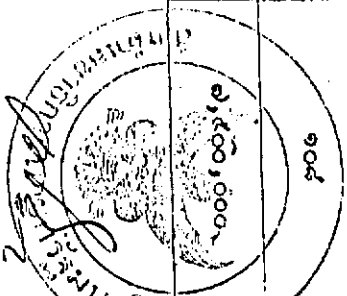
ภาค	ส่วนราชการ		รวม
ภาคใต้	กรมการปกครอง	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	
จำนวนโครงการ	๑	๕	๖
จำนวนเงิน(บาท)	๑,๕๐๐,๐๐๐	๒๕๐,๐๐๐	๑,๗๕๐,๐๐๐

งบประมาณโครงการพัฒนาชุมชนและชุมชนตามขอเสนอของ นายณรงค์ ขุนทอง, นายธงชาติ รัตนวิทย์ และนายสัมพันธ์ เป้นั้น

จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ ๒๕๓๐

ส่วนราชการ								รวม
ภาค								
ภาคใต้	กรรมการปกครอง	สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา	กรมสามัญศึกษา	กรมการศึกษานอกโรงเรียน	กรมการพัฒนาระดับพื้นที่	กรมตำรวจ	กรมการศาสนา
			ประถมศึกษา (ส.ป.ช.)					
จำนวนโครงการ	๕๕	๔	๑๘	๒	๗	๒	๑	๒๐
จำนวนเงิน (บาท)	๕,๖๘๓,๐๐๐	๗๕,๐๐๐	๖๔๔,๐๐๐	๖๔,๐๐๐	๓๕๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๒๕,๐๐๐	๔๔๔,๐๐๐

ภาคผนวก จ

คำสั่งกองทัพนาคที่ 4

ที่ 751/2524

คำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ 4

ที่ 448/2524

เรื่องนโยบายได้ร่วมเย็น

นโยบายได้ร่วมเย็น คือแนวความคิดที่จะนำความสุขมาสู่พี่น้องชาวไทย ความสุข
ร่วมเย็นของพี่น้องประชาชนในภาคใต้จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยความร่วมมือและความเข้าใจอย่าง
แน่นแฟ้นระหว่างเจ้าหน้าที่กลไกรัฐซึ่งเป็นฝ่ายปกครอง กับราษฎรซึ่งเป็นฝ่ายถูกปกครอง และ
หากกระทำได้อีกจะสามารถแก้ปัญหาการก่อการร้ายจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์, ขบวนการโจร
ก่อการร้าย, โจรคอมมิวนิสต์มลายา และกลุ่มโจรต่าง ๆ ได้สำเร็จ ปัญหาการก่อการร้ายที่ก่อกวน
บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติทางภาคใต้ก็จะหมดสิ้นไป

ดังนั้น นโยบาย"ได้ร่วมเย็น"ที่กำหนดขึ้นนี้จึงเป็นแนวความคิดในการเอาชนะศัตรูของชาติ
แนวความคิดในการเอาชนะศัตรูของชาตินั้นเป็นยุทธศาสตร์ ฉะนั้นนโยบาย"ได้ร่วมเย็น"นี้จึงเป็น
ยุทธศาสตร์ในการเอาชนะศัตรูของชาติทางภาคใต้

จึงให้ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้าราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจ และทหารยึดถือและ
ปฏิบัติตามนโยบายดังต่อไปนี้โดยเคร่งครัด

1. สร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทุกหมู่เหล่า โดยไม่
คำนึงถึงเชื้อชาติและศาสนา ไม่ว่าพี่น้องไทยพุทธหรือไทยมุสลิม จะต้องได้รับการคุ้มครองจากกำลัง
ของรัฐบาลให้ปลอดภัยจากการคุกคามของผู้ก่อการร้าย โจรคอมมิวนิสต์มลายา และกลุ่มโจรต่าง ๆ
2. ทำพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย เพื่อสถาปนาและฟื้นฟูเศรษฐกิจ
ของจังหวัดตามแนวชายแดนให้ดีขึ้น และยกระดับความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างไทย-มาเลเซียให้
สูงขึ้น
3. กำจัดอำนาจเผด็จการ, อิทธิพลและอำนาจมืด ที่ครอบงำบรรยาภาอยู่ทั่วไปให้หมดสิ้น
โดยสันติวิธี เพื่อทำให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีประสิทธิภาพ และความเสมอภาคในด้านการเมือง
เศรษฐกิจ และสังคมภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4. สร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ปกครองกับราษฎรที่ถูกปกครอง และ
จัดความแตกแยกระหว่างเจ้าหน้าที่กับราษฎรให้หมดสิ้นไป

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 2 ตุลาคม พุทธศักราช 2524

พลโท

(หาญ สีนานนท์)

แม่ทัพภาคที่ 4 และผู้อำนวยการป้องกัน
การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์

ภาคผนวก ช

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วันที่ เดือน พ.ศ. 2535

เรื่อง ขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์

เรียน

ด้วย นางสาวสมทรง นุ่มนวล นิสิตปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ. 2512-2535" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงเวลาดังกล่าว การสัมภาษณ์มุ่งถามความคิดเห็นของท่านในฐานะที่เป็นผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้ทั้งนี้จะนำไปเป็นส่วนประกอบในการเขียนวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความกรุณาจากท่านโปรดให้ความร่วมมือ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ณรงค์ พ่วงนิศ)
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

หัวข้อสัมมนา

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชสังกัดพรรคประชาธิปัตย์

1. ประวัติการศึกษาและการทำงาน
2. แรงจูงใจที่ผลักดันให้เป็นนักการเมือง
3. เหตุผลที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์
4. วิธีการคัดเลือกผู้สมัคร และบทบาทของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
5. สภาพการณ์ทางการเมืองกับผลกระทบต่อการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช
6. ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานการเมือง
7. ความเหมือนและความแตกต่างของบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอดีตและปัจจุบัน
8. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
9. ผลงานในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน
10. ลักษณะนิสัยของประชาชนนครศรีธรรมราช
11. จิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนนครศรีธรรมราช

แบบสัมภาษณ์
ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถานที่สัมภาษณ์

บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ชื่อหมู่บ้าน _____
ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____

ข้อมูลเบื้องต้น

1. เพศ

- ☐ 1. ชาย
- ☐ 2. หญิง

2. อายุ

- ☐ 1. 20-29 ปี
- ☐ 2. 30-39 ปี
- ☐ 3. 40-49 ปี
- ☐ 4. 50-59 ปี
- ☐ 5. 60-69 ปี
- ☐ 6. 70 ปีขึ้นไป

3. อาชีพหลักในปัจจุบัน

- ☐ 1. รับราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น/รัฐวิสาหกิจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- ☐ 2. ค้าขาย
- ☐ 3. นักธุรกิจ
- ☐ 4. รับจ้าง/กรรมกร
- ☐ 5. แม่บ้าน
- ☐ 6. เกษตรกรรม
- ☐ 7. วิชาชีพอิสระ
- ☐ 8. นิสิตนักศึกษา

4. การศึกษา

- () 1. ไม่รู้หนังสือ
- () 2. ประถมศึกษา
- () 3. มัธยมศึกษา
- () 4. อนุปริญญา
- () 5. ปริญญาตรีขึ้นไป

5. รายได้ต่อเดือน

- () 1. 2,000 ลงมา
- () 2. 2,001-5,000 บาท
- () 3. 5,001-10,000 บาท
- () 4. 10,000-30,000 บาท
- () 5. 30,000 บาทขึ้นไป

ความรู้และความเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

6. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากแหล่งใดบ้าง

- () 1. หนังสือพิมพ์/ป้ายประชาสัมพันธ์/ใบปลิว
- () 2. วิทยุ/โทรทัศน์
- () 3. บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน/เจ้าหน้าที่ของทางราชการ
- () 4. คณะกรรมการหมู่บ้าน/ราษฎรอาสาสมัคร
- () 5.ญาติพี่น้อง/เพื่อน
- () 6. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมือง
- () 7. รถโฆษณาหาเสียง

7. ท่านไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพราะเหตุใด (เรียงลำดับความสำคัญ 3 ลำดับ)

- () 1. เป็นหน้าที่ของประชาชน
- () 2. เพื่อรักษาลิทธิของตน
- () 3. อยากได้ประชาธิปไตย
- () 4. อยากได้ผู้แทนที่ดี

- () 5. อยากได้รัฐบาลและนายกรัฐมนตรีที่ต้องการ
- () 6. ผู้สมัครหรือหัวหน้าร้องขอ
- () 7. ญาติ / เพื่อน / ผู้เคารพนับถือ ร้องขอ
- () 8. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน / เจ้าหน้าที่ราชการ ร้องขอ
- () 9. อื่น ๆ ระบุ _____

8. ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใช้วิธีการหาเสียงในเขตของท่านอย่างไรบ้าง

- () 1. แลงนโยบายหรือคุณสมบัติของผู้สมัครทางวิทยุ / โทรทัศน์
- () 2. พูดปราศรัยในที่ชุมนุมชน
- () 3. ใช้รถหาเสียงเคลื่อนที่
- () 4. ผู้สมัครเดินหาเสียงถึงตัวประชาชนตามบ้าน
- () 5. ป้ายประชาสัมพันธ์ / หนังสือเชิญชวน / ใบปลิว
- () 6. ให้หัวหน้าชักชวน
- () 7. ใช้วิธีจูงใจ เช่น แจกเงิน สิ่งของ จัดมหรสพ สร้างสิ่งสาธารณประโยชน์
- () 8. อื่น ๆ ระบุ _____

9. ประเด็นที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใช้โฆษณาหาเสียงในเขตของท่านเป็นอย่างไร
ไม่มีเลย มีบ้าง มีมาก

() () ()

- 1. นโยบายพรรค การแก้ปัญหา
- 2. คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร
- 3. การกล่าวร้ายโจมตีผู้อื่น

ความผูกพันต่อพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง

10. ท่านตัดสินใจลงคะแนนโดยคำนึงถึงอะไรเป็นสำคัญ

- () 1. พรรคการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- () 2. ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- () 3. ทั้งพรรคและผู้สมัครประกอบกัน
- () 4. ไม่คำนึงถึงทั้งพรรคและผู้สมัคร

11. ท่านเลือกโดยคำนึงถึงพรรคการเมืองเพราะเหตุใด(ถามเฉพาะผู้ตอบ 10.1 หรือ 10.3)

- () 1. พอใจนโยบายพรรค
- () 2. ครีธาในชื่อเสียงของพรรค
- () 3. นิยมในตัวหัวหน้าพรรค
- () 4. เชื่อว่าพรรคสามารถแก้ปัญหาของประเทศได้
- () 5. พอใจในผลงานที่พรรคได้ทำในขณะที่เป็นพรรคฝ่ายค้านในสภา
- () 6. พอใจในผลงานที่พรรคได้ทำขณะเป็นรัฐบาล
- () 7. พรรคสามารถช่วยทำประโยชน์ให้แก่ตนหรือสังคมได้
- () 8. อื่น ๆ ระบุ _____

12. ท่านมีความผูกพันต่อพรรคการเมืองที่ท่านเลือกอย่างไร

- () 1. เป็นสมาชิกพรรค
- () 2. เป็นผู้ให้การสนับสนุนแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรค
- () 3. เคยได้รับความช่วยเหลือจากพรรค
- () 4. ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคและไม่มีความผูกพันใด ๆ ทั้งสิ้น

13. ท่านลงคะแนนเสียงให้พรรคการเมืองที่ท่านเลือกอย่างไร

- () 1. ลงคะแนนเสียงให้ทุกครั้ง
- () 2. ลงคะแนนเสียงให้บางครั้ง

14. ท่านเลือกพรรคการเมืองใด

- () 1. พรรคประชาธิปัตย์
- () 2. พรรคพลังธรรม
- () 3. พรรคกิจสังคม
- () 4. พรรคเสรีธรรม
- () 5. พรรคความหวังใหม่
- () 6. พรรคอื่น ๆ ระบุ _____

15. ท่านเลือกพรรคประชาธิปัตย์ในลักษณะใด

() 1. เลือกทุกครั้งเพราะ _____

() 2. ในอดีตเคยเลือกต่อมาไม่เลือกเพราะ _____

() 3. ในอดีตไม่เคยเลือกต่อมาเลือกเพราะ _____

() 4. ไม่เคยเลือกพรรคประชาธิปัตย์เพราะ _____

16. ท่านเลือกผู้สมัครเพราะเหตุใด (กรณีที่ไม่เลือกพรรค)

() 1. มีความคุ้นเคย

() 2. มีความรู้ / เชื่อในความสามารถ

() 3. มีความซื่อสัตย์ / พูดจริง ทำจริง

() 4. ทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่น

() 5. อื่น ๆ ระบุ _____

17. ท่านมีความผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างไร

() 1. เป็นญาติ เพื่อน / คนเคยรู้จักกัน

() 2. เป็นคนในตำบล หมู่บ้านเดียวกัน

() 3. เคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้สมัคร

() 4. ไม่มีความผูกพัน

18. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ปฏิบัติงานตามที่ได้หาเสียงไว้บ้างหรือไม่

() 1. ปฏิบัติทั้งหมด

() 2. ปฏิบัติบ้าง

() 3. ไม่เคยปฏิบัติ

() 4. ไม่ทราบ

ความสนใจทางการเมือง

19. ใครได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตของท่าน

- () 1. ทราบทั้งหมด
- () 2. ทราบบ้าง
- () 3. ไม่ทราบ

20. ท่านเคยไปฟังการหาเสียงของผู้สมัครหรือไม่

- () 1. ไม่เคยเลย
- () 2. ไปบ้าง
- () 3. ไปแทบทุกครั้ง

ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

21. หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอะไรบ้าง

- () 1. ออกกฎหมาย
- () 2. จัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ
- () 3. ควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล
- () 4. กำหนดแนวนโยบายระดับชาติ
- () 5. เป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของชาติ
- () 6. เป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของประชาชน
- () 7. สรรหาเงินมาพัฒนาท้องถิ่นที่เลือกตน
- () 8. ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนเท่าที่ไม่กระทบกระเทือนต่อทางราชการ
- () 9. ปลุกฝังความคิดเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- () 10. ช่วยสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในเรื่องต่าง ๆ
- () 11. อื่น ๆ ระบุ _____

22. ท่านพอใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ท่านเลือก เพราะเหตุใด

- () 1. ปราศภัยหาเสียงเก่ง
- () 2. ช่วยเหลืองานในหมู่บ้านเป็นประจำ
- () 3. ช่วยเหลือราษฎรในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยจากผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น
- () 4. ช่วยเหลือความเดือดร้อนทางการเงิน
- () 5. ช่วยเหลือความเดือดร้อนทางงานอาชีพ

บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ระหว่าง พ.ศ. 2512-2535

บทคัดย่อ
ของ
สมทรง นุ่มนวล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์
กันยายน 2537

การวิจัยเรื่องบทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์
จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่าง พ.ศ.2512-2535 มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา

ประการแรก เพื่อที่จะให้ทราบถึงบทบาททางการเมืองทั้งในสภาและนอกสภาของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในระหว่าง พ.ศ.2512-2535

ประการที่สอง เพื่อที่จะให้ทราบถึงปัจจัยสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครสังกัดพรรค
ประชาธิปัตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประการที่สาม เพื่อศึกษาผลงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์
จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ มีบทบาททางการเมืองทั้งในและนอกสภา อาทิ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอร่างพระราชบัญญัติ การยื่นญัตติ การอภิปราย รวมทั้งการช่วยเหลือประชาชนในการแก้ปัญหาความเดือดร้อน การแสดงบทบาททางการเมืองในสภาขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ ส่วนบทบาททางการเมืองนอกสภาในการเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือประชาชนนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำอยู่เสมอ บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในและนอกสภามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน อันนำมาซึ่งผลงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีผลต่อการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

ในส่วนคุณลักษณะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและปัจจัยสนับสนุนที่ให้การเลือกตั้งนั้น จากการศึกษาพบว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับราชการ โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งประกอบด้วย ชื่อเสียงและคะแนนนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ ผู้นำทางการเมืองที่เป็นชาวภาคใต้ และสถานการณ์ทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อพรรคประชาธิปัตย์

Political Roles of the Democrat Party Members of Parliament
for Changwat Nakhon Si Thammarat, 1969-1992

AN Abstract

BY

Somsong Numnual

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in History
at Srinakharinwirot University
September 1994

The objectives of this research on political roles of the Democrat Members of Parliament from Changwat Nakhon Si Thammarat during 1969 - 1992 are :

1. to find out the roles of the Democrat Members of Parliament from Changwat Nakhon Si Thammarat during 1969 - 1992 both in and outside parliament;
2. to learn about the factors that help them get elected;
3. to study their major achievements.

It is found that the Democrat Members of Parliament from Nakhon Si Thammarat proposed bills, asked for general debates, questioned members of the cabinet and solved problems of their constituents. While the role of Members of Parliament from Nakhon Si Thammarat in parliament must strictly conform with the constitution, their functions outside parliament - to visit and help people - can be performed anytime. However, their roles in or outside parliament are equally important as their performances will help people make up their mind in the next election in casting their votes.

As for the qualifications of the Members of Parliament from Nakhon Si Thammarat, it is found that all Democrat Members of Parliament from Nakhon Si Thammarat recieved a Bachelor degree and came either from a farmer's or a civil servant's family. The important factors that helped them get elected were the popularity and the prestige of the Democrat Party, the party leaders and political circumstances in the province which benefited the Democrat candidates.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสมทรง นุ่มนวล

วันเกิด 10 กันยายน 2507

สถานที่เกิด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 122/1 หมู่ 2 ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

หน้าที่การงาน รับราชการครู โรงเรียนบ้านทัพมะขาม ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง
จังหวัดนครราชสีมา

สถานที่ทำงานปัจจุบัน ช่วยราชการกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการการประณม
ศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.2526 มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนทุ่งสง อำเภอทุ่งสง
- พ.ศ.2530 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) จากวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
- พ.ศ.2537 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร